JD

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET

Høringsnotat

Lovavdelingen
september 2017
Snr. 17/4746

Høringsnotat – revisjon av finansavtaleloven

Innholdsfortegnelse

1 Generelt om forslaget om revisjon av finansavtaleloven 9
1.1 Innledning 9
1.2 Kort om direktivene 10
1.2.1 Betalingstjenestedirektivet – revidert (PSD II) 10
1.2.2 Betalingskontodirektivet (PAD) 10
1.2.3 Boliglånsdirektivet (MCD) 10
1.3 Forslag til strukturelle endringer 11
1.3.1 Bruk av legaldefinisjoner 11
1.3.2 Ny lovstruktur 12
1.3.3 Bruk av forskrift 13
1.3.4 Særlig om opplysningskravene 13
2 Innledende bestemmelser – kapittel 1 i lovforslaget 14
2.1 Innledning – bakgrunn og formål 14
2.2 Utvidelse av lovens materielle virkeområde 15
2.2.1 Gjeldende rett 15
2.2.2 Forslaget 16
2.3 Tjenesteyterens plikter 18
2.3.1 Gjeldende rett 18
2.3.2 Forslaget 18
2.4 Erstatning 19
2.4.1 Gjeldende rett 19
2.4.2 EØS-rettslige forpliktelser 20
2.4.3 Forslaget 21
2.5 Misbruk av sertifikat for elektronisk signatur 24
2.5.1 Gjeldende rett 24
2.5.2 EØS-rettslige forpliktelser 26

2.5.3 Forslaget 27
2.6 Bevisbyrde 27
2.6.1 Gjeldende rett 27
2.6.2 EØS-rettslige forpliktelser 28
2.6.3 Forslaget 30
2.7 Klagebehandling 31
2.7.1 Gjeldende rett 31
2.7.2 EØS-rettslige forpliktelser 32
2.7.3 Forslaget 32
2.8 Kommunikasjonsform 33
2.8.1 Gjeldende rett 33
2.8.2 Forslaget 33
2.9 Finansoppdrag 34
3 Betalingsoppgjør – kapittel 2 i lovforslaget 36
3.1 Nytt kapittel om betalingsoppgjør 36
3.2 Gebyrer i forbindelse med betalingsoppgjør 37
4 Kontoavtaler og betalingstjenester – kapittel 3 i lovforslaget 38
4.1 Virkeområde for nytt kapittel 3 om kontoavtaler og betalingstjenester 38
4.1.1 Gjeldende rett 38
4.1.2 Betalingstjenestedirektivet (PSD II) 39
4.1.3 Forslaget 41
4.1.4 Særlig om teleoperatører 43
4.1.5 Særlig om geografiske og valutadefinerte begrensninger 44
4.2 Tilgang til konto med grunnleggende funksjoner 46
4.2.1 Hva kjennetegner en konto med grunnleggende funksjoner? 46
4.2.2 Ulike avvisningsgrunnlag 49
4.2.3 Hvem har rett til konto med grunnleggende funksjoner? 52
4.2.4 Hvem skal tilby konto med grunnleggende funksjoner? 53
4.2.5 Gebyrer for konto med grunnleggende funksjoner mv. 54
4.2.6 Behandling av søknader om konto med grunnleggende funksjoner 56
4.2.7 Oppsigelse av rammeavtale om grunnleggende kontotjenester 57
4.3 Bytte av kontotilbyder 59
4.3.1 Bytteprosessen 59
4.3.2 Gebyrer i forbindelse med bytteprosessen 62
4.3.3 Erstatningsansvar 62
4.4 Opplysningsplikt og andre informasjonskrav 63
4.4.1 Gjeldende rett 63

4.4.2 Sentrale opplysningspliktbestemmelser etter betalingstjenestedirektivet (PSD II) 64
4.4.3 Plikt til å opplyse om gebyrer etter betalingskontodirektivet (PAD) 64
4.4.4 Forslaget 65
4.5 Avtaler om betalingsfullmakt og opplysningsfullmakt (betalingsiverksettingstjenester og kontoopplysningstjenester) 67
4.5.1 Innledning – virkeområde og begrepsbruk 67
4.5.2 Kundens rett til å inngå avtale om betalingsfullmakt og opplysningsfullmakt 69
4.5.3 Krav til uttrykkelig samtykke for utføring av tjenester som betalingsfullmektig og opplysningsfullmektig 73
4.5.4 Tilgang til kundens konto 74
4.5.5 Den nærmere reguleringen av avtaler om betalingsfullmakt 75
4.5.6 Den nærmere reguleringen av avtaler om opplysningsfullmakt 77
4.6 Ansvar for uautoriserte betalingstransaksjoner mv. 78
4.6.1 Innledende bemerkninger 78
4.6.2 Kundens ansvar for egenandel 78
4.6.3 Kundens ansvar for tap ved uautoriserte betalingstransaksjoner som skyldes grovt uaktsom eller svikaktig opptreden fra kunden – særlig om bevisbyrde 79
4.6.4 Tilbakeføring og prosessbyrde ved påstand om uautorisert betalingstransaksjon 82
4.6.5 Reklamasjon 85
4.6.6 Betalingstjenesteyterens ansvar for sviktende sikkerhet, mangelfull kundeidentifisering mv. 86
4.6.7 Særlig om feilaktig belastning av konto og erstatning for manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester 88
4.7 Dekning av rentetap når kunden har rett til tilbakebetaling 89
4.7.1 Gjeldende rett 89
4.7.2 Betalingstjenestedirektivet (PSD II) 89
4.7.3 Forslaget 90
4.8 Adgang til å reservere et beløp på kundens konto 91
4.8.1 Gjeldende rett 91
4.8.2 Betalingstjenestedirektivet (PSD II) 91
4.8.3 Forslaget 92
4.9 Stønads og velferdsytelser 92
4.9.1 Gjeldende rett 92
4.9.2 Betalingstjenestedirektivet 92
4.9.3 Forslaget 93

5 Kredittavtaler – kapittel 4 i lovforslaget 94
5.1 Om lovforslaget kapittel 4 94
5.2 Virkeområde 95
5.2.1 Gjeldende rett 95
5.2.2 Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD) 95
5.2.3 Forslaget 96
5.3 Markedsføring av kreditt 101
5.3.1 Gjeldende rett 101
5.3.2 Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD) 101
5.3.3 Forslaget 102
5.4 Opplysningsplikt før inngåelse av kredittavtaler 103
5.4.1 Gjeldende rett 103
5.4.2 Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD) 104
5.4.3 Forslaget 104
5.5 Angrerett og betenkningstid 105
5.5.1 Gjeldende rett 105
5.5.2 Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD) 105
5.5.3 Forslaget 106
5.6 Forklaringsplikt, kredittvurdering og frarådingsplikt 107
5.6.1 Gjeldende rett 107
5.6.2 Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD) 107
5.6.3 Forslaget 108
5.7 Regulering av kredittformidlingsvirksomhet 111
5.8 Valutalån 111
5.9 Finansiell langtidsleie (leasing) 113
5.10 Andre endringer i reglene om kredittavtaler 114
6 Kausjon – kapittel 5 i lovforslaget 114
7 Straff og overtredelsesgebyr – kapittel 6 i lovforslaget 115
8 Økonomiske- og administrative konsekvenser 115
8.1 Hovedtrekkene i gjeldende rett videreføres 115
8.2 Konsekvenser for det offentlige 115
8.3 Tjenesteyterne 116
8.4 Kunden 117
9 Merknader til de enkelte bestemmelsene 118
Til § 1 118
Til § 2 118
Til § 3 118

Til § 4 118
Til § 5 119
Til § 6 119
Til § 7 119
Til § 8 120
Til § 9 121
Til § 10 122
Til § 11 123
Til § 12 123
Til § 13 123
Til § 14 125
Til § 15 125
Til § 16 125
Til § 17 125
Til §§ 18 til 21 126
Til § 22 126
Til § 23 127
Til § 24 127
Til § 25 127
Til § 26 127
Til § 27 127
Til § 28 127
Til § 29 127
Til § 30 128
Til § 31 128
Til § 32 129
Til § 33 129
Til § 34 129
Til § 35 130
Til § 36 130
Til § 37 130
Til § 38 130
Til § 39 131
Til § 40 131

Til § 41 131
Til § 42 132
Til § 43 132
Til § 44 132
Til § 45 132
Til § 46 132
Til § 47 133
Til § 48 133
Til § 49 134
Til § 50 134
Til § 51 134
Til § 52 135
Til § 53 135
Til § 54 135
Til § 55 136
Til § 56 136
Til § 57 136
Til § 58 136
Til § 59 137
Til § 60 137
Til § 61 137
Til § 62 137
Til § 63 137
Til § 64 138
Til § 65 138
Til § 66 138
Til § 67 138
Til § 68 139
Til § 69 139
Til § 70 140
Til § 71 140
Til § 72 141
Til § 73 141
Til § 74 141

Til § 75 141
Til § 76 142
Til § 77 142
Til § 78 142
Til § 79 142
Til § 80 143
Til § 81 143
Til § 82 143
Til § 83 143
Til § 84 143
Til § 85 144
Til § 86 145
Til § 87 145
Til § 88 145
Til § 89 147
Til § 90 147
Til § 91 148
Til § 92 148
Til § 93 148
Til § 94 148
Til § 95 148
Til § 96 148
Til § 97 149
Til § 98 149
Til § 99 149
Til § 100 149
Til § 101 149
Til § 102 149
Til § 103 149
Til § 104 149
Til § 105 149
Til § 106 149
Til § 107 150
Til § 108 151

Til § 109 151
Til § 110 151
Til § 111 151
Til § 112 151
Forslag til lov om finansavtaler og finansoppdrag 154
Kapittel 1. Innledende bestemmelser 154
Kapittel 2. Betalingsoppgjør 163
Kapittel 3. Kontoavtaler og betalingstjenester 165
Kapittel 4. Kredittavtaler 183
Kapittel 5. Kausjon 191
Kapittel 6. Avsluttende bestemmelser 199
Forslag til forskrift om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleforskriften) 200
Kapittel 1. Innledende bestemmelser 200
Kapittel 2. Betalingsoppgjør 204
Kapittel 3. Kontoavtaler og betalingstjenester 204
Kapittel 4. Kredittavtaler 213
Kapittel 5 Avsluttende bestemmelser 221
I forskrift 5. april 2017 nr. 437 om markedsføring av kreditt gjøres følgende endringer 222
LOVSPEIL 223

1 Generelt om forslaget om revisjon av finansavtaleloven

1.1 Innledning

Finansavtaleloven ble vedtatt i 1999 og regulerer bestemte typer av finansielle tjenester, herunder betalingstjenester, kredittavtaler og kausjon. Loven regulerer også finansoppdrag, herunder virksomhet som utøves av «finansmegler», «finansagent» og «finansrådgiver». Finansavtaleloven gir videre enkelte regler om betalingsoppgjør og andre spørsmål knyttet til fordringer.

Siden finansavtalelovens vedtakelse har tilbudet av finansielle tjenester og produkter økt betydelig. Mange av disse avtalene faller utenfor gjeldende kontraktsrettslige regulering. Det har videre vært gjennomført revisjoner av enkeltdeler i loven, hvorav de mest omfattende til nå har vært gjennomføringen av betalingstjenestedirektivet (2007/64/EF), forbrukerkredittdirektivet (2008/48/EF) og sammenslåingen av den tidligere kredittkjøpsloven med finansavtaleloven i 2010. Finansavtaleloven inkorporerer for øvrig også EØS-forordning (EF) 924/2009 om betalinger på tvers av landegrensene i Felleskapet og EØS-forordning 260/2012 om direkte debiteringer i euro. Dessuten gjennomfører loven enkeltelementer fra flere EØS-direktiver, blant annet forbrukerrettighetsdirektivet (2011/83/EU).

Samtidig har regler i finansmarkedslovgivningen gjennomgått store endringer, blant annet som følge av finanskrisen. Reguleringen av kontraktsrettslige spørsmål knyttet til finansielle tjenester har ligget noe etter i denne utviklingen. Dette kan skape usikkerhet om anvendelsen av reglene.

Revisjonene av finansavtaleloven til nå har i hovedsak vært konsentrert til ett og ett kapittel, noe som igjen har medført at loven etter hvert har fått en komplisert struktur, blant annet med hensyn til når lovens regler gjelder, og for hvilke avtaler. Det vil ikke være til å unngå at en næring som finansnæringen med til dels kompliserte produkter vil være vanskelig å regulere uten at regelverket blir svært detaljert. Dette kan gjøre det vanskelig for den enkelte kunde å orientere seg i regelverket.

Det foreligger for tiden tre EU-direktiver som skal gjennomføres i norsk rett, se punkt 1.2. Gjennomføringen av disse direktivene nødvendiggjør omfattende endringer i finansavtaleloven. Mye kan tale for at man benytter anledningen til å vurdere også andre endringer i loven, både av lovteknisk og innholdsmessig art, slik at den blir mer tidsmessig og brukervennlig. Lovforslaget i høringsnotatet her har etter dette som formål, i tillegg til å sørge for gjennomføring av de tre EU-direktivene i norsk rett, å gjøre regelverket og terminologien enklere tilgjengelig for brukerne av de tjenester loven regulerer, og da særlig kundene.

1.2 Kort om direktivene

1.2.1 Betalingstjenestedirektivet – revidert (PSD II)

Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/2366 av 25. november 2015 om betalingstjenester i det indre marked, om endring av direktiv 2002/65/EF, 2009/110/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 og oppheving av direktiv 2007/64/EF (PSD II) har som formål å modernisere regelverket i tråd med utviklingen i markedet, åpne opp for nyskapning på området samt å fremme sikrere tekniske betalingsløsninger. Videre er målet å øke forbrukernes valgfrihet og redusere kostnadene ved bruk av betalingstjenester.

1.2.2 Betalingskontodirektivet (PAD)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU av 23. juli 2014 om sammenlignbarhet av kostnader forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner tar sikte på å gjøre det lettere for forbrukere å sammenligne kostnader ved betalingskontoer med grunnleggende betalingstjenester, å etablere en enkel og rask prosedyre for forbrukere som ønsker å bytte betalingskonto, samt å gi alle forbrukere med lovlig opphold i EU mulighet til å opprette en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Direktivet forutsetter at det etableres en standardisert begrepsbruk for å gjøre det enklere for forbrukeren å sammenligne kostander (gebyrer) knyttet til ulike betalingstjenester. Medlemsstatene skal sørge for at forbrukeren også har tilgang til en nettside for sammenligning av kostandene for grunnleggende kontotjenester fra ulike tilbydere.

1.2.3 Boliglånsdirektivet (MCD)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål og om endring av direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 er et direktiv som skal gi forbrukerne bedre beskyttelse i forbindelse med boliglån gjennom robuste regler om reklame, pre-kontraktuell informasjon, råd, vurdering av kredittverdighet og tidlig nedbetaling. Ved innføring av et europeisk standardisert faktaark skal forbrukerne gis bedre mulighet til å sammenligne boliglån fra ulike tilbydere. Direktivet skal også skape et mer effektivt og konkurransedyktig indre marked for boliglån ved å skape like konkurransevilkår for alle aktører og gjøre grensekryssende virksomhet enklere.

1.3 Forslag til strukturelle endringer

1.3.1 Bruk av legaldefinisjoner

Legaldefinisjoner har tradisjonelt vært lite brukt i norsk lovgivning, selv om omfanget har økt betraktelig de siste 20 årene. Som et gjennomgående trekk foreslår departementet at man i loven går bort fra bruken av definisjonskataloger av den typen som i dag finnes i gjeldende §§ 12 og 44. Begrunnelsen for dette er at definisjonskatalogene i større grad kan bidra til å gjøre loven tungt tilgjengelig. Særlig gjelder det hvis loven definerer ord som i hovedsak er i samsvar med alminnelig språkbruk. Eksempelvis synes det å være unødvendig å gi en definisjon i loven av «virkedag». Den gjeldende definisjonen av «virkedag» i § 12 bokstav o er i samsvar med den forståelsen som følger av alminnelig språkbruk og som Språkrådets ordbok legger til grunn. Når slike definisjoner har vært tatt inn i loven i dag, skyldes det at begrepene er definert i de ulike EØS-direktivene loven gjennomfører. Disse definisjonene har imidlertid Norge ingen forpliktelse til å gjennomføre i nasjonal rett. Definisjonenes formål i direktivene er først og fremst å fastlegge direktivets virkeområde og dermed det nasjonale handlingsrommet innenfor EØS-avtalens rammer.

Det vil likevel ikke la seg gjøre å unngå legaldefinisjoner i finansavtaleloven. Men det foreslås at definisjonene, når det er mulig, plasseres i de bestemmelsene der definisjonen har en sentral betydning. I tillegg foreslås det at alle definisjoner inntas i en samlet liste i forskrift til finansavtaleloven. Ved behov kan definisjonslisten konsulteres. Målsetningen har imidlertid vært å finne frem til ord og begreper som vil være forståelige i seg selv, og som man dermed ikke trenger noen definisjon av. Det foreslås derfor å gå bort fra finansteknisk og økonomisk fagterminologi. For eksempel innebærer lovforslaget i stor grad at man unnlater å bruke ord som «debitering», «kreditering» og «valutering». I stedet foreslås det å bruke ord som «belastning» og «godskriving» og «godskriving av renter» og «belastning av renter».

Det foreslås videre å gå tilbake til den tradisjonelle språkbruken som ble benyttet ved vedtakelsen av finansavtaleloven i 1999 for enkelte sentrale begreper. Det foreslås blant annet å erstatte «rammeavtale» i gjeldende lov med «kontoavtale», «unik identifikasjonsnummer» med «kontonummer» og «betalingsordre» med «betalingsoppdrag». Selv om ikke alle rammeavtaler handler om en «konto», så gjør de det i de aller fleste tilfeller. Den som antar at «kontoavtale» kan bety noe slikt som «avtale om en konto eller kontorforhold, herunder betalingskort knyttet til kontoen og vilkår knyttet til transaksjoner på kontoen», har en riktig oppfattelse i de aller fleste tilfeller. For å ta høyde for de få tilfeller der en «rammeavtale» ikke er knyttet til bruk av «konto», foreslås det i stedet at reglene om kontoavtaler gis tilsvarende anvendelse på slike avtaler. Det vises her til lovforslaget § 32.

Tidligere var det nærmest opplagt at «skriftlig» ville si at noe var skrevet på papir. Digitaliseringen, særlig etter at internett ble utbredt, har skapt usikkerhet om hvordan slike begreper skal forstås i digital sammenheng. I dag vil de fleste se det slik at «dokumenter» vel så gjerne kan være digitale. I EØS-direktiver har etter hvert begrepet «varig medium» blir benyttet for å omfatte både papirbaserte og digitale dokumenter. Begrepet «varig medium» er likevel ikke utbredt i dagligtalen. De fleste vil trolig oppfatte loven korrekt, uten å måtte gå til en legaldefinisjon, dersom loven bruker «skriftlig dokument» i stedet for «skriftlig på et varig medium». I lovforslaget brukes konsekvent «dokument». Samtidig vil fremgå av lovforslaget § 14 at når loven bruker begrepet dokument, skal det forstås som «papir eller annet varig medium».

1.3.2 Ny lovstruktur

I gjeldende § 15 annet ledd er det gitt en regel om at «opplysningene nevnt i annet ledd skal gis på en klar og forståelig måte på papir eller annet varig medium på norsk eller et annet språk partene avtaler». I lovforslaget vil plikten til å gi opplysninger på en «klar og forståelig måte» fremgå av de alminnelige pliktene som gjelder for tjenesteytere i lovforslaget § 4 tredje ledd, mens kravet om skriftlighet, varig medium og språk er regulert i lovforslaget § 5. I lovforslaget er flere spørsmål enn i dag foreslått regulert samlet i kapittel 1, noe som kan gjøre det enklere å orientere seg i loven. Kapittel 1 i lovforslaget gir etter dette regler blant annet om:

- Tjenesteyters plikter
- Kommunikasjon
- Regler om markedsføring
- Bevisbyrde
- Kunder med verge
- Reklamasjon ved mislighold og heving
- Alminnelige regler om erstatning
- Ansvar for tredjepersoner
- Misbruk av elektronisk signatur
- Behandling av klager
- Klageorgan for utenrettslig tvisteløsning
- Tilsyn

I tillegg foreslås det at virksomhet som utøves av finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere (som i høringsnotatet heretter benevnes som finansoppdragstakere når det refereres til virksomhetene samlet), reguleres i lovens kapittel 1 avsnitt IV. I dag er finansoppdragstakere regulert i finansavtaleloven kapittel 5 og 6. Samtidig som at disse kapitlene utgår, foreslår departementet at reglene om forholdet mellom betaleren og betalingsmottakeren ved betalingsoppgjør i gjeldende kapittel 2 avsnitt IV skilles ut til et nytt kapittel 2 om betalingsoppgjør. Kontoavtaler og

betalingstjenester, som i dag reguleres i kapittel 2, blir dermed nytt kapittel 3, mens gjeldende kapittel 3 om kredittavtaler blir nytt kapittel 4, og gjeldende kapittel 4 om kausjon blir nytt kapittel 5. Lovforslaget innebærer derfor følgende kapittelstruktur i finansavtaleloven:

- Kapittel 1 Innledende bestemmelser
- Kapittel 2 Betalingsoppgjør
- Kapittel 3 Kontoavtaler og betalingstjenester
- Kapittel 4 Kredittavtaler
- Kapittel 5 Kausjon
- Kapittel 6 Avsluttende bestemmelser

Særlig for kapitlene 3 til 5 er det tilsiktet at strukturen i større grad følger et mønster. I utgangspunktet innledes hvert kapittel med en alminnelig del hvor formål, virkeområde, sensur av avtalevilkår og enkelte fellesspørsmål for kapittelet blir regulert. Deretter reguleres tjenesteyternes pre-kontraktuelle forpliktelser. Ved avtaleinngåelsen reguleres hvordan avtale skal inngås, hvilke opplysningsplikter som pålegges tjenesteyteren mens avtalen består, kundens oppsigelse og heving av avtalen og tjenesteyterens oppsigelse og heving av avtalen. Deretter reguleres spørsmål som i hovedsak knytter seg til spesielle forhold for den enkelte avtaletypen, og eventuelt andre særskilte forhold.

Når kapitlene i større grad har en lik oppbygning og til dels like paragraoverskrifter, vil det forhåpentligvis være enklere å finne frem i loven. Tilsvarende er også de enkelte bestemmelsenes oppbygning i større grad harmonisert.

1.3.3 Bruk av forskrift

Lovforslaget innebærer større bruk av forskrift enn hva som er tilfellet i dag – da særlig for andre kapitler enn gjeldende kapittel 3 om kredittavtaler. Valget mellom hva som bør fremgå av loven, og hva som bør fremgå av forskrift, bør balanseres slik at de sentrale og viktigste reglene fremgår av loven. Motsatt bør svært detaljerte regler fremgå av forskrift. Det samme gjelder særlige unntak og spesielle tilpasninger som i liten grad er relevante for kunder flest. I arbeidet med gjennomføringen av direktivene i finansavtaleloven har særlig lange og spesifiserte lister med opplysninger som skal gis på ulike stadier av avtaleforløpet, vært ansett som problematisk.

1.3.4 Særlig om opplysningskravene

Informasjonskravene i gjeldende §§ 15 og 44 a er lovteknisk problematiske i den forstand at de inneholder både nødvendig informasjon, hensiktsmessig informasjon og mindre vesentlig informasjon.-De nevnte bestemmelsene inneholder henholdsvis rundt 30 og 20 ulike opplysningskrav hver seg, og det er vanskelig å se om det for eksempel dreier seg om samme type

informasjon, eller om det er ulik type informasjon som skal gis ved henholdsvis kontoavtaler og kredittavtaler. Bakgrunnen er naturlig nok at direktivene stiller ulike krav til opplysninger. Det foreslås å harmonisere oppbygningen av disse bestemmelsene slik at samtlige opplysningskrav blir innplassert i en liste som ikke overstiger ti punkter. De nærmere detaljene for hvert punkt foreslås regulert i forskrift. Fordelen med en slik fremgangsmåte er at EU-reglene blir korrekt gjennomført i alle sine detaljer, samtidig som at man i loven kan løfte frem de mest sentrale opplysningskravene. For nærmere detaljer vises til §§ 35, 78, og 94 i lovforslaget.

2 Innledende bestemmelser – kapittel 1 i lovforslaget

2.1 Innledning – bakgrunn og formål

Finansavtaleloven regulerer avtaler om betalingstjenester, kreditt, kausjon, finansmegleroppdrag og agent- og rådgivningsoppdrag. Andre typer finansielle tjenester, for eksempel avtaler om investeringer og investeringstjenester, faller utenfor lovens virkeområde.

I tillegg til reguleringen i finansavtaleloven finnes det regler i finansmarkedslovgivningen som er relevante for avtaler om ulike typer av finansielle tjenester og produkter. For eksempel oppstiller lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) § 1-5 generelle krav til god forretningsskikk, og i lovens kapittel 16 oppstilles det bestemte rådgivnings- og opplysningsplikter. For avtaler med verdipapirforetak stilles det krav til blant annet rådgivning og opplysninger i lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) § 1-11. Verken finansforetaksloven, verdipapirhandelloven eller finansmarkedslovgivningen for øvrig gir hjemmel for bestemte privatrettslige sanksjoner ved brudd på de pliktene som oppstilles. Slike pliktbrudd vil likevel kunne påberopes som grunnlag for å gjøre gjeldende for eksempel krav om erstatning etter ulovfestede kontrakts- og erstatningsrettslige regler, eller krav om ugyldighet, jf. bl.a. Rt. 2003 side 400 (Fearnley Fonds-dommen) og Rt. 2012 side 1926 (Fokus Bank-dommen).

Finansmarkedslovgivningen og finansavtaleloven oppstiller ulike regler for forskjellige typer av finansielle tjenester og produkter. Spørsmålet om hvilke regler som gjelder i den pre-kontraktuelle fasen, vil måtte fastlegges ex post basert på kundens etterfølgende valg. Dersom kunden ber sin bank, som typisk har tillatelse til å yte både kreditt, betalingstjenester og investeringstjenester, om råd til plassering av midler, vil rådet bli vurdert etter ulike regler avhengig av om kunden faktisk velger å plassere pengene på henholdsvis innskuddskonto, i finansielle instrumenter eller andre i spareprodukter.

Som det fremgår, er reguleringen av finansavtaler til dels fragmentert og uoversiktlig. Forholdet mellom foretak som yter finansielle tjenester, og dets kunder reguleres delvis av finansavtaleloven, delvis av finansmarkedslovgivningen og delvis av ulovfestede kontrakts- og erstatningsrettslige regler. Dette fremstår ikke som en hensiktsmessig løsning. Lovforslaget har ikke til hensikt å fullt ut regulere alle type avtaler som kan tenkes å falle inn under lovens generelle virkeområde, men å gi enkelte regler som særlig vil være av betydning for tjenesteyteren og kunden før og etter avtaleinngåelsen.

Formålet med lovforslaget kapittel 1 er for øvrig å oppnå rettsavklaring i noen sentrale spørsmål for å bedre forutberegneligheten for foretakene og sikre bedre rettsbeskyttelse for forbrukere. Videre er det et siktemål å gjøre det enklere å finne frem til de mest sentrale reglene for avtaler om finansielle tjenester og produkter, og å sørge for en bedre og klarere sammenheng mellom finansavtaleloven og reglene i finansmarkedslovgivningen.

2.2 Utvidelse av lovens materielle virkeområde

2.2.1 Gjeldende rett

Finansavtaleloven gjelder for «avtaler om finansielle tjenester med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner hvis ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov», jf. § 1 første ledd. Avtalen må altså dreie seg om finansielle tjenester, og loven kan oppfattes dithen at slike avtaler bare er omfattet av loven så fremt de er inngått med en finansinstitusjon eller lignende institusjon. Med finansinstitusjon menes det som i dag er definert som finansforetak (tidligere «finansinstitusjon») i finansforetaksloven § 1-3. Begrepet «lignende institusjon» er definert i finansavtaleloven § 1 annet ledd.

Finansavtaleloven inneholder ingen definisjon av hva som menes med «avtaler om finansielle tjenester». Det fremgår av NOU 1994: 19 side 93 at det siktes til de typene av tjenester som reguleres i kapittel 2 til 6 i loven, altså betalingstjenester, kredittavtaler, kausjon, finansmegleroppdrag og agent- og rådgivningsoppdrag. Uttalelsen i forarbeidene taler for at avtaler om andre typer finansielle tjenester, for eksempel avtaler om investeringer og investeringstjenester som inngås med verdipapirforetak, faller utenfor lovens virkeområde. En naturlig språklig forståelse av lovens ordlyd dekker imidlertid flere tjenestetyper enn de som er særskilt regulert i kapittel 2 til 6 i finansavtaleloven.

«Finansiell tjeneste» er definert bredere i angrerettloven § 5 e, som «banktjeneste, kredittjeneste, forsikringstjeneste, individuell pensjonstjeneste, investeringstjeneste, eller betalingstjeneste». Forbrukerrettighetsdirektivet artikkel 2 nr. 12 definerer finansielle tjenester på tilsvarende måte. Det er på denne bakgrunn noe uklart om

finansavtaleloven kapittel 1 dekker flere avtaletyper enn de som faller innenfor reguleringen i de påfølgende kapitlene.

Regelen om lovens virkeområde i § 1 gjelder bare hvis «ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov». Kapittel 2 til 6 har egne bestemmelser om virkeområdet for det enkelte kapittelet, som til dels fraviker utgangspunktet i § 1. I kapittel 2 avsnitt VI oppstilles regler som regulerer forholdet mellom betaler og mottaker ved betalingsoverføringer. At finansavtaleloven gjelder avtaler om en tjenesteytelse i tilknytning til et betalingsoppdrag, synes klart, for eksempel der kunden bruker sin bankforbindelse til å foreta en kontooverføring. Men betaler og betalingsmottaker er normalt ikke finansinstitusjoner eller lignende institusjoner, og det er ikke alltid opplagt at betalingsoverføringen er en avtale om «finansielle tjenester» mellom betaleren og betalingsmottakeren.

Videre omfatter kapittel 3 kredittavtaler mellom en kredittgiver og en kunde, jf. § 44 første ledd. Det er tilsynelatende ikke et vilkår at avtalen inngås med en finansinstitusjon eller lignende institusjon, slik det generelle virkeområdet er definert i § 1. Når man ser hen til definisjonen av kredittgiver i gjeldende § 44 a bokstav e, viser denne at «kredittgiver» er en fysisk eller juridisk person som nevnt i eller i forskrift fastsatt i medhold av § 1 første, annet, fjerde, femte eller sjette ledd som gir kreditt til en kredittkunde. Dermed må virkeområdet likevel fastslås på bakgrunn av § 1. At reglene om kredittavtaler mellom forbrukere og enhver næringsdrivende er omfattet av lovens kapittel 3, finner en først ut i § 1 sjette ledd, og ikke i kapittel 3. Det er flere eksempler på vanskelig tilgjengelige regler i loven om hva som er dens virkeområde.

Reguleringen innebærer at enkelte avtaler som det er naturlig å kategorisere som avtaler om «finansielle tjenester», likevel kan falle utenfor finansavtalelovens virkeområde. Andre avtaler kan falle utenfor virkeområdet slik det personelle virkeområdet er definert i § 1, men likevel innenfor virkeområdet for et bestemt kapittel i loven.

2.2.2 **Forslaget**

I § 1 i lovforslaget er det inntatt en ny regulering av lovens virkeområde, med en annen tilnærming enn etter gjeldende rett.

Det foreslås å fjerne vilkåret om at avtalen må inngås med en «finansinstitusjon eller lignende institusjon». Som beskrevet ovenfor, inneholder loven flere unntak fra dette, og det fremstår derfor misvisende at § 1 oppstiller dette som et generelt vilkår. Isteden foreslås det at lovens virkeområde knyttes til hva avtalen går ut på, altså avtaletypen. Dette er vanlig i kontraktlovgivningen ellers.

Forslaget går ut på at loven skal gjelde for «finansavtaler og finansoppdrag», som i dag, men slik at det gis en nærmere regulering av innholdet i disse begrepene, jf. § 1. I tillegg til avtaler om betalingsoppgjør, betalingstjenester,

kreditt og kausjon, foreslås det at definisjonen av finansavtaler omfatter avtale om individuell pensjonssparing og avtale om investeringstjenester. Dette gjelder likevel bare så langt avtalen ikke er regulert i annen lov eller forskrift. En slik definisjon vil ligge nærmere definisjonene av finansielle tjenester i angrerettloven og forbrukerrettighetsdirektivet. Det vil likevel ikke være helt sammenfall, blant annet fordi forsikringsavtaler ikke vil omfattes av finansavtaleloven, og at betalingsoppgjør mellom privatpersoner ikke anses som en «finansiell tjeneste» etter angrerettloven.

Avtale om individuell pensjonssparing er regulert i lov 27. juni 2008 nr. 62. Denne loven inneholder ikke regler om erstatning eller andre misligholdsanksjoner, lovvalg mv. Det kan være hensiktsmessig at slike avtaler, på samme måte som avtaler om betalingstjenester, kreditt og kausjon, suppleres av de generelle reglene i lovforslaget kapittel 1.

Ytelse av investeringstjenester, herunder ytelse av investeringsrådgivning, er regulert i verdipapirhandelloven. Loven inneholder blant annet veiednings- og opplysningsplikter ved ytelse av investeringstjenester. Heller ikke denne loven inneholder regler om privatrettslige sanksjoner eller andre kontraktsrettslige forhold. Dette har medført at tvister i slike avtaler ofte har blitt løst som spørsmål om investeringsavtalens gyldighet etter avtaleloven § 36. Etter avtaleloven § 36 kan en avtale helt eller delvis settes til side dersom det vil virke urimelig å gjøre avtalen gjeldende. Det er med ande ord en vurdering av urimelighet på vurderingstidspunktet. Det kan anføres at avtaleloven § 36 ikke er godt egnet som et utgangspunkt for kontraktsrettslige misligholdsbeføyelser. Kontraktsrettslige regler gir imidlertid grunnlag for misligholdsanksjoner for mislighold som forelå på avtaletiden. Når tvister om slike avtaler blir løst etter avtaleloven § 36 istedenfor etter kontraktsrettslige prinsipper, tyder dette på et behov for rettsavklaring. Avtaleloven § 36 er lite egnet til å skape forutsigbarhet, i det nøyaktig samme avtale kan være urimelig for en kunde, men ikke for en annen. I og med at løsningen etter avtaleloven § 36 i stor grad bygger på en vurdering av rimelighet i et konkret tilfelle – selv om rettspraksis også vektlegger typetilfeller – blir betydningen av avgjørelser begrenset sammenlignet med det som er tilfellet når rettspraksis avgjør et tolkingsspørsmål etter en ordinær kontraktsrettslig regulering.

Det må kunne legges til grunn at det er samme behov for kontraktsrettslig regulering av avtaler mellom verdipapirforetak og dets kunder, som for avtaler om andre finansielle tjenester. Det synes særlig å være behov for en erstatningshjemmel som avklarer forholdet mellom brudd på verdipapirrettslige plikter og krav på erstatning. Bestemmelsen om erstatning som foreslås i §§ 11 og 12, og som er nærmere beskrevet i punkt 2.4 nedenfor, kan ha en viktig rettsavklarende funksjon for disse avtalene. Dette forutsetter at avtalene inkluderes i finansavtalelovens generelle virkeområde, slik at reglene i kapittel 1 får anvendelse. Det understrekes

imidlertid at forslaget kun vil innebære en regulering så fremt forholdet ikke er regulert i annen lov eller i regler med hjemmel i lov.

Det foreslås videre at finansavtaleloven skal gjelde tilsvarende så langt den passer for «lignende avtaler». Forslaget gjenspeiler at det er utfordringer med å angi presist hvilken realytelse som anses å gjelde «finans» eller være «finansiell». Finansmarkedet er preget av rask utvikling og finansiell innovasjon. Det tilbys stadig nye typer av finansielle tjenester og produkter som ikke er dekket av gjeldende regulering. Det vil være hensiktsmessig om finansavtalelovens regler, så langt de passer, kan gis tilsvarende anvendelse på slike avtaler. Det understrekes likevel at omfanget av regulering for avtaler som ikke faller inn under de påfølgende kapitler, er relativt begrenset.

2.3 Tjenesteyterens plikter

2.3.1 Gjeldende rett

Finansavtaleloven kapittel 1 inneholder ikke generelle krav til utførelse av finansielle tjenester eller andre krav til tjenesteyterens opptreden. For de avtaletypene som faller inn under reguleringen i lovens påfølgende kapitler, er det imidlertid slått fast spesifiserte plikter. Blant annet følger det av § 15 første ledd at betalingstjenesteyteren i tilknytning til avtaler om innskudd og betalingstjenester skal veilede kunden i valget mellom de ulike typer av kontoer og betalingstjenester som den tilbyr. Finansavtaleloven §§ 47 og 60 inneholder sentrale frarådingsplikter i kreditt- og kausjonsavtaler. Det oppstilles også en rekke opplysningsplikter.

I tillegg til de pliktene som finnes i finansavtaleloven, inneholder også finansmarkedslovgivningen sentrale forpliktelser på tjenesteyterens hånd. Finansforetaksloven inneholder blant annet krav til finansforetaks ivaretakelse av kundenes interesser i § 1-5 om god forretningsskikk. Lovens kapittel 16 om forholdet til kunder og markedsføring oppstiller ulike krav til tjenesteyterens rådgivning og opplysninger til kundene. For verdipapirforetak oppstilles det krav til rådgivning, veiledning og opplysninger blant annet i verdipapirhandelloven kapittel 10.

2.3.2 Forslaget

I lovforslaget er de mest sentrale pliktene ved ytelse av finansielle tjenester samlet i en overordnet bestemmelse om tjenesteyterens plikter i kapittel 1. Å innføre en slik regel kan ha rettstekniske fordeler, og den kan virke rettsavklarende i den grad bestemmelsen får et videre virkeområde enn gjeldende rettsregler om tjenesteyterens plikter.

Ved å plassere de pliktene som går igjen i ulike typer av avtaler om finansielle tjenester, i en generell regel om krav til tjenesteyteren kan man unngå gjentakelser av de samme pliktene ulike steder i de senere paragrafene. Samtidig blir de mest sentrale pliktene tydeligere og enklere å

finne frem til. Ved å stille overordnede og generelle krav til opptreden sikres det videre at tjenesteyteren underlegges noen grunnleggende krav til opptreden også i tilfeller som faller utenfor øvrig regulering i finansavtaleloven kapittel 2 til 6 eller i finansmarkedslovgivningen ellers. Bestemmelsen vil dessuten omfatte den veiledningen som skjer før det er klart hva kunden velger, og dermed hvilke spesifiserte regler som kommer til anvendelse.

Bestemmelsen om tjenesteyterens plikter er inntatt som § 4 i lovforslaget.

2.4 Erstatning

2.4.1 Gjeldende rett

Finansavtaleloven har enkelte spredte regler om erstatning. For eksempel regulerer § 35 betalingstjenesteyterens ansvar for uautoriserte betalingstransaksjoner, og § 40 regulerer ansvaret for betalingstransaksjoner som ikke er gjennomført korrekt. Begge disse bestemmelsene slår fast et objektivt ansvar for betalingstjenesteyteren. For ansvar etter § 40 er det likevel gjort unntak for usedvanlige omstendigheter utenfor betalingstjenesteyterens kontroll, jf. § 42. Bestemmelsene om ansvar for uautoriserte og feil gjennomførte betalingstransaksjoner gjennomfører forpliktelser etter det første betalingstjenestedirektivet.

Finansavtaleloven har også rent nasjonale erstatningsregler, herunder § 43 a om erstatningsansvar for manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester. Bestemmelsen slår fast at betalingstjenesteyteren er ansvarlig for tap som skyldes kundens egne feil ved inngivelse av betalingsordre dersom betalingstjenesteyterens «nettbaserte betalingstjeneste ikke gir den sikkerhet mot slik feilbruk som en kunde eller allmennheten med rimelighet kunne vente».

Det er noe uklart hva ansvarsgrunnlaget etter denne bestemmelsen er. Av forarbeidene fremgår det at ansvaret er «objektivisert», jf. Ot.prp. nr. 94 (2008-2009) side 191. Formuleringen kan tyde på at bestemmelsen bygger på et objektivt skyldansvar slik ansvarsgrunnlaget etter profesjonsansvaret gjerne blir formulert. Profesjonsansvaret kan betegnes som en form for objektivt skyldansvar i den forstand at det avgjørende er hvilke krav som kan stilles til tjenesteyteren som profesjonsutøver, ikke hva som kan forventes av den enkelte skadevolder. Det er dermed de generelle forventninger til profesjonsutøverens opptreden som blir avgjørende.

I finansavtaleloven § 80 formuleres spørsmålet om erstatning ved megling av avtaler om innskudd, kreditt eller kausjon på en mer tradisjonell måte idet det uttales at kunden «kan kreve erstatning av meglerforetaket for tap som følge av feil eller forsømmelse fra foretakets side». Ved vurderingen av om meglerforetaket har påført kunden tap som følge av feil eller forsømmelse, vil det imidlertid også her måtte foretas en vurdering av hvilke krav som med

rimelighet kan stilles til foretaket som profesjonsutøver. Det er derfor neppe noen stor realitetsforskjell i det egentlige vurderingstemaet.

Spørsmål om erstatning som faller utenfor de særskilte situasjonene som reguleres i spredte regler i finansavtaleloven, må løses etter ulovfestet rett. Dette gjelder både spørsmål om erstatning for rene kontraktsbrudd, og spørsmål om erstatning for brudd på plikter som følger av finansavtaleloven selv eller av finansmarkedslovgivningen. Det vil være glidende overganger mellom et erstatningsansvar i og utenfor kontrakt.

2.4.2 EØS-rettslige forpliktelser

Som beskrevet ovenfor, er enkelte av finansavtalelovens spredte regler om erstatning en gjennomføring av direktivforpliktelser. Betalingstjenestedirektivet bygger som utgangspunkt på et objektivt ansvar for tjenesteyteren for uautoriserte og feil gjennomførte betalingstransaksjoner. I artikkel 93 er det imidlertid gjort unntak for betalingstjenesteyterens erstatningsansvar dersom det foreligger

«usædvanlige og uforutsigelige omstændigheder, som den, der påberåber sig dem, ikke har nogen indflydelse på, og som vedkommende ikke har mulighed for at afværge, også selv om vedkommende udviser den størst mulige påpasselighed, eller når betalingstjenesteudbyder er bundet af andre retlige forpligtelser, der er omfattet af EU-retten eller national ret».

Betalingskontodirektivet bygger på et tilsvarende objektivt ansvar med unntak for force majeure for økonomisk tap forbrukeren påføres som en følge av at tjenesteyteren ikke oppfyller sine plikter i prosessen med å bytte konto, jf. artikkel 13.

Både betalingstjenestedirektivet og andre direktiver om finansielle tjenester oppstiller imidlertid også plikter i relasjonen mellom tjenesteyter og kunde, uten samtidig å regulere sanksjonene for brudd på disse pliktene. Spørsmålet om sanksjonering av brudd på pliktene er i slike situasjoner bare underlagt det generelle kravet til effektiv gjennomføring i nasjonal rett av det aktuelle direktivets formål. Herunder er det krav om effektive sanksjoner. I det reviderte betalingstjenestedirektivet er dette kommet til uttrykk i artikkel 103, som slår fast følgende:

«Medlemsstaterne fastsætter regler om sanktioner, der skal anvendes i tilfælde af overtrædelser af de nationale bestemmelser der er vedtaget i medfør af dette direktiv, og træffer alle foranstaltninger for at sikre, at de gennemføres. Sanktionerne skal være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.»

Det oppstilles altså ikke et krav til bestemte privat- eller offentligrettslige sanksjoner, men kun et overordnet krav til effektive sanksjoner. Medlemsstatene har dermed vide skjønnsmarginer med hensyn til å vurdere hvilke sanksjoner som bør innføres, og om disse skal være av privat- eller offentligrettslig karakter, eventuelt begge deler.

Ved ytelse av investeringstjenester er det i større grad stilt eksplisitte krav til sanksjoner, jf. MiFID II (direktiv 2014/65/EU) artikkel 69. Bestemmelsen inneholder en liste over offentligrettslige sanksjoner som skal kunne pålegges av nasjonale tilsynsmyndigheter. Videre heter det at

«[m]edlemsstaterne sikrer, at der findes mekanismer til at sikre, at der kan udbetales erstatning eller træffes andre afhjælpende foranstaltninger i overensstemmelse med national lovgivning for eventuelle finansielle tab eller skader, som personer har lidt som følge af en overtrædelse af dette direktiv».

Det oppstilles altså et krav om at brudd på pliktene i direktivet skal kunne påberopes av kundene som grunnlag for krav om erstatning eller andre privatrettslige sanksjoner. Det er imidlertid også her en vid skjønnsmargin for nasjonalstatene når det gjelder gjennomføring. I NOU 2017: 1 har Verdipapirlovutvalget lagt til grunn at gjeldende ulovfestede erstatningsregler er tilstrekkelige for å oppfylle direktivets krav.

2.4.3 **Forslaget**

En generell regel om erstatning i finansavtaleloven kapittel 1 vil kunne ha en rettsavklarende funksjon.

Det finnes relativt lite praksis fra Finansklagenemnda Bank og domstolene om finansforetakenes erstatningsansvar på ulovfestet grunnlag. Tvister mellom foretakene og dets kunder blir i stor utstrekning løst ved en vurdering etter avtaleloven § 36, eller uten at det vises til noe rettsgrunnlag. Dette kan tyde på at innholdet av de ulovfestede erstatningsreglene er så vidt uklare at de er vanskelige å anvende. En lovfestet erstatningsregel kan gi større forutberegnelighet for foretakene og bedre rettsbeskyttelse for kundene.

Det er særlig to forhold som kan medføre et behov for rettslig avklaring. For det første er det uklart hva som er det alminnelige ansvarsgrunnlaget utenfor de situasjonene som er særskilt regulert i finansavtaleloven kapittel 2 til 6. Videre er det behov for avklaring av forholdet mellom brudd på plikter i finansmarkedslovgivningen og erstatningsansvar. Det er neppe tvilsomt at brudd på plikter i finansmarkedslovgivningen er relevante for spørsmålet om erstatning etter ulovfestet rett. Det er imidlertid uklart i hvilken grad brudd på slike plikter er nødvendige og tilstrekkelige betingelser for å konstatere at det foreligger ansvarsgrunnlag.

Spørsmålet om behovet for en erstatningsregel som avklarer forholdet mellom brudd på verdipapirrettslige plikter og ansvarsgrunnlag for erstatning har vært tema i flere offentlige utredninger de senere årene. I NOU 2011: 1 Bedre rustet mot finanskriser – Finanskriseutvalgets utredning – reises det spørsmål ved om gjeldende erstatningsregler gir forbrukerne et tilstrekkelig vern ved kjøp av ulike typer spare- og investeringsprodukter. Det samme spørsmålet har nylig også vært tema for Verdipapirlovutvalget i

forbindelse med gjennomføring av MiFID II (direktiv 2014/65/EU) i norsk rett.

Verdipapirlovutvalget har foreslått nasjonale regler for gjennomføring av MiFID II i NOU 2017: 1. Utvalget drøfter blant annet spørsmål om det er behov for en regel om erstatning for brudd på verdipapirrettslige regler, se punkt 9.5 i utredningen. Utvalget uttaler i den forbindelse:

«Praksis fra Finansklagenemnda synes å ha fulgt denne linjen, slik at brudd på verdipapirhandellovens regler om forbrukerbeskyttelse, for eksempel reglene om egnethetsvurdering, vurderes etter avtaleloven § 36. Terskelen for helt eller delvis å sette til side en avtale etter avtaleloven § 36 er relativt høy, og brudd på verdipapirhandelloven vil ikke automatisk medføre at vilkårene for lemping etter § 36 er oppfylt. Ettersom dagens verdipapirhandellov ikke har en erstatningsregel, vil ikke et erstatningskrav kunne bygges direkte på lovens regler.

Det kan reises spørsmål om dagens erstatningsregler er tilstrekkelige for å sikre god forbrukerbeskyttelse. I Sverige ble det for eksempel innført en egen bestemmelse om erstatning til forbrukere i lov om finansiell rådgivning i 2003. I Danmark fikk de i 2015 en egen erstatningsregel i lov om finansiell virksomhet. Forbrukerrådets medlemmer i Finansklagenemnda Bank har gitt uttrykk for at det er ønskelig med en tilsvarende erstatningsregel i norsk rett. En mulig løsning er å ta en slik regel inn i verdipapirhandelloven. Et annet alternativ er å utarbeide en egen lov, som vil gjelde for all finansiell rådgivning. Et tredje alternativ er, som foreslått i en doktoravhandling fra 2016 (Marte Kjørven, Ytelse av investeringstjenester til forbruker, Oslo, 2016), å ta inn kontraktsrettslige regler som et eget kapittel i finansavtaleloven, herunder en egen erstatningsregel.

Erstatningsregler som gjelder for all finansiell rådgivning, vil kunne bidra til gi større forutberegnelighet for hele finansbransjen, og vil kunne bidra til økt forbrukerbeskyttelse ved at erstatningskrav kan bygges direkte på disse reglene.»

Utvalget legger til grunn at MiFID II artikkel 69 nr. 2, som pålegger medlemslandene å ha erstatningsmekanismer, ikke medfører behov for ny lovgivning. Eksisterende mekanismer for erstatning anses å oppfylle bestemmelsen i artikkel 69 nr. 2. Utvalget antyder at det likevel kunne være hensiktsmessig med en klarere regulering av erstatningsspørsmål, men viser til at slik utredning bør ha et «bredere nedslagsfelt enn verdipapirhandelloven og foretakene som reguleres av denne».

Som Verdipapirlovutvalget peker på, kan det reises spørsmål om dagens erstatningsregler er tilstrekkelige for å sikre god forbrukerbeskyttelse. Selv om det klart nok gjelder ulovfestede erstatningsrettslige regler, er innholdet av disse reglene uklare. Det er også mye som kan tale for at en eventuell erstatningsregel gis et bredere nedslagsfelt enn brudd på verdipapirhandellovgivningen. Det bør ikke ha betydning for spørsmålet om erstatning hvor i lovgivningen relevante plikter er fastsatt. Derfor kan en generell erstatningsregel i finansavtaleloven, i kombinasjon med et utvidet virkeområde for loven, være et bedre alternativ enn innføring av en enkeltstående erstatningsregel i verdipapirhandelloven.

Når det gjelder den nærmere utformingen av en slik regel, er det flere muligheter. Særlig oppstår det spørsmål om hvilket ansvarsgrunnlag som skal gjelde.

Departementet foreslår en erstatningsbestemmelse i § 11 i lovforslaget som bygger på et objektivt ansvar, med unntak for force majeure, for tap som oppstår som følge av brudd på plikter oppstilt i lov eller forskrift. Denne ansvarsmodellen samsvarer godt med reguleringen av spørsmål om erstatning i betalingstjenestedirektivet og betalingskontodirektivet. Bestemmelsen er generelt utformet og får derfor et bredere virkeområde enn det disse direktivene krever.

Denne ansvarsmodellen synes, selv om den er utformet utradisjonelt, å være i overensstemmelse med det som allerede er gjeldende ulovfestet rett. Selv om det alminnelige profesjonsansvaret er et skyldansvar, vil det avgjørende ved fastleggelse av ansvarsgrunnlaget i praksis være om profesjonsutøveren har overholdt relevante atferdsnormer. Dersom det foreligger brudd på slike plikter, blir spørsmålet om faktisk eller rettslig villfarelse om pliktbruddet gjør dette unnskyldelig, se Hagstrøm og Stenvik, Erstatningsrett side 139 flg. Det er lite praktisk med slike unnskyldningsgrunner på profesjonsansvarets område, idet man normalt må kunne forvente av en profesjonsutøver at relevante pliktnormer er overholdt. Det er først og fremst i force majeure-lignende tilfeller at man kan tenke seg at brudd på lov- og forskriftsfastsatte plikter ikke gir rom for bebreidelse. Den foreslåtte bestemmelsen gjør unntak for erstatningsansvaret i slike situasjoner.

Videre er foretakets ansvar etter den foreslåtte bestemmelsen begrenset gjennom kravet til årsakssammenheng mellom pliktbruddet og kundens eller den potensielle kundens tap. Det ligger også en avgrensning i at ansvaret bare gjelder overfor kunder og potensielle kunder. Ansvaret gjelder derfor ikke overfor enhver.

Departementet vil også bemerke at selv om forslaget i utgangspunktet bygger på et objektivt ansvar for pliktbrudd, så vil fastleggelse av ansvaret i realiteten ofte innebære mer tradisjonelle skyldvurderinger. Grunnen til dette er at mange av de relevante pliktene bærer preg av å være innsatsforpliktelser i form av krav til faglighet og lojalitet. Det er dette som er kjernen i den foreslåtte bestemmelsen om tjenesteyterens plikter. I slike tilfeller vil fastleggelsen av selve forpliktelsen falle sammen med en tradisjonell skyldvurdering.

Det er etter forslaget ikke et krav om vesentlig overtredelse av relevante plikter. Det ligger likevel en form for vesentlighetsvurdering i det alminnelige kravet til årsakssammenheng mellom pliktbruddet og kundens tap. Et ubetydelig brudd på lov- eller forskriftsfastsatte plikter, for eksempel brudd på en pre-kontraktuell plikt til å opplyse om tjenesteyterens forretningsadresse, eller en plikt til å rapportere bestemte opplysninger til Finanstilsynet, vil sjelden føre til noe tap for kunden. Dersom det likevel

skulle være tilfellet, synes det gjennomgående å være tjenesteyteren som er nærmest til å bære tapet kunden blir påført som følge av manglende overholdelse av pliktene. Dersom dette i et enkelttilfelle skulle gi urimelige utslag, vil det være mulig å lempe tjenesteyterens erstatningsansvar etter § 12 tredje ledd i lovforslaget.

De særskilte reglene om erstatning ved uautoriserte og feil gjennomførte betalingstransaksjoner behandles nærmere i punkt 4.6 i høringsnotatet.

Erstatningens omfang er regulert i § 12 i lovforslaget. Denne bestemmelsen slår fast et utgangspunkt om fullt ansvar, likevel begrenset til tap en med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av forholdet. Erstatningsbeløpet kan settes ned som følge av kundens medvirkning eller dersom ansvaret vil virke urimelig for tjenesteyteren ut fra størrelsen av tapet i forhold til det tap som vanligvis oppstår i lignende tilfeller og ut fra forholdene ellers. Regelen er ment å være en kodifisering av gjeldende ulovfestet rett og er utformet etter modell av håndverkertjenesteloven § 30 og bustadoppføringslova § 36. Det foreslås med dette ikke å skille mellom direkte og indirekte tap.

2.5 Misbruk av sertifikat for elektronisk signatur

2.5.1 Gjeldende rett

Det er i stadig økende grad mulig å inngå avtaler og få tilgang til tjenester ved hjelp av ulike løsninger for elektronisk signatur. Det er vanlig å benytte elektronisk signatur ved inngåelse av avtaler om finansielle tjenester og ved løpende bruk av slike tjenester.

For å kunne signere elektronisk vil kunden normalt benytte et såkalt sertifikat. Det mest vanlige sertifikatet i Norge er BankID. En BankID-brikke kan benyttes til å signere elektronisk i avtaler om finansielle tjenester, for eksempel ved inngåelse av rammeavtaler om betalingstjenester, avtaler om kreditt eller kausjonsavtaler. BankID-brikken eller tilsvarende sertifikat for elektronisk signatur kan også brukes til å benytte seg av finansielle tjenester i et løpende avtaleforhold, for eksempel i forbindelse med utvidelse av avtalt kreditt, ved utføring av betalingstransaksjoner mv.

Løsninger for elektronisk signatur har gjort det enklere og mer effektivt både for kundene og tjenesteyterne å inngå avtaler om og utføre finansielle tjenester. Samtidig innebærer bruken av elektronisk signatur en fare for misbruk og identitetstyverier. En person som er i besittelse av en annens sertifikat for elektronisk signatur og denne personens personnummer og kode til bruk av sertifikatet, vil blant annet kunne ta opp kreditt og utføre betalingstransaksjoner i sertifikatinnehaverens navn.

Disposisjoner som foretas i en annens navn som ledd i et identitetstyveri, er ikke avtalerettslig bindende for den som er utsatt for identitetstyveriet. Det kan imidlertid oppstå spørsmål om hvorvidt sertifikatinnehaveren kan bli

erstatningsansvarlig overfor den parten som i god tro har inngått en avtale med det han trodde var sertifikatinnehaveren. Grunnlaget for et slikt ansvar vil typisk være at sertifikatinnehaveren ikke har vært tilstrekkelig aktsom i sin håndtering av sertifikatet. En person har for eksempel oppbevart koden til sin BankID-brikke på en slik måte at det var enkelt for nærstående familiemedlemmer å finne den og deretter misbruke brikken i forbindelse med bestemte disposisjoner.

Dersom et sertifikat for elektronisk signatur brukes til å gjennomføre en betalingstransaksjon i en annens navn, vil forholdet reguleres av finansavtaleloven §§ 35 og 37 om ansvar for uautoriserte betalingstransaksjoner. Kundens ansvar etter disse bestemmelsene er begrenset. Utgangspunktet er at betalingstjenestetilbyderen er ansvarlig for tap som skyldes uautoriserte betalingstransaksjoner. Dette utgangspunktet nyanseres ved regler om kundens ansvar for egenandel ved tap som skyldes misbruk av et «betalingsinstrument». Når et sertifikat til elektronisk kommunikasjon brukes for å initiere en betalingstransaksjon, utgjør dette et betalingsinstrument i finansavtalelovens forstand.[1]

Så lenge kunden ikke har opptrådt grovt uaktsomt, vil egenandelen ved misbruk av et betalingsinstrument være begrenset til 1.200 kroner. Dersom kunden har opptrådt grovt uaktsomt, er kundens ansvar begrenset til 12.000 kroner dersom betalingstransaksjonen har skjedd ved bruk av et elektronisk betalingsinstrument. Kunden svarer fullt ut for forsettlige og svikaktige forhold.

Dersom kunden ut fra reglene i § 35 bestrider å ha ansvar for en uautorisert betalingstransaksjon, skal foretaket tilbakeføre beløpet, jf. § 37.

Et sertifikat for elektronisk signatur kan brukes til mer enn å foreta betalingstransaksjoner. For eksempel til å inngå finansavtaler som faller utenfor reglene i finansavtaleloven kapittel 2 og dermed ikke anses som «uautoriserte betalingstransaksjoner». Spørsmål om erstatning må i så fall løses etter alminnelige erstatningsrettslige regler. Kunden vil da være ansvarlig for det fulle tapet allerede ved simpel uaktsomhet.

Lov 15. juni 2001 nr. 81 om elektronisk signatur (esignaturloven) har til formål «å legge til rette for en sikker og effektiv bruk av elektronisk signatur ved å fastsette krav til kvalifiserte sertifikater, til utstederne av disse sertifikatene og til sikre signaturfremstillingssystemer», jf. § 1. Loven har en regel om sertifikatutstederens erstatningsansvar i § 22. Bestemmelsen regulerer sertifikatutstederens erstatningsansvar i bestemte situasjoner der noen har handlet i tillit til et sertifikat. Bestemmelsen regulerer imidlertid ikke identitetstyveri-tilfellene som beskrevet ovenfor.

Dette innebærer at det ved tap som oppstår etter identitetstyverier, har stor betydning for fordeling av ansvar mellom partene om misbruket av et

[1] Jf. § 12 bokstav c og EU-domstolens avgjørelse 9. april 2014 i sak C-616/11.

sertifikat for elektronisk signatur involverer en uautorisert betalingstransaksjon eller ikke. Dette kan illustreres med noen saker fra retts- og nemndspraksis.

I LB-2016-43622 hadde en kvinne overlatt kodebrikke og passord til sin ektefelle. Han opptok et felles forbrukslån med hennes BankID uten at hun var klar over det. Lagmannsretten fant at kvinnen ikke var avtalerettslig bundet til å nedbetale lånet. Hun var imidlertid erstatningsrettslig ansvarlig overfor banken fordi hun hadde opptrådt uaktsomt ved å overlate kodebrikke og passord til ektefellen.

I FinKN-2016-326 hadde klagerens datter misbrukt farens BankID ved å logge på hans nettbank og blant annet belaste en flexilånskonto. Nemnda fant at selve låneopptaket ikke var omfattet av reglene om uautoriserte betalingstransaksjoner i finansavtaleloven, men at transaksjonen ut fra flexilånskontoen var en uautorisert betalingstransaksjon som var regulert av finansavtaleloven § 35. FinKN-2017-281 gjaldt ansvar etter misbruk av klagers nettbank og BankID til å øke kredittgrensen på klagerens kredittkortkonto og deretter overføring av disponibelt beløp til klagerens innskuddskonto og senere overføring ut av klagerens besittelse. Nemnda uttalte:

«Verken opptak av kreditt eller økning av kredittgrense på eksisterende kreditt er i seg selv betalingstransaksjoner etter finansavtaleloven § 12 bokstav a. Økningen av kredittgrensen i denne saken faller derfor ikke inn under finansavtaleloven § 35 om ansvar ved misbruk av konto og betalingsinstrument. Uautorisert overføring av penger fra kredittkontoen er derimot en betalingstransaksjon som reguleres av § 35.»

2.5.2 **EØS-rettslige forpliktelser**

Betalingstjenestedirektivet regulerer fordelingen av ansvar mellom betalingstjenesteyteren og kunden ved en tredjepersons misbruk av betalingsinstrument. I det reviderte direktivet flyttes en større del av risikoen for misbruk over på betalingstjenestetilbyderen, se nærmere om dette nedenfor i punkt 4.6.

Når et sertifikat for elektronisk signatur benyttes til andre disposisjoner enn initiering av betalingstransaksjoner, faller forholdet utenfor betalingstjenestedirektivets virkeområde.

E-signaturloven bygger på og gjennomfører direktiv 1999/93/EF om elektroniske signaturer. Direktivet er erstattet av forordning (EU) nr. 910/2014 om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner. Forordningen er foreløpig ikke gjennomført i norsk rett. Verken direktivet eller forordningen regulerer ansvarsforhold ved en tredjepersons misbruk av sertifikatet i situasjoner hvor det ikke er noe i veien med sertifikatet som sådan.

Spørsmål om ansvarsfordelingen mellom finansinstitusjon og kunde når et sertifikat for elektronisk signatur misbrukes av en tredjeperson i forbindelse med andre finansielle tjenester enn utføring av betalingsordre, er ikke

regulert i EU/EØS. Det er derfor opp til nasjonalstatene å regulere dette spørsmålet i nasjonal rett.

2.5.3 Forslaget

Departementet foreslår å innføre en erstatningsregel i finansavtaleloven kapittel 1 som regulerer ansvarsfordelingen mellom tilbyderen av finansielle tjenester og kunden ved en tredjepersons misbruk av sertifikat for elektronisk signatur, jf. § 14 i lovforslaget. Det foreslås å utforme bestemmelsen etter modell av regelen om uautoriserte betalingstransaksjoner.

Mye taler for at kundens ansvar i forbindelse med misbruk av et sertifikat for elektronisk kommunikasjon bør være det samme uavhengig av om sertifikatet misbrukes til å utføre betalingstransaksjoner eller foreta andre disposisjoner i tilknytning til finansielle tjenester. Slik reglene er i dag, er kundens ansvar ved uautoriserte betalingstransaksjoner og ved uautorisert låneopptak eller andre disposisjoner svært forskjellig. Kundens ansvar ved grov uaktsomhet som leder til misbruk av kundens BankID til å overføre penger fra kundens fleksilånskonto eller økning og deretter overføring av penger fra en kredittkortkonto, er begrenset til 12.000 kroner. Samtidig vil kunden kunne være fullt ut erstatningsansvarlig overfor en kredittyter dersom BankID-brikken misbrukes til å ta opp et nytt forbrukslån med direkte overføring til misbrukerens konto. Kunden blir da ansvarlig for hele lånebeløpet allerede som følge av simpel uaktsomhet.

De samme hensynene gjør seg gjeldende i begge situasjoner, og det synes ikke å foreligge gode grunner for forskjellsbehandling. Et økt ansvar for tilbyderen av finansielle tjenester vil riktignok kunne føre til økte kostnader som igjen kan veltes over på kunden. Foretaket har imidlertid mulighet for å pulverisere kostnadene. Det har også større muligheter enn den enkelte kunde til å iverksette tiltak for å unngå tredjepersoners misbruk av sertifikater ved elektronisk kommunikasjon. Det har også betydning for vurderingen at kundene i praksis er avhengig av å benytte seg av elektronisk signatur for å få tilgang til finansielle tjenester som ofte er helt nødvendige. Banker og andre finansforetak har få fysiske betjente utsalgssteder, og disse har korte åpningstider.

2.6 Bevisbyrde

2.6.1 Gjeldende rett

Finansavtaleloven inneholder noen få, spredte regler om bevis og bevisbyrde, jf. § 35 femte ledd og § 40 sjette ledd om bevisbyrden for at en transaksjon er uautorisert eller ikke korrekt gjennomført. Disse reglene er en gjennomføring av plikter etter det første betalingstjenestedirektivet (direktiv 2007/64/EF).

Det første betalingstjenestedirektivet oppstilte i tillegg en mulighet for medlemsstatene til å «fastsætte, at udbyderen af betalingstjenester har bevisbyrden med hensyn til at bevise, at oplysningskravene i dette afsnitt er opfylt», jf. artikkel 33. Ved gjennomføring av direktivet i norsk rett valgte man imidlertid ikke å benytte denne muligheten. I Ot.prp. nr. 94 (2008-2009) uttales det at «den valgfrie regelen om bevisbyrde for oppfyllelse av opplysningsplikt ikke bør lovfestes i norsk rett. Bevisbedømmelsen bør skje i tråd med alminnelige prinsipper for bevisbyrde».

Når det gjelder de alminnelige prinsipper for bevisbyrde, er det ikke opplagt hva disse innebærer på kontraktsrettens område. Utgangspunktet blir gjerne beskrevet slik at det er den som fremsetter et krav, som må bevise de faktiske forhold som kravet bygger på. Samtidig er det på det rene at bevissikringshensynet i mange tilfeller innebærer at bevistvil går ut over den parten som har hatt best mulighet og oppfordring til å sikre bevis for en faktisk omstendighet. I kontraktsforhold vil dette ofte være realdebitor.

I enkelte tilfeller er bevisbyrdespørsmål en integrert del av kontraktsrettslige regler. For eksempel innebærer kontrollansvaret et objektivt ansvar med mindre realdebitor godtgjør at hindringsvilkårene er oppfylt. Det såkalte presumsjonsansvaret er også en ansvarsmodell som går igjen i kontraktsrettslig lovgivning, og som innebærer at det er realdebitor som må godtgjøre at tapet ikke skyldes feil eller forsømmelse på hans side. Regelen reflekterer bevissikringshensyn idet det ofte vil være realdebitor som er nærmest til å belyse faktiske forhold rundt erleggelse av ytelsen.

Det er lite praksis knyttet til spørsmål om bevisbyrde i avtaler om finansielle tjenester, og spørsmålet er i liten grad behandlet særskilt i teorien. Når det gjelder ansvar for finansiell rådgivning, legger Hagstrøm til grunn at det er «nærliggende å anta at finansinstitusjonen vil pålegges bevisbyrden for rådgivningens innhold, jf. Rt. 2003 side 400».[2]

2.6.2 **EØS-rettslige forpliktelser**

I det reviderte betalingstjenestedirektivet videreføres bestemmelsene om bevisbyrde ved uautoriserte betalingstransaksjoner og ved betalingstransaksjoner som ikke er gjennomført korrekt med visse endringer. Endringene er nærmere beskrevet i punkt 4.6.

Når det gjelder bevisbyrde for oppfyllelse av opplysningsplikter etter direktivet, er den nasjonale valgfriheten som fulgte av det første betalingstjenestedirektivet, ikke videreført i det nye direktivet. Det heter i artikkel 41 at «[m]edlemsstaterne fastsætter, at betalingstjenesteudbyderen

[2] Se Hagstrøm, Viggo, Bankenes ansvar for finansiell rådgiving, særlig ved formidling av spareprodukter til forbrukere i Festskrift til Mads Henry Andenæs' 70-årsdag Selskap, kontrakt, konkurs og rettskilde (Gyldendal 2013).

har bevisbyrden med hensyn til at bevise, at oplysningskravene i dette afsnit er opfylt».

Det er altså ikke lenger valgfritt for nasjonalstatene om man ønsker å ha en regel som legger bevisbyrden for oppfyllelse av direktivets opplysningsplikter på betalingstjenesteyteren. Utover dette stilles det ikke særlige krav til nasjonale regler om bevisvurdering og bevisbyrde. I en sak fra 2014 kom imidlertid EU-domstolen til at det generelle kravet til effektiv gjennomføring av EU-retten innebærer krav til nasjonale regler om bevisbyrde.[3] Saken gjaldt spørsmål om forbrukerkredittdirektivet. En forbruker hadde tatt opp lån i forbindelse med kjøp av bil, og hadde i den forbindelse signert på en standardklausul om at hun «anerkender at have modtaget og være blevet gjort bekendt med formularen standardiserede europæiske forbrugerkreditoplysninger».

Spørsmålet for den nasjonale domstolen var om dette var et tilstrekkelig bevis for at kunden faktisk hadde mottatt de aktuelle opplysningene, og at kredittgiveren således hadde oppfylt sine forpliktelser. Den nasjonale domstolen stilte blant annet spørsmål om forbrukerkredittdirektivet måtte fortolkes slik at «det påhviler kreditgiver at føre bevis for en korrekt og fuldstændig opfyldelse af de forpligtelser, der er pålagt denne i forbindelse med udarbejdelsen og opfyldelsen af en kreditaftale».

Domstolen la til grunn at prinsippet om effektiv gjennomføring av EU-retten

«ville blive undermineret, hvis bevisbyrden for den manglende opfyldelse af de i artikel 5 og 8 i direktiv 2008/48 indeholdte forpligtelser hvilede på forbrugeren. Denne sidstnævnte råder nemlig ikke over bevismidler, der ville gøre det muligt for vedkommende at bevise, at kreditgiveren dels ikke har udleveret de i dette direktivs artikel 5 foreskrevne oplysninger til låntager, dels ikke har efterprøvet sidstnævntes kreditværdighed. Derimod sikres den effektive virkning af udøvelsen de rettigheder, der gives i henhold til direktiv 2008/48, ved en national bestemmelse, ifølge hvilken kreditgiveren i princippet er forpligtet til over for retten at bevise den korrekte opfyldelse af sine forpligtelser forud for aftaleindgåelsen. Som generaladvokaten har anført i punkt 35 i forslaget til afgørelse, skal den omhyggelige kreditgiver nemlig være opmærksom på nødvendigheden af indsamling og opbevaringen af beviser for, at de oplysnings- og forklaringsforpligtelser, der påhviler denne, er blevet opfyldt.»

EU-domstolen fant altså at kravet til effektiv gjennomføring av EU-retten innebærer et krav til nasjonale regler om bevisbyrde.

EU-domstolens avgjørelse i denne saken er også relevant for andre direktiver på forbrukerrettens område. Det vil gjennomgående være slik at det er vanskelig for forbrukeren å fremlegge konkrete bevis for at den næringsdrivende ikke har oppfylt sine plikter.

[3] Jf. sak C-449/13 18. desember 2014 CA Consumer Finance SA mot Ingrid Bakkaus, Charline Bonato, født Savary, Florian Bonato, se avsnitt 2-28.

2.6.3 **Forslaget**

Departementet foreslår å lovfeste en regel om at den parten som er nærmest til å sikre bevis for en omstendighet, skal ha bevisbyrden for denne. For å oppfylle pliktene etter betalingstjenestedirektivet artikkel 41 og praksis fra EU-domstolen foreslås det å presisere at tjenesteyteren alltid vil ha bevisbyrden for oppfyllelse av plikter pålagt etter lov eller forskrift. Forslaget bygger på en erkjennelse av bevisreglenes praktisk viktige funksjon. De senere år har spørsmål om bevisvurdering og bevisbyrde fått større oppmerksomhet. Både i Danmark og i Sverige er det de senere år vurdert om det er behov for å innføre lovfestede regler om bevisbyrde som pålegger den næringsdrivende en større bevisbyrde enn det som følger av ulovfestede regler.

I Danmark ble det i 2013 nedsatt et offentlig utvalg som skulle vurdere reglene om erstatning for mangelfull rådgivning om finansielle produkter. Utvalget avga sin rapport i 2014. I rapporten vurderes det blant annet om det bør innføres regler om bevisbyrde, som i større grad legger bevisbyrden på institusjonen. Utvalget viser til at

«spørgsmålet om, hvem der bærer bevisbyrden har vist sig at have stor betydning i de sager, som er undersøgt. Et betydeligt antal sager om rådgivning ved ankenævnene er afgjort til den finansielle virksomheds fordel med den begrundelse, at klageren ikke har godtgjort, at virksomheden har begået fejl eller forsømmelser, der har kunnet medføre et erstatningsansvar. I de sager, hvor ankenævnene – primært i senere år – har anvendt omvendt bevisbyrde, er resultatet derimod næsten altid faldet ud til kundens fordel, idet den finansielle virksomhed ikke har været i stand til at løfte bevisbyrden, det vil sige, bevise at der i den konkrete sag er ydet tilstrækkelig rådgivning. Det er derfor udvalgets opfattelse, at spørgsmålet om, hvem der har bevisbyrden, har stor betydning for forbrugernes retsstilling og dermed forbrugerbeskyttelsen.»

Utvalget peker på at bevisbyrden er snudd i en rekke typetilfeller i Pengeinstitutankenævnets praksis. Dette gjelder blant annet tilfeller der en kunde har investert i kompliserte eller risikofylte produkter, eller i tvister med foretak der Finanstilsynet har påpekt mangler i forbindelse med tilsyn.

Utvalget vurderte om det skulle innføres en generell regel om når bevisbyrden skulle snus, men fant at det ikke var behov for en slik regel. Utvalget la i den forbindelse vekt på at Pengeinstitutankenævnet aktivt har tatt stilling til spørsmål om bevisbyrde, og at dette innebærer en fleksibel og dynamisk løsning.

For norsk retts vedkommende foreligger det imidlertid ingen slik fast praksis med å snu bevisbyrden i bestemte typetilfeller. Det danske utvalget innhentet i forbindelse med sitt arbeid en uttalelse fra Jan-Ove Færstad ved Universitetet i Bergen om status for norsk retts vedkommende. Færstads uttalelse er inntatt som vedlegg nr. 3 til rapporten. I sin sammenfatning om norsk rett uttaler Færstad:

«Som det fremgår av det foregående har det vært ført svært få saker om erstatningsansvar eller ugyldighet angående mangelfull rådgivning om finansielle produkter for norske domstoler. I de sakene som har kommet for domstolen har bevisbyrdespørsmål vært nærmest fraværende. Unntaket fra dette er bevisbyrdespørsmål knyttet til erstatningsrettslig hindringssammenheng. De fleste saker som gjelder mangelfull rådgivning om finansielle produkter har funnet sin løsning etter en rådgivende uttalelse i Finansklagenemda. Heller ikke for Finansklagenemda har bevisbyrdespørsmål stått særlig sentralt. Et nærmest gjennomgående trekk ved denne type avgjørelser er at både Finansklagenemda og domstolene legger avgjørende vekt på hvilken skriftlig informasjon kunden har mottatt. Rådgivning og informasjon som har blitt gitt muntlig tillegges derimot sjelden vekt. Det tydeligste eksempelet i denne retningen finner vi i Rt. 2012 s. 1926 hvor Høyesterett eksplisitt påpeker at forhandlingene i Høyesterett har vært konsentrert om 'bankens skriftlige informasjonsmateriale' (avsnitt 53).»

Når Finansklagenemnda ikke selv har tatt aktivt stilling til spørsmål om bevisbyrde, kan det virke rettsavklarende med en lovregel som regulerer dette.

Når det gjelder den nærmere utformingen av en regel om bevisbyrde, har departementet vurdert flere alternativer. En mulighet er en regel som på generelt grunnlag snur bevisbyrden for krav som springer ut av en avtale om finansielle tjenester. En slik regel vil imidlertid muligens rekke for langt, og det er vanskelig å overskue konsekvensene av den. Et annet alternativ er å integrere spørsmål om bevisbyrde i den foreslåtte regelen om erstatning, for eksempel ved å kodifisere et skyldansvar med snudd bevisbyrde. Dette er ikke uvanlig i kontraktslovgivningen. Spørsmål om bevis har imidlertid betydning i flere situasjoner enn der kunden fremsetter krav om erstatning. Dette gjelder for eksempel der det fremsettes krav om ugyldighet. Bevissikringshensynet gjør seg gjeldende i samme grad uavhengig av om kunden velger å påberope seg ugyldighet, erstatning eller andre sanksjoner.

På denne bakgrunn bygger lovforslaget § 7 på en kodifisering av bevissikringsregelen, med en presisering av at det er tjenesteyteren som må bevise at plikter pålagt etter lov eller forskrift, er oppfylt.

2.7 Klagebehandling

2.7.1 Gjeldende rett

Det finnes ikke lovfastsatte krav til intern klagebehandling. For verdipapirforetak oppstilles det krav til klagebehandlingen i verdipapirforskriften (forskrift 29. juni 2007 nr. 876 § 9-13). Bestemmelsen slår fast at verdipapirforetak «skal ha klare og tilgjengelige prosedyrer for å kunne behandle klager fra ikke-profesjonelle kunder på en forsvarlig og hurtig måte». Foretaket skal videre «kunne dokumentere slike klager og hvordan klagen er behandlet».

I rundskriv 12/2014 fra Finanstilsynet, Retningslinjer for klagebehandling i bank-, finans-, forsikrings- og verdipapirvirksomhet, oppstilles det mer detaljerte krav til klagebehandling. Rundskrivet gjelder for banker, finansieringsforetak, e-pengeforetak, betalingsforetak, forsikringsselskaper, forsikringsformidlere, verdipapirforetak, forvaltningsselskaper for verdipapirfond, eksterne forvaltere av alternative investeringsfond som yter investeringstjenester, og norske filialer fra andre EØS-stater av slike foretak. Retningslinjene er i samsvar med retningslinjer for klagebehandling for de ulike foretakstypene som er gitt av de europeiske tilsynsmyndighetene EBA, ESMA og EIOPA.

Retningslinjene oppstiller krav til foretakenes organisering av klagebehandlingen, krav om veiledning til klagerne, krav til rutiner for å besvare klager og krav til foretakenes harmonisering av klagebehandlingen.

2.7.2 EØS-rettslige forpliktelser

Som nevnt ovenfor bygger Finanstilsynets retningslinjer om klagebehandling på tilsvarende retningslinjer fra EBA, ESMA og EIOPA. Disse retningslinjene er ikke bindende, og det er ikke krav om at disse innføres som bindende regler i nasjonal rett.

I det reviderte betalingstjenestedirektivet er det imidlertid inntatt bestemte krav til nasjonal rett med hensyn til betalingstjenestetilbyderes klagebehandling, jf. artikkel 101. Det følger av denne bestemmelsen at medlemsstatene skal sikre at betalingstjenestetilbydere innfører og anvender passende og effektive prosedyrer for behandling av klager fra betalingstjenestebrukere om rettigheter og forpliktelser som følger av direktivet. Det oppstilles videre krav til blant annet behandlingstiden for klager fra kundene, som normalt ikke skal overstige 15 arbeidsdager.

2.7.3 Forslaget

Departementet foreslår å innføre en regel i finansavtaleloven kapittel 1 med krav til klagebehandling, se § 15 i lovforslaget. Det legges til grunn at retningslinjene fra Finanstilsynet ikke er tilstrekkelige for å oppfylle kravene i betalingstjenestedirektivet artikkel 110, ettersom retningslinjene formelt sett bare er veiledende. For betalingstjenestetilbydere er det derfor et krav at det innføres bindende regler. Mye taler for at en slik regel bør gjelde generelt. Dette gjelder særlig ettersom det allerede i dag gjelder felles retningslinjer for klagebehandling. Det foreslås på denne bakgrunn å innta en regel om klagebehandling med en utforming som ligger tett opp mot ordlyden i betalingstjenestedirektivet. Ytterligere og mer detaljerte krav til klagebehandlingen kan fortsatt fastsettes i rundskriv.

2.8 Kommunikasjonsform

2.8.1 Gjeldende rett

Hvilken adgang finansinstitusjonen har til å kommunisere elektronisk med sine kunder, er regulert i § 8 i gjeldende lov. Det følger av første ledd at lovens vilkår om at noe skal gis «skriftlig», ikke er til hinder for elektronisk kommunikasjon, dersom kunden «ønsker dette». Etter annet ledd gjelder det samme med hensyn til lovens krav om å inngå avtale skriftlig. Det er likevel ett unntak: Etter § 61 første ledd annet punktum gjelder ikke § 8 annet ledd for en kausjonsavtale med en forbruker.

Finansavtaleloven inneholder dessuten enkelte bestemmelser som stiller særlige krav til kommunikasjonen med kunder. Et eksempel er § 15 tredje ledd, som krever at de pre-kontraktuelle opplysningene etter annet ledd skal gis «på en klar og forståelig måte» på «papir eller annet varig medium» og dessuten «på norsk eller annet språk partene avtaler». Andre eksempler er § 16 fjerde ledd, § 46 a annet ledd og § 48 første ledd.

2.8.2 Forslaget

Det kan synes noe tilfeldig hvordan ulike bestemmelser i finansavtaleloven regulerer hvordan tjenesteyterens kommunikasjon med kundene skal foregå. At elektronisk skrift også er «skriftlig», vil trolig synes opplagt for de fleste i dag. Gjeldende § 8 må derfor forstås ut fra den usikkerhet som gjaldt den gangen elektronisk kommunikasjon ble utbredt i samfunnet.

Det synes hensiktsmessig at kommunikasjonsformen mellom tjenesteyteren og kunden reguleres samlet, som i gjeldende § 8. Det kan likevel være behov for å regulere spørsmålet noe mer utførlig og med en noe annen utforming. For det første foreslås det at bruken av begrepet «varig medium» utgår, og at det teknologinøytrale begrepet «dokument» benyttes isteden. Etter lovforslaget skal «skriftlig dokument» kunne være både på papir eller et annet varig medium som for kunden fyller samme funksjon som papir. Lovforslaget bygger på at det som et utgangspunkt er tilstrekkelig for tjenesteyteren å gjøre informasjonen eller dokumentet tilgjengelig for kunden. Som hovedregel er det dermed ikke noe krav om at informasjonen skal sendes direkte til kunden. Det vil etter forslaget være tilstrekkelig å gjøre informasjonen tilgjengelig for eksempel i kundens nettbank.

Når det i lovforslaget kreves at kunden skal «varsles», skal imidlertid varselet sendes direkte til kunden, alternativt et varsel om at informasjon er gjort tilgjengelig for kunden, for eksempel i kundens nettbank.

Det foreslås dessuten at tjenesteyteren skal kunne benytte seg av et såkalt «digitalt førstevalg». Det vil si at tjenesteyteren skal kunne velge å kommunisere med kunden digitalt uten forutgående samtykke til digital kommunikasjon. For at dette ikke skal utgjøre en ulempe for kunden, foreslår departementet at risikoen for at informasjonen når kunden i slike tilfeller,

snus, slik at det er tjenesteyteren som har denne risikoen. Videre foreslås det at informasjonen først skal anses for å være kommet frem til mottakeren når den er kommet til hans eller hennes kunnskap.

Det foreslås videre at tjenesteyteren skal pålegges en ekstra forpliktelse til å forsikre seg om at særlig viktige meldinger er kommet til kundens kunnskap – uavhengig av om kunden har gitt sitt forutgående samtykke til elektronisk kommunikasjon eller ikke.

Det vises for øvrig til lovforslaget § 5.

Departementet foreslår ellers å oppheve unntaket for elektronisk kommunikasjon ved inngåelse av kausjonsavtale i forbrukerforhold. Departementet viser til at det nå er åpnet for elektronisk tinglysing, men at denne muligheten benyttes i liten grad. Etter det departementet erfarer, skyldes dette blant annet kravet om at signering av kausjonsdokumenter må gjøres på papir. Det vises i denne sammenheng til lovforslaget § 97.

2.9 Finansoppdrag

Reguleringen av finansoppdrag i gjeldende kapittel 5 og 6 om finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere foreslås ikke videreført som egne kapitler. Reglene foreslås i hovedsak videreført i lovforslaget §§ 18 til 21.

Finansoppdrag er i lovforslaget § 1 foreslått definert som «en tjenesteavtale i tilknytning til en finansavtale hvor oppdragstakeren selv ikke er part i finansavtalen eller en mulig finansavtale i tilknytning til oppdraget». Slike avtaler kan derfor ha et like variert innhold som finansavtaler i seg selv. I det følgende vil foretak som driver slik virksomhet som er regulert i §§ 18 til 21, bli omtalt som oppdragsforetak.

Gjeldende finansavtalelov inneholder ingen direkte definisjon av de ulike oppdragsrollene loven regulerer. Finansmeglerforetakets oppdragsgiver kan være enten den som ellers i lovforslaget omtales som «tjenesteyter», eksempelvis en betalingstjenesteyter eller en kredittyter, men finansmegleren kan også ha den som i lovforslaget ellers er omtalt som «kunden», som sin oppdragsgiver, altså den som inngår avtale med en betalingstjenesteyter eller kredittyter.

Finansagentforetaket vil på sin side ha den som i loven ellers er omtalt som «tjenesteyter», som sin oppdragsgiver, eksempelvis en betalingstjenesteyter eller en kredittyter. På den andre siden vil «finansrådgiveren» ha «kunden», det vil si den som skal eller vurderer å inngå avtale med lovens «tjenesteyter», som sin oppdragsgiver. Finansagenten skal etter lovforslaget være lojal mot sin oppdragsgiver, men også på selvstendig grunnlag sørge for at visse opplysningsplikter overfor tjenesteyterens kunder blir oppfylt. Finansrådgiveren skal motsatt være lojal mot sin oppdragiver og må derfor være lojal overfor denne og uavhengig av tjenesteytere som oppdraget gjelder.

Departementet foreslår at regelen om uavhengighet i gjeldende § 77 inntas i forskrift gitt i medhold av § 18 femte ledd, se forslaget til forskrift § 2 første ledd. Det foreslås samtidig en materiell endring ved at forskriftsbestemmelsen presiserer forbudet i § 18 første ledd tredje punktum mot å opptre eller innrette seg på en måte som kan skape tvil om meglerens uavhengighet. Forslaget innebærer en innskjerping av uavhengighetskravet. Som følge av dette foreslås det ikke å videreføre den spesielle sanksjonsregelen i § 78 annet ledd.

Kravet om uavhengighet bør stå særlig sterkt for meglere. Meglere skal kunne fungere som upartiske mellomledd og bør derfor ikke ha for sterke bånd til noen av partene i en eventuell finansavtale. Dette stiller seg noe annerledes for agenter og rådgivere, som innenfor visse rammer har til oppgave å ivareta sin oppdragsgivers særinteresser. I den forbindelse vil plikten til å opptre i klientens beste interesse, jf. lovforslaget § 4 første ledd, jf. § 21 første ledd, kunne føre til noen av de samme resultatene som den nevnte forskriftsbestemmelsen.

Det reiser seg etter dette et spørsmål om forskriftsbestemmelsen bør utformes slik at den også omfatter finansagenter og finansrådgivere, og det bes særskilt om høringsinstansenes syn på dette.

Utover den lovtekniske omleggingen av gjeldede kapittel 5 og 6 foreslås legaldefinisjoner av begrepene «finansmegler», «finansagent» og «finansrådgiver», se §§ 18 til 20 i lovforslaget. I forlengelsen av disse definisjonene foreslår departement i lovforslaget § 21 annet ledd at bare de som fyller vilkårene i lovforslaget §§ 18 til 20, skal kunne bruke de respektive virksomhetsbetegnelsene. I og med at en finansrådgiver skal være uavhengig av tjenesteyteren i den finansavtalen som finansoppdraget gjelder, ligger det i sakens natur at for eksempel en kredittyter ikke selv kan opptre som finansrådgiver overfor sin egen kunde. Dette betyr ikke at kredittyteren ikke kan gi råd til sine kunder, men kredittyteren må i så fall omtale rådgivningstjenesten med andre begreper, for eksempel «kundeveiledning» eller «kjøpshjelp»/«salgshjelp». Det vises i denne forbindelse til lovforslaget § 4 annet ledd som regulerer slik virksomhet.

Gjeldende § 81 om opplysningsplikt i kredittforhold er i lovforslaget § 18 annet ledd bokstav a foreslått å gjelde også for finansmeglere. Tilsvarende er foreslått for finansagenter i § 19 tredje ledd og for finansrådgivere i § 20 annet ledd. En endring fra gjeldende lov er for øvrig det uttrykkelige aktsomhetskravet i lovforslaget § 18 annet ledd bokstav c, som er utarbeidet etter mønster av forsikringsformidlingsloven § 5-2 annet ledd. Det kan være grunn til å stille de samme kravene til finansmeglere på dette punktet. Ut fra samme hensyn foreslås en ny regel om frarådingsplikt i lovforslaget § 18 annet ledd bokstav d. Se også § 18 annet ledd bokstav e om ansvar for å fremskaffe dokumentasjon.

Dessuten foreslås det at forsikringsformidlingsloven §§ 4-1, 4-2, 4-4 og 4-5 om krav til ansvarsforsikring skal gjelde tilsvarende for finansmeglere, jf. lovforslaget 18 tredje ledd. De samme reglene er etter lovforslaget § 19 tredje ledd og § 20 annet ledd foreslått å gjelde også for finansagenter og finansrådgivere. Gode grunner taler for å gi kunden den samme beskyttelsen ved formidling av finansavtaler som ved formidling av forsikringsavtaler. Dessuten viser departementet til at det etter MCD artikkel 29 nr. 2 bokstav a stilles krav om at kredittformidlere skal ha ansvarsforsikring. Det kan da være rimelig at et slikt krav ikke avgrenses til å gjelde kredittformidling, men at det generelt omfatter ansvar ved formidling av finansavtaler. Dette kan synes særlig rimelig der et utenlandsk foretak er representert ved agent i det norske markedet. Sammen med lovforslaget § 13, hvor det foreslås at kunden skal gis mulighet til å fremme sitt krav direkte overfor agenten, vil en slik bestemmelse kunne bidra til å styrke kundens mulighet til å nå frem ved mislighold som agenten kan holdes ansvarlig for. Det vil dessuten kunne være lettere for en norsk kunde å rette sitt krav mot en agent i Norge enn en tjenesteyter som er etablert i utlandet.

Finansavtaleloven gir i dag få regler om avtaleforholdet mellom et oppdragsforetak og dets oppdragsgiver. På samme måte som tjenesteyterens kunder kan imidlertid oppdragsgiveren ha behov for et kontraktsrettslig vern – og særlig når oppdragsgiveren er en forbruker eller boliglånskunde. Det foreslås derfor at reglene i lovforslaget kapittel 1 skal gjelde tilsvarende i forholdet mellom oppdragsforetaket og oppdragsgiveren, jf. lovforslaget § 21 første ledd. Bestemmelsen er avgrenset til å gjelde de tilfeller der oppdragsgiveren ikke er en tjenesteyter. Det vil i praksis si at bestemmelsen vil kunne få anvendelse for finansmeglere når oppdragsgiveren ikke er en tjenesteyter, og for finansrådgivere. Siden finansagentens oppdragsgiver vil være en tjenesteyter, vil lovforslaget § 21 første ledd ikke få noen betydning for finansagenten.

3 Betalingsoppgjør – kapittel 2 i lovforslaget

3.1 Nytt kapittel om betalingsoppgjør

I finansavtaleloven kapittel 2 avsnitt VI reguleres i dag enkelte alminnelige regler om betalingsoppgjør som gjelder mellom betaleren og betalingsmottakeren. I tillegg til disse reglene finnes regler om betalingsoppgjør og fordringer i gjeldsbrevloven. Det finnes også enkelte regler av fordringsrettslig karakter i finansavtaleloven kapittel 3 om kredittavtaler, se blant annet §§ 51, 52, 53 og 54 a.

Departementet forslår at reglene i gjeldende kapittel 2 avsnitt IV videreføres i kapittel 2 i lovforslaget. Begrunnelsen for forslaget er at gjeldende kapittel 2 som utgangspunkt gjelder forholdet mellom institusjonen og kunden, mens reglene i avsnitt VI gjelder forholdet mellom betaleren og betalingsmottakeren. Av hensyn til lovens tilgjengelighet kan det være

hensiktsmessig at slike regler av mer alminnelig karakter plasseres i et eget kapittel i loven. Det vises i den forbindelse til at lovens virkeområde etter lovforslaget § 1 ikke er begrenset til forholdet mellom institusjon og kunde.

Et slikt nytt, eget kapittel om betalingsoppgjøret kan for øvrig være et egnet sted for plassering av § 12 i lov 22. mai 1902 nr. 11 om den almindelige borgerlige Straffelovs Ikrafttræden. Denne bestemmelsen regulerer spørsmål om gyldighet og inndriving av fordringer og gjeld knyttet til pengespill og sedelighet, og er den eneste gjenværende paragrafen i straffelovens ikrafttredelseslov. Straffelovens ikrafttredelseslov er ikke lenger et naturlig sted å regulere slike spørsmål. Avtaleloven ville trolig være et mer naturlig valg, men siden det historisk har vært ulike syn på disse spørsmålene blant de nordiske landene, har disse reglene ikke funnet sin plass i den fellesnordiske avtaleloven.

Lovforslagets kapittel 2 kan imidlertid være egnet. Det foreslås derfor å videreføre straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 som ny § 29 i finansavtaleloven. Det foreslås ikke å videreføre straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 2. Denne bestemmelsen gjelder ugyldighet av pengekrav og krav på bekledningsgjenstander knyttet til «sædvansmæssig Fremme af Utugt». Det er i dag andre rettsregler innenfor strafferetten som synes mer egnet til å ivareta de samfunnsmessige hensynene denne bestemmelsen er ment å ivareta.

Forslaget går etter dette ut på at § 12 nr. 1 i straffelovens ikrafttredelseslov flyttes til finansavtaleloven, og at loven for øvrig oppheves.

3.2 Gebyrer i forbindelse med betalingsoppgjør

PSD II artikkel 60 og 62 oppstiller visse krav til informasjon og regler om adgangen til å kreve gebyr i forbindelse med bruk av et betalingsinstrument. Disse reglene får blant annet betydning for gjeldende §§ 39 b og 39 c. I gjeldende § 39 b er dessuten forbrukerrettighetsdirektivet (2011/83/EU) artikkel 19 om gebyr for bruk av et bestemt betalingsmiddel gjennomført.

Utgangspunktet om at betalingsmottakeren kan kreve gebyr for bruk av bestemte betalingsmidler, videreføres i PSD II. I tråd med forbrukerrettighetsdirektivet artikkel 19 er det imidlertid inntatt et nytt siste punktum i betalingstjenestedirektivet artikkel 62 nr. 3 som setter begrensninger på størrelsen av gebyrene. I lovforslaget § 26 annet ledd er det inntatt regler om gebyr for bruk av betalingsinstrument som tilsvarer gjeldende § 39 b. En endring er at «betalingsmiddel» tas inn i bestemmelsen. Bakgrunnen for dette forslaget er ordlyden i forbrukerrettighetsdirektivet artikkel 19 som gjelder «betalingsmiddel». Forskjellen mellom betalingsinstrument og betalingsmiddel består i at sistnevnte også omfatter kontanter. Presiseringen medfører ingen endring av gjeldende rett.

PSD II artikkel 60 nr. 3 medfører at en betaler bare skal være forpliktet til å betale gebyr for bruk av betalingsinstrument dersom betaleren er blitt gjort

oppmerksom på betalingstransaksjonens fulle beløp, inkludert gebyr, før betalingstransaksjon iverksettes av betaleren. Disse reglene gir betaleren en sanksjon som kan gjøres gjeldende mot betalingsmottakeren dersom sistnevnte ikke overholder sin opplysningsplikt. Departementet foreslår å gjennomføre denne direktivbestemmelsen i lovforslaget § 26 tredje ledd.

PSD II inneholder en ny bestemmelse i artikkel 62 nr. 4, som oppstiller et forbud mot gebyrer for bruk av betalingsinstrumenter som omfattes av forordningen (EU) 2015/751 om interbankgebyrer, og for betalingstjenester som er omfattet av SEPA-forordningen ((EU) 260/2012).

Gjeldende § 39 c om fordeling av gebyrer omfatter ikke betalingstransaksjoner som inneholder en valutaveksling. På dette punket er PSD II utvidet sammenlignet med PSD I, slik at også de betalingstransaksjoner som medfører en valutaveksling, omfattes av artikkel 62 nr. 2. Endringen har sammenheng med den generelle utvidelsen av betalingstjenestedirektivets anvendelsesområde, se nærmere om dette i punkt 4.1.5. Departementet har for å gjennomføre PSD II artikkel 62 nr. 2 foreslått å fjerne unntaket for transaksjoner som inneholder en valutaveksling i lovforslaget § 27, som for øvrig viderefører gjeldende § 39 c.

4 Kontoavtaler og betalingstjenester – kapittel 3 i lovforslaget

4.1 Virkeområde for nytt kapittel 3 om kontoavtaler og betalingstjenester

4.1.1 Gjeldende rett

Finansavtaleloven kapittel 2 regulerer innskudd og betalingstjenester. I lovforslaget er disse reglene plassert i et nytt kapittel 3, likevel slik at avsnitt VI om forholdet mellom betaleren og betalingsmottakeren ved betalingsoverføringer mv. er flyttet til et nytt kapittel 2, se nærmere punkt 3.

Gjeldende kapittel 2 får anvendelse på «rammeavtaler om innskudd og betalingstjenester […] med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner», jf. § 9 første ledd.

Begrepet «finansinstitusjon» er ikke definert i finansavtaleloven. Begrepet stammer fra lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner, som nå er opphevet. Denne loven ga en definisjon av «finansinstitusjon» i § 1-3, og det var meningen at begrepet skulle forstås på samme måte i finansavtaleloven. Finansieringsvirksomhetsloven er nå erstattet av finansforetaksloven, som bruker begrepet «finansforetak», jf. 1-3. Begrepsbruken i finansavtaleloven ble ikke oppdatert i forbindelse med vedtakelsen av finansforetaksloven.

Hva som er «lignende institusjoner», er definert i § 1 annet ledd. Ved gjennomføring av det første betalingstjenestedirektivet ble listen i bestemmelsen utvidet for å oppfylle krav etter direktivet. Både det

opprinnelige og det reviderte direktivet inneholder en liste over seks kategorier av foretak som kan yte betalingstjenester, jf. artikkel 1 nr. 1. Finansavtaleloven kapittel 2 omfatter imidlertid flere tjenesteytere enn det som følger av direktivet, fordi listen over «lignende institusjoner» også inneholder aktører som yter andre finansielle tjenester enn betalingstjenester. For eksempel er finansmeglerforetak en «lignende institusjon» etter § 1 annet ledd bokstav b. Slike foretak kan ikke få tillatelse etter finansforetaksloven til å tilby betalingstjenester, jf. finansforetaksloven § 2-3.

Hva som er «betalingstjenester», er definert i § 11 første ledd. Annet ledd inneholder en liste med unntak for situasjoner som kan falle innenfor definisjonen av betalingstjenester, men hvor reglene i kapittel 2 likevel ikke får anvendelse. Hva som omfattes av alternativet om avtaler om «innskudd», er ikke positivt definert i loven. Forsikringsavtaler, pensjonsspareavtaler og avtaler om innskudd i verdipapirfond er imidlertid uttrykkelig unntatt fra reglene om innskudd, jf. § 10.

Ikke alle avtaler om innskudd og betalingstjenester er omfattet. Det er bare dersom avtalen er en «rammeavtale» at reglene får anvendelse. «Rammeavtale» er definert i § 12 første ledd bokstav g som en «avtale om betalingstjenester som regulerer den fremtidige gjennomføringen av enkeltstående og gjentatte betalingstransaksjoner, og som kan inneholde forpliktelser og vilkår for oppretting av en konto».

Enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke er omfattet av en rammeavtale, er i utgangspunktet unntatt fra kapittelets virkeområde. I § 9 sjette ledd er det listet opp en rekke bestemmelser som likevel får anvendelse på slike avtaler.

4.1.2 **Betalingstjenestedirektivet (PSD II)**

Det generelle virkeområde for PSD II er det samme som tidligere, jf. artikkel 2 nr. 1. Bestemmelsen slår fast at direktivet får anvendelse på betalingstjenester som tilbys i Unionen. Direktivets virkeområde er likevel utvidet idet definisjonen av betalingstjenester i direktivets vedlegg I omfatter flere aktiviteter enn tidligere. Såkalte betalingsiverksettingstjenester og kontoopplysningstjenester er nye typer betalingstjenester. Disse omtales nærmere nedenfor i punkt 4.5.

I tillegg er enkelte av unntakene i artikkel 3 innsnevret, sammenlignet med PSD I.

Det følger av artikkel 3 bokstav b at direktivet ikke gjelder betalingstransaksjoner fra betaler til betalingsmottaker gjennom en handelsagent som har fullmakt til å forhandle eller inngå avtale om salg eller kjøp av varer eller tjenester på vegne av enten betaleren eller betalingsmottakeren. Bestemmelsen er endret slik at det presiseres at unntaket bare gjelder hvis agenten kun har fullmakt fra en av partene.

Tilfeller der agenten opptrer på fullmakt fra begge parter, omfattes derfor ikke av unntaket.

I fortalen avsnitt 11 begrunnes presiseringen med at unntaket har blitt praktiseres svært ulikt i medlemsstatene. Det har åpnet for at handelsplattformer på nett som knytter sammen kjøpere og selgere, kan anses som handelsagenter som ikke omfattes av direktivet. Dette er ikke ønskelig, og endringen gjøres for å få klarhet og likt regelverk i EØS-området.

Artikkel 3 bokstav k oppstiller unntak for tjenester basert på betalingsinstrumenter som bare kan brukes innenfor et begrenset nettverk. Bestemmelsen angir tre typer unntak. To av disse er endret i forhold til gjeldende direktiv.

Det første unntaket gjelder tjenester som er basert på betalingsinstrument som har et begrenset bruksområde. Det omfatter kjøp av varer eller tjenester hos en leverandør i dennes forretningslokaler eller innenfor et begrenset nettverk av leverandører. Forutsetningen er at det foreligger en direkte avtale mellom leverandøren(e) av varene og en (profesjonell) utsteder.

Det tredje unntaket omfatter tjenester basert på betalingsinstrumenter som bare er gyldige i én medlemsstat, som er gitt ut på forespørsel fra et foretak eller offentlig myndighet. Instrumentene må ha sosiale formål eller skatteformål og være regulert av myndighetene. De skal kun brukes til kjøp av spesifikke varer eller tjenester fra leverandører som har inngått avtale med utstederen av betalingsinstrumentet. Dette unntaket nytt, men videreføre prinsippet i e-pengedirektivets fortale punkt 5 om «kuponger» med sosiale formål. Se nærmere punkt 4.9 om dette unntaket.

Artikkel 3 bokstav l unntar betalingstransaksjoner som en tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett eller elektronisk kommunikasjonstjeneste tilbyr en abonnent som en tilleggstjeneste. Unntaket kommer imidlertid bare til anvendelse i visse situasjoner.

Den første situasjonen som omfattes, er betalingstransaksjoner som gjelder kjøp av digitalt innhold og stemme-baserte tjenester som faktureres på telefonregningen/regningen til hovedtjenesten. Dette gjelder uansett hvilket medium eller hvilken anordning som brukes.

Den andre situasjonen som omfattes, er betalingstransaksjoner som er knyttet til veldedighet eller kjøp av billetter, og som gjennomføres via en elektronisk anordning/medium og faktureres på hovedtjenestens regning.

Begge alternativene kommer kun til anvendelse der den enkelte betalingstransaksjonen ikke overskrider 50 euro, og de månedlige betalingstransaksjonene ikke overskrider 300 euro.

Unntaket for uavhengige tilbydere av minibanker i artikkel 3 bokstav o videreføres. Det er imidlertid nytt at kunden ved bruk av slike tjenester skal

få informasjon som nevnt i artiklene 45, 48, 49 og 59 om uttaksgebyrene til kunden før uttaket, og på kvitteringen etter uttaket.

Øvrige unntak i artikkel 3 er en ren videreføring av gjeldende unntak.

I tillegg til den generelle avgrensningen av direktivet som følger av definisjonen av betalingstjenester i vedlegg I og unntakene i artikkel 3, inneholder direktivet flere særskilte regler om virkeområdet for de privatrettslige bestemmelsene i direktivets avsnitt III og IV.

Avsnitt III om åpenhet om betingelsene for og opplysningskrav i tilknytning til betalingstjenester er inndelt i tre kapitler med hver sin regulering av virkeområdet. Kapittel 1 får anvendelse på enkeltstående betalingstransaksjoner, rammeavtaler og betalingstransaksjoner som er omfattet av disse, jf. artikkel 38. Kapittel 2 får anvendelse på enkeltstående betalingstransaksjoner, jf. artikkel 43, mens kapittel 3 får anvendelse på betalingstransaksjoner som er omfattet av en rammeavtale, jf. artikkel 50.

Avsnitt IV om rettigheter og forpliktelser i forbindelse med tilbud og bruk av betalingstjenester har en bestemmelse om virkeområde i artikkel 61. Denne bestemmelsen regulerer imidlertid først og fremst i hvilken grad nasjonalstatene kan fastsette at enkelte av reglene skal være fravikelige når kunden ikke er forbruker. Når det gjelder det saklige anvendelsesområdet for reglene her, er det derfor direktivets generelle regel i artikkel 2 som blir førende, slik at denne delen gjelder generelt ved ytelse av betalingstjenester som ikke er omfattet av unntakene.

4.1.3 Forslaget

Departementet foreslår å fjerne avgrensningen til «finansinstitusjoner og lignende institusjoner» ved angivelsen av virkeområdet for kapittelet, jf. lovforslaget § 30 første ledd. Dette har sammenheng med forslaget i punkt 2.2. om å fjerne den tilsvarende avgrensningen i angivelsen av lovens generelle virkeområde. Som det fremgår der, er det vanlig i kontraktslovgivningen ellers å definere virkeområdet ut fra kontraktstypen, ikke ut fra hvem som yter tjenesten eller leverer varen.

Slik reguleringen er i gjeldende lov, kan det dessuten fremstå som noe vilkårlig hvilke tjenesteytere som er omfattet av reglene i gjeldende kapittel 2. Som nevnt inneholder listen over «lignende institusjoner» juridiske personer som ikke kan få tillatelse til å yte betalingstjenester.

Det vil følge av finansmarkedslovgivningen at bare visse typer juridiske personer kan få tillatelse til å yte betalingstjenester. Dette vil i praksis få betydning også for hvem som omfattes av reglene i finansavtaleloven. Hvis reglene i finansmarkedslovgivningen overholdes, vil det bare være visse typer foretak som yter betalingstjenester som ledd i næringsvirksomhet. Det er da neppe nødvendig å ha en klar avgrensning i finansavtaleloven. Dersom noen yter betalingstjenester uten de nødvendige tillatelser, kan det likevel

være gode grunner til at de underlegges de samme kontraktsrettslige reglene som dem med tillatelse til å yte slike tjenester, jf. her lovforslaget § 1 annet ledd.

Der hvor «tjenesteyter» er foreslått som benevnelse på kontraktsparten i loven generelt, foreslås det å benytte «betalingstjenesteyter» i lovforslaget kapittel 3. Det følger av lovforslaget § 30 første ledd at reglene gjelder for virksomhet med tillatelse som nevnt i finansforetaksloven § 2-3 til å yte betalingstjenester. Hensikten med bestemmelsen er å minne om at tjenesteytere i dette kapittelet er underlagt krav om tillatelse. Forslaget bygger imidlertid på at § 30 ikke skal begrense adgangen etter lovforslaget § 1 til å la reglene komme tilsvarende til anvendelse på avtaler med en yter av betalingstjenester som uten konsesjon.

Det foreslås dessuten flere endringer som følge av det reviderte betalingstjenestedirektivet.

For det første må definisjonen av betalingstjenester utvides, slik at de nye betalingstjenestetypene blir omfattet. Dette er særskilt behandlet nedenfor i punkt 4.5.

Listen med unntak som finnes i gjeldende § 11 annet ledd, foreslås flyttet til forskrift, jf. forskriftshjemmelen i § 30 annet ledd i lovforslaget. Det antas at den alminnelige bruker av finansavtaleloven ikke har behov for å sette seg inn i disse unntakene. Listen over unntak medfører at lovteksten blir lang og tungt tilgjengelig, og det kan derfor være hensiktsmessig at den tas ut av loven og i stedet plasseres i forskrift.

Når det gjelder innholdet av unntakene, må ordlyden endres slik at den blir i overensstemmelse med direktivet. Dette gjelder selv om ikke alle unntakene er praktiske sett fra et norsk ståsted. Departementet er for eksempel ikke kjent med at uavhengige tilbydere av minibanker opererer i det norske markedet på nåværende tidspunkt. Det vises for øvrig til forskriftsforslaget § 5.

Selv om en tjenesteavtale faller utenfor direktivets virkeområde, betyr ikke dette nødvendigvis at avtalen faller utenfor lovens virkeområde, som er videre enn direktivet. Det vises her til lovforslaget § 1 annet ledd.

Virkeområdet for gjeldende kapittel 2 er avgrenset til å gjelde «rammeavtaler om innskudd og betalingstjenester». Departementet er usikker på om begrepet «innskudd» har noen selvstendig betydning i dag ved siden av «betalingstjenester» i finansavtaleloven, selv om skillet kan ha betydning etter annet regelverk. Etter gjeldende § 9 første ledd er lovens virkeområde angitt som «rammeavtaler om innskudd og betalingstjenester». Samtidig er en rammeavtale definert i § 12 bokstav g som en avtale om «betalingstjenester». Betalingstjenester omfatter blant annet det å plassere penger på en konto. Innskudd er tradisjonelt brukt om den formen for innlån fra allmenheten som banker har monopol på. I relasjon til finansavtaleloven

benyttes begrepet i dag trolig synonymt med det å plassere penger på en betalingskonto.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på hvorvidt regler om «innskudd» som ikke skjer ved å plassere penger på en konto, har en slik praktisk betydning at de bør reguleres i lovforslaget kapittel 3.

Departementet har for øvrig vurdert om bestemmelsen i gjeldende § 10 første ledd kan fjernes fra lovteksten, og ber om høringsinstansenes syn også på dette. Dersom det skulle være aktuelt å videreføre unntaket eksplisitt, kan unntaket videreføres i forskrift med hjemmel i § 1 femte ledd. Departementet antar at slik lovens virkeområde er foreslått formulert i lovforslaget § 1 og virkeområdet for kapittel 3 er formulert i § 30, vil nettopp forsikringsavtaler, pensjonsavtaler og avtale om innskudd i verdipapirfond falle utenfor. For at en forsikringsavtale skulle kunne falle innenfor lovforslaget, må tjenesteyteren har tillatelse til å yte betalingstjenester. Etter gjeldende rett kan forsikringsforetak ikke yte betalingstjenester, jf. finansforetaksloven § 2-3. Men dersom et forsikringsforetak mot formodning likevel skulle yte betalingstjenester uten tillatelse, bør reglene i lovforslaget kapittel 3 gjelde for avtaleforholdet med kunden, jf. lovforslaget § 1 annet ledd.

Som nevnt foreslås det å benytte begrepet «kontoavtale» istedenfor «rammeavtale». Ved gjennomføringen av direktiv 2007/64/EF (PSD I) ble begrepet «betalingsoppdrag» erstattet med «betalingstransaksjon», mens det tradisjonelle begrepet «kontoavtale» ble tatt opp i det videre begrepet «rammeavtale». Videre ble begrepet «betalingsordre» innført i samsvar med direktives terminologi, jf. Ot.prp. nr. 94 (2008-2009) på side 30. Begrepet «rammeavtale» kan rent språklig innebære en avtale om nærmest hva som helst, og begrepet synes i liten grad å ha blitt tatt i bruk blant publikum. De fleste rammeavtalene vil være en avtale om blant annet konto. Foruten kontoavtaler kan direktivets begrep «rammeavtale» også innebære en avtale som regulerer gjennomføring av fremtidige betalingstransaksjoner uten en kontoavtale i snever forstand. Et eksempel er betalingsfullmakt eller opplysningsfullmakt, jf. lovforslaget § 32 annet ledd bokstav f og g. Selv om slike tjenester nettopp skjer i tilknytning til en konto, opprettes det ikke en konto hos betalingsfullmektigen eller opplysningsfullmektigen. Departementet foreslår at begrepet «rammeavtale» ved gjennomføringen av PSD II erstattes av et begrep som intuitivt vil bli forstått som en avtale som kan ha relevans for betalingstjenester. I lovforslaget benyttes «kontoavtale», men også andre alternativer kan tenkes. Med lovforslaget § 32 første ledd dekkes det som i direktivet er omtalt som «rammeavtale».

4.1.4 Særlig om teleoperatører

Det følger av gjeldende § 11 første ledd bokstav e at «gjennomføring av betalingstransaksjoner hvor betalerens samtykke til transaksjonen er meddelt ved hjelp av telekommunikasjons-, digital- eller IT-utstyr, og

betalingen skjer til operatøren av nettverket eller kommunikasjons- eller IT-systemet som bare opptrer som et mellomledd mellom kunden og leverandøren av varer eller tjenester» er en betalingstjeneste. Annet ledd bokstav m inneholder imidlertid et unntak for gjennomføring av betalingstransaksjoner der teleoperatøren *ikke* utelukkende opptrer som mellomledd.

I det reviderte betalingstjenestedirektivet er gjennomføring av betalingstransaksjoner ved hjelp av telekommunikasjonsutstyr mv. ikke videreført som en egen betalingstjeneste i artikkel 4 nr. 1, jf. vedlegg I. Slik virksomhet vil imidlertid gjennomgående falle innenfor betalingstjenesten i vedlegg I nr. 3 om gjennomførelse av betalingstransaksjoner. På grunn av unntaket i artikkel 3 bokstav l vil likevel mange av disse transaksjonene falle utenfor direktivets virkeområde.

Det foreslås på denne bakgrunn å oppheve § 11 første ledd bokstav e som selvstendig betalingstjeneste. Unntaket foreslås inntatt i forskrift sammen med øvrige unntak. Se forslag til forskrift § 5 bokstav m.

Reguleringen av teleoperatører er for øvrig nærmere beskrevet i Finansdepartementets høringsnotat punkt 2.2.4.4.[4]

4.1.5 Særlig om geografiske og valutadefinerte begrensninger

Det følger av gjeldende § 9 fjerde ledd at virkeområdet for bestemte regler i kapittelet begrenses i relasjon til tjenesteyterens geografiske tilknytning og valutaen på betalingstransaksjonen. Bestemmelsen er delvis en gjennomføring av artikkel 2 nr. 1 og 2 i PSD I.

PSD I gjelder kun dersom både betalerens og betalingsmottakerens institusjon er etablert innenfor EØS-området, jf. artikkel 2 nr. 1. Dette omtales gjerne som «two-leg transactions» fordi begge transaksjonens «ben», i form av betalers og mottakers institusjon, er etablert i EØS. Videre er kun betalingstjenester i euro eller i en medlemsstats valuta omfattet, jf. artikkel 2 nr. 2.

Gjeldende kapittel 2 er imidlertid ikke begrenset til å gjelde betalingstransaksjoner i bestemte valutaer. Det er heller ikke et vilkår at den ene eller begge betalingstjenesteyterne er etablert innenfor EØS. Lovens virkeområde i internasjonale forhold begrenses derfor i hovedsak av lovvalgsreglene. Gjeldende kapittel 2 har altså et videre virkeområde enn det som kreves etter PSD I. Det er kun de bestemmelsene som er listet opp i gjeldende § 9 fjerde ledd, som ved gjennomføringen av PSD I ble gitt et begrenset anvendelsesområde som tilsvarte PSD I.

PSD II oppstiller et utvidet virkeområde for de privatrettslige bestemmelsene i direktivets del III og IV, jf. artikkel 2 nr. 2 til 4. Det er fremdeles slik at samtlige bestemmelser i direktivets del III og IV får anvendelse på alle «two-

[4] https://www.regjeringen.no/contentassets/d0177db12a68461bbc7ed053485d2534/psd2.pdf

leg transactions» i euro eller i valutaen til et EØS-land utenfor eurosonen. Dette følger av artikkel 2 nr. 2. Av artikkel 2 nr. 3 og 4 følger at enkelte bestemmelser har et videre virkeområde med hensyn til geografisk tilknytning og hvilke valutaer som omfattes. Flere bestemmelser får anvendelse også på såkalte «one-leg transactions», og transaksjoner i alle valutaer.

Det generelle virkeområdet for kapittelet om betalingstjenester i finansavtaleloven er som nevnt ovenfor ikke begrenset til å gjelde betalingstransaksjoner i bestemte valutaer, og det stilles ikke krav om geografisk tilknytning for betalingstjenesteyterne. Det er derfor ikke behov for å gjøre generelle endringer i virkeområdet som følge av endringene i direktivet artikkel 2. Det er imidlertid behov for å endre regelen som fremkommer i gjeldende § 9 fjerde ledd, som slår fast at visse bestemmelser har et snevrere anvendelsesområde. Bestemmelsen i § 9 fjerde lyder:

«Bestemmelsene i § 29 annet ledd annet til femte punktum, § 39 c og § 42 annet ledd gjelder bare for betalingstransaksjoner der både betalerens og betalingsmottakerens institusjon er etablert innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet, og dersom tjenesten ytes i euro eller i valutaen i en stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet som ikke er euro. Bestemmelsene i § 27 gjelder bare for betalingstransaksjoner i euro eller i valutaen i en stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet som ikke er euro. Bestemmelsene i § 29 annet ledd første punktum, § 38 og § 39 gjelder ikke for betalingstransaksjoner til og fra utlandet.»

Gjeldende § 29 annet ledd annet til femte punktum regulerer betalingstjenesteyterens adgang til å trekke fra gebyrer fra betalingstransaksjonens beløp. Bestemmelsen gjennomfører PSD I artikkel 67, som videreføres i PSD II artikkel 81. Artikkel 81 er omfattet av unntakene i artikkel 2 nr. 3 og nr. 4. Det innebærer at denne bestemmelsen bare får anvendelse på «two leg transactions» i en medlemsstats valuta. Det er derfor ikke behov for å endre virkeområdet for gjeldende § 29 annet ledd annet til femte punktum.

Gjeldende § 39 c gjelder fordeling av gebyrer mellom betaleren og betalingsmottakeren. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 52 nr. 2 i det første betalingstjenestedirektivet, som videreføres i artikkel 62 nr. 2 i det nye betalingstjenestedirektivet. Denne bestemmelsen er unntatt i artikkel 2 nr. 4, men ikke i nr. 3. Dette betyr at bestemmelsen skal gis anvendelse på betalingstransaksjoner i alle valutaer så fremt begge betalingstjenesteyterne er etablert i EØS. Dermed er det behov for en utvidelse av virkeområdet for gjeldende § 39 c for å oppfylle kravene etter det nye direktivet. Det vises til omtalen i punkt 3.

Tilsvarende gjelder for virkeområdet for gjeldende § 42 annet ledd om betalingstjenesteyterens rett til regress for utbetalt erstatning for manglende gjennomførelse av betalingstransaksjonen i tilfeller der en annen betalingstjenesteyter eller mellomledd er ansvarlig. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 77 i PSD I, som videreføres i artikkel 92 i PSD II.

Artikkel 92 er unntatt i artikkel 2 nr. 4, men ikke i nr. 3. Det er derfor nødvendig å utvide anvendelsesområdet for denne bestemmelsen også.

Regelen om fordeling av gebyrer i gjeldende § 39 c og regelen i gjeldende § 42 annet ledd om regress når en betalingstjenesteyter har erstattet tap som skyldes forhold hos en annen betalingstjenesteyter eller mellomledd, må få anvendelse på transaksjoner i alle valutaer, men bare dersom begge betalingstjenesteyterne er etablert i EØS.

Gjeldende § 27 om renteberegning ved godskriving og belastning av konto får bare anvendelse på betalingstransaksjoner i en medlemsstats valuta, men det er tilstrekkelig at én av betalingstjenesteyterne er etablert i EØS. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 73, som er videreført i PSD II artikkel 87. Artikkel 87 er ikke omfattet av unntakene i artikkel 2 nr. 3 eller 4. Det innebærer at bestemmelsen skal få anvendelse på betalingstransaksjoner i alle valutaer, og det er dermed behov for en utvidelse av virkeområdet for gjeldende § 27 med hensyn til hvilke valutaer som omfattes. Bestemmelsen vil da følge hovedregelen, slik at særreguleringen av virkeområdet kan oppheves.

Når det gjelder den særskilte reguleringen av virkeområdet for gjeldende § 29 annet ledd første punktum og §§ 38 og 39 i § 9 fjerde ledd, er det ikke behov for endringer fordi disse bestemmelsene er særnorske og faller utenfor direktivets virkeområde.

Det foreslås at ovennevnte særregulering av virkeområdet ved internasjonale transaksjoner inntas i forskrift for å unngå at den generelle regelen om virkeområde i nytt kapittel 3 blir for komplisert. Som beskrevet foran foreslås det en generell hjemmel i § 1 til å vedta presiseringer av lovens virkeområde i forskrift. Med hjemmel i denne foreslås det en bestemmelse i forskrift om finansavtalelovens anvendelse på betalingstransaksjoner til og fra utlandet og for innenlandske valutatransaksjoner. Det vises her til forskriftsforslaget § 4.

4.2 Tilgang til konto med grunnleggende funksjoner

4.2.1 Hva kjennetegner en konto med grunnleggende funksjoner?

4.2.1.1 *Betalingskontodirektivet (PAD)*

I dagens samfunn er det nødvendig å ha tilgang til grunnleggende betalingstjenester, slik at man for eksempel kan betale regninger og motta lønn eller sosiale ytelser. For å sikre en sosialt inkluderende økonomi krever betalingskontodirektivet derfor at alle forbrukere skal ha tilgang til en konto med grunnleggende funksjoner.

Artikkel 17 nr. 1 i direktivet angir kjennetegn for en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. En slik konto skal omfatte tjenester som gjør det mulig å åpne, bruke og avslutte kontoen, samt tjenester som gjør det mulig å sette inn midler, ta ut kontanter og utføre betalingstransaksjoner. De

betalingstransaksjonene som skal kunne utføres, er direktebelastninger (direkte debiteringer), betalingstransaksjoner med betalingskort (debetkort), herunder betalinger over internett, og godskriving av betalingsmottaker (kredittransaksjoner), herunder faste betalingsoppdrag. Tjenestene skal tilbys i samme utstrekning som betalingstjenesteyterne allerede tilbyr disse til forbrukere med andre typer betalingskontoer.

Medlemsstatene kan bestemme at betalingstjenesteyterne skal tilby ytterligere tjenester sammen med en betalingskonto med grunnleggende funksjoner i den utstrekning slike tjenester er ansett viktige for forbrukerne på bakgrunn av felles praksis på nasjonalt plan, jf. artikkel 17 nr. 2.

De grunnleggende betalingstjenestene omfatter ikke kredittjenester, men statene kan tillate at betalingstjenesteyterne på forbrukerens anmodning tilbyr kredittytelser som en tilleggstjeneste, jf. artikkel 17 nr. 8. Tilgangen til en konto med grunnleggende funksjoner skal likevel ikke være betinget av kjøp av slike kredittjenester.

4.2.1.2 *Gjeldende rett*

Etter finansavtaleloven § 14 første ledd er institusjoner forpliktet til «å ta imot innskudd eller utføre betalingstjenester på vanlige vilkår», med mindre det er saklig grunn til å avvise kunden.

Uttrykket «betalingstjenester» er legaldefinert i gjeldende § 11. Det er noe uklart hvilke av disse betalingstjenestene som omfattes av kontraheringsplikten etter § 14. Det virker videre uklart hvilke typer tjenesteprodukter som konkret skal tilbys. Blant annet er det uklart om finansavtaleloven § 14 innebærer en plikt til å tilby tjenester som nettbank, avtalegiro og e-faktura.

For øvrig er Posten Norge AS pålagt å tilby grunnleggende banktjenester gjennom sitt landpostnett, jf. lov 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett § 2. Med «grunnleggende banktjenester» menes innbetalinger og innskudd, samt avtale om utbetalinger og avtalte uttak.

4.2.1.3 *Forslaget*

Det kan være uklart om direktivet krever at «betalingskonto med grunnleggende funksjoner» skal være en særskilt kontotype, eller om det er tilstrekkelig at forbrukere har rett til en betalingskonto med egenskaper som nevnt i artikkel 17. Dette vil blant annet få betydning for om direktivforpliktelsene må gjennomføres ved nye bestemmelser, eller om det vil være tilstrekkelig med justeringer av gjeldende § 14.

Direktivet gir ingen klar veiledning. Enkelte direktivbestemmelser forutsetter riktignok at betalingskontoer med grunnleggende funksjoner skal kunne holdes atskilt fra betalingskontoer som også har andre funksjoner. Blant annet krever artikkel 27 nr. 1 bokstav d at EU-kommisjonen informeres om hvor mange betalingskontoer med grunnleggende funksjoner som har

blitt opprettet. Dette kan tyde på at betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal være en særskilt produktkategori. Departementet antar imidlertid at det lar seg gjøre å holde oversikt over hvor mange betalingskontoer som utelukkende har grunnleggende funksjoner, selv om dette ikke anses som en egen kontotype. Artikkel 27 nr. 1 avgjør derfor neppe spørsmålet.

Formålet med direktivet er å sikre forbrukere adgang til en rekke grunnleggende betalingstjenester. Dette formålet kan i og for seg realiseres uten at «grunnleggende betalingskonto» må anses som en særskilt produktkategori.

Tolkningsspørsmålet har vært diskutert på et møte med EU-kommisjonen om gjennomføring av betalingskontodirektivet. Kommisjonens representanter viste til at det er EU-domstolens oppgave å tolke direktivet, og unnlot dermed å ta standpunkt til problemstillingen.

I det danske lovforslaget er «basal betalingskonto» angitt som en egen produktkategori. Det fremgår imidlertid ikke av forarbeidene om dette er et resultat av Danmarks forståelse av direktivforpliktelsene eller ikke. I den svenske utredningen er det lagt til grunn at direktivet ikke krever at betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal være en «särskild kontotyp».[5] Departementet antar foreløpig det er mest nærliggende å tolke direktivet på samme måte.

Et neste spørsmål er i så fall om betalingstjenesteytere bør pålegges å tilby betalingskonto med grunnleggende funksjoner som et eget produkt.

Ved å anse betalingskonto med grunnleggende funksjoner som et eget produkt vil det være tydelig for kundene hvilke tjenester som tilbys, og til hvilken pris. En annen fordel er at det vil være enklere for tjenesteyterne og for staten å holde oversikt over hvor mange slike kontoer som er opprettet, slik at forpliktelsene etter artikkel 27 nr. 1 bokstav d kan oppfylles.

På den annen side vil det kunne oppleves mer stigmatiserende for kundene å be om en «grunnleggende betalingskonto» dersom dette utpekes som et særskilt produkt rettet mot ressurssvake forbrukere. Det er dessuten en viss fare for at det vil bli et marginalt produkt, som ikke endrer seg i takt med utviklingen av nye betalingstjenester.

Departementet ber høringsinstansene om synspunkter på om grunnleggende betalingskonto bør være en særskilt produktkategori. I høringsnotatet her foreslås det å gjennomføre retten til grunnleggende betalingstjenester ved å bygge på gjeldende § 14, se lovforslaget § 33. Retten til konto med grunnleggende betalingstjenester bør imidlertid fremgå tydelig av lovteksten.

---

[5] SOU Tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner – Delrapport 2 (Fi 2015:02) side 28.

Det foreslås derfor å slå uttrykkelig fast at kunden har rett til grunnleggende betalingstjenester.

Videre foreslås det presisert at kontraheringsplikten gjelder «grunnleggende» betalingstjenester, mens det gis en forskrift som lister opp hvilke betalingstjenester som anses grunnleggende. Det foreslås likevel at de antatt viktigste tjenestetypene beskrives i loven. Ved å overlate reguleringen for øvrig til forskrift vil det være enklere å gjøre tilpasninger, for eksempel hvis det utvikles nye betalingstjenester som bør omfattes av kontraheringsplikten fordi de anses grunnleggende, jf. artikkel 17 nr. 2. Forslaget bygger dessuten på å utnytte muligheten etter artikkel 17 nr. 2 til å pålegge tjenesteyteren å tilby andre typer betalingstjenester som er i vanlig bruk nasjonalt. Dette er ment fanget opp ved alternativet «enhver form for betalingstransaksjoner som er i alminnelig bruk».

Det er et siktemål at «grunnleggende betalingstjenester» forstås i samsvar med utviklingen i markedet, og det er ønskelig at kunder som et utgangspunkt tilbys betalingstjenester som tjenesteyteren for øvrig tilbyr sin kundekrets for utføring av allmenne og dagligdagse tjenester. Det foreslås derfor at det i forskrift angis hva som «blant annet» skal anses som grunnleggende betalingstjenester, uten at listen anses uttømmende. Hensikten med dette er å sikre at kundene kan benytte nye betalingstjenester som tilbys i markedet. Det kan være grunn til å understreke at «grunnleggende betalingstjenester» ikke omfatter kredittrelaterte ytelser. Når det gjelder vilkåret etter artikkel 17 nr. 1 om at plikten til å tilby tjenestene bare gjelder så langt disse allerede tilbys til andre kunder, foreslås det ikke å ta med denne begrensingen eksplisitt. Forslaget bygger på at en slik begrensing heller anses som «saklig grunn» til å avvise en kunde

Direktivet krever at det gjøres klart for forbrukeren at kjøp av tilleggstjenester ikke er en forutsetning for å få tilgang til en konto med grunnleggende funksjoner, se artikkel 20 nr. 2. Dette er i samsvar med finansforetaksloven § 16-8 første ledd, som pålegger finansforetak å opplyse om tjenester som inngår i en produktpakke, tilbys enkeltvis. Ytterligere regulering av dette spørsmålet synes ikke å være nødvendig.

4.2.2 **Ulike avvisningsgrunnlag**

4.2.2.1 *Betalingskontodirektivet (PAD)*

Retten til grunnleggende betalingstjenester er ikke absolutt. På ett punkt krever direktivet at forbrukere skal nektes tilgang til slike tjenester. Etter artikkel 16 nr. 4 skal en søknad om betalingskonto med grunnleggende funksjoner avslås hvis åpning av en slik konto vil føre til brudd på reglene om forebyggelse av hvitvasking og terrorfinansiering. Avslaget vil likevel være berettiget bare dersom forbruken ikke etterlever hvitvaskingsregelverket.

Det er ikke tilstrekkelig at prosedyren med å gjennomføre identitetskontroll blir mer tungvint eller kostbar, se fortalens punkt 47.

Videre angir direktivet to situasjoner der statene kan velge å begrense retten til å opprette betalingskonto med grunnleggende funksjoner. For det første kan statene kreve at forbrukere som ønsker å åpne en slik betalingskonto, viser en reell interesse i dette, jf. artikkel 16 nr. 2 andre ledd. For det andre kan statene tillate at tjenesteyterne avslår en søknad om betalingskonto med grunnleggende funksjoner hvis forbrukeren allerede har en slik konto i landet, jf. artikkel. 17 nr. 5.

Etter artikkel 17 nr. 6 kan statene fastsette ytterligere avgrensede og spesifiserte situasjoner hvor tjenesteyterne kan pålegges eller velge å avslå en søknad om betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Dette skal i så fall baseres på bestemmelser i nasjonal rett, som enten har som formål å forenkle adgangen til vederlagsfri betalingskonto eller å forhindre at forbrukere misbruker sine rettigheter. For eksempel kan statene tillate at en betalingstjenesteyter treffer tiltak overfor en forbruker som tidligere har begått forbrytelser mot en kredittinstitusjon, for å hindre at det gjentar seg, se fortalen punkt 47.

4.2.2.2 *Gjeldende rett*

Finansavtaleloven § 14 første ledd regulerer adgangen til å avvise kunder. Her fremgår det at institusjonen ikke uten «saklig grunn» kan avslå å ta imot innskudd eller utføre betalingstjenester på vanlige vilkår. Bestemmelsen retter seg ikke bare mot forretningsnektelse, men også mot nektelse av å kontrahere på «vanlige vilkår». Dette betyr at en institusjon ikke kan omgå regelen ved å tilby kunder den ikke ønsker, dårligere vilkår enn andre kunder, med mindre forskjellsbehandlingen kan begrunnes ut fra saklige kriterier.

Forarbeidene utdyper hva som vil anses som «saklige» avvisningsgrunner. I Ot.prp. nr. 41 (1998–1999) side 98 er det understreket at avvisning av kunder bare er aktuelt i særlige tilfeller. Blant eksemplene som nevnes, er at en mindre institusjon blir bedt om å ta imot et uvanlig stort innskudd eller et innskudd i fremmed valuta, at institusjonens formål er å motta innskudd fra en krets av personer som er avgrenset ut ifra et geografisk område, eller at kunden har utvist svik mot institusjonen, se NOU 1994: 19 Finansavtaler og finansoppdrag side 113.

Videre er institusjonene pålagt å avvise kunder som ikke kan fremlegge gyldig legitimasjon som bekrefter deres identitet, jf. hvitvaskingsloven § 10, jf. § 7 nr. 2. I praksis skjer de fleste avvisninger på dette grunnlaget. Etter det departementet kjenner til, er det hovedsakelig utlendinger som kan ha problemer med å legge frem gyldig legitimasjon, og da særlig flyktninger og asylsøkere som har kommet til Norge uten identitetspapirer.

Etter utlendingsloven § 64 a skal det utstedes oppholdskort til utlendinger som innvilges midlertidig eller permanent oppholdstillatelse. Kortet gir uttrykk for den identiteten utlendingsmyndighetene har lagt til grunn, men er ikke ment som et legitimasjonsdokument. I Prop. 59 L (2011–2012) side 12 gis det uttrykk for at oppholdskortet likevel vil kunne tjene som legitimasjon:

«Oppholdskortet vil derfor kunne anses som tilstrekkelig dokumentasjon for å etablere et kundeforhold som omfatter grunnleggende banktjenester, som for eksempel etablering av ordinær bankkonto og ordinær betalingsformidling som ikke krever bank-ID.

Dette vil kunne bidra til at personer, som tidligere hadde praktiske problemer fordi de ikke kunne dokumentere hvilken identitet utlendingsmyndighetene har lagt til grunn, nå lettere kan dokumentere dette. Det presiseres at selv om oppholdskortet tilfredsstiller kravene til gyldig legitimasjon etter hvitvaskingsregelverket for de grunnleggende banktjenester, er det usikkert om kortet vil bli godtatt som tilstrekkelig legitimasjon av for eksempel bankene i andre sammenhenger.»

Etter finansavtaleloven § 14 er det ikke en «saklig» avvisningsgrunn at kunden allerede har opprettet en konto hos en annen institusjon. Det vil generelt heller ikke anses som saklig grunn for å nekte å åpne konto eller utføre betalingsoppdrag at kunden har økonomiske problemer, slik også Lovavdelingens tolkningsuttalelse 12. februar 2001.

4.2.2.3 *Forslaget*

Finansavtaleloven § 14 er videreført i § 33 i lovforslaget. Departement antar at avvisningsgrunnene etter nåværende § 14 første ledd er forenlig med direktivet. Det fremgår imidlertid ikke av lovteksten hvilke forhold som kan gi grunnlag for avvisning. Det kan imidlertid være hensiktsmessig om det mest praktiske tilfellet angis i bestemmelsen, slik at lovteksten gir mer veiledning. Det foreslås derfor presisert at retten til grunnleggende betalingstjenester ikke gjelder dersom betalingstjenesteyteren er pålagt å avvise kunden etter hvitvaskingsloven. Departementet går ikke inn på spørsmålet om hva som vil utgjøre gyldig legitimasjon etter hvitvaskingsregelverket. Dette må avgjøres ved tolkning av hvitvaskingsloven. Departementet viser for øvrig til at det i februar 2015 ble nedsatt et utvalg som arbeider med revisjon av hvitvaskingslovgivningen. Det vises til NOU 2016: 27 punkt 5.2.4.3 for en nærmere redegjørelse for forholdet mellom hvitvaskingslovens legitimasjonskrav og finansavtaleloven § 14.

Et særskilt spørsmål er om betalingstjenesteyteren bør ha rett til å avvise kunder som allerede har en konto med grunnleggende funksjoner i Norge, slik artikkel 17 nr. 5 åpner for.

I punkt 4.5.3 foreslås det at betalingstjenesteyteren skal ha rett til å tilby grunnleggende betalingstjenester på betingelser som gir dekning for omkostningene. Departementet antar derfor at behovet for å avvise kunder som allerede har en konto andre steder, er begrenset. Hensynet til like

konkurransevilkår taler dessuten mot å gi betalingstjenesteyteren en slik avvisningsmulighet. Departementet foreslår på denne bakgrunn at betalingstjenesteyteren ikke gis rett til å avvise kunder som allerede har en konto med grunnleggende funksjoner i Norge.

Et annet spørsmål er om retten til en konto med grunnleggende funksjoner bør være betinget av at kunden kan påvise en «reell interesse» i dette, jf. artikkel 16 nr. 2.

I direktivfortalen punkt 37 er det presisert at fysisk tilstedeværelse ikke skal være en forutsetning for å ha en «reell interesse». Utover dette gir direktivet ingen eksempler på typetilfeller som er ment å omfattes av uttrykket. Men departementet antar at en slik avvisningsmulighet først og fremst vil være aktuell for personer som verken bor eller oppholder seg i Norge.

Det danske lovforslaget gir mulighet for å avvise på dette grunnlaget.[6] Her er det samtidig understreket at forbrukere med fast opphold i Danmark alltid vil ha reell interesse i åpne en betalingskonto. Forbrukere med bopel utenfor Danmark vil også ha en slik reell interesse hvis vedkommende planlegger å flytte til landet eller eier fast eiendom der. I den svenske utredningen er det ikke foreslått å gi tjenesteyterne rett til å avvise forbrukere uten reell interesse, fordi kriteriet ble ansett for å være for vagt og skjønnsmessig.

Behovet for en å avvise kunder uten reell interesse er uklart. Departementet er ikke kjent med at kunder har blitt avvist på dette grunnlaget.[7] For øvrig vil hvitvaskingslovens regler om kundekontroll og fremleggelse av legitimasjonsdokumenter trolig utgjøre et visst hinder mot useriøse søknader.

Videre er uttrykket «reell interesse» et vagt vurderingskriterium, som kan gjøre det utfordrende å sikre konsekvent praktisering blant de ulike tjenesteyterne. Departementet foreslår derfor i utgangspunktet at betalingstjenesteytere ikke gis rett til å avvise kunder som ikke kan påvise en reell interesse i å etablere kontoforhold, men ber om synspunkter fra høringsinstansene.

Dersom en slik avvisningsmulighet innføres, må det gis klare retningslinjer for hva en slik reell interesse innebærer. Ellers vil retten til grunnleggende betalingstjenester kunne uthules, sml. artikkel 16 nr. 2 siste ledd.

4.2.3 **Hvem har rett til konto med grunnleggende funksjoner?**

4.2.3.1 *Betalingskontodirektivet (PAD)*

Etter artikkel 16 nr. 2 skal alle forbrukere som har lovlig opphold i EØS-området, ha rett til en konto med grunnleggende funksjoner. Dette omfatter

---

[6] Forslag til lov om betalingskonti § 9 stk. 3 1)

[7] Bankklagemendas uttalelse i sak 2010/173 antyder at institusjonene etter gjeldende rett kan ha rett til å avvise kunder som «ikke har behov for bankkonto i Norge».

også forbrukere uten fast adresse, asylsøkere og forbrukere uten oppholdstillatelse som ikke kan utvises av rettslige eller faktiske grunner. Retten til grunnleggende betalingstjenester gjelder uavhengig av forbrukerens bopel.

4.2.3.2 *Gjeldende rett*

Etter finansavtaleloven § 14 har institusjonene plikt til å opprette konto med enhver kunde, med mindre det er saklig grunn til avvisning. Kontraheringsplikten gjelder overfor både forbrukere og næringsdrivende, jf. finansavtaleloven § 2 annet ledd annet punktum. I Ot.prp. nr. 41 (1998–1999) side 98 er det understreket at det ikke er en saklig avvisningsgrunn at kunden er utlending.

4.2.3.3 *Forslaget*

Etter det departementet kan se, er finansavtaleloven § 14 i samsvar med direktivets krav om hvem som skal ha tilgang til en konto med grunnleggende funksjoner. Riktignok vil personer som nevnt i artikkel 16 nr. 2 kunne nektes å opprette konto dersom vedkommende mangler identitetspapirer som oppfyller legitimasjonskravene etter hvitvaskingsloven. Men dette er i samsvar med direktivets artikkel 16 nr. 4, som krever at forbrukere avvises dersom dette er påkrevd for å overholde forpliktelsene etter hvitvaskingsregelverket.

Direktivet krever at grunnleggende betalingskontotjenester skal tilbys forbrukere i EU. Lovforslagene i Danmark og Sverige er avgrenset til EØS-området og til forbrukerforhold.[8] Departementet er i tvil om det er grunn til å avgrense de norske reglene tilsvarende. Det vises til at den nåværende kontraheringsplikten etter finansavtaleloven § 14 gjelder overfor enhver «kunde». Dette er videreført i lovforslaget § 33.

4.2.4 **Hvem skal tilby konto med grunnleggende funksjoner?**

4.2.4.1 *Betalingskontodirektivet (PAD)*

Artikkel 16 nr. 1 pålegger statene å sørge for at betalingskonto med grunnleggende funksjoner tilbys av alle – eller et tilstrekkelig antall – kredittinstitusjoner. Det fremgår av fortalen punkt 38 at betalingskonto med grunnleggende funksjoner i prinsippet bør tilbys av så mange tjenesteytere som mulig.

I medhold av artikkel 1 nr. 4 kan statene bestemme at også andre betalingstjenesteytre enn kredittinstitusjoner skal tilby grunnleggende betalingstjenester.

[8] SOU Tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner – Delrapport 2 (Fi 2015:02) side 39–40 og dansk lovforslag sendt på høring 21. oktober 2015 side 5.

4.2.4.2 *Gjeldende rett*

Kontraheringsplikten etter finansavtaleloven § 14 gjelder alle «institusjoner» i den utstrekning de tar imot innskudd eller tilbyr den aktuelle betalingstjenesten. Med «institusjoner» menes både finansinstitusjoner og andre lignende institusjoner som nevnt i finansavtaleloven § 1 annet ledd.

4.2.4.3 *Forslaget*

For å sikre at alle forbrukere har tilgang til grunnleggende betalingstjenester, vil det være et hensyn at slike tjenester tilbys av så mange betalingstjenesteytere som mulig. Hensynet til å unngå konkurransevridning taler dessuten mot å la kontraheringsplikten gjelde bestemte betalingstjenesteytere. I lovforslaget er det ikke foreslått å begrense anvendelsen av lovforslaget § 33 til bestemte tilbydere.

4.2.5 **Gebyrer for konto med grunnleggende funksjoner mv.**

4.2.5.1 *Betalingskontodirektivet (PAD)*

Det følger av artikkel 18 nr. 1 at grunnleggende betalingstjenester skal tilbys vederlagsfritt eller mot et rimelig gebyr. Også gebyrer som ilegges forbrukeren ved brudd på en rammeavtale, skal være rimelige, jf. artikkel 18 nr. 2. Ved vurderingen av hva som er et rimelig gebyr, skal det tas hensyn til det nasjonale inntektsnivået og de gjennomsnittlige gebyrene som tjenesteyterne i medlemsstaten krever, jf. artikkel 18 nr. 3.

Størrelsen på gebyrene skal i utgangspunktet være uavhengig av antall gjennomførte operasjoner på betalingskontoen, jf. artikkel 17 nr. 5. Det kan imidlertid gjøres unntak for direkte debiteringer, kredittransaksjoner og betalingstransaksjoner med kredittkort. For disse tjenestene kan statene fastsette et minimumsantall av transaksjoner som forbrukerne skal ha tilgang til mot et rimelig gebyr, jf. artikkel 17 nr. 6. For operasjoner over minimumstallet kan statene tillate at det kreves høyere gebyrer. Disse gebyrene skal likevel aldri overstige tjenesteyternes alminnelige prispolitikk.

Medlemsstatene kan velge å gi svakerestilte forbrukergrupper tilgang til grunnleggende betalingstjenester på bedre vilkår enn andre forbrukere, for eksempel vederlagsfritt. Dersom statene ønsker å benytte denne muligheten, kan de fastsette mekanismer for å identifisere hvilke forbrukere som har rett til slike særlig gunstige vilkår, jf. artikkel 25.

4.2.5.2 *Gjeldende rett*

Det er ikke fastsatt noen øvre tak for hvor store gebyrer institusjonene kan kreve. Kontraheringsplikten etter finansavtaleloven § 14 har imidlertid en viss prisregulerende funksjon, ved at den pålegger institusjonene å tilby betalingstjenester «på vanlige vilkår».

Etter avtaleloven § 36 kan for øvrig «urimelige» avtalevilkår settes til side eller endres. Det skal mye til for å redusere størrelsen på gebyrer på dette

grunnlaget. Avtaleloven § 36 kan dessuten ikke anvendes i tilfeller der kunden lar være å inngå avtale som følge av urimelige kontraheringsvilkår, se NOU 1979: 32 Formuerettslig lempningsregel side 45.

4.2.5.3 *Forslaget*

Et første spørsmål er om det er behov for prisregulering, eller om kombinasjonen av effektiv konkurranse i markedet og kontraheringsplikt på «vanlige vilkår» sørger for at gebyrer for grunnleggende betalingstjenester holder seg på et rimelig nivå.

Etter det departementet kjenner til, tilbyr tjenesteyterne i dag konto med debetkort mot årsgebyr i størrelsesorden 0 til 350 kroner. Departementet mener årsgebyrer i dette intervallet ligger innenfor det som anses som rimelig, tatt i betraktning det høye inntektsnivået i Norge. At markedsregulering i seg selv har gitt rimelige årsgebyrer, kan tilsi at behovet for prisregulerende lovgivning er begrenset.

Uten lovregulering er det likevel ingen garanti for at gebyrene vil holde seg på et rimelig nivå i fremtiden. Et av hovedformålene med direktivet er dessuten å sikre at også kommersielt mindre attraktive kunder får tilgang til en betalingskonto til en rimelig kostnad. I dag er det riktignok ikke et problem at tjenesteyter setter sine alminnelige priser høyt for å unngå kunder de ikke ønsker forretningsforbindelse med. Risikoen for at dette vil kunne skje i fremtiden, er likevel ikke noe man helt kan se bort ifra. Etter departementets syn er det behov for en viss prisregulering. Dette er også best i samsvar med artikkel 16 nr. 10, som krever at retten til grunnleggende betalingstjenester skal være angitt tilstrekkelig klart og presist.

Gebyrnivået kan reguleres på ulike måter. En mulighet er å gi en skjønnsmessig regel som forbyr gebyrer utover det som anses rimelig. En annen mulighet kan være å gi Finanstilsynet myndighet til å fastsette en øvre grense for gebyrer i absolutte tall, eventuelt lovfeste en slik grense. I Danmark er det foreslått en lignende ordning for det som omtales som en «§ 20-konto».[9] Etter det danske forslaget skal det fremgå av loven at gebyrer knyttet til en slik konto ikke kan overstige 180 danske kroner. Grensen skal justeres i samsvar med konsumprisindeksen.

Utgangspunktet er avtalefrihet, og det synes ikke å være behov for å gjøre innhugg i dette prinsippet gjennom prisregulering. En skjønnsmessig regel kan derfor være hensiktsmessig. Det foreslås i § 33 at det angis at tjenestene skal tilbys uten kostnad eller mot et «rimelig gebyr». Det foreslås videre en forskriftshjemmel som kan benyttes til å regulere prisnivået for grunnleggende betalingstjenester, selv om departementet antar at det ikke er aktuelt å benytte denne forskriftshjemmelen slik markedsituasjonen er i dag.

---

[9] En «§ 20-konto» har færre funksjoner enn de som er nevnt i betalingskontodirektivets artikkel 17. Se nærmere om dette i Finanstilsynets Rapport om adgang til innlånskonti på fair og rimelige vilkår 2014.

Ved vurderingen av hva som er et rimelig gebyr, skal det som nevnt tas hensyn til inntektsnivået i Norge og de gjennomsnittlige gebyrene som norske betalingstjenesteytere krever, jf. direktivets artikkel 18 nr. 3. Det er også relevant å ta i betraktning betalingstjenesteyternes direkte og indirekte omkostninger, samt deres mulighet til å få en rimelig fortjeneste. I lovforslaget er prisreguleringen begrenset til forbrukerforhold.

Et særlig spørsmål er om enkelte forbrukere bør ha rett til grunnleggende betalingstjenester vederlagsfritt eller på spesielt gunstige vilkår. Kun et fåtall av EØS-medlemsstatene har gitt forbrukere en slik rett.

Så lenge betalingstjenesteyterne bare kan kreve «rimelige» gebyrer, er det vanskelig å se at selv svakerestilte grupper i Norge har behov for vederlagsfri tilgang til betalingstjenester. Samtidig kan det være rimelig at tjenesteytere som tilbyr betalingstjenester, kan få dekket sine kostnader, samt oppnå en viss fortjeneste. Det foreslås på denne bakgrunn ikke at enkelte forbrukere skal ha rett til grunnleggende betalingstjenester uten å måtte betale for tjenesten. Departementet bemerker for øvrig at det kan synes ressurskrevende å identifisere hvilke forbrukere som eventuelt skulle ha rett til vederlagsfri betalingskonto.

For visse transaksjonstyper med kredittkort kan statene fastsette et minimumsantall av transaksjoner som forbrukerne skal ha tilgang til mot rimelig gebyr, jf. artikkel 17 nr. 6. Det synes ikke utbredt i det norske markedet å ha restriksjoner på transaksjoner på betalingskontoer – med unntak av såkalte høyrentekontoer. Muligheten er derfor ikke foreslått benyttet i lovforslaget, men departementet tar gjerne imot innspill fra høringsinstansene om behovet.

4.2.6 **Behandling av søknader om konto med grunnleggende funksjoner**

4.2.6.1 *Betalingskontodirektivet (PAD)*

Søknader om betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal behandles hurtig. Tjenesteyteren skal åpne betalingskonto eller avslå søknaden uten unødig forsinkelse og senest innen ti arbeidsdager etter at fullstendig søknad er mottatt, jf. artikkel 16 nr. 3.

Artikkel 16 nr. 7 gir særlige regler for situasjoner hvor forbrukerens søknad blir avslått. Tjenesteyteren skal da umiddelbart og vederlagsfritt opplyse om avslaget og gi en skriftlig begrunnelse, hvis ikke en slik avsløring vil være i strid med hensynet til nasjonal sikkerhet, offentlig orden eller avsløringsforbudet i hvitvaskingsregelverket. Ved avslag skal forbrukeren også veiledes om klageprosedyrer og om retten til å kontakte en særskilt utpekt myndighet.

4.2.6.2 *Gjeldende rett*

Etter finansavtaleloven § 14 annet ledd skal kunden underrettes om avslag uten ugrunnet opphold når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov.

Underretningen om avslag skal inneholde opplysning om tvisteordning som er etablert etter § 4. Den som mottar avslaget, har ikke krav på en konkret begrunnelse, se Ot.prp. nr. 41 (1998–1999) side 98. Finansavtaleloven § 14 a annet ledd forbyr institusjonene å kreve gebyr for oppfyllelse av sine plikter etter § 14.

4.2.6.3 *Forslaget*

Departementet foreslår å gjennomføre direktivets regler i lovforslaget § 33 tredje ledd og i § 15 tredje ledd.

4.2.7 **Oppsigelse av rammeavtale om grunnleggende kontotjenester**

4.2.7.1 *Betalingskontodirektivet (PAD)*

Direktivet gir særlige regler for når tjenesteyteren ensidig kan si opp en rammeavtale som gir tilgang til en konto med grunnleggende funksjoner. Det følger av artikkel 19 nr. 2 at tjenesteyterne i utgangspunktet bare kan si opp slike rammeavtaler hvis

- forbrukeren bevisst bruker betalingskontoen til ulovlige formål
- det ikke har blitt foretatt noen betalingstransaksjon innenfor en periode på 24 etterfølgende måneder
- forbrukeren har gitt feilaktige opplysninger for å få åpnet en konto med grunnleggende funksjoner, og korrekte opplysninger ville medført at vedkommende hadde blitt nektet en slik konto
- forbrukeren ikke lenger er lovlig bosatt i EU
- forbrukeren senere har åpnet en annen konto med grunnleggende funksjoner i medlemsstaten hvor han allerede har en slik konto.

Artikkel 19 nr. 3 åpner for at statene kan fastsette ytterligere avgrensede og spesifiserte situasjoner hvor tjenesteyterene ensidig kan si opp en rammeavtale med grunnleggende funksjoner. Dette skal i så fall baseres på bestemmelser i nasjonal rett som har som formål å forhindre at forbrukere misbruker retten til grunnleggende betalingstjenester.

Som hovedregel skal forbrukeren skriftlig og vederlagsfritt opplyses om grunnlaget for oppsigelsen minst to måneder før oppsigelsen trer i kraft, jf. artikkel 19 nr. 4. Unntak gjelder for oppsigelse på grunnlag av at forbrukeren har gitt uriktige opplysninger eller bevisst har brukt betalingskontoen til ulovlige formål. I slike tilfeller skal oppsigelsen tre i kraft umiddelbart.

I oppsigelseserklæringen skal forbrukeren veiledes om eventuelle prosedyrer for å klage på oppsigelsen og om retten til å kontakte kompetente myndigheter og utpekte tvisteløsningsorganer, jf. artikkel 19 nr. 5.

4.2.7.2 *Gjeldende rett*

Institusjonenes adgang til å si opp en rammeavtale er regulert i finansavtaleloven § 21 første ledd. Dersom det er avtalt, kan institusjonen si

opp en rammeavtale som er inngått på ubestemt tid, med minst to måneders varsel dersom det foreligger saklig grunn og det ikke er avtalt bindingstid i samsvar med § 20 annet ledd. NOU 1999: 19 side 121–122 gir nærmere veiledning om hva som vil anses som en «saklig» oppsigelsesgrunn:

> «Behovet for en oppsigelsesadgang for en institusjon vil først og fremst være til stede dersom oppsigelsen er begrunnet i generelle forhold ved institusjonens virksomhet. Det kan for eksempel være aktuelt for en institusjon å endre eller innskrenke institusjonens tjenestetilbud, eller oppsigelse vil kunne måtte foretas for å slanke balansen.»

Oppsigelsen skal gis på samme måte som nevnt i § 15, og det skal opplyses om grunnen til oppsigelsen, jf. finansavtaleloven § 21 første ledd.

Finansavtaleloven § 14 a annet ledd forbyr institusjonene å kreve gebyr for opplysninger som skal gis etter § 21.

4.2.7.3 *Forslaget*

I samsvar med artikkel 19 foreslår departementet å innføre begrensninger i betalingstjenesteyterens rett til å si opp rammeavtaler som gir tilgang til grunnleggende betalingstjenester. Det vises her til lovforslaget § 45 annet ledd.

Artikkel 19 nr. 2 bokstav d åpner for oppsigelse dersom forbrukeren ikke lenger er lovlig bosatt i EU. Departementet antar at en forbruker som flytter ut av EØS-området, fortsatt vil kunne ha behov for å beholde sin konto i Norge. Departementet foreslår derfor at flytting ikke skal være en oppsigelsesgrunn.

Etter artikkel 19 nr. 2 bokstav e kan det gi grunnlag for oppsigelse at forbrukeren har åpnet en ny konto med grunnleggende funksjoner et annet sted i landet. Departementet har ikke foreslått noen adgang til å avvise kunder som allerede har en konto med grunnleggende funksjoner. At kunden senere åpner en slik konto, bør da heller ikke gi grunnlag for oppsigelse.

Artikkel 19 gjelder oppsigelse av kontoavtale med forbrukere. Departementet har ikke funnet grunn til å foreslå tilsvarende begrensninger for tjenesteyterens rett til å si opp kontoavtaler med næringsdrivende. Departementet legger til grunn at næringsdrivendes interesser i tilstrekkelig grad er ivaretatt gjennom kravet i lovforslaget § 45 om at oppsigelse må være «saklig» begrunnet.

For å oppfylle forpliktelsene etter artikkel 20 nr. 5 foreslås det at betalingstjenesteyteren pålegges å opplyse om tvisteordning som er etablert etter § 16. Etter departementets forslag vil regelen gjelde enhver oppsigelse av en kontoavtale.

4.3 Bytte av kontotilbyder

4.3.1 Bytteprosessen

4.3.1.1 *Betalingskontodirektivet (PAD)*

Det bør være enkelt å bytte bankforbindelse, både for at forbrukerne skal kunne dra nytte av de mest fordelaktige tilbudene, og for å styrke konkurransen i markedet. PAD krever derfor at forbrukerne skal tilbys en hurtig og sikker fremgangsmåte for å bytte konto fra en tilbyder til en annen, se fortalens punkt 27.

Artikkel 10 gir en detaljert beskrivelse av hvordan bytteprosessen skal foregå, og hvilke tidsfrister som skal gjelde. Direktivet tillater likevel at medlemsstatene fastsetter eller opprettholder alternative ordninger, forutsatt at dette klart er i forbrukerens interesse og ikke medfører ekstra byrder for forbrukeren, jf. artikkel 10 nr. 1.

Byttetjenesten etter artikkel 10 innledes når forbrukeren gir mottakerinstitusjonen fullmakt til å flytte kontoforholdet. I fullmakten skal forbrukeren ha mulighet til å spesifisere hvilke innbetalinger, faste betalingsoppdrag og direktebelastningsfullmakter som skal flyttes, og fra hvilken dato disse transaksjonene skal foretas fra den nye kontoen, jf. artikkel 10 nr. 2.

Etter å ha mottatt fullmakten skal mottakerinstitusjonen innen to dager sende en anmodning til den overførende tjenesteyteren om å gjennomføre bestemte oppgaver, se artikkel 10 nr. 3 bokstav a til f. Disse oppgavene består blant annet i å sende en liste over hvilke faste betalingsordre og direktebelastningsfullmakter som skal flyttes. Det skal også gis opplysninger om regelmessige innbetalinger og direktebelastninger som er utført på kontoen de siste 13 månedene. Opplysningene skal sendes innen fem virkedager. Videre skal den overførende betalingstjenesteyteren annullere faste betalingsoppdrag, overføre eventuell resterende saldo og deretter avslutte kontoen. Dette skal gjøres på den datoen som forbrukeren har angitt i fullmakten.

Mottakerinstitusjonens oppgaver er regulert i artikkel 10 nr. 5. Mottakerinstitusjonen skal blant annet forberede og utføre faste betalingsoppdrag og akseptere direktebelastninger med virkning fra datoen som forbrukeren har fastsatt i fullmakten. Videre skal mottakerinstitusjonen gi opplysninger om forbrukerens nye konto til betalere som foretar faste innbetalinger, og betalingsmottakere som foretar direktebelastninger. Disse oppgavene skal gjennomføres innen fem arbeidsdager etter at mottakerinstitusjonen har fått opplysningene fra den overførende tjenesteyteren.

Betalingstjenesteyteren skal også yte bistand til forbrukere som ønsker å åpne konto hos tjenesteyter i andre EØS-stater. Hva slags bistand som skal gis, fremgår av PAD artikkel 11 nr. 1 bokstav a til c.

Etter artikkel 14 skal institusjonene stille til rådighet opplysninger om byttetjenesten. Dette gjelder blant annet opplysninger om hvor lang tid som er satt av til hver etappe i bytteprosessen, og om eventuelle gebyrer som kreves.

4.3.1.2 *Gjeldende rett*

Bytte av bankforbindelser er ikke lovregulert etter norsk rett. Finans Norge har imidlertid på avtalerettslig grunnlag fastsatt «Regler om bankenes samhandling ved overføring av kundeforhold».

Dette regelverket gjelder for banker som er tilknyttet Finans Norge, samt andre tjenesteytere som med samtykke fra Finans Norge har sluttet seg til reglene. Reglene kan ikke påberopes av bankens kunder, med unntak av reglene om bankenes informasjonsplikt overfor kunden.

Flytteprosessen innledes ved at forbrukeren gir den nye bankforbindelsen (mottakerinstitusjonen) oppdrag om bistand og nødvendige fullmakter. Deretter kontakter mottakerinstitusjonen den gamle bankforbindelsen (den overførende institusjonen) og sørger for overføring av innskuddsmidler, direktebelastningsfullmakter, faste betalingsoppdrag og betalingsoppdrag lagt på forfallsregister, samt avslutning av kontoen.

Overføring av innskudd og avslutning av kontoen skal skje innen tre virkedager etter at den overførende tjenesteyteren har mottatt nødvendige opplysninger, hvis ikke mottakerinstitusjonen har fastsatt et senere tidspunkt.

Etter punkt 2 i Finans Norges regelverk er bankene er pålagt å informere kundene om bytteprosessen.

4.3.1.3 *Forslaget*

Selv om PAD artikkel 10 gir anvisning på en bestemt byttetjeneste, tillater direktivet at statene opprettholder alternative ordninger, forutsatt at dette klart er i forbrukerens interesse, ikke medfører ekstra byrder for forbrukerne og at byttet gjennomføres innen samme overordnede tidsramme som i direktivet, jf. artikkel 10 nr. 1.

Finansnæringens interne regler for overføring av kundeforhold er langt på vei i samsvar med kravene i direktivet, og forbrukerne er på enkelte punkter bedre stilt enn etter direktivet. Blant annet krever Finans Norges regler at overføring av beløp og avslutning av konto skal skje innen tre virkedager etter at den overførende tjenesteyteren har mottatt anmodning om bistand, noe som er raskere enn tidsfristene i direktivet. Det foreslås derfor en adgang for finansnæringen til å videreføre dette regelverket, både fordi det potensielt kan gi forbrukeren en bedre stilling enn etter direktivet, og fordi

det er enklere å utvikle og forbedre bytteprosessen dersom den bygger på avtale.

Det synes likevel å være et behov for lovregulering for å sikre at også tjenesteytere som står utenfor Finans Norges avtale, er pålagt å tilby en byttetjeneste i samsvar med direktivet. Finans Norges regler kan dessuten ikke påberopes av kundene. Det foreslås på denne bakgrunn en ny § 44 som pålegger tjenestetilbyderne å ha rutiner for bytte av konto mellom betalingstjenesteytere i Norge. Med dette forslaget sikres det at alle tjenestetilbydere har bytterutiner i samsvar med direktivet uten at man stenger for at det avtales mer effektive og forbrukervennlige bytteprosedyrer.

Det nærmere innholdet i bytterutinen vil det være naturlig å regulere i forskrift. Dette er tekniske detaljregler som hovedsakelig retter seg mot tjenestetilbyderne. Departementet foreslår derfor i lovforslaget § 44 hjemmel til å fastsette regler i forskrift om det nærmere innholdet i byttetjenesten. Videre foreslås det en forskriftsregulering i samsvar med bytteprosessen etter artikkel 10, jf. §§ 11 til 18 i forslaget til forskrift.

Selv om PAD kun gjelder flytting av forbrukeres kontoforhold, foreslås det at reglene skal gjelde overfor enhver kunde. Det vises til at Finans Norges regelverk gjelder overfor enhver kunde, og at reglene uansett vil være fravikelige i næringsforhold. Når det gjelder de grensekryssende bankbyttene, er kunden i så fall avhengig av at tjenestetilbyderen også godtar å benytte den foreslåtte bytteprosessen selv om kunden ikke skulle være en forbruker. Det foreslås imidlertid ingen særregulering av slike tilfeller i lovforslaget. Det vil måtte løses av rettsreglene den aktuelle tjenestetilbyderen i så fall er underlagt.

Et særlig spørsmål er om fullmakten skal være skriftlig, noe direktivet overlater til medlemsstatene å avgjøre. Forskriftsforslaget § 12 tredje ledd legger til grunn at fullmakten skal være skriftlig i samsvar med lovforslaget § 5.

Det finnes andre tiltak som kan gjøre det enklere å bytte bankforbindelse enn de som er omtalt foran. Ulempene ved å flytte konto kan blant annet reduseres dersom kunden kan beholde sitt kontonummer (såkalt kontonummerportabilitet). En arbeidsgruppe nedsatt av Kredittilsynet har tidligere vurdert om det bør innføres ordninger for kontonummerportabilitet. Arbeidsgruppen avga en rapport 15. juni 2007, der den konkluderte med at kostnadene ved å innføre en slik ordning var uforholdsmessig store sett i sammenheng med de fordelene som oppnås. Teknologien utvikler seg raskt, og det er mulig det vil være enklere og mindre kostnadskrevende å innføre en slik ordning i dag. Det synes likevel ikke hensiktsmessig å foreta en ny vurdering av ordninger for kontonummerportabilitet nå. Det vises til at EU-kommisjonen skal avgi en rapport hvor kostnader og fordeler med kontonummerportabilitet i EU-området skal vurderes, se artikkel 28 nr. 1

bokstav f. Det vil derfor være naturlig å avvente denne rapporten før spørsmålet eventuelt vurderes på nytt.

4.3.2 Gebyrer i forbindelse med bytteprosessen

4.3.2.1 *Betalingskontodirektivet (PAD)*

Artikkel 12 regulerer adgangen til å kreve gebyrer i forbindelse med bytteprosessen. Det fremgår av artikkel 12 nr. 1 at forbrukere skal ha vederlagsfri tilgang til opplysninger om sine stående ordrer og direkte debiteringer. Artikkel 12 nr. 2 forbyr den overførende tjenesteyteren å kreve gebyr for de opplysningene den er pålagt å sende etter artikkel 10 nr. 4 bokstav a. Gebyrer for å si opp kontoen skal være i samsvar med betalingstjenestedirektivets artikkel 45 nr. 2, 4 og 6. Eventuelle øvrige gebyrer for byttetjenesten skal være rimelige og i samsvar med tjenesteyterens faktiske kostnader, jf. artikkel 12 nr. 4.

4.3.2.2 *Gjeldende rett*

Finansavtaleloven § 19 regulerer adgangen til å kreve gebyrer ved oppsigelse av rammeavtaler. For øvrig har ikke finansavtaleloven regler som hindrer institusjonene å kreve gebyr for bistand ved overføring av kundeforhold. Dette er heller ikke regulert Finans Norges regelverk.

4.3.2.3 *Forslaget*

Regler til gjennomføring av direktivets bestemmelser om adgangen til å kreve gebyrer i forbindelse med flytteprosessen, er inntatt i lovforslaget § 44, jf. forskriftsforslaget § 17.

4.3.3 Erstatningsansvar

4.3.3.1 *Betalingskontodirektivet (PAD)*

PAD stiller krav til nasjonale erstatningsregler. Statene skal sørge for at tjenesteyterne erstatter ethvert økonomisk tap forbrukeren påføres som direkte følge av at en tjenesteyter ikke oppfyller sine plikter i bytteprosessen, jf. artikkel 13 nr. 1.

Artikkel 13 nr. 2 angir to typetilfeller hvor tjenesteyteren likevel ikke skal holdes ansvarlig. Det ene er i sitasjoner med unormale og uforutsette forhold utenfor tjenesteyterens kontroll som tjenesteyteren ikke har mulighet til å avverge virkningene av. Det andre er i situasjoner der tjenesteyteren er bundet av andre rettslige forpliktelser omfattet av nasjonal lovgivning eller EU-lovgivning.

4.3.3.2 *Gjeldende rett*

Finansavtaleloven §§ 40 til 43 a har regler om erstatningsansvar hvis betalingstransaksjoner ikke gjennomføres korrekt. Erstatningsansvaret omfatter imidlertid ikke tap som følge av feil ved bytteprosessen.

Finans Norges regler om samhandling ved overføring av kundeforhold har i punkt 9 en bestemmelse om erstatningsansvar. Men denne gjelder ansvaret bankene imellom, ikke ansvar overfor kunden.

Erstatningsansvar vil imidlertid kunne statueres på grunnlag av kontraktsforholdet mellom kunden og tjenesteyteren. Et slik erstatningsansvar må i dag oppstilles på ulovfestet grunnlag.

4.3.3.3 *Forslaget*

For å oppfylle direktivets krav på dette punktet synes det å være nødvendig å innføre lovregler om erstatningsansvar i samsvar med artikkel 13. Dette er også nødvendig for å sikre at tjenesteyterne ikke begrenser sitt ansvar gjennom avtalevilkår med kunden. Det er foreslått generelle regler om erstatningsansvar i lovforslaget §§ 11 og 12. Disse bestemmelsene er utformet slik at de også oppfyller PADs krav til erstatningsrettslig vern ved bytte av betalingstjenestetilbyder.

Selv om direktivet kun gjelder erstatningsansvar overfor forbrukere, foreslås det at erstatningsreglene skal gjelde overfor enhver kunde. Dette har sammenheng med at departementet foreslår at bytteprosedyren skal gjelde overfor enhver kunde. Det vises ellers til høringsnotatet punk 2.4 når det gjelder de foreslåtte reglene om erstatningsansvar.

4.4 Opplysningsplikt og andre informasjonskrav

4.4.1 Gjeldende rett

Betalingstjenesteyterens opplysningsplikt før avtaleinngåelse er regulert i finansavtaleloven § 15. I rimelig tid før kunden blir bundet av en rammeavtale skal institusjonen gi opplysninger om alle gebyrer som kunden skal betale til institusjonen, eventuelt med en spesifikasjon av enkeltelementene, jf. finansavtaleloven 15 annet ledd bokstav c nr. 1. Det fremgår av tredje ledd at opplysningene skal gis på en klar og forståelig måte på papir eller annet varig medium på norsk eller et annet språk partene avtaler. Opplysningsplikten gjelder overfor både næringsdrivende og forbrukere. Institusjonen kan ikke kreve gebyr for opplysningene som gis, jf. finansavtaleloven § 14 a første ledd.

Finansavtaleloven § 30 regulerer institusjonenes plikt til å opplyse om påløpte gebyrer etter en rammeavtale. Etter at et beløp er belastet betalerens konto, skal betaleren opplyses om eventuelle gebyrer ved betalingstransaksjonen, og, når det er relevant, med en spesifikasjon av enkeltelementene i gebyrene, jf. § 30 annet ledd bokstav c. Tilsvarende opplysningsplikt gjelder overfor betalingsmottakeren, jf. tredje ledd bokstav c. Institusjonen kan ikke kreve gebyr for opplysningene som gis, jf. finansavtaleloven § 14 a første ledd.

Finansportalen.no er en nettside som gir forbrukere mulighet til å sammenligne bank-, forsikrings- og investeringsprodukter. Nettsiden drives av Forbrukerrådet. Formålet er å gi forbrukerne et bedre beslutningsgrunnlag ved valg av produkter i finansmarkedet.

Finansforetak har plikt til å registrere prisopplysninger om banktjenester i Finansportalen, jf. forskrift 14. november 2012 nr. 1066 om prisopplysninger for varer og tjenester § 14 første ledd bokstav b. Opplysningene skal registreres på den måte som fastsettes av Finansportalen, jf. annet ledd. Etter finansforetaksloven § 16-10 kan departementet ved forskrift pålegge finansforetak å lenke til prisopplysninger i nettbaserte prisportaler, herunder finansportalen.no. Et slikt pålegg er gitt i forskrift 9. desember 2016 nr. 1502 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksforskriften) § 16-3.

4.4.2 Sentrale opplysningspliktbestemmelser etter betalingstjenestedirektivet (PSD II)

PSD II innehar sentrale bestemmelser om opplysningsplikt forut for inngåelse av avtale i artikkel 18 samt artikkel 56 til 58. Forhold som gjelder betalingsfullmektig og opplysningsfyllmektig, som er nye betalingstjenester i PSD II, behandles særskilt nedenfor i punkt 4.5.

Når det gjelder de øvrige opplysningskravene som gjør seg gjeldende før avtale inngås (artikkel 44, 45, 51 og 52), og opplysningskrav som kommer til anvendelse etter at avtale er inngått (artikkel 46 til 49, 51 til 54 og 56 til 58), er det etter departementets vurdering i hovedsak tale om en videreføring av krav som følger av gjeldende PSD I, som allerede er gjennomført i finansavtaleloven. Departementet finner det derfor ikke nødvendig med en særskilt omtale av disse opplysningskravene og viser isteden til direktivteksten for en nærmere oversikt og til Ot.prp. nr. 94 (2008-2009) punkt 5.3 til 6.5. Det nevnes i denne forbindelse at i et vedlegg til PSD II er det inntatt en «direktivspeil» som viser hvilke artikler i PSD I som videreføres i PSD II.

4.4.3 Plikt til å opplyse om gebyrer etter betalingskontodirektivet (PAD)

PAD krever at forbrukerne skal opplyses om gebyrer knyttet til en betalingskonto på en klar måte, slik at det blir enklere å sammenligne ulike tilbud og velge den kontoen som er best egnet til å dekke deres behov.

For det første skal forbrukerne opplyses om gebyrer knyttet til en betalingskonto i god tid før avtaleinngåelsen gjennom et gebyropplysningsskjema, jf. artikkel 4 nr. 1. Gebyropplysningsskjemaet skal inneholde standardiserte uttrykk over de mest representative tjenestene som er knyttet til en betalingskonto. I den utstrekning slike tjenester tilbys av betalingstjenesteyteren, skal også de korresponderende gebyrene for hver enkelt tjeneste angis.

For det andre skal forbrukerne informeres om påløpte gebyrer. Minst en gang i året skal forbrukeren vederlagsfritt motta oversikt over alle påløpte gebyrer, og hvis det er relevant, rentesatser for tjenester knyttet til betalingskontoen, jf. artikkel 5 nr. 1.

Både når det gjelder gebyropplysningsskjemaet og gebyroversikten, stiller direktivet detaljerte krav til hvordan opplysningene skal presenteres, se artikkel 4 nr. 2 og artikkel 5 nr. 2 og 3.

Etter PAD artikkel 7 nr. 1 skal forbrukerne ha tilgang til minst ett nettsted som sammenligner gebyrer fra ulike tjenestetilbydere. Tilgangen til nettstedet skal være vederlagsfri. Formålet er å gjøre det enkelt for forbrukeren å vurdere forskjellige kontotilbud, samt redusere utgiftene til informasjonsinnhenting, se fortalen punkt 22.

Det er opp til medlemsstatene å bestemme om nettstedet skal drives av offentlige myndigheter eller private aktører. Artikkel 7 nr. 3 gir nærmere regler om nettstedet og om opplysningene som skal gis. Blant annet skal nettstedet være uavhengig, og informasjonen som presenteres, skal være presis, oppdatert og dekke et bredt spekter av betalingskontotilbud.

Medlemsstatene skal sørge for at informasjon om sammenligningsnettstedet er tilgjengelig på internett, jf. artikkel 7 nr. 4. Etter det departementet kjenner til, vil de fleste medlemsstatene oppfylle denne forpliktelsen ved å legge ut en lenke til sammenligningsnettstedet på statlige nettsider. Enkelte stater vil pålegge betalingstjenesteytere å lenke til sammenligningsnettstedet.

4.4.4 **Forslaget**

Som det fremgår av punkt 1.4.9, foreslår departementet en ny lovteknisk tilnærming til utformingen av bestemmelser om opplysningsplikter etter finansavtaleloven. Det foreslås at innholdet i opplysningsplikten for kontoavtaler og betalingstjenester gis i lovforslaget § 35. Opplysningspliktene er foreslått generalisert til ti hovedkategorier, som vil gi opplysninger om:

1. betalingstjenesteyteren
2. avtaleinngåelsen
3. kontoavtalens viktigste egenskaper
4. kostnader
5. effektiv rente
6. kommunikasjon
7. bruk av tjenestene
8. risiko forbundet med kontoavtalen
9. rettigheter og forpliktelser
10. tvisteløsning og klageadgang

Det nærmere innholdet i listen er med hjemmel i lovforslaget § 35 tredje ledd foreslått presisert og uttømmende regulert i forskriftforslaget § 8.

Når det gjelder opplysningsplikten etter at avtale er inngått, er det særlig tilgang til periodisk kontoinformasjon (kontoutskrift) samt opplysninger betaleren og betalingsmottakeren skal motta etter gjennomførte betalingstransaksjoner, som vil være sentrale for kunden, jf. PSD II artikkel 57 og 58. Disse opplysningskravene er foreslått gjennomført i lovforslaget § 40 og § 53, jf. § 40. Bestemmelsen om kontoinformasjon i lovforslaget konsumerer dessuten gjeldende § 48 a første ledd og § 48 b. For gjeldende § 48 a er det tale om rene kontoopplysninger i samsvar med forbrukerkredittdirektivet som utfyller PSD II på dette punktet. I det overtrekk er en kredittform som bygger på en stilletidende aksept fra betalingstjenesteyteren, og ikke en uttrykkelig avtale med kunden, foreslås det at opplysningspliktene knyttet til slik ikke-avtalt kreditt, flyttes til kapitlet om kontoavtaler og betalingstjenester.

PADs regler om opplysningsplikt før avtaleinngåelse er til dels overlappende med opplysningsplikten etter finansavtaleloven § 15 annet ledd bokstav c. Direktivet stiller imidlertid mer detaljerte krav til hvordan opplysningene skal presenteres. Det fremgår blant annet av artikkel 4 nr. 1 at gebyropplysningene skal gis ved bruk av standardiserte uttrykk, noe som ikke er et krav etter gjeldende § 15. Videre er ikke formkravene etter gjeldende § 15 tredje ledd fullt ut i samsvar med direktivets artikkel 4 nr. 2 bokstav a, c, f og g.

Det foreslås å gjennomføre PADs regler på dette punktet i forskrift. Det foreslås derfor å innta en hjemmel i lovforslaget § 35 tredje ledd til å gi nærmere regler om opplysningsplikt i tilknytning til gebyr og om gebyropplysningsskjema. Det vises til for øvrig til forskriftsforslaget § 9.

Opplysningskrav når det gjelder gebyroversikt mv. på årlig basis, foreslås gjennomført i bestemmelsen om kontoinformasjon i lovforslaget § 40 og forskriftsforslaget § 10.

Informasjonen som presenteres på finansportalen.no, synes langt på vei å oppfylle kravene i artikkel 7 nr. 3. Det er kun mindre justeringer som må gjøres. Blant annet må nettsiden ta i bruk ny standardisert terminologi når dette foreligger. Lovendringer synes ikke påkrevet for å oppfylle kravene i PAD på dette punktet.

Idet finansforetaksforskriften § 16-3 pålegger finansforetakene å lenke til nettbaserte prisportaler, legges det til grunn at forpliktelsene etter PAD artikkel 7 nr. 4 er oppfylt. Det legges videre til grunn at kunden vil ha et erstatningsrettslig vern dersom feil prisopplysning skyldes forhold på tjenesteyterens side, etter lovforslaget § 4 og §§ 11 og 12.

4.5 Avtaler om betalingsfullmakt og opplysningsfullmakt (betalingsiverksettingstjenester og kontoopplysningstjenester)

4.5.1 Innledning – virkeområde og begrepsbruk

4.5.1.1 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

Hva som utgjør betalingstjenester, og som derfor er omfattet av reglene i det nye betalingstjenestedirektivet, følger av listen over aktiviteter i direktivets vedlegg 1, jf. artikkel 4 nr. 3. Denne listen inneholder to nye tjenestetyper: såkalte betalingsiverksettingstjenester (i den danske versjonen av direktivet «betalingsinitieringstjeneste») og kontoopplysningstjenester.

Betalingsiverksettingstjeneste er i artikkel 4 nr. 15 definert som

«en tjeneste til initiering af en betalingsordre på anmodning af betalingstjenestebrugeren med hensyn til en betalingskonto hos en anden betalingstjenesteudbyder».

Kontoopplysningstjeneste er i artikkel 4 nr. 16 definert som

«en onlinetjeneste, der leverer konsoliderede oplysninger om en eller flere betalingskonti som betalingstjenestebrugeren har hos enten en anden betalingstjenesteudbyder eller hos flere end én betalingstjenesteudbyder».

Bakgrunnen for å innta denne typen tjenester i direktivet er beskrevet i fortalen avsnitt 27 til 29. Her pekes det på at nye typer betalingstjenester har oppstått etter vedtakelse av det forrige betalingstjenestedirektivet. Dette omfatter blant annet betalingstjenester innenfor e-handel, som innebærer at tjenesteyteren etablerer en softwarebro mellom den forretningsdrivendes websted og nettbankplattformen til betalerens kontoførende foretak. Tjenestene innebærer at betalingsmottakeren kan ha tillit til at betalingen er initiert, slik at varen eller tjenesten kan leveres uten unødig forsinkelse. I fortalen avsnitt 29 pekes det på at slike tjenester utgjør en billig løsning for både næringsdrivende og forbrukere. Videre gir det forbrukere mulighet for å foreta kjøp på internett uten bruk av betalingskort.

Kontoopplysningstjenester blir i fortalen avsnitt 28 beskrevet som en supplerende tjeneste som gir kunden tilgang til samlede opplysninger på internett om en eller flere betalingskontoer som føres hos en eller flere betalingstjenesteytere. Tjenesten gir kunden mulighet for å få et raskt overblikk over sin finansielle situasjon.

Felles for betalingsiverksettingstjenestene og kontoopplysningstjenestene er at det dreier seg om en form for tredjeparts betalingstjenester. Den som tilbyr slike tjenester, er avhengig av tilgang til andre betalingstjenesteyteres elektroniske plattformer i utførelsen av tjenestene.

Denne typen av tredjepartstjenester tilbys i EØS allerede i dag, men faller altså utenfor betalingstjenestedirektivet fra 2007. Formålet med å innta tjenestene i det nye direktivet er todelt. For det første skal reglene gi forbrukerne bedre beskyttelse, jf. fortalen avsnitt 29. Krav til tillatelse,

offentligrettslig tilsyn og kontroll skal sikre kundenes interesser. I tillegg vil tjenesteyterne bli underlagt konkrete krav som skal ivareta kundenes interesser, for eksempel gjennom opplysningsplikter. Det andre formålet er å bedre konkurransen ved å sikre at tilbydere gis adgang til å tilby disse tjenestene, jf. fortalen avsnitt 33.

Det er nærmere redegjort for betalingsiverksettingstjenester og kontoopplysningstjenester i Finanstilsynets høringsnotat, som ble sendt på høring ved Finansdepartementets brev 28. april 2017. De offentligrettslige sidene av denne typen virksomhet, som krav til tillatelse, tilsyn og kontroll, er nærmere beskrevet der. I høringsnotatet her vil det kun bli redegjort for de delene av reguleringen av betalingsiverksettingstjenester og kontoopplysningstjenester som er av privatrettslig karakter.

4.5.1.2 *Forslaget*

Betalingsiverksettingstjenester og kontoopplysningstjenester, slik disse er definert i direktivet, faller utenfor virkeområdet for gjeldende kapittel 2 om betalingstjenester. Slike tjenester er heller ikke særskilt regulert i annen kontraktlovgivning. For å oppfylle kravene etter direktivet er det nødvendig å utvide virkeområde for gjeldende kapittel 2, slik at også de nye typene av betalingstjenester omfattes.

Betalingsiverksettingstjenester går, som beskrevet ovenfor, ut på at kunden ber om at tilbyderen av betalingsiverksettingstjenesten initierer en betaling fra kundens konto. I en avtalerettslig kontekst innebærer dette at tilbyderen av denne tjenesten får en fullmakt fra kunden til å initiere en betaling fra kundens konto.

Tilsvarende gjelder for kontoopplysningstjenestene, men for disse tjenestene omfatter fullmakten kun en tillatelse for tilbyderen til å hente opplysninger om økonomisk status fra en eller flere av kundens kontoer.

Det foreslås på bakgrunn av dette at avtaler om betalingsiverksettingstjenester og kontoopplysningstjenester benevnes henholdsvis som avtaler om betalingsfullmakt og avtaler om opplysningsfullmakt. Betalingsiverksettingstjenestetilbyderen foreslås benevnt som betalingsfullmektig og kontoopplysningstjenestetilbyderen som opplysningsfullmektig. Dette er begreper som synes å passe bedre inn i en norsk avtalerettslig kontekst, og de er kortere og enklere å bruke enn begrepene i direktivet.

Det foreslås videre å innta de nye typene av betalingstjenester i listen over betalingstjenester i lovforslaget § 32 annet ledd.

Det skal bemerkes at begrepene betalingsfullmektig og opplysningsfullmektig brukes med et annet meningsinnhold her enn i høringsnotatet fra Finanstilsynet. I Finanstilsynets høringsnotat er begrepene betalingsfullmektig og opplysningsfullmektig forbeholdt aktører som kun har konsesjon til å yte de aktuelle tredjeparts betalingstjenestene. I en

avtalerettslig kontekst er dette en fremmed måte å bruke begrepene på. Den som yter betalingsiverksettingstjenester, opptrer som fullmektig for kunden ved initiering av betalinger, uavhengig av om vedkommende har konsesjon til å yte flere

Retten til å benytte en betalingsfullmektig eller en opplysningsfullmektig (se punkt 4.5.2) får bare anvendelse for kundens «betalingskonto». Det er også bare «betalingskontoer» slike tilbydere kan kreve tilgang til overfor kontotilbyderen (se punkt 4.5.4). Når det gjelder den nærmere forståelsen av begrepet «betalingskonto», vises det til Ot.prp. nr. 94 (2008-2009) punkt 3.3.2.4, idet PSD II ikke innebærer noen endring sammenlignet med det tilsvarende begrepet i PSD I.

4.5.2 Kundens rett til å inngå avtale om betalingsfullmakt og opplysningsfullmakt

4.5.2.1 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

Det følger av artikkel 66 nr. 1 at medlemsstatene har en plikt til å sikre

«at en betaler har ret til at gøre brug af en betalingsinitieringstjenesteudbyder».

En tilsvarende formulering er inntatt i artikkel 67 nr. 1 om kontoopplysningstjenester. Retten gjelder i begge tilfeller bare når den aktuelle betalingskontoen er tilgjengelig på nett.

For å kunne opptre som kundens fullmektig må tilbyderne av disse tjenestene få tilgang til kundens konto, enten for å initiere en betalingsordre, eller for å hente ut opplysninger. Har fullmektigen et uttrykkelig samtykke fra kunden, skal slik tilgang ikke være betinget av et avtaleforhold mellom kontotilbyderen og fullmektigen, jf. artikkel 66 nr. 5 og artikkel 67 nr. 4. Det følger av artikkel 79 nr. 2 at kontotilbyderen ikke kan avvise å gjennomføre en betalingsordre «uanset om betalingsordren er initiert af en betaler, herunder via en betalingsinitieringstjenesteudbyder».

Isteden oppstiller direktivet en rekke konkrete forpliktelser i forholdet mellom tilbydere av fullmaktstjenester på den ene side, og foretak som fører betalingskontoer som disse tjenestene relaterer seg til, på den annen. Pliktene skal sikre kundens rett til å benytte seg av denne typen aktører og tjenester, jf. blant annet artikkel 47, artikkel 66 nr. 4, artikkel 67 nr. 3, artikkel 68 nr. 5, artikkel 97 nr. 5 og artikkel 115 nr. 6. I fortalen avsnitt 30 er det beskrevet at dette innebærer en rett for den som tilbyr tjenester som betalingsfullmektig, til å kunne benytte sikkerhetsprosedyrer tilrettelagt av kontotilbyderen:

«De personaliserede sikkerhedsoplysninger, der anvendes til sikker kundeautentifikation af betalingstjenestebrugeren eller af betalingsinitieringstjenesteudbyderen, er sædvanligvis dem, som kontoførende betalingstjenesteudbydere udsteder. Betalingsinitieringstjenesteudbydere indgår ikke nødvendigvis i et kontraktforhold med kontoførende betalingstjenesteudbydere, og uanset hvilken forretningsmodel der anvendes af betalingsinitieringstjenesteudbydere,

bør kontoførende betalingstjenesteudbydere gøre det muligt for betalingsinitieringstjenesteudbydere at anvende de autentifikationsprocedurer, som kontoførende betalingstjenesteudbydere stiller til rådighed, til at initiere en bestemt betaling på vegne af betaleren.»

Det nærmere innholdet av pliktene som står mellom de ulike typene av betalingstjenesteyterne, er beskrevet i Finanstilsynets høringsnotat (sendt på høring av Finansdepartementet 28. april 2017). Finanstilsynet foreslår at disse pliktene inntas i finansforetaksloven og forskrift til finansforetaksloven.

Artikkel 66 og 67 nr. 1 om kundens rett til å benytte seg av en fullmektig til å initiere en betaling eller innhente opplysninger, har imidlertid betydning også for tolkningen av direktivets bestemmelser om kundens plikter overfor kontotilbyderen. En viktig plikt på kundens hånd er plikten til å beskytte personlige sikkerhetsopplysninger, jf. artikkel 69 nr. 2. Denne plikten vil gjennomgående også være spesifisert i partenes avtale. Dersom kunden har plikt til ikke å dele sikkerhetsopplysninger med noen, kan dette i praksis innebære et hinder for at kunden kan benytte seg av tjenestene til en betalingsfullmektig eller en opplysningsfullmektig.

Direktivet synes å bygge på at kunden skal kunne oppgi sine sikkerhetsopplysninger til tilbydere av tjenester om initiering av betaling og innhenting av kontoopplysninger. Dette fremgår forutsetningsvis av de pliktene slike tilbydere er underlagt. Det følger for eksempel av artikkel 66 nr. 2 b og 67 nr. 2 b at tilbydere av tjenester om initiering av betalinger på kundens konto skal sikre

«at betalingstjenestebrugerens personaliserede sikkerhedsoplysninger ikke er tilgængelige for andre parter, med undtagelse af brugeren og udstederen af de personaliserede sikkerhedsoplysninger».

For opplysningsfullmektigene følger en tilsvarende plikt av artikkel 67 nr. 2 b.

I fortalen avsnitt 69 er det videre uttalt:

«Forpligtelsen til at beskytte personaliserede sikkerhedsoplysninger er af afgørende betydning for at beskytte betalingstjenestebrugerens midler og for at begrænse risici vedrørende svig og uautoriseret adgang til betalingskonti. Imidlertid bør vilkår og betingelser eller andre forpligtelser, som betalingstjenesteudbydere pålægger betalingstjenestebrugere med henblik på at beskytte personaliserede sikkerhedsoplysninger, ikke udformes på en sådan måde, at betalingstjenestebrugere forhindres i at drage fordel af tjenesteydelser, som tilbydes af andre betalingstjenesteudbydere, herunder betalingsinitieringstjenester og kontooplysningstjenester.»

Videre heter det i avsnitt 96:

«Foranstaltningerne, herunder typisk krypteringssystemer, der kan frembringe autentifikationskoder som f.eks. engangsadgangskoder, kan gøre betalingstransaktioner mere sikre. Betalingstjenestebrugeres brug af sådanne autentifikationskoder bør anses for at være forenelig med deres forpligtelser

vedrørende betalingsinstrumenter og personaliserede sikkerhedsoplysninger, også når betalingsinitieringstjenesteudbydere eller kontooplysningstjenesteudbydere er involveret.»

Kundens rett til å benytte seg av en fullmektig til initiering av betalinger på kundens vegne eller innhenting av kontoopplysninger har på denne bakgrunn også en side mot avtalen med kontotilbyderen. Direktivet innebærer at medlemsstatene skal sikre at kundens rett til å benytte seg av betalingsiverksettingstjenester og kontoopplysningstjenester ikke forhindres av vilkår i avtalene mellom kunden og den kontoførende betalingstjenesteyteren.

4.5.2.2 *Forslaget*

Det foreslås å innta en ny bestemmelse i finansavtaleloven som slår fast kundens rett til å inngå avtale om betalingsfullmakt og opplysningsfullmakt, jf. lovforslaget § 71. For å sikre denne retten foreslås det at vilkår i kontoavtaler eller andre avtaler om betalingstjenester som forhindrer kunden fra å inngå slike avtaler, ikke er bindende. Retten skal gjelde bare dersom kontoen er tilgjengelig på nett. Det vises til lovforslaget § 31 første ledd.

Et praktisk viktig spørsmål i denne sammenhengen er om vilkår som pålegger en kunde å holde passord og kode til BankID for seg selv, vil være et hinder for kundens rett til å inngå avtale om kontofullmakt, noe som vil være i strid med direktivet. Departementet er kjent med at det er uenighet blant sentrale aktører i bransjen om dette.

Kundenes tilgang til nettbank skal skje gjennom en sikker påloggingsmekanisme. Kravene er nærmere regulert i tekniske standarder. Bankene tilbyr i dag ulike varianter, men i Norge er BankID den mest vanlige, med 3,5 millioner brukere. BankID brukes ikke bare til å logge på kundens nettbank, men også til å få tilgang til offentlige tjenester og informasjon, for eksempel gjennom skatteetaten og NAV. Dette skiller BankID fra andre ordninger for pålogging i nettbank.

Dersom en kunde med BankID skal benytte seg av en kontofullmaktstjeneste, må kunden oppgi passord og koder til BankID til tilbyderen av slike tjenester, som på den måten får tilgang til å hente opplysninger eller initiere en betaling fra kundens betalingskonto. På dagens uregulerte marked har dette typisk skjedd uten at kontotilbyderen kan «se» om det er kunden selv eller kontofullmektigen som logger på kundens nettbank.

Praksis i dag er visstnok at kunder som har oppgitt sine BankID opplysninger til tilbydere av kontofullmaktstjenester på denne måten, har fått sin BankID trukket tilbake. Kunden har deretter fått utstedt ny BankID. Det svenske selskapet Trustly, som tilbyr slike tredjeparts tjenester, klaget i 2015 til ESA med påstand om at selskapet med dette, i strid med konkurransereglene i EØS-avtalen, ble forhindret fra å tilby sine tjenester i Norge.

ESA besluttet 25. oktober 2016 å åpne formell sak mot DnB, Nordea, Finans Norge og BankID. ESA skal etterforske om disse har brutt kartellforbudet gjennom å inngå avtaler, delta i avgjørelser eller samkjøre praksis for å stenge nye e-betalingstjenester ute fra det norske markedet. ESA skriver i pressemelding 26. oktober 2016 følgende om bakgrunnen for beslutningen om å åpne formell sak:

«Norske forbrukere får ikke tilgang til en ny betalingstjeneste som er tilgjengelig i de fleste andre EØS-land, og ESA vil undersøke om banknæringens utestengelse av denne tjenesten er i strid med EØS-avtalen.»

ESA har foreløpig ikke kommet med noen avgjørelse i saken.

I Danmark er det foreslått en regel om at «[d]en kontoførende udbyder skal give udbydere af betalingsinitieringstjenester og kontoopplysningstjenester tilladelse til at anvende de autentifikasjonsprocedurer, som den kontoførende udbyder stiller til rådighed for dennes brugere».[10] I dette ligger det implisitt et krav om at kontotilbyderen i avtale med kunden ikke kan forhindre at kontofullmektigen får tilgang til autentifikasjonsprosedyrene.

Departementet legger foreløpig til grunn at avtalevilkår som forplikter kunden til ikke å gi fra seg BankID-opplysninger, ikke i seg selv innebærer et hinder for kunden til å benytte seg av kontofullmaktstjenester. Hvorvidt et slikt vilkår er et hinder i strid med direktivet, vil bero på om kontotilbyderen legger til rette for at kunden på annet vis effektivt kan utøve sin rett til å benytte seg av slike tjenester. Departementet bemerker i den forbindelse at slik tilrettelegging ikke kan innebære at kontotilbyderen stiller bestemte krav til tilbyderne av kontofullmaktstjenester, utover de pliktene som følger av direktivet. Som beskrevet ovenfor skal tilbyderne av disse tjenestene kunne operere uten noe kontraktsforhold til kundens kontotilbyder, jf. også fortalen avsnitt 30. Det vil imidlertid bli en detaljert regulering, blant annet gjennom tekniske standarder, av hvordan tilbyderne skal sørge for sikre løsninger.

Departementet viser til at enkelte av de norske løsningene for innlogging i nettbank mv. skjer via en påloggingsmekanisme som nærmest kan beskrives som kundens «hovednøkkel» – den gir full tilgang til nettbank og en rekke offentlige tjenester. Det vil derfor ikke være heldig om «hovednøkkelen» utleveres til en betalingsfullmektig eller opplysningsfullmektig. En løsning kan derfor være at betalingstjenesteyteren utstyrer kunden med en egen «gjestenøkkel» med begrenset funksjon, som kan utleveres til en betalingsfullmektig eller opplysningsfullmektig.

[10] Se forslag til lov om betalinger fremsatt 11. januar 2017 § 127 stk. 5.

4.5.3 Krav til uttrykkelig samtykke for utføring av tjenester som betalingsfullmektig og opplysningsfullmektig

4.5.3.1 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

Det følger av artikkel 66 nr. 2 at gjennomføring av tjenester som betalingsfullmektig krever et uttrykkelig samtykke fra kunden:

«Såfremt betaleren giver sit udtrykkelige samtykke til, at en betaling gennemføres i overensstemmelse med artikel 64, udfører den kontoførende betalingstjenesteudbyderen de i nærværende artikels stk. 4 anførte handlinger med henblik på at sikre betalerens ret til at anvende betalingsinitieringstjenesten».

Det fremgår ikke klart av direktivets ordlyd overfor hvem kunden skal gi sitt uttrykkelige samtykke – betalingsfullmektigen eller kontotilbyderen.

Sett i sammenheng med artikkel 64 må direktivet trolig forstås slik at det er betalingsfullmektigen som skal innhente et uttrykkelig samtykke fra kunden. Artikkel 64 regulerer samtykke til gjennomføring av betalingstransaksjoner. Det følger av nr. 2 annet punktum at slikt samtykke kan gis via en betalingsfullmektig, og dermed kreves det forutsetningsvis ikke at kontotilbyderen innhenter samtykke direkte fra kunden. I Sverige og Danmark er det lagt til grunn at artikkel 66 nr. 2 skal forstås slik at det er betalingsfullmektigen som må innhente kundens samtykke.[11]

Det følger av artikkel 67 nr. 2 bokstav a at en opplysningsfullmektig «udbyder tjenester udelukkende efter betalingstjenestebrugerens udtrykkelige samtykke».

Selv om ordlyden er forskjellig fra artikkel 66 nr. 2, innebærer bestemmelsene trolig det samme – at opplysningsfullmektigen bare kan opptre på vegne av kunden med kundens uttrykkelige samtykke.

4.5.3.2 *Forslaget*

Kompetanse til å representere en annen på grunnlag av avtale krever etter alminnelige avtalerettslige prinsipper at det foreligger en særskilt erklæring eller en fullmakt. En fullmakt kan være skriftlig eller muntlig, men den må være tilstrekkelig konkret til at det er mulig å fastslå grensene for fullmakten. Derfor kan en fullmakt bare i unntakstilfeller stiftes ved konkludent atferd.

En fullmakt er en form for «uttrykkelig samtykke» til å opptre på vegne av en annen. Det er derfor mulig at man allerede ved anvendelse av alminnelig avtalerett vil finne at norsk rett er i samsvar med direktivets krav om at en betalingsfullmektig og opplysningsfullmektig bare kan utføre sine tjenester på grunnlag av et uttrykkelig samtykke.

[11] Se SOU 2016:53 side 208 og Udkast 11. januar 2017 Forslag til Lov om betalinger side 317.

Av hensyn til rettslig klarhet foreslår departementet likevel å innta kravet om at fullmektigen bare kan opptre på grunnlag av kundens uttrykkelige samtykke i lovforslaget § 71.

4.5.4 Tilgang til kundens konto

4.5.4.1 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

I artikkel 68 nr. 5 bestemmes følgende:

«En kontokontoførende betalingstjenesteudbyder kan nægte en kontooplysningstjenesteudbyder eller en betalingsinitieringstjenesteudbyder adgang til en betalingskonto af objektivt begrundede og behørigt dokumenterede årsager vedrørende kontooplysningstjenesteudbyderens eller betalingsinitieringstjenesteudbyderens uautoriserede eller svigagtige adgang til en betalingskonto, herunder uautoriseret eller svigagtig initiering af en betalingstransaktion. I så fald underretter den kontoførende betalingstjenesteudbyder på den aftale måde betaleren om, at adgang til betalingskontoen nægtes, og årsagerne hertil. Disse oplysninger gives om muligt til betaleren inden adgangen nægtes og senest umiddelbart derefter, medmindre dette vil være til skade for objektivt begrundede sikkerhedshensyn eller er forbudt i henhold til anden relevant EU-ret eller national ret.»

Kontotilbyderen kan altså som hovedregel ikke nekte en betalingsfullmektig eller en opplysningsfullmektig tilgang til kundens konto. Dette er en forutsetning for at kunden skal kunne utøve sin rett til å benytte seg av slike tjenester. Fullmektigen skal få tilgang til kundens konto selv om det ikke foreligger noen avtale mellom fullmektigen og kontotilbyderen, jf. omtalen av dette foran.

Det er imidlertid gjort unntak for tilfeller der det foreligger dokumenterte og objektivt begrunnede forhold om fullmektigens «uautoriserte eller svigagtige adgang til en betalingskonto, herunder uautoriseret eller svigagtig initiering af en betalingstransaktion».

Det kan spørres om bestemmelsen må tolkes slik at kontotilbyderen må ha grunn til å tro at fullmektigen opptrer uten nødvendig samtykke fra den aktuelle kunden, eller om det er tilstrekkelig for å nekte tilgang til kontoen at kontotilbyderen har grunn til å tro at fullmektigen ved andre anledninger har opptrådt uten nødvendig samtykke.

Den danske og den svenske versjonen av direktivet taler for at det er tilstrekkelig at kontotilbyderen har grunn til å tro at fullmektigen har handlet uten nødvendig autorisasjon overfor en hvilken som helst kontoinnehaver, jf. henvisningen til fullmektigens uautoriserte eller svikaktige tilgang til «en betalingskonto». I den engelske språkversjonen vises det derimot til «the payment account», som tilsier at det må være mistanke om at tilgangen til den aktuelle kontoen er uautorisert.

Dersom kontotilbyderen nekter fullmektigen tilgang til betalerens konto, skal betaleren få begrunnet informasjon om dette. Unntak gjelder dersom slik

informasjon innebærer en sikkerhetsrisiko, eller dersom det vil være forbudt etter annen lovgivning. Et eksempel er mistanke om brudd på hvitvaskingsreglene.

4.5.4.2 *Forslaget*

Departementet foreslår å gjennomføre betalingstjenestedirektivet artikkel 68 nr. 5 i lovforslaget § 71. Departementet antar at alternativet om svikaktig opptreden ikke har selvstendig betydning ved siden av alternativet om uautorisert opptreden. Hvis betalingsfullmektigen eller opplysningsfullmektigen forsøker å få tilgang til kundens konto på svikaktig grunnlag, vil det nødvendigvis ikke foreligger et avtalerettslig gyldig samtykke.

Departementet forstår direktivet slik at forhold som kan gi grunn for å nekte en betalings- eller opplysningsfullmektig tilgang til kundens konto, må knytte seg til mistanke om at nødvendig samtykke mangler i dette konkrete tilfellet. En annen sak er at fullmektigens opptreden i andre sammenhenger undertiden kan gi kontotilbyderen grunn til å tro at fullmektigen opptrer uten nødvendig samtykke fra kunden i forbindelse med en konkret forespørsel om tilgang til konto. Det er imidlertid først og fremst opp til tilsynsmyndighetene å sørge for at aktørene opptrer i samsvar med regelverket. En kontotilbyder kan derfor ikke bruke nektelse av tilgang til konto som «sanksjon» overfor en annen betalingstjenesteyter.

Manglende samtykke fra kontoinnehaveren foreligger både dersom betalings- eller opplysningsfullmektigen bevisst opptrer uten kundens samtykke, eller dersom en tredjeperson forsøker å få tilgang til kundens konto via en (uvitende) betalings- eller opplysningsfullmektig. Grunnlaget for mistanken om at samtykke fra kontoinnehaveren mangler, er uten betydning for kontotilbyderens rett til å nekte tilgang.

4.5.5 **Den nærmere reguleringen av avtaler om betalingsfullmakt**

4.5.5.1 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

Ettersom avtaler om betalingsfullmakt er avtaler om betalingstjenester, vil direktivets generelle regler om betalingstjenester og betalingstjenesteytere, herunder de privatrettslige reglene i direktivet avsnitt III og IV, få anvendelse.

På samme måte som for kontotilbyderen, kan også betalingsfullmektigen initiere en betaling på grunnlag av enten en rammeavtale eller en avtale om en enkeltstående betalingstransaksjon med kunden.

I hovedsak er betalingsfullmektigen underlagt de samme pliktene overfor kunden som det kontotilbyderen ville ha vært dersom kunden hadde gitt betalingsordren direkte til kontotilbyderen.

For eksempel heter det i artikkel 45 nr. 1 bokstav a om opplysningsplikt ved enkeltstående betalingstransaksjoner at betalingstjenesteyteren skal gi en

spesifikasjon av de opplysninger eller den entydige identifikasjonskoden som kunden skal bruke «for at en betalingsordre kan initieres eller gjennomføres korrekt». Dette er en videreføring av regelen i det første betalingstjenestedirektivet artikkel 37 nr. 1 bokstav a. Alternativet om initiering av betalingsordren er imidlertid nytt. Kunden skal altså få de samme opplysningene ved enkeltstående betalingstransaksjoner uavhengig av om kunden gir betalingsordren direkte til kontotilbyderen eller via en betalingsfullmektig. Dersom oppdraget gis via en betalingsfullmektig, skal denne gi de samme opplysningene til kunden som det kontotilbyderen skulle ha gjort.

Tilsvarende justeringer i ordlyden slik at initiering av en betalingstransaksjon likestilles med gjennomføringen av denne, finnes i artikkel 52 nr. 2 bokstav b og c og nr. 5 bokstav e og f. Bestemmelsen gjelder opplysningsplikter i forbindelse med betalingstransaksjoner som er omfattet av en rammeavtale. På samme måte som for enkeltstående betalingstransaksjoner vil betalingsfullmektigen være underlagt samme opplysningsplikter som kontotilbyderen.

Videre er iverksetting av en betalingstransaksjon likestilt med gjennomføringen av denne i artikkel 79 nr. 1 om avvisning av betalingsordre. Dersom betalingsfullmektigen avviser å initiere en betalingstransaksjon, skal kunden blant annet få opplysninger om begrunnelsen for avvisingen. Samme krav gjelder dersom den kontoførende betalingstjenesteyteren avviser å gjennomføre en betalingsordre.

Det er imidlertid verken mulig eller hensiktsmessig å likestille initiering og gjennomføring av en betalingsoppdrag i alle sammenhenger. Betalingsfullmektigen er et ekstra ledd i transaksjonskjeden og er ikke på noe tidspunkt i besittelse av kundens midler. På flere områder inneholder derfor direktivet en særskilt regulering av oppdrag om initiering av betalingstransaksjoner.

Ved enkeltstående betalingstransaksjoner må betalingsfullmektigen, i tillegg til de alminnelige opplysningspliktene i artikkel 45, oppfylle særskilte krav til opplysninger til betaleren og betalingsmottakeren etter artikkel 45 nr. 2 og artikkel 46. Betalingsfullmektigen skal blant annet gi kunden en bekreftelse på at betalingsordren er initiert korrekt hos den kontoførende betalingstjenesteyteren, og opplyse om en referanse som gjør det mulig for betaleren og betalingsmottakeren å identifisere transaksjonen. Denne referansen skal betalingsfullmektigen også stille til rådighet for den kontoførende betalingstjenesteyteren, jf. artikkel 47.

Artikkel 72 nr. 1 annet avsnitt regulerer betalingsfullmektigens bevisbyrde når kunden anfører at transaksjonen ikke er autorisert. Betalingsfullmektigen skal bære bevisbyrden for at betalingstransaksjonen innenfor dennes kompetanseområde var autentifisert, korrekt registrert og ikke rammet av tekniske svikt eller andre feil i tilknytning til den tjenesten som tilbys.

Artikkel 73 nr. 3 regulerer kontotilbyderens ansvar for tilbakeføring til kunden ved uautoriserte betalingstransaksjoner som er initiert av en betalingsfullmektig, samt forholdet mellom betalingsfullmektigen og den kontoførende betalingstjenesteyteren i slike situasjoner. Det er kontotilbyderen som har ansvaret overfor kunden for tilbakeføring av beløpet for den uautoriserte betalingstransaksjonen. Kontotilbyderen kan imidlertid kreve regress fra betalingsfullmektigen.

Betalingsfullmektigens ansvar ved manglende, mangelfull eller forsinket gjennomføring av betalingstransaksjoner er særskilt regulert i artikkel 90. På samme måte som for uautoriserte betalingstransaksjoner er det i disse tilfellene kontotilbyderen som har tilbakebetalingsplikten overfor kunden, med en tilhørende regressrett overfor betalingsfullmektigen.

I artikkel 79 nr. 2 er det presisert at kontotilbyderen ikke kan avvise en betalingstransaksjon fordi den er initiert av en betalingsfullmektig.

Artikkel 80 nr. 2 regulerer tidspunktet for tilbakekall av en betalingsordre som er initiert av en betalingsfullmektig. Tilbakekall kan ikke skje etter at betaleren har gitt samtykke til betalingsfullmektigen om initiering av betalingsordren.

4.5.5.2 *Forslaget*

Som beskrevet foran foreslås det at de nye tredjeparts betalingstjenestene inntas i listen over betalingstjenester i lovforslaget § 32 annet ledd. Det følger av dette at lovens alminnelige regler om betalingstjenester får anvendelse. På de stedene hvor direktivet eksplisitt likestiller iverksetting og gjennomføring av betalingstransaksjoner i ordlyden, foreslås det tilsvarende presiseringer i ordlyden i lovforslaget.

Det er videre foreslått særlige regler i enkelte bestemmelser i kapittel 3 i lovforslaget for å gjennomføre den særskilte reguleringen av avtaler med betalingsfullmektig som er beskrevet foran.

4.5.6 **Den nærmere reguleringen av avtaler om opplysningsfullmakt**

4.5.6.1 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

Ytelse av tjenester som opplysningsfullmektig er betalingstjenester i direktivets forstand. Det følger imidlertid av artikkel 33 nr. 2 at reglene i direktivets del III og IV, som er de privatrettslige delene av PSD II, i utgangspunktet ikke får anvendelse for foretak som kun yter kontoopplysningstjenester. Det er likevel gjort unntak for artikkel 41 om bevisbyrde for oppfyllelse av opplysningsplikter og artikkel 45 og 52 om opplysningsplikt ved henholdsvis enkeltstående betalingstransaksjoner og rammeavtaler.

I tillegg gjelder artikkel 67, 69 og 95 til 98 «hvor det er relevant». Artikkel 67 slår fast kundens rett til å benytte seg av kontoopplysningstjenester, jf. foran om dette. Artikkel 69 regulerer kundens forpliktelser i tilknytning til

betalingsinstrumenter og personlige sikkerhetsanordninger. Artikkel 95 til 98 gjelder blant annet beskyttelse av personopplysninger, drifts- og sikkerhetsrisiko og autentifikasjon mv.

4.5.6.2 *Forslaget*

Det foreslås at finansavtalelovens regler om betalingstjenester bare får anvendelse på avtaler om opplysningsfullmakt i den utstrekning direktivet krever det, og ellers så lang bestemmelsene etter sin ordlyd passer.

Etter direktivet skal artikkel 67 få anvendelse på avtaler om opplysningsfullmakt «hvor det er relevant». Bestemmelsen regulerer kundens rett til å inngå slike avtaler, og er foreslått gjennomført i lovforslaget § 31 første ledd og § 71.

4.6 Ansvar for uautoriserte betalingstransaksjoner mv.

4.6.1 Innledende bemerkninger

Misbruk av konto og betalingsinstrument er regulert i finansavtaleloven § 35. Det er i utgangspunktet betalingstjenesteyteren som er ansvarlig for uautoriserte betalingstransaksjoner. Det oppstilles imidlertid flere unntak fra dette utgangspunktet som innebærer at ansvaret i stedet legges på kunden.

Reglene om kundens ansvar for uautoriserte betalingstransaksjoner etter finansavtaleloven § 35 innebærer en gjennomføring av det første betalingstjenestedirektivet artikkel 61. Denne videreføres i det reviderte direktivet artikkel 74, men med flere sentrale endringer. Disse omtales nærmere i det følgende.

4.6.2 Kundens ansvar for egenandel

4.6.2.1 *Gjeldende rett*

Det følger av det første betalingstjenestedirektivet artikkel 60 at betaleren i bestemte situasjoner er ansvarlig for en egenandel på 150 euro. Bestemmelsen er gjennomført i finansavtaleloven § 35. Etter denne bestemmelsen svarer kunden med inntil 1.200 kroner ved uautoriserte betalingstransaksjoner. Bestemmelsen er forstått slik at det gjelder et objektivt ansvar for egenandelen når personlig sikkerhetsanordning, for eksempel PIN-kode, er brukt. Dersom betalingsinstrumentet derimot er misbrukt uten at personlig sikkerhetsanordning er brukt, vil kunden ikke være ansvarlig for egenandel etter annet ledd. Et eksempel på dette er netthandel ved bruk av betalingskort der kortnummer, utløpsdato og år samt de tre siste sifrene bak på kortet brukes.

4.6.2.2 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

Reglene om kundens egenandel ved uautoriserte betalingstransaksjoner er vesentlig endret i det reviderte direktivet artikkel 74 nr. 1. Egenandelen er

satt ned fra 150 euro til 50 euro, og reguleringen av i hvilke situasjoner kunden skal svare egenandel, er endret.

Utgangspunktet etter artikkel 74 nr. 1 er at kunden er ansvarlig for egenandelen når tapet «skyldes brug af et tabt eller stjålet betalingsinstrument eller uberettiget tilegnelse af et betalingsinstrument».

Det følger av direktivets fortale, avsnitt 71, at formålet med egenandelen er et ønske om å «tilskynde betalingstjenestebrugeren til snarest muligt at underrette betalingstjenesteudbyderen om et eventuelt tyveri eller tab af et betalingsinstrument».

Det er imidlertid gjort unntak fra kundens plikt til å svare egenandel i tilfeller der «tabet, tyveriet eller den uberettigede tilegnelse af betalingsinstrumentet ikke kunne opdages af betaleren forud for betalingen, med mindre betaleren selv har handlet svigagtigt».

Kunden vil heller ikke være ansvarlig for egenandel i situasjoner der «tabet er forårsaget af handlinger, der er foretaget af en betalingstjenesteudbyders ansat, agent eller filial eller en enhed, hvortil dens aktiviteter er outsourcet, eller disses passivitet».

De nye bestemmelsene innebærer at kunden er ansvarlig for egenandel i flere tilfeller enn tidligere ettersom det ikke lenger er et vilkår at PIN-kode eller annen personlig sikkerhetsanordning er benyttet ved den uautoriserte transaksjonen. For eksempel vil misbruk av kortet ved netthandel eller ved bruk på parkeringsautomater som hovedregel utløse en plikt til å betale egenandel, mens dette tidligere ikke var omfattet av reglene om egenandel. Til gjengjeld er egenandelen lavere, og den er betinget av at kunden kunne oppdage tapet, tyveriet eller den uberettigede tilegnelsen av betalingsinstrumentet. Dersom kunden er utsatt for svindel uten at dette kunne oppdages, for eksempel ved såkalt «skimming», vil kunden ikke være ansvarlig for egenandel.

4.6.2.3 *Forslaget*

Det er nødvendig med en endring av finansavtalelovens regler om kundens ansvar for egenandel ved uautoriserte betalingstransaksjoner som følge av artikkel 74 nr. 1 i direktivet. Bestemmelsen foreslås gjennomført i § 64 i lovforslaget. Det foreslås en egenandel på 400 kroner. For øvrig foreslås det å legge seg tett opp til direktivets ordlyd ved gjennomføringen.

4.6.3 **Kundens ansvar for tap ved uautoriserte betalingstransaksjoner som skyldes grovt uaktsom eller svikaktig opptreden fra kunden – særlig om bevisbyrde**

4.6.3.1 *Gjeldende rett*

Det følger av finansavtaleloven § 35 tredje ledd at kunden svarer for hele den uautoriserte transaksjonen dersom tapet skyldes at kunden grovt uaktsomt eller forsettlig har unnlatt å oppfylle pliktene sine, eller dersom han eller hun

har opptrådt svikaktig. Ved bruk av et elektronisk betalingsinstrument, for eksempel et betalingskort, svarer kunden likevel bare med en egenandel på 12.000 kroner ved grov uaktsomhet. Bestemmelsen innebærer en gjennomføring av det første betalingstjenestedirektivet artikkel 61 nr. 2 og 3.

Når kunden har opptrådt grovt uaktsomt, må han eller hun bære hele tapet eller en egenandel på 12.000 kroner når transaksjonen har skjedd ved bruk av et elektronisk betalingsinstrument. Dersom kunden bare har utvist simpel uaktsomhet, er han eller hun derimot i verste fall ansvarlig for egenandelen etter annet ledd (1.200 kroner). Grensen mellom simpel og grov uaktsomhet er dermed av vesentlig betydning. Ofte vil det være vanskelig både for banken og kunden å bevise hendelsesforløpet rundt en uautorisert betalingstransaksjon. Derfor vil det i praksis ha stor betydning hvem av partene som har bevisbyrden.

Ved vedtakelsen av finansavtaleloven ble det drøftet om man skulle innføre en regel som påla institusjonen bevisbyrden for faktiske forhold rundt et misbruk. I Ot.prp. nr. 41 (1998-1999) uttales det på side 44:

«Spørsmålet om bevisbyrde oppstår særlig i de tilfellene der korthaveren hevder at koden er oppbevart forsvarlig, men hvor koden likevel er benyttet ved uttaket. Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at det vil være å gå for langt å innføre en særskilt bevisbyrderegel på dette området. I praksis vil det være kontohaveren som har best kjennskap til de faktiske forhold, bl.a. om hvordan PIN-koden har vært oppbevart. Det fremstår ikke uten videre som rimelig å pålegge institusjonen en bevisbyrde i forhold til slike forhold.»

Ved gjennomføringen av det første betalingstjenestedirektivet ble det likevel innført regler om bevis i finansavtaleloven § 35 femte ledd. Bestemmelsen gjennomfører det første betalingstjenestedirektivet artikkel 59. Finansavtaleloven § 35 femte ledd lyder slik:

«Dersom kunden nekter for å ha autorisert en betalingstransaksjon, jf. § 24 annet ledd, skal bruken av et betalingsinstrument ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har samtykket til transaksjonen, eller for at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller grovt uaktsomt unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser etter § 34 første ledd. Det påhviler institusjonen å bevise at transaksjonen er autentisert, korrekt registrert og bokført og ikke rammet av teknisk svikt eller annen feil.»

4.6.3.2 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

Reglene om ansvaret for tap som skyldes at kunden har opptrådt grovt uaktsomt eller svikaktig, videreføres i det reviderte direktivet artikkel 74 nr. 1 tredje og fjerde avsnitt. Nasjonalstatene kan fortsatt velge å begrense kundens tap i tilfeller av grov uaktsomhet, jf. artikkel 74 nr. 1 siste avsnitt.

Også reglene om bevisbyrde videreføres i artikkel 72. Det er imidlertid gjort en endring på et vesentlig punkt. Det er inntatt et nytt siste punktum i nr. 2 som slår fast følgende:

«Betalingstjenesteudbyderen, herunder i givet fald betalingsinitieringstjenesteudbyderen, skal fremlægge bevismateriale for at påvise svig eller grov forsømmelse fra betalingstjenestebrugerens side».

I fortalen avsnitt 72 uttales:

«Beviset for og graden af den påståede forsømmelse bør generelt vurderes i henhold til national ret. […] Ydermere er det i specifikke situationer, navnlig hvis betalingsinstrumentet ikke er til stede ved salgsstedet, som ved onlinebetalinger, hensigtsmæssigt, at betalingstjenesteudbyderen er forpligtet til at forelægge beviser for angivelig forsømmelighed, da betalerens mulighed for at gøre dette er meget begrænset i sådanne tilfælde.»

I fortalen forklares altså regelen om bevisbyrde med at det er vanskelig for kunden å fremlegge bevis i tilfeller der betalingsinstrumentet ikke er brukt ved salgsstedet. Bestemmelsen i artikkel 74 nr. 2 siste punktum er imidlertid ikke begrenset til å gjelde tilfeller av misbruk der betalingsinstrumentet ikke er til stede på salgsstedet. Slik bestemmelsen er formulert, gjelder den generelt.

4.6.3.3 *Forslaget*

Departementet foreslår å videreføre egenandelen på 12.000 kroner når betalingstransaksjonen har skjedd ved bruk av et elektronisk betalingsinstrument, og kunden har opptrådt grovt uaktsomt, jf. lovforslaget § 64 tredje ledd.

Når det gjelder kravene til bevisbyrde, foreslås det visse endringer for å oppfylle direktivets krav, jf. lovforslaget § 7 tredje ledd. Det foreslås inntatt et tredje punktum som uttrykkelig påpeker at det er betalingstjenesteyteren som må påvise at kunden har opptrådt svikaktig eller grovt uaktsomt, jf. direktivet artikkel 72 nr. 2 siste punktum.

Finansklagenemnda Bank har i en rekke saker lagt til grunn at der et betalingskort er brukt med PIN-kode, er det i seg selv tilstrekkelig til å slå fast at det er mest sannsynlig at kunden har oppbevart PIN-koden sammen med kortet og følgelig opptrådt grovt uaktsomt. Dette har medført at de fleste av klagene til Finansklagenemnda Bank der kunden hevder at kortet er misbrukt, har resultert i at betalingstjenesteyteren har fått medhold. Det er vanskelig for kunden å bevise at PIN-koden ikke har vært oppbevart i nærheten av kortet, eller å forklare hvordan uvedkommende eventuelt kan ha fått tak i koden.

Departementet legger til grunn at den nye utformingen av reglene i artikkel 72 er til hinder for en fortsettelse av denne praksisen. Direktivet innebærer at betalingstjenesteyteren må bevise at kunden har opptrådt grovt uaktsomt. I denne sammenhengen kan det antakelig ikke være tilstrekkelig at betalingstjenesteyteren viser til at PIN-koden for kortet er brukt. Dette er neppe et tilstrekkelig bevis for at kunden har nedtegnet koden sammen med kortet, og dermed at han eller hun har handlet grovt uaktsomt. Det kan være flere andre forklaringer på at kortet er brukt med PIN-kode.

Det vil selvsagt ofte være vanskelig for tjenesteyteren å påvise at kunden har handlet på bestemte måter. Når direktivet likevel legger bevisbyrden på betalingstjenesteyteren, har det sammenheng med at dette er nødvendig for å øke sikkerheten ved bruk av betalingskort. Regelen gir betalingstjenesteyteren et insitament til å forebygge svindel og generelt øke sikkerheten ved kortbetalinger.

4.6.4 Tilbakeføring og prosessbyrde ved påstand om uautorisert betalingstransaksjon

4.6.4.1 *Gjeldende rett*

Det følger av finansavtaleloven § 37 at dersom kunden bestrider å ha ansvar for en uautorisert betalingstransaksjon, skal betalingstjenesteyteren straks tilbakeføre beløpet. Bestemmelsen innebærer en gjennomføring av det første betalingstjenestedirektivet artikkel 60.

I annet ledd er det oppstilt to unntak fra plikten til straks å tilbakeføre beløpet. For det første gjelder plikten ikke dersom kunden skriftlig har erkjent ansvar for betalingstransaksjonen. For det andre kan betalingstjenesteyteren velge å ta ut søksmål eller bringe saken inn for utenrettsligrettslig tvisteløsningsordning. Slikt søksmål eller klage må være tatt ut innen fire uker fra mottakelsen av skriftlig innsigelse fra kunden på den aktuelle transaksjonen.

Disse unntakene fra betalingstjenesteyterens plikt til straks å tilbakebetale beløpet for den påstått uautoriserte transaksjonen er rent nasjonale regler som fantes i finansavtaleloven også før innføringen av det første betalingstjenestedirektivet. I forarbeidene ble det drøftet om det ville være i strid med direktivet å videreføre disse unntakene fra institusjonens plikt til umiddelbar tilbakeføring. I delrapport til Finansdepartementet fra arbeidsgruppen for betalingstjenestedirektivet («Betalingstjenester Forslag til gjennomføring i norsk rett av bestemmelsene om forholdet mellom institusjon og kunde mv. i direktiv 2007/64/EF) heter det på side 61:

«Etter direktivet artikkel 60 nr. 1 skal institusjonen tilbakebetale til kunden beløpet for en urettmessig betalingstransaksjon ”umiddelbart”. Dette kunne tale mot at man kan ha en regel som den norske om at institusjonen har fire uker på seg til å bringe sak mot kunden hvis den mener at transaksjonen er urettmessig, og mot at institusjonen kan trekke fra egenandelen fra beløpet som tilbakebetales. Samtidig er imidlertid ikke innholdet av begrepet ”umiddelbart” nærmere klarlagt i direktivet, men det følger av artikkel 60 nr. 1 at plikten til å gjennomføre tilbakebetaling innen denne fristen bare gjelder der det foreligger en urettmessig betalingstransaksjon. Av dette sammenholdt med reguleringen av kundens ansvar i artikkel 61 fremgår det at det vil være tilfeller der institusjonen ikke er ansvarlig for en urettmessig betalingstransaksjon, og at institusjonen må gis en mulighet til å undersøke om dette er tilfelle før beløpet for transaksjonen tilbakebetales til kunden. Etter arbeidsgruppens syn kan direktivet, med tanke på en praktisk gjennomføring av oppgjøret mellom partene, forstås slik at man kan beholde de gjeldende reglene om prosessbyrde i finansavtaleloven § 37.»

På denne bakgrunn ble regelen om prosessbyrde i finansavtaleloven § 37 beholdt.

4.6.4.2 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

Bestemmelsen om tilbakebetaling i det første betalingstjenestedirektivet artikkel 60 videreføres i det reviderte direktivet artikkel 73, men med flere endringer.

Tidsfristen for tilbakebetalingen i artikkel 73 nr. 1 presiseres slik at betalingstjenesteyteren plikter å tilbakebetale det aktuelle beløpet «straks og under alle omstændigheder inden afslutningen af den følgende arbejdsdag efter at have konstateret eller være blevet underrettet om transaktionen».

Betalingstjenesteyterens plikt til straks å tilbakeføre beløpet gjelder «med mindre betalerens betalingstjenesteudbyder har rimelige grunde til at have mistanke om svig og skriftligt underretter den relevante nationale myndighed om disse grunde».

Videre er det inntatt en ny bestemmelse i artikkel 73 nr. 2. Bestemmelsen gjelder plikten til tilbakebetaling når en betalingsfullmektig har vært involvert i transaksjonen. Det slås fast at den kontoførende betalingstjenesteyteren også i slike situasjoner har en plikt til straks å tilbakebetale beløpet til kundens konto. Samtidig oppstilles det en regressrett. På kontotilbyderens anmodning skal betalingsfullmektigen straks holde denne skadesløs.

4.6.4.3 *Forslaget*

Departementet legger til grunn at det er nødvendig med en lovendring for å gjennomføre regelen om tilbakebetaling ved uautoriserte betalingstransaksjoner i artikkel 73. Regelen i gjeldende § 37 foreslås videreført med enkelte endringer i lovforslaget § 65.

Det foreslås at presiseringen av at tilbakebetaling skal skje senest innen utgangen av den påfølgende virkedagen, inntas i lovens ordlyd.

Videre må det tas stilling til hvilken «nationale myndighet» som skal ta imot betalingstjenesteyterens skriftlige underretning om mistanke om kundens svikaktige opptreden. Denne formuleringen er ny i det reviderte direktivet. Det er noe uklart hva som ligger i henvisningen til den «relevante nationale myndighed». Det kan spørres om man med dette sikter til den myndigheten som har tilsynsansvaret med oppfyllelse av direktivet. For norsk retts vedkommende vil det i så fall være Finanstilsynet og eventuelt Forbrukerombudet.

I SOU 2016: 53 side 268 er det foreslått at regelen skal gjennomføres ved at tjenesteyteren pålegges en plikt til å rapportere til Finansinspeksjonen.

Som argument mot en løsning som går ut på at betalingstjenesteyteren skal gi melding om mistanke om svikaktig opptreden fra kundens side til Finanstilsynet, kan det anføres at Finanstilsynet fører tilsyn med foretakene,

ikke med kundene. Det organet som har tilsynsmyndighet med overholdelse av pliktene etter direktivet, omtales som den «kompetente myndighet», jf. artikkel 99. Når det i artikkel 73 vises til den «relevante nationale myndighet», er det nærliggende å anta at nasjonalstatene i denne sammenhengen kan velge en annen myndighet enn tilsynsmyndigheten.

Dersom meldingen fra betalingstjenesteyteren skal ha en praktisk betydning, må den sendes til et organ som har kompetanse til å ta stiling til kundens opptreden og de rettslige konsekvensene av denne for betalingstjenesteyterens tilbakebetalingsplikt. For norsk retts vedkommende er det enten de ordinære domstolene eller et utenrettslig tvisteløsningsorgan. Dermed fremstår den løsningen som allerede følger av finansavtaleloven § 37 annet ledd bokstav a, det vil si at betalingstjenesteyterens tilbakebetalingsplikt ikke gjelder dersom betalingstjenesteyteren innen fire uker har anlagt søksmål eller bragt saken inn for en utenrettslig tvisteløsningsordning, i hovedsak å være i overensstemmelse med direktivets krav.

Betalingstjenestedirektivet oppstiller ingen konkret frist for betalingstjenesteyterens plikt til skriftlig å underrette relevant nasjonal myndighet. Det antas at nasjonalstatene kan innføre eller beholde regler som konkretiserer den praktiske gjennomføringen av direktivets krav. Dermed legges det til grunn at fireukersfristene i gjeldende § 37 annet ledd bokstav b og tredje ledd kan videreføres.

I finansavtaleloven § 37 annet ledd bokstav b er betalingstjenesteyterens adgang til å velge å ta ut søksmål eller klage, og å dermed unngå plikten til umiddelbar tilbakebetaling, ubetinget. Betalingstjenesteyteren står fritt til å velge å betale tilbake beløpet straks, eller å ta ut søksmål eller klage innen fire uker. Etter direktivet er imidlertid adgangen til ikke å betale tilbake straks snevrere. Det er bare dersom betalingstjenesteyteren har «rimelige grunde til at have mistanke om svig» at den kan unnlate å betale tilbake kan unnlate å betale tilbake straks. Det foreslås derfor å gjøre betalingstjenesteyterens adgang til å unnlate tilbakebetaling tilsvarende betinget av en «rimelig mistanke om at kunden har opptrådt svikaktig», jf. lovforslaget § 65 annet ledd. Det foreslås videre at betalingstjenesteyteren skal svare forsinkelsesrenter for beløpet dersom disse vilkårene ikke er oppfylt.

Direktivets løsning innebærer at betalingstjenesteyteren kan ha en plikt til å tilbakeføre beløpet til kundens konto selv om det er kunden som er ansvarlig for tapet etter reglene i artikkel 74. Betalingstjenesteyteren har en plikt til å tilbakebetale beløpet i alle tilfeller der det ikke foreligger rimelige grunner til å ha mistanke om svik fra kundens side. I tilfeller der betalingstjenesteyteren for eksempel har rimelige grunner til å mistenke at kunden grovt uaktsomt har forsømt sine plikter, må beløpet uansett tilbakeføres til kundens konto. Det er imidlertid mulig å ta rettslige skritt for å kreve disse pengene tilbake

dersom det er grunnlag for å hevde at den uautoriserte transaksjonen er kundens ansvar.

Etter gjeldende § 37 annet ledd bokstav a gjelder betalingstjenesteyterens plikt til å tilbakebetale beløpet for den påståtte uautoriserte betalingstransaksjonen heller ikke dersom «kunden skriftlig har erkjent ansvar for betalingstransaksjonen». Bestemmelsen anses å være overflødig, og foreslås sløyfet. § 37 regulerer tilfeller der kunden bestrider å ha ansvar for en uautorisert betalingstransaksjon. I en slik situasjon fremstår det lite praktisk at kunden skriftlig erkjenner å ha ansvaret for betalingstransaksjonen. Hvis kunden likevel skulle gjøre det, får plikten etter § 37 første ledd om å tilbakeføre beløpet ikke anvendelse. Denne plikten gjelder når kunden bestrider å ha ansvar for en uautorisert betalingstransaksjon. Dette er ikke tilfelle hvis kunden erkjenner ansvar.

4.6.5 **Reklamasjon**

4.6.5.1 *Gjeldende rett*

Finansavtaleloven § 37 har som nevnt regler om krav om tilbakeføring ved kundens påstand om uautorisert betalingstransaksjon. Det følger av første ledd i bestemmelsen at betalingstjenesteyterens plikt til tilbakebetaling forutsetter at kunden «setter frem krav om tilbakeføring uten ugrunnet opphold etter at denne ble eller burde ha blitt kjent med forholdet, og senest 13 måneder etter belastningstidspunktet».

Praksis fra Finansklagenemnda Bank viser at det har vært uklarhet om forståelsen av bestemmelsen, og det kan være behov for en avklaring. Et tolkningsalternativ er at bestemmelsen gir uttrykk for en alminnelig reklamasjonsregel, slik at kundens krav på tilbakebetaling går tapt dersom det ikke reklameres innen fristen. Et annet tolkningsalternativ er at oversittelse av fristen bare medfører at prosessbyrden likevel ikke påhviler betalingstjenesteyteren. Fristen er etter dette tolkningsalternativet ikke en reklamasjonsfrist som medfører bortfall av det underliggende kravet, men kun en frist for å gjøre gjeldende at finansinstitusjonen må bære prosessbyrden.

4.6.5.2 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

Det følger av direktivet artikkel 71:

«For at kunne kræve berigtigelse af en uautoriseret eller fejlbehæftede betalingstransaktion fra betalingstjenesteudbyderens side skal betalingstjenestebrugeren underrette betalingstjenesteudbyderen snarest muligt efter at have konstateret en sådan transaktion, der giver anledning til krav, […] og ikke senere end 13 måneder efter debiteringsdatoen.

Fristerne for underretning fastsat i første afsnit finder ikke anvendelse, hvis betalingstjenesteudbyderen ikke har meddelt oplysningerne om den pågældende betalingstransaktion eller stillet dem til rådighed i overensstemmelse med afsnit III.»

Bestemmelsen innebærer en videreføring av det første betalingstjenestedirektivet artikkel 58. Det følger klart av direktivets ordlyd at bestemmelsen er en reklamasjonsfrist som innebærer at kundens krav faller bort dersom fristen oversittes. Fristen gjelder for krav som springer ut av en uautorisert betalingstransaksjon, men også krav som følge av manglende, mangelfull eller forsinket gjennomføring av betalingstransaksjoner, jf. artikkel 89.

4.6.5.3 *Forslaget*

Det er som nevnt et krav etter direktivet at nasjonal rett skal fastsette en materiell reklamasjonsfrist for krav som følge av en uautorisert betalingstransaksjon. For å klargjøre den norske rettstilstanden foreslås det at gjeldende § 37 i finansavtaleloven deles i to. I lovforslaget regulerer § 68 første ledd reklamasjon, mens tilbakeføring og prosessbyrde foreslås regulert i lovforslaget § 65.

Reklamasjonsfristen skal etter direktivet begynne å løpe fra kunden fikk faktisk kunnskap om en uautorisert betalingstransaksjon. Ordlyden i finansavtaleloven § 37 er at fristen løper fra kunden ble eller «burde ha blitt kjent med forholdet». Dette er ikke i tråd verken med det gjeldende eller det reviderte betalingstjenestedirektivet. Det foreslås derfor å sløyfe alternativet om friststart fra kunden «burde ha blitt kjent med forholdet».

4.6.6 **Betalingstjenesteyterens ansvar for sviktende sikkerhet, mangelfull kundeidentifisering mv.**

4.6.6.1 *Gjeldende rett*

Det følger av finansavtaleloven § 43 at kunden bærer risikoen for at den unike identifikasjonskoden som oppgis i betalingsordren, er korrekt. Dersom kunden for eksempel taster inn feil kontonummer ved en betalingsoverføring, kan betalingstjenesteyteren ikke gjøres ansvarlig. Dette gjelder selv om kunden har oppgitt motstridende informasjon, for eksempel slik at navnet på betalingsmottakeren ikke stemmer overens med kontonummeret som oppgis. Overføring til det kontonummeret som er oppgitt, medfører ikke ansvar for betalingstjenesteyteren. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 74 i det første betalingstjenestedirektivet.

4.6.6.2 *Betalingstjenestedirektivet (PSD II)*

Betalingstjenestedirektivet oppstiller i artikkel 97 krav om at medlemsstatene sikrer at en betalingstjenesteyter anvender såkalt sterk kundeidentifikasjon i en rekke situasjoner. Kravene til sterk kundeidentifikasjon er nye i det reviderte direktivet. Sterk kundeidentifikasjon er definert slik i artikkel 4 nr. 30:

«en autentifikation baseret på anvendelse af to eller flere elementer, der kategoriseres som viden (noget, som kun brugeren ved), besiddelse (noget, som kun brugeren besidder) og iboende egenskab (noget, som brugeren er), og som er uafhengige, idet

brud på et af dem ikke svækker de andres pålidelighed, og som desuden er udformet på en måde, der beskytter fortroligheden af autentifikationsdataene».

Bakgrunnen for kravene til sterk kundeidentifikasjon fremgår av direktivets fortale avsnitt 95, hvor det blant annet heter:

«Sikkerhed i forbindelse med elektroniske betalinger er afgørende for at sikre forbrugerbeskyttelse og udvikling af et gunstigt miljø for e-handel. Alle betalingstjenester, der udbydes elektronisk, bør gennemføres på sikker vis ved hjælp af teknologier, der garanterer sikker autentifikation af brugeren og begrænser risikoen for svig mest muligt.»

Kravene til å bruke sterk kundeidentifikasjon fremgår av artikkel 97. Det følger videre av artikkel 98 at Den europeiske bankmyndigheten EBA skal utarbeide tekniske standarder for det nærmere innholdet av kravet til autentifikasjon og sikker kommunikasjon.

Innholdet i kravet til sterk kundeidentifikasjon er nærmere beskrevet i høringsnotatet fra Finanstilsynet (sendt på høring fra Finansdepartementet 28. april 2017) om gjennomføring av de offentligrettslige sidene av direktivet. Kravene har imidlertid en side også mot de privatrettslige sidene av direktivet idet artikkel 74 nr. 2 slår fast at «[s]åfremt betalerens betalingstjenesteudbyder ikke kræver stærk kundeautentifikation, bærer betaleren ikke eventuelle økonomiske tab, med mindre betaleren har handlet svigagtigt».

Bestemmelsen er uklar, og reiser flere problemstillinger i forbindelse med gjennomføringen i norsk rett. Bestemmelsen synes å innebære at betalingstjenesteyteren, når det ikke kreves sterkt kundeidentifikasjon, bærer hele ansvaret for tapet, også dersom kunden grovt uaktsomt eller forsettlig har unnlatt å oppfylle sine plikter. Det er uklart om det stilles krav til årsakssammenheng mellom kundens tap og fravær av krav til sterk kundeidentifikasjon.

Det heter videre i annet punktum i artikkel 74 nr. 2:

«Hvis betalingsmodtageren eller betalingsmodtagerens betalingstjenesteudbyder ikke accepterer stærk kundeautentifikation, godtgør den det økonomiske tab, der er påført betalerens betalingstjenesteudbyder.»

Bestemmelsen slår fast en regressrett for betalerens betalingstjenesteyter mot betalingsmottakeren eller dennes betalingstjenesteyter.

Det er uklart hvordan regelen i artikkel 74 nr. 2 forholder seg til plikten til å anvende sterk kundeidentifikasjon etter artikkel 97. Det kan spørres om ansvaret for manglende bruk eller godtakelse av sterk kundeidentifikasjon bare gjelder i tilfeller der det er påkrevet etter artikkel 97 å anvende slike

sikkerhetstiltak. EBA synes å ha lagt dette til grunn i «Consultation paper» om kravene til sterkt kundeautentifikasjon.[12] EBA uttaler på side 9:

«when considering remote card payment transactions, card acquiring PSPs should require payees to support strong customer authentication for all payment transactions, in order to allow the payer's PSP to perform SCA in compliance with PSD2. The EBA understands that Article 74(2) of PSD2, which allows the payee or the payee's PSP the option not to accept SCA, only applies during the short-time transitional period between the application date of PSD2 (13 January 2018) and the application date of the RTS under consultation (in October 2018 the earliest). During this transitional period, "where the payee or the payment service provider of the payee fails to accept strong customer authentication, it shall refund the financial damage caused to the payer's payment service provider".»

4.6.6.3 *Forslaget*

Det foreslås å innta en bestemmelse i lovforslaget § 64 fjerde ledd bokstav c om betalingstjenesteyterens ansvar ved brudd på kravene til sterk kundeidentifikasjon.

4.6.7 Særlig om feilaktig belastning av konto og erstatning for manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester

Det følger av finansavtaleloven § 32 at hvis kontotilbyderen ved en feil har belastet en konto, skal kontotilbyderen uten ugrunnet opphold godskrive kontoen for det tilsvarende beløpet. Kontotilbyderen plikter uten hensyn til skyld å erstatte rentetap og annet direkte tap som er oppstått ved den feilaktige belastningen. For indirekte tap svarer institusjonen etter alminnelige erstatningsregler. Bestemmelsen er særnorsk.

Det foreslås å oppheve bestemmelsen. Det kan vanskelig tenkes en feilaktig belastning av en konto som ikke skyldes enten en uautorisert betalingstransaksjon eller en manglende, mangelfull eller forsinket gjennomføring av en betalingstransaksjon. Regelen er derfor dekket av bestemmelsene om dette.

Gjeldende § 43 a gir regler om ansvar ved manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester. Bestemmelsen skal blant annet gi tjenesteytere incentiv til å designe tjenestene slik at man reduserer risikoen for at en transaksjon får et annet innhold enn tilsiktet fra betaleren side. Et eksempel er at feltet for angivelse av kontonummer inneholder kontrollfunksjoner som ikke lar kunden taste inn flere siffer enn hva et kontonummer består i. Et annet eksempel kan være krav til datoformatering som forhindrer at kunden legger inn feil dato – dersom kunden for eksempel angir måned før dag og ikke motsatt. Det vises for øvrig til de foreslåtte reglene som er omtalt i punkt 4.6 som innebærer at kunden skal verifisere transaksjonen til et gitt

[12] Se Consultation Paper 12. august 2016 On the draft Regulatory Technical Standards specifying the requirements on strong customer authentication and common and secure communication under PSD2 (EBA-CP-2016-11) side 9.

kontonummer. For kundene vil dermed de fleste tilfeller av feiltasting av kontonummer som leder til at beløp overføres til feil mottaker, kunne unngås. For øvrig vises det til at krav til hvordan tjenesteyteren bør utforme eller designe sine tjenester for i størst mulig grad å forhindre at kundene gir samtykke til noe annet enn det som er tilsiktet, bør gjelde generelt. Lovforslaget innebærer derfor en videreføring av kravet i en mer generell form i lovforslaget § 4 første ledd, jf. § 11.

Hva som vil utgjøre en faglig forsvarlig utforming av tjenesten, vil kunne bli vurdert annerledes for kontoavtaler som særskilt retter seg mot mindreårige, enn for kontoavtaler som retter seg mot profesjonelle kunder. Regelen vil også få anvendelse på avtaler etter lovforslaget kapittel 4 og 5, og dessuten kunne gjøres gjeldende overfor et oppdragsforetak eller en kontraktsmedhjelper. Dersom kreditt utbetales i henhold til kredittavtalen, men opplysninger om hvem kreditten skal utbetales til har fått et annet innhold enn tilsiktet, samtidig som at for eksempel finansmegleren kunne ha designet utformingen av kredittavtalen på en måte som ville ha forhindret dette, kan finansmegleren gjøres ansvarlig etter lovforslaget § 4 første ledd, jf. §§ 11 og 12.

4.7 Dekning av rentetap når kunden har rett til tilbakebetaling

4.7.1 Gjeldende rett

Betaleren kan ha rett til tilbakebetaling av belastet beløp i flere situasjoner, herunder ved uautoriserte betalingstransaksjoner, jf. gjeldende § 37, og når en betalingstransaksjon ikke er gjennomført korrekt, jf. gjeldende § 40. Betaleren har også rett til tilbakebetaling hvis institusjonen ved en feil har belastet kontoen, jf. § 32, eller dersom betalingstransaksjonen er initiert av betalingsmottakeren og eksakt beløp ikke er godkjent, jf. § 33 a.

Det første betalingstjenestedirektivet har ikke regler som uttrykkelig slår fast at kunden i disse tilfellene har rett til dekning av rentetap for perioden da kontoen feilaktig var belastet. Flere av de norske reglene om tilbakebetaling innebærer likevel at betalingstjenesteyteren i disse tilfellene har en plikt til å dekke kundens rentetap. Det følger således av § 37 om tilbakebetaling ved uautoriserte betalingstransaksjoner at betalingstjenesteyteren skal «tilbakeføre beløpet og erstatte rentetap fra belastningstidspunktet». Tilsvarende plikt til å erstatte rentetapet finnes i § 40 tredje ledd om betalingstjenesteyterens ansvar for betalingstransaksjoner som ikke er gjennomført korrekt.

4.7.2 Betalingstjenestedirektivet (PSD II)

I fortalen til det reviderte betalingstjenestedirektivet heter det:

«I tilfælde af en uautoriseret betalingstransaktion bør betalingstjenesteudbyderen straks tilbagebetale transaktionsbeløbet til betaleren. […] For at forhindre, at betaleren

stilles ugunstigt, bør valørdatoen for kreditering ikke være senere end den dato, hvor beløbet blev debiteret.»

Det heter videre i avsnitt 86:

«Ved en manglende, fejlbehæftet eller for sent gennemført betalingstransaktion bør medlemsstaterne sikre, at valørdatoen for betalingstjenesteudbyderens efterbetalinger altid er den samme som valørdatoen ved en korrekt gennemførelse.»

Dette er fulgt opp ved en rekke nye bestemmelser om fastsettelse av valørdatoen i tilfeller der betalingstjenesteyteren har en plikt til tilbakebetaling på ulike grunnlag. I artikkel 73 om betalingstjenesteyterens ansvar for uautoriserte betalingstransaksjoner er det inntatt et nytt siste punktum i nr. 1, hvor det slås fast en plikt til å sikre «at valørdatoen for kreditering av betalingskonto ikke ligger senere end den dato, hvor beløbet blev debiteret».

Tilsvarende formuleringer er inntatt i artikkel 76 nr. 1 tredje avsnitt siste punktum om tilbakebetaling av betalingstransaksjoner initiert av betalingsmottakeren, og syv steder i artikkel 89 om betalingstjenesteyterens ansvar ved manglende, mangelfull eller forsinket gjennomføring av betalingstransaksjoner.

4.7.3 **Forslaget**

Kravene etter direktivet til å sikre at valørdatoen for kreditering av betalingskonto senest er datoen hvor beløpet ble debitert, er i stor grad allerede gjennomført i norsk rett ved en rett til kompensasjon for rentetap fra belastningstidspunktet.

Departementet legger til grunn at kravet til fastsettelse av valørdato i artikkel 73 er ivaretatt i norsk rett i gjeldende § 37 tredje ledd ved at betalingstjenesteyteren er pålagt en plikt til å erstatte kundens tap fra belastningstidspunktet. På tilsvarende måte er de ulike kravene til valørdato i direktivet artikkel 89 om betalingstjenesteyterens ansvar ved betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt, ivaretatt ved regelen i finansavtaleloven § 40 tredje ledd som pålegger betalingstjenesteyteren å dekke kundens rentetap.

Tilbakebetaling i tilfeller der betalingstransaksjonen er initiert av betalingsmottakeren og betaleren ikke har samtykket i det eksakte beløpet for transaksjonen, er regulert i finansavtaleloven § 33 a. Til forskjell fra §§ 37 og 40 oppstilles det ikke et uttrykkelig krav til å dekke kundens rentetap etter § 33 a, selv om dette muligens kan innfortolkes i kravet til å tilbakebetale «det fulle beløpet for betalingstransaksjonen». Det foreslås å presisere i lovteksten at betalingstjenesteyteren har en plikt til å dekke kundens rentetap også i disse tilfellene, se lovforslaget § 59.

Lovforslaget er utformet slik at begrepene «valutering» og «valuteringsdag», jf. gjeldende § 27, ikke foreslås videreført. Det vises til den omformulerte bestemmelsen i lovforslaget § 52.

4.8 Adgang til å reservere et beløp på kundens konto

4.8.1 Gjeldende rett

Det har vært vanlig praksis at betalingsmottakere i visse situasjoner reserverer et beløp på betalerens konto før selve betalingstransaksjonen gjennomføres. Dette gjelder typisk i tilfeller der det er inngått en avtale mellom betaleren og betalingsmottakeren, men hvor det nøyaktige transaksjonsbeløpet ikke er kjent på tidspunktet for avtaleinngåelsen. For eksempel har det vært vanlig at hoteller reserverer et ekstra beløp til dekning av eventuell bruk av minibar, romservice eller lignende ved innsjekking. Betalerens konto blir i disse tilfellene ikke belastet før ved utsjekking, men i mellomtiden er det reserverte beløpet ikke tilgjengelig på kontoen. I tilfeller der tilleggsbeløpet som reserveres, er betydelig, kan det skape likviditetsproblemer for betaleren.

Når betalingstransaksjonen gjennomføres, frigis det reserverte beløpet, men dette kan ta noe tid. Ettersom det faktisk belastede beløpet kan bli utilgjengelig for kunden før det reserverte beløpet frigis, kan kunden i en kortere periode oppleve at et beløp på kontoen er belastet, samtidig med at et annet beløp er reservert, selv om beløpene gjelder samme betalingstransaksjon.

Slike forhold er ikke regulert i det første betalingstjenestedirektivet eller i norsk rett for øvrig. Dermed gjelder det i utgangspunktet avtalefrihet med hensyn til reservasjon av beløp på betalerens konto i forbindelse med et mulig betalingsoppgjør.

4.8.2 Betalingstjenestedirektivet (PSD II)

I direktivets fortale avsnitt 75 fremgår følgende:

«Dette direktiv sigter mod at øge forbrugerbeskyttelsen i forbindelse med kortbaserede betalingstransaktioner, hvor det præcise transaktionsbeløb ikke kendes, når betaleren giver samtykke til at gennemføre betalingstransaktionen, f.eks. på automatiske tankstationer, i biludlejningskontrakter og ved udførelse af hotelreservationer. Betalerens betalingstjenesteudbyder bør udelukkende kunne blokere midler på betalerens betalingskonto, hvis betaleren har givet samtykke til det præcise beløb, der skal blokeres, og disse midler bør frigives uden unødig forsinkelse efter modtagelse af oplysningerne om det præcise betalingstransaktionsbeløb og senest umiddelbart efter modtagelse af betalingsordren.»

Direktivet regulerer betalingstransaksjoner der transaksjonsbeløpet ikke er kjent på forhånd, i artikkel 75. Bestemmelsen innebærer at betaleren må samtykke til det presise beløpet som skal reserveres. Videre stilles det krav

om at det reserverte beløpet skal frigis på kontoen uten unødig forsinkelse etter mottakelse av opplysningene om det presise beløpet, og senest umiddelbart etter mottakelse av betalingsordren.

Også artikkel 65 berører betalingstjenesteyterens adgang til å reservere midler på kundens konto. Bestemmelsen regulerer i hovedsak forholdet mellom kontotilbyderen og kortutstederen ved gjennomføring av betalingstransaksjoner, og er nærmere beskrevet i Finanstilsynets høringsnotat som ble sendt på høring ved Finansdepartementets brev 28. april 2017. Bestemmelsen oppstiller en plikt for kontotilbyderen til å bekrefte eller avkrefte overfor kortutstederen at et beløp som er nødvendig for å gjennomføre en kortbasert betalingstransaksjon, er tilgjengelig på kundens konto. Kunden skal ha gitt uttrykkelig samtykke til at kontotilbyderen kan besvare slike forespørsler fra kortutstederen. Det følger av artikkel 65 nr. 4 at kontotilbyderen ikke skal reservere midler på kundens konto som følge av en slik forespørsel fra kortutstederen.

4.8.3 Forslaget

Det foreslås å gjennomføre direktivets regler om adgangen til å reservere et beløp på kundens konto i lovforslaget § 47 annet ledd.

4.9 Stønads og velferdsytelser

4.9.1 Gjeldende rett

Finansavtaleloven har i dag ingen særskilt regulering av betalingskort underlagt visse restriksjoner ved utbetaling av stønader av velferdsmessig eller sosial karakter.

4.9.2 Betalingstjenestedirektivet

Som nevnt i punkt 4.1.2 angir PSD II i artikkel 3 bokstav k tredje alternativ et nytt unntak fra direktivet sammenlignet med det første direktivet. Direktivet skal nå ikke omfatte tjenester som er basert på et spesifikt betalingsinstrument som bare kan benyttes på en begrenset måte på betingelse av at

- betalingsinstrumentet bare er gyldig i én medlemsstat
- betalingsinstrumentet utstedes på forespørsel av en virksomhet eller et organ for offentlige myndigheter
- betalingsinstrumentet er regulert av nasjonal eller regional offentlig myndighet
- formålet er å ivareta spesifikke sosiale eller skatterelaterte formål
- hensikten er tilegnelse av spesifikke varer eller tjenester fra en leverandør på grunnlag av en kommersiell avtale med utstederen.

Etter samme bestemmelses første alternativ faller også betalingsinstrument som er beregnet på innkjøp begrenset til utstederens forretningslokale eller innenfor et begrenset nettverk av leverandører på grunnlag av en

kommersiell avtale med utstederen utenfor direktivet. Etter det andre alternativet faller betalingsinstrumenter som bare kan benyttes til innkjøp av et svært begrenset utvalg av varer eller tjenester, utenfor.

4.9.3 **Forslaget**

Det nye unntaket i artikkel 3 bokstav k har store likhetstrekk med alminnelige betalingskort når det gjelder bruksmåten. De begrensinger som gjelder for bruksmåten, er at de kun skal kunne anvendes i én enkelt medlemsstat, og at det må gjelde begrensinger i hvilke typer varer eller tjenester det kan benyttes til.

Det tredje unntaket vil kunne være særlig nyttig i tilfeller der det ikke anses som aktuelt eller formålstjenlig at en kontantytelse skal kunne disponeres helt fritt – men for øvrig kunne benyttes som et alminnelig betalingskort. Et eksempel kan her være betalingskort, enten personlig eller upersonlig, som kun kan benyttes til kjøp av varer eller tjenester i Norge i begrenset omfang. Sosialtjenesteloven § 21 åpner for at økonomisk stønad kan gis i form av varer eller tjenester. Gjeldede rundskriv lyder i punkt 4.21.2.5 Økonomisk stønad i form av varer og tjenester:

«Unntaksvis kan økonomisk stønad gis i form av varer og tjenester. NAV-kontoret må foreta en konkret vurdering av om betingelsene for det er oppfylt. Likt med varer og tjenester anses rekvisisjon på varer og tjenester.

Økonomisk stønad i form av varer og tjenester kan bare benyttes der NAV-kontoret etter en konkret, individuell vurdering kommer til at tjenestemottaker ikke vil bruke stønaden i henhold til forutsetningene eller i samsvar med vilkår satt etter § 20. NAV-kontoret må ha konkrete holdepunkter for å anta at tjenestemottaker ikke vil bruke stønaden i henhold til vilkårene som er satt. Dette kan for eksempel være fordi tjenestemottaker tidligere har brutt vilkårene.

NAV-kontoret må være bevisst at økonomisk stønad i form av varer og tjenester røper et klientforhold, og det bør utformes ordninger som gjør det minst mulig byrdefullt og stigmatiserende for tjenestemottaker å motta stønaden i denne formen.»

Unntaket åpner for at stønad til varer og tjenester kan gis i form av et betalingskort med et beløp som benyttes mer eller mindre som et ordinært betalingskort, men som ikke gir mulighet for kontantuttak eller betaling utenfor terminal (for eksempel over internett) eller hos betalingsmottakere som selger visse typer av varer eller tjenester (for eksempel pengespill eller alkohol). Et slikt instrument vil heller ikke kunne benyttes til betalinger utenfor Norge. Det kan være personlig, helt anonymt eller delvis anonymt, for eksempel slik at identiteten er kjent bare for NAV-kontoret som har utlevert kortet.

Et annet eksempel kan være et personlig betalingsinstrument utgitt av en ordinær bank eller annen betalingstjenesteyter med tilhørende konto. Restriksjonene kan for eksempel gå ut på at muligheten for å ta ut kontanter

er begrenset, eller at kortet er sperret for netthandel. En annen mulig restriksjon kan være at innbetaling av midler til den aktuelle kontoen bare kan gjøres av et bestemt organ eller en bestemt virksomhet. Med en slik restriksjon kan det være mulig å utstede betalingsinstrumentet til personer som ellers ikke kan få vanlig betalingskort på grunn av regler i hvitvaskingsloven, slik som for eksempel en asylsøker uten id-papirer.

Departementet ber om innspill fra høringsinstansene om behovet for regler om slike betalingskort. I lovforslaget § 72 er det inntatt en hjemmel til å gi regler i forskrift om denne formen for betalingskort.

5 Kredittavtaler – kapittel 4 i lovforslaget

5.1 Om lovforslaget kapittel 4

Gjeldende finansavtalelov kapittel 3 om kredittavtaler mv. foreslås revidert, jf. lovforslagets kapittel 4 om kredittavtaler. Det vises for øvrig til høringsnotatet punkt 1.3 for en nærmere redegjørelse for struktureringen av kapitlet.

Kredittavtaler kan komme i mange variasjoner både når det gjelder formål og bruk. Mange kredittavtaler i forbrukermarkedet er såkalte kredittkontoavtaler, noe som vil si at kunden disponerer en rammekreditt på en konto. Kontokreditt kan også være et regulært nedbetalingslån, slik tilfellet er for mange boliglån og forbrukslån. I slike tilfeller vil lovforslagets kapittel 3 regulere kontodelen av finansavtalen, mens lovforslaget kapittel 4 vil supplere kontoavtalen med særlige regler for kredittdelen av finansavtalen. Av denne grunn bør reglene i de to kapitlene harmoniserer godt med hverandre.

Det går dermed et skille mellom de kredittavtalene som forvaltes på en konto, og de kredittavtalene som ikke forvaltes på en konto. I hovedsak bygger lovforslaget på at reglene om kontoavtaler anvendes tilsvarende så langt de passer på kredittavtaler som ikke er tilknyttet en konto. Et eksempel på en slik kredittavtale kan være en selger (som ikke samtidig er en betalingstjenesteyter) som lar kunden kjøpe en vare på kreditt med nedbetaling i et bestemt antall avdrag.

Et annet viktig skille går mellom de kredittavtalene som er sikret ved en form for sikkerhet, og de usikrede kredittene. I en særstilling står her boliglån sikret med pant i fast eiendom. Slike kredittavtaler er svært vanlige, og de står i en særskilling på grunn av den samlede risiko de innebærer for den enkelte husholdning og for samfunnet.

5.2 Virkeområde

5.2.1 Gjeldende rett

Virkeområdet for dagens kapittel 3 ser en først når § 44 leses i lys av definisjonen i § 44 a bokstav e samt definisjoner og virkeområde angitt i gjeldende i § 1. Gjeldende § 44 annet til syvende ledd inneholder særregulering for en rekke ulike kredittavtaler. I tillegg har de enkelte bestemmelsene i kapittel 3 særskilte regler om virkeområde, ofte markert ved å skille mellom «kredittkunde» på den ene siden og «kredittkunde som er forbruker» på den andre siden. § 2 annet ledd tredje punktum slår fast at bestemmelsene i «kapittel 3 kan ikke fravikes til skade for kredittkunden dersom kredittkunden er en fysisk person, og lån eller lignende kreditt er sikret ved pant i et formuesgode som tilhører kredittkunden uten at godet hovedsakelig er knyttet til kredittkundens næringsvirksomhet». Trolig kan et slikt preseptorisk vern bare gjøres gjeldende såfremt kredittyteren er en «finansinstitusjon eller lignende institusjon» – med unntak for §§ 52, 53 og 54 a, jf. gjeldende § 1 femte ledd annet punktum.

5.2.2 Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD)

CCD artikkel 2 og MCD artikkel 3 gir regler om direktivenes virkeområde. Det vises til fremstillingen i Prop. 65 L (2009-2010) kapittel 4 for en nærmere redegjørelse for CCDs virkeområde. MCD angir i artikkel 3 nr. 1 at direktivet gjelder for

a) kredittavtaler som er sikret enten ved pant eller annen tilsvarende sikkerhetsstillelse som benyttes i en EØS-stat i forbindelse med fast eiendom til boligformål, eller som er sikret ved en rettighet knyttet til fast eiendom til boligformål, og

b) kredittavtaler som har til formål å erverve eller bevare eiendomsrett til grunnarealer eller til eksisterende eller prosjekterte bygninger.

I artikkel 3 nr. 2 gis en liste med seks unntak fra virkeområdet. Disse er: kredittavtaler som har til formål å frigjøre kapital, for eksempel i fast eiendom, kreditt ytt til egne ansatte, kreditt i form av overtrekk som ikke overstiger én måned, kredittavtaler som er et resultat av rettsforlik, og betalingsutsettelse som ikke faller inn under artikkel 3 nr. 1 bokstav a nevnt ovenfor.

MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav a angir en valgmulighet for medlemsstatene til ikke å anvende direktivets artikkel 11 om standardinformasjon som skal inkluderes i markedsføring og artikkel 14 om opplysninger som skal gis kunden før avtale inngås, samt MCDs vedlegg II – standardisert kredittopplysningsskjema – på kredittavtaler som er omfattet av direktivet. Denne muligheten forutsetter at medlemsstatene i stedet benytter regler som tilsvarer CCD artikkel 4 og 5, samt det standardiserte kredittopplysningsskjemaet inntatt som vedlegg II og III til CCD.

MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav b gir medlemsstatene adgang til å unnta realkredittavtaler hvor det følger av kredittavtalen at kunden eller noen av kundens familiemedlemmer ikke skal benytte eiendommen til boligformål, samtidig som den faste eiendommen skal benyttes til utleie av boliger. Artikkel 3 nr. 4 krever i så fall at medlemsstatene skal sikre at det på nasjonalt nivå likevel finnes et egnet rettslig rammeverk for slike kredittavtaler.

MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav c gir medlemsstatene adgang til å unnta kredittavtaler som er tilgjengelige for en begrenset krets av personer, som er regulert ved lov, og som skal ivareta allmenne hensyn. Kredittavtalene må i så fall være rentefrie, ha en lånerente som ligger under markedsrenten, eller inneha andre vilkår som er mer gunstige for kunden enn det den aktuelle kunden vil kunne få i markedet. Artikkel 3 nr. 5 krever at medlemsstater som benytter dette alternativet, skal ivareta kundens behov på egnet måte.

MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav d gir medlemsstatene adgang til å unnta kredittavtaler som i det norske markedet typisk blir omtalt som «mellomfinansiering», og som benyttes for midlertidig finansiering av for eksempel ny bolig og bolig som skal selges.

MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav e gir medlemsstatene adgang til å unnta kredittavtaler der kredittyteren er en organisasjon som nevnt i CCD artikkel 2 nr. 5. Artikkel 3 nr. 5 krever også her at medlemsstater som benytter dette alternativet, skal ivareta kundens behov på egnet måte.

For øvrig må direktivets virkeområde fastlegges i samsvar med direktivets definisjoner i artikkel 4. For flere av definisjonen vies det til de tilvarende definisjonene i CCD.

MCD artikkel 2 tillater at medlemsstatene innfører «strengere» bestemmelser for å beskytte forbrukerne – forutsatt at slike bestemmelser for øvrig er i samsvar med rettslige forpliktelser etter EØS-avtalen. Fra et forbrukerperspektiv kan man derfor si at direktivet til dels er «minimumsharmonisert». CCD er på sin side fullharmonisert. jf. artikkel 22.

5.2.3 **Forslaget**

Det foreslås at kredittavtaler blir regulert i et nytt kapittel 4 og med en annen tilnærming når det gjelder kapitlets virkeområde. Det foreslås at finansavtalelovens regler om kredittavtaler generelt skal gjelde for kredittavtaler der kredittyteren opptrer i næringsvirksomhet, jf. lovforslaget § 73 første ledd første punktum. Det foreslås videre at reglene skal gjelde mellom «kredittyteren» og «kunden». Forslaget om å endre betegnelsen på realdebitor fra «kredittgiver» til «kredittyter» gir en mer naturlig sammenheng med «tjenesteyter», som i lovforslaget brukes som en mer allmenn betegnelse på realdebitor. For øvrig bygger lovforslaget på at det er «ytelser» som reguleres på grunnlag av en avtale eller mulig avtale med

«kunden». Som etter gjeldende § 1 fjerde ledd foreslås det at reglene fortsatt skal anvendes der kredittyteren er en fylkeskommune eller kommune.

Til forskjell fra gjeldende kapittel 3 foreslås det at reglene i kapittel 4 ikke skal gjelde for overtrekk. Begrunnelsen for dette er at det kun er tre bestemmelser i gjeldende kapitel 3 som får anvendelse på overtrekk. § 44 fjerde ledd sier uttrykkelig at gjeldende § 44 a, som inneholder en liste med legaldefinisjoner, gjelder for overtrekk. Departementet finner det verken nødvendig eller hensiktsmessig å videreføre bestemmelsen, uten at dette er ment å innebære en realitetsendring. For øvrig foreslås det at legaldefinisjonene gis i forskrift med hjemmel i lovforslaget § 1. Disse vil derfor gjelde for alt hva loven regulerer med mindre noe annet er uttrykkelig bestemt.

Når det gjelder gjeldende § 48 b, som gir visse bestemmelser for rammeavtaler ved overtrekk, så er disse forholdene også i dag delvis regulert i lovens kapittel om betalingstjenester. Etter lovforslaget vil innholdet i gjeldende § 48 b fremkomme av lovforslaget § 40 annet ledd, jf. § 35 første ledd bokstav d, og § 40 annet ledd. Varslingsplikten er foreslått flyttet til § 58 tredje ledd. Begrunnelsen for disse forslagene er at overtrekk ikke bygger på en uttrykkelig avtale med kunden, men en stilltiende aksept fra betalingstjenesteyteren som holder kontoen. Med hensyn til gjeldende § 44 fjerde ledd, med henvisning til gjeldende § 56 a om tilsyn, viser departementet til at reglene om tilsyn er plassert i lovforslaget kapittel 1, jf. lovforslaget § 17, og at det dermed er unødvendig å uttrykkelig regulere spørsmål om tilsyn i relasjon til overtrekk.

I tråd med virkeområde for CCD og MCD foreslås det å videreføre unntak for visse kredittavtaler, jf. lovforslaget § 73 annet ledd. Unntaket for kreditt til egne ansatte er ment å videreføre unntaket i gjeldende § 44 annet ledd bokstav b, men i en noe kortere form.

Lovforslaget innebærer at alle ervervsmessige utlån er omfattet, med de unntak som følger av lovforslaget § 1 tredje ledd. Dersom kunden er forbruker, eller kreditten gjelder boliglån eller annen realkreditt som ikke hovedsakelig relateres til kundens næringsvirksomhet, kan lovens regler ikke fravikes til skade for kunden, jf. lovforslaget § 2 første ledd.

Når det gjelder reguleringen i gjeldende § 44 tredje ledd, vises det til omtalen i Prp. 65 L (2009-2010), der det uttales på side 211-212:

«Tredje ledd regulerer kredittavtaler i form av kassakreditt eller annen rammekreditt der kreditten skal betales tilbake etter påkrav eller innen tre måneder. Formuleringen «kassakreditt eller annen rammekreditt» avviker noe fra utvalgets forslag uten at det er tilsiktet realitetsendringer, jf. for øvrig definisjonen av begrepet i lovforslaget § 44 a bokstav b og merknaden til denne bestemmelsen. Bestemmelsen gjennomfører direktivet [CCD] artikkel 2 nr. 3, som har en noe mer begrenset regulering av denne typen kredittavtaler. I fortalen punkt 11 er det fastsatt at for kredittavtaler som bare omfattes av enkelte av bestemmelsene i direktivet, har medlemsstatene ikke anledning

til å vedta nasjonal lovgivning som gjennomfører andre bestemmelser i direktivet. Det fremgår imidlertid at nasjonale myndigheter står fritt til å regulere slike kredittavtaler når det gjelder andre spørsmål som ikke blir harmonisert gjennom direktivet.

Følgende henvisninger i tredje ledd til bestemmelser i finansavtaleloven kapittel 3 er fullt ut eller delvis en konsekvens av direktivets totalharmonisering: § 44 a, § 45, § 46 første ledd bokstav a og b og annet og tredje ledd, § 46 a annet til åttende ledd, § 46 b, § 48 første, tredje, fjerde og femte ledd, § 48 a første ledd, § 50, § 51 b tredje ledd annet punktum, § 54 b, § 55 og § 56 a. Når det gjelder § 56 a om tilsyn, jf. direktivet artikkel 20, gjennomfører denne bestemmelsen rent faktisk direktivet uten at dette er nevnt av utvalget på side 145 i utredningen.

Departementet viser til at paragrafhenvisningene her i stor grad tilsvarer utvalgets paragrafhenvisninger på side 145 i utredningen, justert for at departementet generelt foreslår en annen paragrafnummerering enn utvalget. Når det gjelder hvilke konkrete direktivbestemmelser disse bestemmelsene gjennomfører, vises det til merknadene i kapittel 20 i proposisjonen. For øvrig nevnes at det sammenlignet med utvalgets forslag og henvisningen der til § 45 bokstav f om effektiv rente, i departementets lovforslag er vist til hele § 44 a, som gjennomfører direktivet artikkel 3.

I tillegg skal følgende bestemmelser i kapittel 3, som faller utenfor direktivets krav om totalharmonisering, etter nasjonalt valg gjelde for kredittavtaler som nevnt i tredje ledd: § 47, § 49, §§ 51 og 52, § 54 a og § 56. Dette samsvarer i grove trekk innholdsmessig med oppregningen av denne typen bestemmelser i utvalgets lovforslag § 44 tredje ledd, justert for departementets forslag om endret paragrafnummerering.

Etter dette er det bare bestemmelsene i finansavtaleloven kapittel 3 om plikten til å gi fyllestgjørende forklaringer (§ 46 c), overtrekk (§ 48 b), oppsigelse og sperring av tidsubegrenset kredittavtale (§ 51 a), bestemmelsen om selve angreretten for kredittavtaler (§ 51 b), førtidig tilbakebetaling (§ 53) og førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt (§ 54) som overhodet ikke kommer til anvendelse ved kredittavtaler i form av kassakreditt eller annen rammekreditt som omhandlet i tredje ledd.

Direktivet artikkel 2 nr. 3 lister opp flere bestemmelser som skal gjelde for disse avtalene enn det som fremgår av utvalgets og departementets forslag til § 44 tredje ledd. Dette er bestemmelser som er gjennomført i andre deler av finansavtaleloven, eksempelvis bestemmelsen om rettsvalg i direktivet artikkel 22 nr. 4, som er gjennomført i § 3 i finansavtaleloven kapittel 1, og artikkel 21 om kredittformidlere, som er gjennomført i finansavtaleloven kapittel 5 og 6. Bestemmelsene i disse kapitlene gjennomfører direktivets forpliktelser også for avtaler om kassakreditt og annen rammekreditt, og det er dermed ikke nødvendig eller hensiktsmessig å vise til dem i § 44 tredje ledd. Det sentrale med § 44 tredje ledd er å gi anvisning på hvilke av bestemmelsene i kapittel 3 som gjelder for slike kredittavtaler. Når det gjelder relevante bestemmelser i de øvrige kapitler i finansavtaleloven, vil disse på vanlig måte komme til anvendelse også på kassakredittavtaler i den grad de ikke berøres av direktivets totalharmonisering, eksempelvis reglene i kapittel 4 om kausjon.»

Departementet foreslår en annen tilnærming enn etter gjeldende lov. For det første foreslås det å benytte «brukskontokreditt» som betegnelse på denne typen kreditt. Begrepet «kassakreditt» er trolig mindre forbundet med den enkeltes privatøkonomi. Kreditten det her er tale om, kan sies å ha likhetstrekk med såkalt «overtrekk», men med den vesentlige forskjellen at

den bygger på en uttrykkelig avtale. I disse tilfellene vil betalingstjenesteyteren og kredittyteren være den samme.

Flere av de unntakene og særreglene som CCD angir for brukskontokreditt, må ses i lys av reglene i PSD II, som regulerer kontoforholdet. Særreguleringen i CCD supplerer derfor PSD II for disse tilfellene. Et særtrekk er at saldo kan være både positiv og negativ flere ganger samme dag – alt avhengig av hvilke betalingstransaksjoner som gjennomføres. Avregning vil skje fortløpende, uavhengig av om det er kunden selv som foretar et innskudd, arbeidsgiveren som utbetaler lønn, eller «avtalegiro» som blir trukket. CCD knytter denne typen kreditt til «foliokonto», jf. artikkel 3 bokstav d, som for privatpersoner gjerne vil si alminnelig lønnskonto. I praksis vil flere typer kreditt enn den som er regulert i CCD artikkel 2 nr. 3, være knyttet til konto. Forskjellen mellom et «boliglån med rammekreditt» og «kontokreditt», må dermed først og fremst må sies å ligge i den tiltenkte bruksmåten for kontoen. Etterhvert som flere kredittkort også tilbyr et bredt spekter av betalingstjenester tilknyttet kredittkortkontoen, vil forskjellen i praksis være minimal med hensyn bruksmulighet – når en ser bort fra størrelsen på kredittrammen.

Ved brukskontokreditt er det altså først og fremst reglene i lovforslaget kapittel 3 som vil regulere sentrale avtaleforhold som ikke spesifikt er knyttet til kredittproduktet. Når gjeldende § 44 tredje ledd – tolket motsetningsvis – sier at gjeldende § 51 a om oppsigelse og sperring av en tidsubegrenset kredittavtale ikke gjelder, skal dette ikke forstås som at kunden ikke kan si opp brukskontokreditter, men at det er reglene i gjeldende kapittel 2 som regulerer disse spørsmålene. For den som leser loven er imidlertid ikke denne slutningen fra gjeldende § 44 tredje ledd åpenbar, særlig når gjeldende kapittel 3 har særregler knyttet til overtrekk på slike brukskontoer, men da altså uten at det foreligger en uttrykkelig avtale med betalingstjenestetilbyderen.

Det foreslås at det angis hvilke bestemmelser som *ikke* får anvendelse. Det vises her til lovforslaget § 73 annet ledd tredje punktum.

Departementet er i tvil om det er nødvendig å presisere at lovforslaget § 89 ikke gjelder for brukskontokreditt– i det det for disse kredittavtalene ikke synes praktisk med en avtalt frigjøringstid. I lovforslaget § 87 fjerde ledd er det foreslått inntatt en påminnelse om at reglene for oppsigelse av kontoforholdet også er av betydning for disse avtalene, jf. her en tilsvarende påminnelse med hensyn til endring av kredittvilkårene etter lovforslaget § 85 annet ledd. Det vil vel dessuten følge av brukskontokredittproduktet at § 75 ikke kommer til anvendelse. Etter dette er det etter departementets syn tilstrekkelig å si at lovforslaget §§ 79 og 83 ikke gjelder ved brukskontokreditt.

Gjeldende § 44 femte ledd foreslås også videreført i lovforslaget § 73 annet ledd. Etter det departementet kjenner til, er det bare én virksomhet i dag som tilbyr pantelån i Norge (Lånekontoret i Oslo).

Gjeldende § 44 sjette ledd gjelder der et finansforetak er kausjonist for kreditt som ytes til en forbruker. Departementet viser til at forholdet mellom kausjonisten og skyldneren ellers er regulert av gjeldende § 74. Departementet foreslår derfor at denne bestemmelsen videreføres, med enkelte tilpasninger, i lovforslaget § 110 fjerde ledd.

Når det gjelder virkeområde for MCD, foreslår departementet at virkeområdet som er angitt i MCD artikkel 3 nr. 1 bokstav a og b, samlet omtales som «boliglån» i lovforslaget. En definisjon av boliglån er inntatt i forskriften § 1. I tillegg til kredittavtaler sikret ved pant i fast eiendom som benyttes til boligformål, vil uttrykket «kredittavtaler […] som er sikret ved en rettighet knyttet til fast eiendom til boligformål», for eksempel dekke avtalepant i en festerett til boligformål. Det samme gjelder kredittavtaler som er sikret ved pant i andel i borettslag, jf. borettslagsloven kapittel 6, eller panterett i aksjer eller andelsbevis i et boligaksjeselskap, jf. borettslagsloven § 1-4.

Når det gjelder unntaket i MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav b lest i lys av direktivets definisjon av «forbruker», antar departementet at slike kredittavtaler normalt vil måtte anses som «næringsvirksomhet», og derfor falle utenfor direktivets virkeområde allerede av denne grunn. Forbrukerdefinisjonen i MCD artikkel 4 nr. 1 viser til definisjonen av «forbruker» som fremgår av CCD artikkel 3 bokstav a («enhver fysisk person som ved transaksjoner som omfattes av dette direktiv, opptrer utenfor rammen av sin forretnings- eller yrkesvirksomhet»). Denne definisjonen samsvarer med forbrukerbegrepet i finansavtaleloven. Det er ikke foreslått særregler for kredittavtaler knyttet til boligutleie i lovforslaget. Selv med den forståelsen av MCDs forbrukerbegrep som her er lagt til grunn, er det ikke utelukket at kredittavtaler nevnt i MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav b i helt særlige tilfeller vil kunne anses som en forbrukeravtale, og dermed være omfattet av lovforslagets forbrukervern, jf. lovforslaget § 2.

I lovforslaget forslås det at reglene om boliglån skal gjelde tilsvarende for annen realkausjon, med mindre både kredittavtalen og sikringsobjektet hovedsakelig er knyttet til kundens næringsvirksomhet. Dette betyr at lovens regler om boliglån også vil gi et ufravikelig vern for en forbruker når kredittavtalen er sikret ved pant i forbrukerens fritidshytte – selv om kredittavtalen inngås for å finansiere næringsvirksomhet i kundens enkeltpersonforetak, jf. her lovforslaget § 74. Forslaget vil i så fall innebære at reglene også gjelder der kreditten finansierer og sikres ved pant i motorvogn (salgspant). Departementet viser til at den økonomiske risikoen for kunden i disse tilfellene, og ikke minst den økonomiske risikoen kredittyteren påtar seg, kan dreie seg om tilsvarende beløp som ved boliglån,

og at denne risikoen tilsier et slikt vern. Departementet tar gjerne imot innspill fra høringsinstansene om lovforslaget § 74 og om behovet for å verne kunden i andre tilfeller av realkreditt enn de som er omfattet av begrepet «boliglån».

5.3 Markedsføring av kreditt

5.3.1 Gjeldende rett

Markedsføringslovens alminnelige regler suppleres med finansavtaleloven § 46 som stiller krav til hvilke opplysninger som skal fremgå av kredittmarkedsføring. Med hjemmel i finansavtaleloven § 46 tredje ledd og markedsføringsloven § 6 femte ledd trådte forskrift 5. april 2017 nr. 437 om markedsføring av kreditt i kraft 1. juli 2017. Forskriften har bakgrunn i et forslag som ble sendt på høring 3. mars 2017. Forskriften forbyr markedsføring av kreditt ved dørsalg, begrenser hvordan tilleggsfordeler (tilgift) kan vektlegges i kredittmarkedsføring, og begrenser adgangen til å fremheve visse opplysninger i kredittmarkedsføringen. Høringsbrevet, utredningen «Regler om kredittmarkedsføring» og høringssvarene er tilgjengelig på regjeringen.no[13].

Det vises til den nevnte utredningen for en nærmere redegjørelse for gjeldende rett.

5.3.2 Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD)

CCD artikkel 4 stiller krav til hvilke opplysninger som skal inngå i reklame (markedsføring). Det vises i denne forbindelse til Prop. 65 L (2009-2010) punkt 5.1.2 for en nærmere redegjørelse for CCDs regler om markedsføring av kreditt. MCD har i artikkel 11 regler om hvilken informasjon som skal inngå i markedsføring av boliglån. Som nevnt i punkt. 5.2.2. tillater MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav a medlemsstatene å ikke anvende direktivets artikkel 11 på markedsføring av boliglån, forutsatt at medlemsstatene isteden anvender regler som gjennomfører CCD artikkel 4 på slik kredittmarkedsføring.

MCD artikkel 11 nr. 6 tillater at medlemsstatene stiller krav om at kredittmarkedsføring skal inneholde en eller flere spesifikke advarsler forbundet med boliglån.

MCD artikkel 12 pålegger medlemsstatene å tillate produktpakker, eksempelvis at et boliglån inngår som ett element i en større produktpakke. På den annen side skal medlemsstatene forby produktbindinger, det vil som

[13] https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regler-om-merkedsforing-av-kreditt/id2539473/

et eksempel si at kredittyteren ikke skal kunne gjøre inngåelse av avtale om boliglån betinget av at kunden samtidig inngår avtaler om lønnskonto.

5.3.3 Forslaget

Ved gjennomføringen av CCD i norsk rett ble CCDs regler om kredittmarkedsføring ikke begrenset til å gjelde de kredittavtalene som faller innenfor CCDs virkeområde. Reglene skal derfor etter norsk rett anvendes generelt på kredittavtaler som er omfattet av gjeldende § 44. Departementet har ikke inntrykk av at det i dag er behov i det norske markedet for avvikende regler om markedsføring av boliglån.

Det er ikke store forskjeller mellom CCDs og MCDs krav til opplysninger som skal inngå i markedsføringen av kreditt. Departementet antar at det som et utgangspunkt vil være å foretrekke at kravene til innholdet i markedsføringen ikke varierer ut fra kredittavtalens formål. Ofte vil kredittyteren bare i begrenset grad ha innflytelse over hva kunden rent faktisk bruker kreditten til.

I lovforslaget er reglene om markedsføring inntatt som § 6 i lovens kapittel 1, som gir generelle regler. Begrunnelsen for denne plasseringen er at det ikke nødvendigvis vil være enkelt å trekke en klar grense for hvilken del av en finansavtale som reguleres av hvilket av de øvrige kapitlene i lovforslaget.

Med hjemmel i lovforslaget § 6 annet ledd er det foreslått å gi nærmere regler om markedsføring av kreditt i forskrift 5. april 2017 nr. 437 om markedsføring av kreditt.

Dersom Norge skulle gjøre bruk av medlemsstatenes valgmulighet i MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav a, vil gjeldende § 46 første ledd være tilstrekkelig med hensyn til hvilke opplysninger som skal inngå i kredittmarkedsføringen.

MCD artikkel 11 nr. 5 stiller krav til klarheten i fremstillingen av opplysninger som inngår i markedsføringen av kreditt. Tilsvarende krav til fremstilling av informasjon finnes i flere direktivbestemmelser, for eksempel i artikkel 13, som angir at informasjon skal være «klar». I lovforslaget er slike direktivkrav foreslått gjennomført som et generelt krav til tjenesteyteren i lovforslaget § 4 tredje ledd.

Forskrift om markedsføring av kreditt § 3 forbyr i dag markedsføring av kreditt ved dørsalg. I bestemmelsen kan det vurderes om det er hensiktsmessig å innta et tilsvarende forbud mot markedsføring av kreditt i sosiale medier på internett. I forbindelse med høringen av forslaget til forskrift om markedsføring av kreditt ga blant andre JussBuss innspill om et slikt forbud. I høringsuttalelsen ga JussBuss uttrykk for følgende:

«Jussbuss mener at forslaget bør utvides til å forby markedsføring av usikret kreditt på sosiale medier. Det er et særlig behov for regulering på disse kanalene, siden reklamene blir tilpasset personlig informasjon og søkehistorikk. Er man for eksempel i en sosial krets hvor det tas opp mye forbrukslån eller man har søkt på et forbrukslån

tidligere, vil man bli utsatt for nye tilbud på de sosiale mediene i en særlig høy frekvens. Det er altså en gruppe som er særlig sårbar som blir utsatt for denne markedsføringen. Disse reklamene har også gjerne med en hyperlink rett til lånesøknaden, noe som gjør veien fra markedsføring til låneopptak kort. Dette må ses i sammenheng med at sosiale medier blir besøkt svært hyppig i dagens samfunn, spesielt av unge. Det medfører at unge til stadighet blir utsatt for reklamen som forekommer der. Unge er også den gruppen som i størst grad misligholder forbrukslån. Et forbud mot markedsføring i sosiale medier vil på denne måten kunne skåne en spesielt sårbar gruppe.

Jørgensen peker på at det er gode grunner for et slikt forbud. Likevel mener hun det gir liten mening å forby én form for markedsføring på internett (sosiale medier) og tillate andre (for eksempel på nettaviser og søkemotorer). Dette er vi ikke enig i. I sosiale medier er markedsføringen i større grad personlig tilpasset, noe som skiller den fra markedsføring i andre kanaler på internett. Etter vår mening er Jørgensens innvending nærmere et argument for å vurdere et forbud også i andre kanaler enn et argument mot å forby markedsføring på sosiale medier. Det kan derfor være hensiktsmessig å begrense forbudet til sosiale medier i første omgang for å kunne føre en tilstrekkelig kontroll.»

Høringsinstansene bes særskilt om å uttale seg om hvorvidt et forbud mot markedsføring av kreditt i sosiale medier er hensiktsmessig og om eventuelle konsekvenser av et slikt forbud. Departementet antar at dersom et slik forbud skulle være aktuelt, bør et forbud være generelt utformet og ikke begrenset til usikret kreditt (jf. høringsuttalelsen fra JussBuss).

Når det gjelder MCDs artikkel 12, foreslås bestemmelsen gjennomført som et forbud mot å gjøre inngåelse av kredittavtaler betinget av at kunden inngår andre avtaler. Det foreslås samtidig at forbudet ikke skal gjelde forsikring som vil gi økte muligheter for kunden til å oppfylle kredittavtalen (for eksempel gjeldsforsikring), og krav om at det etableres et kontoforhold hos kredittyteren. Videre foreslås det en hjemmel for å kunne fastsette ytterligere unntak i forskrift. Det vises her til lovforslaget § 76 tredje ledd.

Det synes for øvrig hensiktsmessig at reglene om opplysninger som skal inngå i markedsføring av kreditt, jf. gjeldende § 46, plasseres i den nye forskriften om markedsføring av kreditt, se forslaget til ny § 5 i forskriften. Forslaget bygger for øvrig på at Norge benytter valgmuligheten i direktivets artikkel 3 nr. 3 bokstav a.

5.4 Opplysningsplikt før inngåelse av kredittavtaler

5.4.1 Gjeldende rett

Finansavtaleloven § 46 a stiller krav til hvilke opplysninger som skal gis en forbruker før det inngås en kredittavtale. Listen inneholder 22 opplysningskrav i første ledd bokstav a til v. For brukskontokreditter, jf. § 44 tredje ledd, gjelder det en mer begrenset opplysningsplikt etter § 46 a annet ledd. Tredje ledd stiller krav til hvordan opplysningene skal gis, samt et krav om at opplysningene skal gis ved bruk av et «formular» – det vil si skjemaet

«Standardiserte europeiske opplysninger om forbrukerkredit» inntatt som vedlegg I og II til forskrift om kredittavtaler.

Gjeldende § 46 a fjerde og femte ledd gir noen særskilte regler som gjelder ved bruk av taletelefon og fjernkommunikasjon.

Sjette ledd angir at opplysningene dessuten skal være tilgjengelige for enhver kredittkunde før avtale inngås.

Syvende ledd gjelder opplysningsplikt ved kredittformidling.

5.4.2 Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD)

Innholdet av den pre-kontraktuelle opplysningsplikten er regulert i CCD artikkel 5, 6 og 7. Det vises i denne forbindelse til Prop. 65 L (2009-2010) punkt 5.2.2 for en nærmere redegjørelse for CCDs regler om opplysningsplikt før avtale inngås.

MCD har på sin side regler om pre-kontraktuell opplysningsplikt i artikkel 14, men også regler i artikkel 13 om en alminnelig opplysningsplikt uten at det foreligger avtale eller at avtale inngås. Sett opp mot en mulig kredittavtale er det imidlertid tale om en pre-kontraktuell opplysningsplikt. Etter direktivets ordlyd skal den alminnelige informasjonen foreligge «til enhver tid».

Som nevnt i punkt 5.2.2 gir MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav a medlemsstatene adgang til å ikke gjennomføre artikkel 14 for boliglån, forutsatt at medlemsstatene for disse kredittavtalene isteden anvender reglene som gjennomfører CCD artikkel 5, også på boliglån.

På samme måte som CCD har MCD standardiserte europeiske opplysninger om boliglån i form av et skjema (ESIS), inntatt som et vedlegg til direktivet. Dersom medlemsstatene benytter MCDs adgang til ikke å gjennomføre MCD artikkel 14, men isteden anvender CCD artikkel 5, følger det av artikkel 3 nr. 3 bokstav a at medlemsstatene istedenfor ESIS, inntatt som vedlegg II til MCD, skal benytte vedlegg II og III til CCD.

MCD artikkel 8 krever at informasjonskravene i direktivet skal oppfylles overfor kunden uten kostnad for denne.

5.4.3 Forslaget

Som det fremgår av punkt 1.3.4, foreslås det en annen fremgangsmåte for å regulere opplysningsplikt ved kredittavtaler enn reguleringen i gjeldende finansavtalelov. Lovforslaget § 78 om opplysningsplikt før inngåelse av kredittavtaler foreslås utformet etter samme modell som lovforslaget § 35 for kontoavtaler og betalingstjenester og som lovforslaget § 94 for kausjonsavtaler, jf. for øvrig punkt 3.7.4.

Kredittyterens opplysningsplikt er presisert i forskriftsforslaget kapittel 4 del II. Forskriftsforslaget er utformet ut fra at Norge ikke benytter

valgmuligheten i MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav a med hensyn til MCD artikkel 14.

Mens CCD artikkel 5, 6 og 7 gir en liste over hvilke opplysninger som skal gis på det pre-kontraktuelle stadiet, krever artikkel 5 nr. 1 og artikkel 6 nr. 1 siste ledd at opplysningene skal gis ved bruk av skjema i direktivets vedlegg II og III. MCD på sin side gir ikke en liste over hvilke opplysninger som skal gis på det pre-kontraktuelle stadiet, men angir kun at informasjon skal gis ved bruk av ESIS i direktivets vedlegg II. Forskriftsforslaget § 20 vil således også kunne benyttes dersom MCD artikkel 3 nr. 3 bokstav a ikke benyttes.

Forskriftsforslaget § 21 regulerer opplysningsplikten ved taletelefoni og kredittavtale inngått ved fjernkommunikasjon, samt hvilke opplysninger som i så fall skal gis for boliglån.

I forskriftsforslaget § 19 listes opp opplysninger tilsvarende gjeldende § 46 a, med tillegg av opplysninger som fremkommer av ESIS inntatt som vedlegg II til MCD – med unntak av de som antas å være sammenfallende med opplysningskrav etter gjeldende § 46 a.

Den alminnelige opplysningsplikten etter MCD artikkel 13 og gjeldende § 46 a sjette ledd første punktum foreslås videreført innledningsvis i lovforslaget § 78, som på dette punktet kan ses som en utdypning av lovforslaget § 3 tredje ledd første punktum. Bestemmelsens sjette punktum gjennomfører MCD artikkel 8.

5.5 Angrerett og betenkningstid

5.5.1 Gjeldende rett

Kunden har etter finansavtaleloven § 51 b angrerett ved inngåelse av en kredittavtale. Angreretten gjelder imidlertid ikke for kredittavtaler hvor samlet kredittbeløp overstiger 700 000 kroner, jf. § 51 b fjerde ledd.

5.5.2 Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD)

CCD gir regler om angrerett i artikkel 14, mens MCD angir i artikkel 14 nr. 6 at medlemsstatene skal sikre at kunden har en periode på minst syv dager til å vurdere et kredittilbud. Det angis videre at i denne refleksjonsperioden skal kunden har rett til enten å gå fra kredittavtalen ved bruk av angrerett eller til å benytte en betenkningstid, som kan gjøres obligatorisk, samtidig som at kredittilbudet er bindende for kredittyteren.

MCD artikkel 46 endrer CCD artikkel 2 ved å innta et nytt punkt 2a som innebærer at CCDs virkeområde nå også skal omfatte kreditter som overstiger 75 000 euro i usikret kreditt, når formålet er å renovere fast eiendom til boligformål.

5.5.3 **Forslaget**

På grunn av endringen av virkeområdet for CCD som følge av MCD artikkel 46 kan gjeldende § 51 b fjerde ledd ikke opprettholdes.

I forbindelse med gjennomføringen av CCD i norsk rett ga finansnæringen uttrykk for en viss bekymring for en mulig angrerett ved kreditt sikret med pant i fast eiendom. Departementet ser at det kan være problematisk at angreretten for kredittavtalen benyttes samtidig som at kunden avtalerettslig bindes av kjøpsavtalen som kreditten skulle finansiere. Situasjonen skiller seg for så vidt ikke fra andre situasjoner hvor kjøperen ikke har midler til å oppfylle sine forpliktelser etter kjøpsavtalen. Angrerett er imidlertid etter departementets syn ikke hensiktsmessig ved boliglån i det norske markedet. Det har vært fremhevet at en rett til å gå fra avtalen kan medføre fare for spekulasjon ved fastrenteavtaler, jf. her Prop. 65 L (2009-2010) punkt 10.6.

Som et alternativ til angrerett foreslås tiltak som demper press i forkant av at avtalen gjennomføres. I samsvar med MCD artikkel 14 nr. 6 forslås en betenkningstid på syv dager ved boliglån, jf. lovforslaget § 83. I denne perioden er kredittyteren bundet, slik at kundens akseptfrist først går ut ved utløpet av disse syv dagene. Departementet ber om høringsinstansenes syn på hvorvidt det dessuten kan være hensiktsmessig at deler av betenkningstiden gjøres obligatorisk, for eksempel slik at kunden ikke kan akseptere kredittilbudet de tre første dagene etter at tilbudet ble mottatt. En obligatorisk betenkningstid kan dempe de mest impulsive lånefinansierte boligkjøpene, siden kunden ikke kan motta og akseptere et kredittilbud samme dag.

I boligmarkedet er det ikke uvanlig med et såkalt «finansieringsbevis». I finansieringsbeviset har kunden fått et bindende tilbud fra kredittyteren. I kjøpssituasjonen er det, etter det departementet forstår, vanlig praksis at megleren kontrollerer kjøperens finansiering før budet aksepteres. Hvis det innføres en obligatorisk betenkningstid, antar departementet at megleren tilsvarende vil kunne kontrollere at betenkningstiden er utløpt før budet aksepteres, og at kjøperen dermed kan inngå avtale om finansiering. Et «finansieringsbevis» som benyttes på denne måten, må i så fall utformes som en kredittavtale og vil måtte anses som en opsjonsavtale for kredittkunden.

Man kan for øvrig i tillegg tenke seg en regel som går ut på at kredittilbudet har en «holdbarhetsdato» etter loven på for eksempel tre måneder, slik at tilbudet ikke lenger kan aksepteres ved utløpet av denne fristen. Går fristen ut, må det eventuelt fremsettes et nytt tilbud, utstedes et nytt kredittopplysningskjema og gjennomføres en ny kredittvurdering. Det er ikke foreslått regler om obligatorisk betenkningstid eller begrenset gyldighet av et kredittilbud dette i lovforslaget, men departementet tar gjerne imot innspill om det kan være grunn til å innføre slike regler. I så fall kan det dessuten vurderes om regulering av en eventuell betekningstid og gyldighetsperiode for kredittilbud bør gjøres i forskrift. Sistnevnte løsning vil

i så fall åpne for at reglene med større fleksibilitet kan tilpasses endringer i markedet.

5.6 Forklaringsplikt, kredittvurdering og frarådingsplikt

5.6.1 Gjeldende rett

Etter finansavtaleloven § 46 c skal kredittyteren gi kunden «fyllestgjørende forklaringer» slik at kunden kan vurdere om kredittavtalen passer hans eller hennes behov. Det følger av § 46 b at kredittyteren skal vurdere kundens kredittverdighet før avtale inngås. Dersom kredittyteren må anta at «økonomisk evne eller andre forhold på forbrukerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå» fra å inngå kredittavtalen, skal kunden varsles om dette. Dersom kunden på tross av en slik advarsel ønsker å inngå avtale, skal kunden bekrefte ved sin signatur at han eller hun er kjent med at kredittyteren skriftlig og muntlig har frarådet kunden å ta opp kreditten, jf. § 47 første ledd tredje punktum.

Forskrift 14. desember 2016 nr. 1581 om krav til nye utlån med pant i bolig (boliglånsforskriften), gitt med hjemmel i finansforetaksloven § 1-7, krever i § 2 at finansforetak skal dokumentere at innvilgelse av lån med pant i bolig er basert på en forsvarlig kredittvurdering av kunden. Boliglånsforskriften stiller krav til finansforetakets vurdering av kundens betjeningsevne, forholdet mellom inntekt og kundens samlede gjeldsbelastning, betydningen av tilleggssikkerhet i form av pant i fast eiendom, kausjon eller garanti og krav til betaling av avdrag. Det er gitt særskilte regler som skal gi kredittyteren en viss fleksibilitet, og egne regler om refinansiering.

5.6.2 Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD)

CCDs regler om vurdering av kundens «kredittverdighet» fremgår av artikkel 8, mens kredittyterens tilgang til databaser i forbindelse med vurdering av kredittverdighet reguleres i artikkel 9. CCD regulerer ikke hvordan kredittyteren skal forholde seg til utfallet av kredittvurderingen.

MCD innebærer en innskjerping av det rettslige rammeverket i forbindelse med vurdering av kundens kredittverdighet i artikkel 18 til 21. Det som er særlig grunn til å merke seg, er at kredittyteren pålegges en plikt til å avstå fra å yte kreditt dersom kredittvurderingen tilsier at kunden ikke kan oppfylle sine forpliktelser etter avtalen.

I og med at verdivurderingen av sikringsobjektet er sentralt ved boliglån, gis det særskilte regler om verdivurderingen av fast eiendom i artikkel 19. Denne bestemmelsen må ses i sammenheng med et av MCDs hovedformål: Å unngå at kundene, bankene og stater kommer i gjeldskrise som følge av at verdivurderingen ikke har vært forsvarlig.

MCD artikkel 20 gir regler om opplysningsplikt for kunden i forbindelse med kredittvurderingen og regler om kredittyterens plikt til å verifisere mottatt

informasjon gjennom innhenting av opplysninger fra egne og uavhengige kilder.

MCD artikkel 16 gir regler om kredittyterens forklaringsplikt. CCD har regler om forklaringsplikt ved inngåelse av kredittavtaler i artikkel 5 nr. 6.

5.6.3 Forslaget

Departementet foreslår nye regler om forklaringsplikt, kredittvurdering og kredittyterens forhold til resultatet av kredittvurderingen i lovforslaget §§ 79 og 80, som suppleres med forslaget til regler i forskriftsforslaget §§ 24 og 25.

For det første foreslås det å gå bort fra begrepet «kredittverdighet», og at man i stedet går over til å bruke «kredittevne». Kredittevnen vil for de fleste kunne variere gjennom ulike faser av livet. Kunden kan til en viss grad selv påvirke sin egen kredittevne gjennom sine økonomiske disposisjoner. Ordet «verdighet» benyttes gjerne for å beskrive iboende kvaliteter ved mennesker, og i en slik sammenheng synes begrepet «kredittverdighet» mindre treffende.

Den foreslåtte forklaringsplikten i lovforslaget § 79 og forskriftsforslaget § 25 kan ses som en utdyping av tjenesteyterens alminnelige plikter etter lovforslaget § 4 tredje ledd syvende punktum. I tillegg til å forklare kunden sentrale forhold ved kredittavtalen må kredittyteren etter forslaget forsikre seg om at kunden faktisk har forstått forklaringene. Denne plikten til å forsikre seg om at forklaringene er forstått, er det som skiller forklaringsplikten fra en ren opplysningsplikt.

Lovforslaget § 79 viderefører i de to første leddende gjeldende § 46 c (som gjennomfører CCD artikkel 5 nr. 6). Videre gjennomfører disse bestemmelsene også MCD artikkel 16. Departementet foreslår en språklig endring av første ledd ved at begrepet «fyllestgjørende» i gjeldende lov erstattes av «utfyllende».

I forskriftforslaget § 25 foreslås regler om gjennomføringen av forklaringsplikten, jf. MCD artikkel 16 nr. 1. Siden medlemsstatene etter CCD artikkel 5 nr. 6 har adgang til å gi nærmere regler om innholdet og gjennomføringen av forklaringsplikten etter CCD, foreslår departementet at forklaringsplikten for kredittavtaler utformes likt, uavhengig av om kredittavtalen kan karakteriseres som «boliglån» eller ikke. Lovforslaget innebærer at kredittyteren, eventuelt kredittformidleren, må tilpasse forklaringene til den enkelte kunde. For å oppnå direktivenes formål på dette punktet er det avgjørende at kunden har oppfattet forklaringene korrekt.

Når det ellers gjelder innholdet av forklaringsplikten, vises til spesialmerknaden til gjeldende § 46 c i Prop. 65 L (2009–2010) på side 129, hvor det heter:

«Det sentrale er at forbrukeren skal få forklaringer som setter vedkommende i stand til å vurdere om den foreslåtte kredittavtalen passer for ham eller henne. Første ledd

annet punktum utdyper hvilke forhold forklaringsplikten alltid vil måtte omfatte dersom forbrukeren har behov for forklaringer. For øvrig må forklaringspliktens innhold fastlegges konkret ut fra kredittavtalens innhold og kompleksitet, forbrukerens evne til å vurdere mottatte opplysninger og hvor stor betydning kredittavtalen kan antas å få for forbrukerens økonomiske situasjon, jf. utredningen [NOU2009:11] side 154-155, som departementet slutter seg til.

[…]

Departementet går i motsetning til utvalget ikke inn for at det skal tas inn en rent opplysende bestemmelse i annet ledd om at forklaringsplikten ikke gjelder ved inngåelse av avtaler om kassakreditt eller annen rammekreditt som nevnt i lovforslaget § 44 tredje ledd. Dette følger allerede direkte av § 44 tredje ledd, og er derfor unødvendig å gjenta i denne bestemmelsen. Departementet foreslår imidlertid et nytt annet ledd der det presiseres at forklaringsplikten ikke gjelder for leverandør av varer eller tjenester som opptrer aksessorisk som formidler av kreditt, dvs. har kredittformidling som en tilleggsfunksjon. Det følger av direktivet artikkel 7 at artikkel 5 og 6, herunder artikkel 5 nr. 6, ikke kommer til anvendelse i slike tilfeller. Dette bør fremgå av den norske gjennomføringsbestemmelsen.»

Departementet legger til grunn uttalelsene i proposisjonen, men foreslår enkelte redaksjonelle endringer i annet ledd. Endringene er ikke ment å innebære realitetsendringer. I stedet for å benytte ordet «leverandør» i samsvar med den norske språkversjonen av CCD artikkel 7 foreslår departementet å benytte «selger», slik det er gjort i gjeldende § 54 b. Departementet finner ikke holdepunkter for annet enn at «selger» og «leverandør» i gjeldende § 54 b og § 46 c er ment å ha samme innhold.

Omskrivingen av annet ledd innebærer dessuten at uttrykket «opptrer aksessorisk som formidler av kreditt» kan utgå. I lovforslaget er dette uttrykt slik at kredittformidlingen «er en tilleggsytelse til selgerens salg av egne varer eller tjenester».

De utfyllende forklaringene etter lovforslaget § 79 første ledd skal gjennomføres i kommunikasjon med kunden, slik at kredittyteren bør stille kontrollspørsmål for å kunne vurdere om forklaringene er forstått. At kunden ikke svarer korrekt, innebærer ikke at kredittavtalen ikke kan inngås. Dette vil kun bety at kredittyteren må forklares det aktuelle punktet på en annen måte.

Selv om forklaringsplikten er en toveiskommunikasjon, er bestemmelsen ikke til hinder for at den gjennomføres ved bruk av algoritmer eller en automatisert form for kommunikasjon med kunden.

Når det gjelder kredittvurderingsplikten, jf. lovforslaget § 80, foreslås det at resultatet skal formidles til kunden ved bruk av «trafikklys». Det kan være vanskelig å vurdere hva som nærmere ligger i en «kredittscore» eller en annen form for poengskala som benyttes ved kredittvurdering. Det vises her til forskriftforslaget § 24 fjerde ledd. Både kunden og kredittyteren skal kunne gjøre seg en oppfatning om resultatet av kredittvurderingen før kreditten utbetales eller salgstingen overgis til kunden.

I motsetning til forpliktelsen etter CCD følger det av MCD en forpliktelse til ikke bare å bygge på opplysninger innhentet fra forbrukeren selv, men også relevante opplysninger som er i kredittgiverens besittelse – i tillegg til eksterne kilder med relevante opplysninger. Av denne grunn er forbeholdet «om nødvendig» i gjeldende lovtekst sløyfet, mens alternativet «fra relevante kilder» dekker både relevante interne og eksterne kilder, herunder «database».

Til gjennomføring av MCD artikkel 18 nr. 5 bokstav a foreslås det i lovforslaget § 80 annet ledd at kredittyteren skal avstå fra å yte kreditt hvis kredittvurderingen tilsier at kunden trolig ikke kan oppfylle de økonomiske forpliktelsene etter avtalen.

Etter forskriftsutkastet § 19 bokstav g skal det før avtale inngås opplyses om at det vil bli foretatt kredittvurdering mv. Lovforslaget § 15 tredje ledd pålegger kredittyteren å varsle om et avslag og om begrunnelsen.

For at kravet om kredittvurdering og avslagsplikt skal virke etter sin hensikt, foreslås det å regulere visse kontraktsrettslige sanksjoner i § 80 annet ledd tredje og fjerde punktum. Det foreslås for det første at hvis kredittyteren ikke har vurdert kredittevnen i samsvar med § 80 første ledd, kan § 9 annet ledd ikke gjøres gjeldende. Videre foreslås det at kundens forpliktelser etter kredittavtalen skal kunne lempes så langt det er rimelig. Disse reglene vil kunne ha en preventiv virkning og vil kunne motivere kredittytere til å oppfylle sine forpliktelser. Reglene vil dermed kunne gi et vern til kunder som av ulike grunner er villige til å påta seg økonomiske forpliktelser de ikke vil være i stand til å overholde. Lovforslaget vil kunne bidra til en bedre balansering av risikoen ved kreditt som kunden ikke er i stand til å tilbakebetale.

Med en regel om at kredittyteren har en plikt til å avstå fra å yte kreditt i de tilfeller kunden trolig ikke kan oppfylle sine økonomiske forpliktelser etter avtalen, blir det ikke rom for en frarådingsplikt i tillegg. Det legges til grunn at i tilfeller der kredittytere i dag finner grunn til å fraråde at kunden inngår kredittavtalen, vil det etter lovforslaget være en plikt til ikke å inngå kredittavtale på samme vilkår.

Ved refinansiering som ikke øker kundens gjeldsansvar, foreslås det likevel at det ikke skal gjelde noen avslagsplikt. Det vil gjerne være i både kundens og kredittyterens interesse at gjelden refinansieres i stedet for å bli misligholdt.

Lovforslaget § 4 er utformet med tanke på at det likevel gjelder visse grenser for refinansiering av gjeld. Dersom refinansieringen nærmest utelukkende, eller mot uvesentlig forbedring av skyldnerens kredittvilkår, har hatt som formål å gi kredittyteren pant eller annen sikkerhet for tidligere usikret gjeld, kan kredittavtalen bli vurdert til å være i strid med lovforslaget § 4, jf. i den sammenhengen også adgangen til å sette en avtale til side som urimelig etter avtaleloven § 36.

5.7 Regulering av kredittformidlingsvirksomhet

Det er gitt regler om kredittformidling både i finansavtaleloven kapittel 3, jf. blant annet § 46 a syvende ledd, § 46 b og § 47, og i lovens kapittel 5 og 6 samt i forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv.

Forbrukerkredittdirektivet (CCD) og boliglånsdirektivet (MCD) inneholder spredte regler av betydning for kredittformidlingsvirksomhet, jf. CCD artikkel 21 samt fortalens punkt 24. Sammenlignet med CCD inneholder MCD utførlige regler i artikkel 15 og artikkel 22.

Det foreslås at de reglene som kommer i tillegg til de alminnelige reglene i lovforslaget §§ 18 til 21 med forskrifter, samles i én bestemmelse om kredittformidlingsvirksomhet i lovforslaget § 77.

MCD artikkel 9 og direktivets vedlegg III stiller visse krav til kompetanse for ansatte i virksomhet knyttet til kredittavtaler, herunder kredittformidling.

Flere av bestemmelsene om kredittformidling eller de standarder ved rådgivningstjenester som følger av MCD artikkel 22, følger av generelle regler i lovforslaget kapittel 1. Særreguleringen av kredittavtaler i lovforslaget § 77 og forskriftsforslaget § 23 har derfor et begrenset omfang.

Når det gjelder kompetansekrav i MCD vedlegg III, antas det at det ikke er behov for å gi regler med et slikt innhold nå –utover det som ellers følger av høringsnotatet. Det antas at dersom det anses hensiktsmessig å gi nærmere regler i forskrift, bør disse reglene fastsettes av Finansdepartementet eller Finanstilsynet.

5.8 Valutalån

Dagens finansavtalelov har ikke særskilte regler om valuta ved kredittavtaler.

MCD artikkel 23 gir regler om valutalån med det formål å beskytte kunden mot den risikoen vekslingskursen kan medføre ved boliglån. Siden risikoen ved valutalån i dag ikke er regulert særskilt, verken i finansavtaleloven eller i CCD, foreslår departementet at reglene som gjennomfører MCD artikkel 23, gis anvendelse på alle kredittavtaler, ikke bare boliglån.

Kundens risiko ved svingninger i valutakursen søkes redusert dels ved regler om advarsel og varslingsplikt og dels ved en rett til å konvertere et valutalån. Medlemsstatene er gitt adgang etter artikkel 23 nr. 1 bokstav a, jf. nr. 2, til å velge ett av to konverteringsalternativer: valutaen for inntekt og formue og valutaen for bostedet. Direktivet angir at medlemsstatene skal sikre at kunden «enten» kan benytte valutaen for inntekt og formue eller valutaen for bostedet for å konvertere valutalån.

Etter departementets foreløpige vurdering er det antakelig ikke i strid med direktivet å tillate begge alternativer. Etter lovforslaget § 85 tredje ledd er kunden gitt rett til å velge mellom de to alternativene. Det foreslås samtidig at det kan avtales at bare ett av de to alternativene skal være tilgjengelig. Er

det ikke gjort noen avtale om hvilken vekslingskurs som skal benyttes, skal alminnelig vekslingskurs – det vil si markedspris – på konverteringsdagen benyttes.

Etter direktivet kan kunden gis rett til å konvertere enten til den valutaen der kunden var bosatt ved avtaleinngåelsen, eller til valutaen der kunden nå er bosatt. Det sistnevnte alternativet medfører en viss fare for spekulasjon ved at kunden kan påvirke konverteringsvalutaen ved å flytte til en annen EØS-stat. Videre kan det være problematisk at en kunde som flytter, dermed omdefinerer kredittavtalen til et valutalån, til tross for at lånet ikke var valutalån på avtaletidspunktet. Når det gjelder alternativet om valutaen for inntekt og formue, kan det være noe uklart om definisjonen av valutalån i MCD artikkel 4 nr. 28 medfører at det avgjørende for om det foreligger valutalån, er valutaen som kunden for tiden har sin inntekt eller formue i, eller om det er den valutaen kunden ved kredittvurderingen var forutsatt å tilbakebetale lånet i.

Problemstillingen om direktivets regulering av valutalån kan illustreres ved følgende eksempel: Kunden er bosatt i Norge, men pendler daglig til sin arbeidsplass i Sverige. Kunden får lønn i svenske kroner. Boliglånet i en norsk bank lyder på norske kroner – det samme som kunden hadde sin inntekt i den gangen kredittavtalen ble inngått. Ved å bytte arbeidsgiver er lånet blitt et valutalån. Hvis denne kunden nå benytter anledningen til å konvertere til den valutaen kunden har sin inntekt i, skal lånet nå føres i svenske kroner, men det er muligens fremdeles et valutalån fordi kreditten nå er i en annen valuta enn bostedsstatens valuta. Det kan da også spørres om kunden har rett til å konvertere et valutalån flere ganger. MCD synes ikke å gi svar på dette.

Artikkel 23 nr. 1 pålegger medlemsstatene å sikre at en konverteringsadgang foreligger når kredittavtale blir inngått («is concluded»). Dette kan tyde på at det er tale om å konvertere med den valutaen som gjaldt på tidspunktet for avtaleinngåelsen.

Etter artikkel 23 nr. 2 kan medlemsstatene som alternativ til å innføre en konverteringsrett innføre «andre ordninger» som minsker valutarisikoen. Hva et slikt alternativ må bestå i, er ikke angitt nærmere. Det foreslås på denne bakgrunn at konverteringsretten etter direktivet tolkes noe innskrenkende. Dette kan også ses slik at man benytter adgangen etter direktivet til å innføre «andre ordninger», og da i form av en modifisert utgave av direktivets konverteringsalternativ.

§ 85 tredje ledd i lovforslaget går etter dette ut på at kunden har en konverteringsrett dersom kreditten var et valutalån ved avtaleinngåelsen. Siden kreditten også etter konverteringen kan anses som et valutalån, foreslås det at konverteringsretten begrenses til valutalån som ikke er konvertert tidligere. Lovens øvrige regler om valutalån, som varslingsplikten i § 84 tredje ledd, vil imidlertid gjelde selv om kunden ikke lenger har en

konverteringsrett. Når det gjelder bostedsalternativet, foreslås det en begrensning sammenlignet med direktivets løsning ved at det kun gis adgang til å konvertere til valutaen i kundens bostedsstat ved avtaleinngåelsen, forutsatt at denne valutaen var en EØS-valuta.

5.9 Finansiell langtidsleie (leasing)

Visse typer langtidsleie av løsøre betegnes gjerne som «leasing». Leasingavtaler er kjennetegnet av at en stor del av risikoen for tingen overføres på leietakeren, og at avtalen typisk løper over et forhåndsbestemt tidsrom. På forbrukermarkedet er leasing av biler blitt stadig vanligere. I 2014 ble det ifølge Forbrukerombudet leaset biler til privatpersoner for 7,3 milliarder kroner.

Leie av løsøre er i utgangspunktet en uregulert kontraktstype. Forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv. regulerer likevel visse former for forbrukerleie i kapittel 5. Reglene har hjemmel i finansavtaleloven § 44 syvende ledd og har bakgrunn i et lovforslag i NOU 1977: 12 Kredittkjøp mv.

Forbrukerombudet har i brev 14. mars 2016 til Justis- og beredskapsdepartementet anført at det er et behov for revisjon av reglene om langtidsleie i kredittforskriften kapittel 5. Reglene er etter Forbrukerombudets syn lite egnet til å regulere det stadig økende antallet avtaler om privatleasing av bil. Som nevnt stammer reglene fra et lovarbeid i 1977. På dette tidspunktet var privatleasing av bil ikke utbredt, og ved utformingen av reglene synes man først og fremst å ha hatt leieavtaler om annet løsøre, for eksempel fjernsynsapparater, for øye.

Forbrukerombudet gir uttrykk for at særlig leietakers oppsigelsesrett etter kredittforskriften § 11 synes å være lite egnet for avtaler om leasing av biler. Ombudet viser til at bransjen hevder at det ikke er mulig å tilby privatleasing av bil med den oppsigelsesadgangen som følger av forskriften, blant annet på grunn av verditapet en ny bil utsettes for umiddelbart etter at den er tatt i bruk. Det vanlige i dag er visstnok at leievilkårene inneholder en rett til oppsigelse etter at leasingavtalen har løpt i minimum seks måneder, og at den næringsdrivende ved slik oppsigelse har rett til erstatning for tap som følge av den tidlige oppsigelsen. Slike vilkår vil være i strid med kredittforskriften § 11. Forbrukerombudet opplyser imidlertid at det ikke har grepet inn mot denne typen oppsigelsesvilkår fordi en tilpasning til forskriften kan medføre at næringsdrivende på papiret vil tilby svært høye «ordinære» månedspriser for leasing over kortere tidsrom, for å kompensere for et eventuelt tap ved oppsigelse. Forbrukerombudet finner at en slik tilpasning ikke vil være i verken forbrukerens eller den næringsdrivendes interesse.

Forbrukerombudet peker videre på at det er et problem med dagens regler at få sider av avtalen er regulert. Blant annet er det grunn til å regulere forbrukerens plikt til å betale erstatning for såkalt unormal slitasje på bilen

ved leasingavtalens opphør. Det er etter Forbrukerombudets syn også behov for regler om blant annet reklamasjon, heving, regulering av leieprisen i avtalens bindingstid og drift og vedlikehold mv.

Departementet antar med utgangspunkt i Forbrukerombudets henvendelse at det kan være grunn til å vurdere en annen regulering av avtaler om privatleasing, og da særlig avtaler om leasing av bil, enn det som følger av gjeldende rett. Det er ikke foreslått endringer i dette høringsnotatet, men departementet vil vurdere å komme tilbake til spørsmålet i et eget høringsnotat.

5.10 Andre endringer i reglene om kredittavtaler

I lovforslaget § 76 første ledd er det foreslått en regel som setter forbud mot ågerrenter eller tilsvarende urimelige kredittvilkår. Straffeloven 1902 hadde regler om åger i §§ 295 og 296. Disse reglene ble opphevet ved vedtakelsen av straffeloven 2005.

En nyhet sammenliknet med gjeldende lov er også en hjemmel til å gi forskrift som stiller krav til egenkapitalen ved realkreditt, på samme måte som kravet om minste kontantinnsats ved kredittkjøp av varer, jf. lovforslaget § 75.

6 Kausjon – kapittel 5 i lovforslaget

Nåværende regulering av kausjonsavtaler, jf. finansavtaleloven kapittel 4, foreslås i hovedsak videreført i lovforslaget kapittel 5, men med unntak for tilpasninger i samsvar med forslaget til ny struktur for lovforslaget, jf. punkt 1.3.

Også for kausjonsavtaler forslås en utvidelse av reglenes virkeområde til å omfatte enhver kredittyter som inngår kausjonsavtale som ledd i sin næringsvirksomhet. Som etter gjeldende lov omfatter forslaget fylkeskommuner og kommuner, jf. lovforslaget § 92. Gjeldende § 75 første ledd annet punktum om avtaler der en forbruker stiller kausjon gjennom meglerforetak, er videreført.

Gjeldende § 59 foreslås utformet tilsvarende lovforslagets bestemmelser om opplysningsplikt for kontoavtaler og betalingstjenester i lovforslaget § 35 og for kredittavtaler i lovforslaget § 78, jf. § 94 i lovforslaget. Gjeldende § 60 innebærer en plikt til å fraråde inngåelse av kausjonsavtale. Som følge av at frarådingsplikten for kredittavtaler etter gjeldende § 47 foreslås opphevet, er det i lovforslaget foreslått at frarådingsplikten utgår også for kausjonsavtaler og erstattes av en styrket kredittvurderingsplikt og forklaringsplikt, jf. §§ 95 og 96. På samme måte som at det etter lovforslaget § 80 ikke skal inngås kredittavtale når kunden trolig ikke kan oppfylle avtalens forpliktelser, foreslås en tilsvarende beskyttelse av kausjonisten når denne trolig ikke vil kunne bære kausjonsansvaret.

Lovforslaget § 97 om kausjonsavtalens form og innhold bygger på de tilsvarende bestemmelser i §§ 38 og 82. Som redegjort for i punkt 2.8 skal kausjonsavtaler etter lovforslaget kunne inngås elektronisk.

7 Straff og overtredelsesgebyr – kapittel 6 i lovforslaget

I § 112 om straff foreslås det å videreføre regler om straffansvar tilsvarende det som i dag følger av § 91.

Lovforslaget innebærer et forslag om at det skal kunne ustedets overtredelsesgebyr for gjentatte overtredelser som enten anses vesentlige eller skjer gjentatte ganger. Det vises til at det i dag synes å være et misforhold i adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr. Etter angrerettloven § 42 tredje ledd kan overtredelsesgebyr ilegges ved mislighold av plikten til å informere om angrerett, mens det ikke finnes en tilsvarende mulighet om en kredittyter for eksempel skulle misligholde forklaringsplikten, kreditvurderingsplikten eller opplysningsplikten ved kredittavtaler. I lovforslaget er det ikke angitt hvilke bestemmelser som det eventuelt bør knyttes overtredelsesgebyr til. Høringsinstansene bes særskilt om å uttale seg om det foreligger et behov for å kunne ilegge overtredelsesgebyr, og i så fall hvilke bestemmelser som bør kunne lede til gebyr ved overtredelse. Det vises for øvrig til Prop. 62 L (2015-2016) punkt 7 for en prinsipiell drøftelse av hvilke typer regler som bør eller ikke bør ilegges administrative sanksjoner, herunder overtredelsesgebyr.

8 Økonomiske- og administrative konsekvenser

8.1 Hovedtrekkene i gjeldende rett videreføres

Selv om lovforslaget innebærer en revisjon av gjeldende finansavtaleloven, er hovedvekten av forslagene i tråd med gjeldende rett. Likevel antas det at revisjonen kan medføre administrative forenklinger i den grad lovforslaget har en mer hensiktsmessig struktur, redusert bruk av særreguleringer for de enkelte avtaletypene, harmonisert utforming av regler med likt innhold og en rettsavklaring på sentrale områder.

Lovforslaget innebærer dessuten en harmonisering innenfor EØS av enkelte finansavtaler og virksomhet i tilknytning til finansielle tjenester som ikke tidligere har vært harmonisert innen EØS, slik som retten til grunnleggende betalingstjenester og regler om boliglån.

8.2 Konsekvenser for det offentlige

Lovforslagets kontraktsrettslige regler medfører ikke direkte økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige av betydning. En

indirekte konsekvens av at kausjonsavtaler foreslås å kunne inngås digitalt, vil kunne være økt pågang om elektronisk tinglysing.

For tilsynsorganer og domstoler forventes lovforslaget ikke å medføre nye oppgaver. Det vil trolig måtte påregnes en mindre grad av administrativ byrde for å tilpasse rutiner og opplæring av ansatte til en ny lov. Det er lagt til grunn at slike tilpasninger for det offentlige vil kunne dekkes innenfor gjeldende budsjettrammer for den enkelte sektor.

Ved utbetaling til private vil det være en fordel for det offentlige at flere trolig sikres rett til bankkonto.

Indirekte antas det at nye regler om kredittavtaler vil medføre lavere risiko for at det oppstår en gjelds- eller risikobyrde for tjenesteytere (for eksempel banker) eller kundene (for eksempel privat husholdning) – og dermed mindre risiko knyttet til finansiell ustabilitet.

Det antas at lovforslaget vil innebære en lavere andel misligholdte kredittavtaler, slik at myndighetenes kostnader forbundet med direkte og indirekte virkning av gjeldsproblemer blir lavere sammenlignet med gjeldende rett.

I og med at lovens virkeområde utvides, kan det offentlige som avtalepart i større grad selv blir underlagt finansavtalelovens regler. De avtalene det i så fall er tale om, vil være avtaler som i dag er regulert ved sedvanerettslige regler eller ved analogisk bruk av reglene i gjeldende finansavtalelov eller andre lover. Ulempene som dette eventuelt måtte medføre, synes på det nåværende tidspunktet ikke større enn at de oppveies av de fordeler det innebærer at lovforslaget gir en større grad av rettsavklaringer enn gjeldende lov.

8.3 Tjenesteyterne

Den som yter tjenester som omfattes av lovens virkeområde, eller har virksomhet i tilknytning til finansoppdrag, vil i en overgangsfase måtte påregne økonomiske utgifter og bruk av administrative ressurser for å tilpasse seg nye rutiner, opplæring av ansatte og informasjon rettet mot virksomhetens kunder. Etter en slik overgangsfase antas det imidlertid at mer ensartet lovgivning og administrative forenklinger i regelverk på sikt vil kunne legge grunnlaget for at tjenesteytere kan gjennomføre effektiviseringstiltak og dermed oppnå lavere kostnader. Det antas at nye regler om «digitalt førstevalg» i kommunikasjon med kunden, jf. punkt 2.8, og full adgang til elektronisk avtaleinngåelse vil medføre både administrative forenklinger og økonomiske innsparinger for tjenesteyterne.

Tjenesteyternes erstatningsansvar skjerpes generelt, noen som kan lede til høyere erstatningsutbetalinger, jf. punkt 2.4. De nye reglene innebærer imidlertid en reduksjon av prosessrisikoen og prosessusikkerheten i relasjon til erstatningsansvar og kostnader forbudet med slik risiko og usikkerhet.

Kredittytere vil med lovforslaget pålegges en plikt til å avslå kredittavtaler når kredittvurderingen viser at kunden trolig ikke kan oppfylle kredittavtalen, jf. punkt 5.6. Kredittyteren kan holdes økonomisk ansvarlig for kundens tap som følge av misligholdt kredittvurderingsplikt. Dette vil føre til at det ikke inngås kredittavtale i tilfeller der i dag inngås avtale på tross av at kredittyteren har frarådet kunden å inngå avtalen. Dette vil føre til en nedgang i kredittomsetningen overfor disse kundene.

Det antas at også et eventuelt forslag om å forby markedsføring av kreditt i sosiale medier på internett kan føre til en mindre reduksjon av kredittomsetningen.

I og med at forslaget innebærer en utvidelse av lovens virkeområde, kan flere næringsdrivende enn i dag bli omfattet av lovens regler. Etter gjeldende rett er slike avtaler regulert ved sedvanerettslige regler eller ved analogisk bruk av reglene i gjeldende finansavtalelov eller andre lover. Ulempene som dette eventuelt måtte medføre, synes ikke større enn at de oppveies av de fordeler som rettsavklaring for slike avtaler medfører.

Dersom det gis regler om overtredelsesgebyr, vil tjenesteytere som overtrer gitte bestemmelser, bli ilagt en kostnad. På den annen side kan en strengere håndheving medføre at konkurransen mellom ulike tjenesteytere i større grad skjer på mer like vilkår.

8.4 Kunden

Det vises omtalen i punkt 8.2 og 8.3 av forslaget om å utvide lovens virkeområde, som antas å gjelde tilsvarende for kundene.

Kundens erstatningsrettslige vern ved tjenesteyterens mislighold styrkes. Lovforslaget tar sikte på at kunden i større grad enn i dag skal kunne ta et informert valg om å inngå avtale, slik at et eventuelt misforhold mellom kundens forventninger og avtalens innhold blir redusert. Kundens utsikt til dekning ved tjenesteyterens mislighold økes ved forslaget om adgang til direktekrav overfor tjenesteyterens kontraktsmedhjelper.

Tydelige formkrav i forbindelse med avtaleinngåelsen vil skape større forutberegnelighet for kunden og kan bidra til økt tillit til aktører i markedet. Det samme gjelder reglene om tilsyn og eventuelle sanksjoner i form av overtredelsesgebyr.

Kunden skal etter lovforslaget lettere kunne sammenligne pris på ulike tilbud som følge av regler om standardisert terminologi og fremstilling og nettportal om sammenligning av priser. Kunden får for øvrig både rett og plikt til en refleksjonsperiode (betenkningstid) ved boliglån og en angrerett ved andre kredittavtaler.

Formålet med de foreslåtte reglene om kredittvurdering og avslagsplikt er en endret balansering av risikoen i avtaleforholdet til kundens fordel. Det

samme gjelder ved avtaler om valutalån, hvor lovforslaget gir kunden en rett til å konvertere til annen valuta på nærmere vilkår.

En forklaringsplikt for kredittyteren før avtaleinngåelse og et eventuelt forbud mot markedsføring av kreditt i sosiale medier er andre tiltak som forventes å redusere problemer i tilknytning til uhåndterbar gjeld.

9 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1

Paragrafen utvider lovens virkeområde sammenlignet med gjeldende § 1. Det vises til høringsnotatet punkt 2.2.

Første ledd annet punktum definerer en finansavtale som en avtale om betalingsoppgjør, konto og betalingstjenester, kreditt og kausjon. Disse avtaletypene er særskilt regulert i påfølgende kapitler i loven. For finansavtaler som ikke er regulert i de påfølgende kapitlene, gjelder bare kapittel 1 – men bare så langt avtalen ikke er regulert ellers i finansmarkedslovgivningen.

Annet ledd gir lovforslaget tilsvarende anvendelse på «lignende avtaler» så langt den passer, så fremt det ikke ville virke urimelig for avtalepartene. Dette kan for eksempel omfatte avtaler om investeringsprodukter som ikke er finansielle instrumenter og dermed heller ikke vil være avtaler om investeringstjenester.

Til § 2

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 2, men det foreslås som et alternativ å utvide lovens preseptoriske vern til alle boliglånskunder. Som andre alternativ foreslås det et preseptorisk vern for «mikroforetak».

Til § 3

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 3. Ordet «institusjon» er erstattet med «tjenesteyter».

Til § 4

Bestemmelsen er ny, men tar opp i seg flere krav til tjenesteyteren som finnes spredt i gjeldende lov, se eksempelvis gjeldende § 13, § 15 første ledd og § 49 tredje ledd.

Innholdet i veiledningsplikten etter annet ledd må ses i sammenheng med de krav som stilles til tjenesteyterne i forbindelse med den enkelte avtale, se blant annet lovforslaget §§ 35, 36, 78, 79, 94 og § 95.

Bestemmelsen innebærer en kodifisering av kravet om at tjenesteyteren skal kjenne sin kunde og tilpasse tilbudene som gis deretter. Et krav om å

innhente nødvendige opplysninger om kunden finnes i finansforetaksloven § 16-1 første ledd, verdipapirhandelloven § 10-11 fjerde og femte ledd og i prinsippene for god rådgivningsskikk fastsatt av finansnæringens autorisasjonsordninger. Kravet fremkommer dessuten av MCD artikkel 22 nr. 3 bokstav a.

Tredje ledd gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt. Bestemmelsen bygger på flere ulike formuleringer i direktiver som gjennomføres i finansavtaleloven om hvordan en tjenesteyter mer generelt skal oppfylle sin opplysningsplikt, se for eksempel MCD artikkel 13 nr. 1 og artikkel 14. Bestemmelsen suppleres av § 5 med hensyn til krav til kommunikasjonsform overfor en bestemt kunde.

Direktiv 93/13/EØF om urimelige avtalevilkår oppstiller krav om at skriftlige avtalevilkår med forbrukere alltid skal utformes på en klar og forståelig måte, jf. artikkel 5. Rettspraksis fra EU-domstolen om denne bestemmelsen vil være relevant også ved fastleggelse av kravet til klare opplysninger i finansavtaleloven. Det innebærer blant annet at det ikke er tilstrekkelig at opplysningene er språklig og grammatisk klart utformet. Klarhetskravet innebærer også en pedagogisk plikt til å forklare hvilken faktisk betydning ulike vilkår har for kunden. Tredje ledd annet punktum regulerer hvilke opplysninger tjenesteyteren skal gi.

Selv om tjenesteyteren har oppfylt opplysningspliktene etter tredje ledd, vil tjenesteyteren opptre i strid med kravene etter annet ledd dersom det produktet eller tjenesten som tilbys, ikke er i overensstemmelse med kundens interesser og behov. Se for øvrig høringsnotatet punkt 2.3.

Til § 5

Bestemmelsen ny, erstatter gjeldende § 8 og er nærmere drøftet i høringsnotatet punkt 2.8. Bestemmelsen tar opp i seg ulike krav til språk, medium og format som stilles til avtaler, informasjon, opplysninger og varslinger i direktivene. Bestemmelsen videreføre blant annet gjeldende § 15 tredje ledd.

Til § 6

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 46 om markedsføring av kreditt. Til forskjell fra gjeldende § 46 vil bestemmelsen gjelde for alle avtaler innenfor lovens virkeområde. Gjeldende § 46 foreslås inntatt i forskrift om markedsføring av kreditt. Det vises til høringsnotatet punkt 5.3.

Til § 7

Bestemmelsen er ny. Første ledd bygger på PSD II artikkel 41.Tredje ledd gjennomfører PSD II artikkel 72 og er delvis en videreføring av gjeldende §

35 femte ledd. Annet ledd bør ses i sammenheng med lovforslaget § 14. Det vises til høringsnotatet punkt 2.6.

Til § 8

Bestemmelsen er ny, men bygger delvis på gjeldende § 25 femte ledd. Det forslås å gi reglene generell anvendelse for alle avtaletyper loven dekker, når ikke annet er særskilt bestemt. Det generelle virkeområdet oppnås ved å plassere bestemmelsen om kunder med verge i lovens kapittel 1.

I første ledd bokstav a reguleres hvordan tjenesteyteren skal oppfylle sine plikter om opplysninger til en kunde med verge som er under 18 år. Hovedregelen etter forslaget er at opplysningene skal gis den eller de som er den mindreåriges verge, jf. første punktum. Det er i slike tilfeller ikke nødvendig å samtidig gi opplysningene til kunden. Begrunnelsen for dette forslaget er at mindreårige som hovedregel ikke selv har rettslig handleevne på det økonomiske området, jf. vergemålsloven § 9. Et viktig skille går ved fylte 15 år, jf. vergemålsloven § 12. Har en mindreårig over 15 år inngått avtale som nevnt i lovforslaget § 70, gjelder ikke hovedreglene i første ledd bokstav a. Retten til informasjon og opplysninger følger her av de alminnelige reglene for avtaleforholdet, herunder reglene i lovforslaget kapittel 3.

Departementet ber særlig om høringsinstansenes syn på om hvem som bør være mottaker av opplysninger om kundeforholdet når det gjelder mindreårige under 15 år. Ordlyden i gjeldende § 25 femte ledd i finansavtaleloven tyder på at opplysninger «institusjonen skal meddele kontohaver», ikke skal sendes vergen når en mindreårig under 15 år har fått konto (opprettet i samsvar med alminnelig vergemålsrettslige bestemmelser) og innestående på konto utgjør midler den mindreårige kan disponere på egenhånd. I relasjon til denne gruppen av mindreårige kan det være lite hensiktsmessig at vergene tilsynelatende står overfor to valg: konto hvor vergene ikke får tilgang til kontoinformasjon, eller ingen konto som den mindreårige kan disponere selv. Når vergene her kan gjøre det mer, altså opprette konto for mindreårig under 15 år, bør de også kunne gjøre det mindre, det vil si opprette konto for en mindreårig under 15 år og forbeholde seg retten til å få tilgang til kontoinformasjon som den mindreåriges verge. Gjeldende lov synes ikke å være til hinder for at det avtales en slik løsning, så lenge opplysningene også meddeles «kontohaver».

Det foreslås likevel ikke noen særregel for midler som en mindreårig under 15 år kan disponere på konto i lovforslaget. Departementet viser til at det å disponere midler på egenhånd og det å få tilgang til informasjon om hvordan en konto forvaltes, som innebærer mere enn å disponere over midler, er ulike rettslige spørsmål som nettopp er bakgrunn for deler av reguleringen i gjeldende § 25. Slik lovforslaget nå er utformet, vil det for mindreårige under 15 år være opp til vergene å avtale med betalingstjenesteyteren både om det skal inngås avtale om konto hvor den mindreårige får disponere egne midler,

og, til forskjell fra ordlyden i nåværende § 25 femte ledd, om hvem som skal motta opplysninger på vegne av den mindreårige kunden. Dersom det ikke avtales noe særskilt, vil det etter lovforslaget være en presumsjon for at det er vergene som er rette mottakere av opplysningene. Det kan derfor avtales den løsning som vergene mener er mest hensiktsmessig, hensett til barnets modenhet. Siden vergen utøver rettslig handleevne på vegne av den mindreårige, hører det under vergens kompetanse for mindreårige under 15 år å avslutte kundeforholdet eller trekke tilbake samtykket til at kontoinformasjon bare sendes den mindreårige under 15 år. Vergenes kompetanse skal imidlertid ikke avskjære den mindreåriges rett til innsyn jf. nedenfor.

Når vergene har opprettet konto for en mindreårig under 15 år, fortsetter kontoavtalen å gjelde etter at den mindreårige har fylt 15 år. Dersom en mindreårig over 15 ønsker å kunne disponere både økonomisk og rettslig over kontoen, kan den mindreårige i samsvar med lovforslaget § 69 etter forslaget inngå en ny og selvstendig avtale. Det kreves med andre ord samtykke fra vergene for å «konvertere» en konto opprettet for den mindreårige før denne fylte 15 år, til en konto etter § 69.

Første ledd bokstav a annet punktum er ny. Bestemmelsen skal sikre at mindreårige får innsyn i egne kundeforhold fra fylte 12 år. Bestemmelsen medfører ingen plikt for tjenesteyteren til å gi informasjon av eget initiativ til den mindreårige. Ordlyden «hos tjenesteyteren» medfører at den mindreårige i utgangspunktet må møte hos tjenesteyteren, om denne krever det. Begrepet «innsyn» skal forstås slik at den mindreårige ikke har krav på å få opplysningen tilsendt, sammenstilt eller utlevert. Men samtidig er bestemmelsen ikke til hinder for at tjenesteyter, når denne finner det forsvarlig, kan velge å imøtekomme et ønske om innsyn på en annen måte. Her må det utvises et skjønn, avhengig av avtaletypen, barnets modenhet og behov.

I første ledd bokstav b reguleres hvordan en tjenesteyter skal oppfylle sine plikter om opplysninger til en kunde som er over 18 år og har verge. Det beror på reglene i vergemålsloven hvorvidt og i hvilken utstrekning en person med verge kan disponere over midler på egen hånd. Opplysninger om slike midler skal gis bare til kunden. Andre opplysninger skal gis til både kunden og vergen.

Til § 9

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende § 9 tredje ledd om gjennomføring av EØS- forordninger i norsk rett.

Selv om forordningene som nå er gjennomført i finansavtaleloven, tematisk passer inn i lovforslaget kapittel 3, vil plasseringen av gjennomføringsbestemmelsen i kapittel 1 også kunne gjøre lovens brukere oppmerksomme på at reglene i forordningene kan ha betydning også for

anvendelsen av reglene i lovens kapittel 1. I tillegg vil en plassering i lovens kapittel 1 minske faren for at det skulle oppstå spørsmål om hvordan reglene i forordningene står i relasjon til reglene om virkeområdet i de enkelte kapitlene.

Til § 10

Bestemmelsene i første og annet ledd er nye, men antas i det vesentlige å samsvare med sedvaneretten ved forbrukeravtaler.

Den alminnelige reklamasjonsregelen i første ledd bygger på forbrukerkjøpslovens regler om det samme. Etter innføring av EØS-regler i forbrukerkjøpsloven har den relative reklamasjonsfristen for forbrukerkjøpsavtaler fått tilføyelsen «fristen for å reklamere kan aldri være kortere enn to måneder fra det tidspunkt da forbrukeren oppdaget mangelen», jf. forbrukerkjøpsloven § 27. Denne fristen vil antas i vesentlig grad å ha redusert betydningen av den tradisjonelle fristen «innen rimelig tid». En frist på to måneder fremstår som rettsteknisk og prosessuelt enklere enn «innen rimelig tid». Det forslås derfor en alminnelig reklamasjonsfrist på to måneder i finansavtaleloven, når ikke noe annet fremgår av særskilte bestemmelser om reklamasjon. En slik bestemmelse er det et eksempel på i lovforslaget § 68.

Lovforslaget er en regel om såkalt «nøytral reklamasjon». Fristen regulerer ikke når en kunde må spesifisere sitt krav, såkalt spesifisert reklamasjon. I det finansavtaleloven vil regulere et bredt spekter av tjenesteavtaler, jf. lovforslaget § 1, vil det neppe være hensiktsmessig å angi en frist for spesifisert reklamasjon eller en absolutt reklamasjonsfrist.

Av samme grunn er det ikke foreslått å regulere andre misligholdsbeføyelser enn hevingsadgangen og erstatning. Når et mislighold ikke anses vesentlig, og annet ikke følger av særskilte bestemmelser, regulerer ikke loven hvilke sanksjoner kunden i så fall kan ha utover erstatning for påført tap. Dersom kunden ikke får tilbud om kompensasjon, retting eller omlevering, vil imidlertid misligholdet innen rimelig tid etter at det er reklamert etter omstendighetene likevel kunne anses som vesentlig.

Dersom ytelsen allerede er levert, stilles det et skjerpet krav til hevingsadgangen. Begrunnelsen for et slikt skjerpet krav er at det i de fleste tilfeller vil være umulig å levere ytelsen tilbake på en slik måte at tjenesteyteren kan benytte ytelsen til andre formål. Det første alternativet er her at nytten av den leverte ytelsen er ubetydelig for kunden og at tjenesteyteren ikke påføres et urimelig stort tap. Ved masseproduserte ytelser vil tjenesteyteren sjelden kunne sies å bli påført et urimelig stort tap. Får kunden levert feil betalingsinstrument, kan kunden i prinsippet heve selv om tjenesteyteren ikke kan benytte det leverte betalingsinstrumentet til andre kunder. Har kunden mottatt uavhengig finansiell rådgivning, kan det hevdes at selv om det ikke var rådgivning med et slikt innhold kunden ba om

i oppdraget, vil kunden etter omstendighetene likevel kunne ha en viss nytte av den rådgivningen som er gitt, samtidig som det kan innebære et stort tap for rådgiveren å ikke få sitt honorar. I et slikt tilfelle kan kunden likevel heve etter det andre skjerpende hevingsalternativet, forutsatt at kundens formål med oppdraget blir forfeilet.

Tredje ledd svarer til § 7 i nåværende lov.

Til § 11

Bestemmelsen er ny og oppstiller vilkår for krav om erstatning fra kunder og potensielle kunder. Bestemmelsen gjelder både i og utenfor kontrakt og er nærmere behandlet høringsnotatet punkt 2.4.

Bestemmelsen er utformet etter modell av PSD II artikkel 93.

Til § 12

Bestemmelsen er ny og er utformet etter modell av håndverkertjenesteloven § 28 og bustadoppføringslova § 36. Det vises til høringsnotatet punkt 2.4.

Til § 13

Bestemmelsen er ny og gir en regulering av tjenesteyterens ansvar overfor sine kunder for tredjepersoners opptreden.

I første ledd reguleres tjenesteyterens ansvar for sine kontraktsmedhjelpere. Kunden kan etter første punktum holde tjenesteyteren ansvarlig for manglende oppfyllelse som skyldes tjenesteyterens kontraktsmedhjelper. Gjennom denne bestemmelsen kan kunden for eksempel rette krav om erstatning, jf. § 11, for manglende oppfyllelse som skyldes svikt hos tjenesteyterens kontraktsmedhjelper. Bestemmelsen skal forstås slik at tjenesteyteren ikke er ansvarlig dersom kontraktsmedhjelperen ville gått fri for ansvar etter regelen i §§ 11 og 12.

Første ledd gir tjenesteyteren et mer omfattende ansvar enn det tradisjonelle kontraktsmedhjelperansvaret. Når begrepet «kontraktsmedhjelper» ikke er benyttet i første ledd, er det fordi det ikke er nødvendig å påvise at det foreligger et avtaleforhold med tjenesteyteren. Bestemmelsen kan være praktisk der noen tilsynelatende opptrer som finansagent, men uten å ha noen avtale med tjenesteyteren, for eksempel en «agent» som formidler kunder ved bruk av annonser, uten at tjenesteyteren har noen avtale med «agenten», men likevel velger å yte en viss godtgjørelse til annonsøren for kunder som formidles. På samme måte omfattes de tilfeller en finansagent feilaktig tror at det foreligger et representasjonsforhold, og tjenesteyteren ikke gjør noe for å korrigere inntrykket og i stedet avventer for å se hva finansagenten formidler av kunder.

Første ledd annet punktum regulerer risikofordeling ved svindelforsøk, eksempelvis «phishing» og «skimming».

Phising er e-postsvindel for å samle inn personlige opplysninger, som for eksempel brukernavn og PIN-kode for å få tilgang til nettbank. I et typisk eksempel på phishing sender svindlerne ut e-post som tilsynelatende kommer fra en bank, med beskjed om at kunden må logge seg inn i nettbanken for å kontrollere kontoopplysningene sine. Linken til nettbanken som oppgis, er imidlertid falsk, og sender i stedet brukeren til en nettside som kontrolleres av svindlerne. Dermed kan de registrere og lagre opplysningene brukeren taster inn.

Skimming er et begrep som brukes om uautorisert kopiering av betalingskort. Skimming foregår vanligvis i minibanker ved at svindlerne fester en liten kortleser som kopierer kortinformasjonen over kortleseren i minibanken. Denne typen innretninger kan være meget sofistikerte og kan være svært vanskelige å oppdage. Det forekommer også at svindlerne monterer et kamera over tastaturet i minibanken for å filme inntastingen av PIN-koden. Kortinformasjonen som blir kopiert på denne måten, blir vanligvis brukt til å produsere falske kort, som igjen brukes til minibankuttak eller varekjøp. Dette har blitt en vanlig måte å kopiere kort på.

For at ansvar skal være aktuelt, må tjenesteyteren kjenner til at noen uriktig utgjør seg for å være tjenesteyteren, og at svindleren gjør dette overfor tjenesteyterens kunder. Et tredje vilkår er at tjenesteyteren ikke med rimelige tiltak har forsøkt å advare sine kunder. Vilkårene er kumulative og gir derfor tjenesteytere et incentiv til å forebygge svindelforsøk ved jevnlig å advare og informere sine kunder om hvordan de kan unngå å bli utsatt for svindel. Når tjenesteyteren på denne måten holdes ansvarlig for tredjepersoners svindelforsøk, bygger vurderingen på hvem som er nærmest til å bære risikoen for svindel ved teknisk kompliserte løsninger som tjenesteyteren tilbyr og oppmuntrer sine kunder til å benytte. Videre vil en slik risikoplassering være et sterkt incentiv for tjenesteyteren til stadig å søke å utvikle sikrere løsninger for sine tjenester eller alternative tjenester med redusert risiko. Kunden har på sin side i praksis få muligheter til det samme. Og sist, men ikke minst er det tjenesteyteren som har best mulighet for å pulverisere tapet ved slik svindel.

Annet ledd innebærer en mulighet for kunden til å gjøre sitt krav gjeldende direkte mot tjenesteyterens kontraktsmedhjelper. Selv om det synes å være regelen i første ledd som er mest praktisk for kundene (at tjenesteyteren holdes ansvarlig for sin kontraktsmedhjelper), er det vanskelig å se noen prinsipiell begrunnelse for hvorfor ikke kunden bør innrømmes en direktekravsadgang også for finansavtaler og finansoppdrag. En slik hjemmel for direktekrav finnes for eksempel i kjøpsloven kapittel XIV, bustadoppføringslova § 37, håndverkertjenesteloven § 27, avhendingslova § 4-16 og forbrukerkjøpsloven § 35.

Mens annet ledd annet punktum innskrenker muligheten for tjenesteyteren og kontraktmedhjelperen til i en avtale seg imellom å begrense kundens

adgang til å fremme direktekrav, setter tredje punktum visse grenser for kundens direkte krav. Etter tredje punktum gjelder de regler i loven som får anvendelse på kundens krav mot sin tjenesteyter, tilsvarende anvendelse for kundens krav mot tjenesteyterens kontraktsmedhjelper. For eksempel må kunden også overfor kontraktsmedhjelperen fremsette sitt krav før utløpet av reklamasjonsfristen i lovforslaget § 10.

I motsetning til hva som ellers er vanlig ved regler om direktekrav, er regelen i lovforslaget ikke avgrenset til tidligere salgsledd eller leverandørledd. Bestemmelsen vil derfor også kunne være praktisk for en kunde der for eksempel en tjenesteyter bruker en kontraktsmedhjelper til å oppfylle overfor kunden. Direktekravsadgangen er heller ikke betinget av at kunden først forsøker å fremme kravet til tjenesteyteren, selv om en slik fremgangsmåte i de fleste tilfeller vil være det praktiske.

Til § 14

Bestemmelsen er ny og regulerer ansvarsfordelingen mellom tjenesteyteren og kunden ved misbruk av sertifikat for elektronisk signatur. Bestemmelsen er utformet etter modell av lovforslaget § 64. Det vises til spesialmerknadene til denne bestemmelsen, samt høringsnotatet punkt 2.5.

Til § 15

Bestemmelsen er ny og gjennomfører PSD II artikkel 101. Bestemmelsen gjelder likevel alle som yter tjenester som er omfattet av loven som ledd i næringsvirksomhet, og er dermed ikke begrenset til å gjelde ved ytelse av betalingstjenester.

Første ledd oppstiller krav til interne prosedyrer for klagebehandling som skal være tilgjengelig for kundene. Annet ledd stiller krav til blant annet saksbehandlingstid ved behandling av klager. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 2.7.

Til § 16

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 4. Det er imidlertid foretatt enkelte språklige og redaksjonelle endringer.

Det stilles krav til nasjonale regler om behandling av tvister i klageorgan i PSD II artikkel 101, PAD artikkel 24, CCD artikkel 24 og MCD artikkel 39.

Til § 17

Bestemmelsen er ny, men bygger delvis på gjeldende § 56 a og gjeldende forskrift om kredittavtaler § 16. Det stilles krav til nasjonale regler om tilsyn i PSD II artikkel 100, PAD artikkel 21, CCD artikkel 20 og MCD artikkel 5.

I første ledd slås det fast at Forbrukerombudet fører tilsyn utfra hensyn til forbrukerne. Forbrukerombudet fører allerede i dag tilsyn med hjemmel i

markedsføringsloven og gjeldende § 56 a. I praksis fører Forbrukerombudet tilsyn med langt mer enn markedsføring i det Forbrukerombudet også fører tilsyn med avtalevilkår, jf. markedsføringsloven § 22. I Ot.prp. nr. 55 (2007–2008) på side 20 heter det:

«Markedsføringsloven er generelt utformet og gir Forbrukerombudet og Markedsrådet myndighet til å gripe inn mot urimelige handlinger ut fra hensynet til forbrukerne. På mange områder er hensynet til forbrukerne særskilt ivaretatt gjennom spesiallovgivning som er delvis kontraktsrettslig og delvis offentligrettslig, eksempelvis pakkereiseloven og angrerettloven. Ofte inneholder ikke disse spesiallovene håndhevings- og sanksjonsbestemmelser. I forarbeidene til eksempelvis angrerettloven er det imidlertid vist til at Forbrukerombudet vil kunne gripe inn mot lovstridige handlinger med hjemmel i markedsføringsloven.»

Når det foreslås at Forbrukerombudet skal ha kompetanse også til å føre tilsyn med boliglån og «forbrukerkausjon», er dette for å unngå tvil om kompetansevilkåret skulle være oppfylt. Når disse avtalene er gitt et preseptorisk vern etter lovforslaget § 2, tilsier de samme hensynene at Forbrukerombudet får tilsynskompetanse.

For den næringsdrivende og for samarbeidende tilsynsmyndigheter er det sentralt at regler om habilitet og taushetsplikt ikke varierer utfra hvilket tilsynsorgan som fører tilsyn. Departementet foreslår derfor at finanstilsynsloven § 7 mv. skal gjelde tilsvarende for Forbrukerombudet og Markedsrådet ved tilsyn etter finansavtaleloven, jf. lovforslaget annet ledd.

Tredje ledd er en ren opplysningsbestemmelse som minner leseren av loven om at også Finanstilsynet fører tilsyn med finansforetak. Det er derfor til dels overlappende tilsyn. Mens Forbrukerombudets tilsynskompetanse vil omfatte næringsdrivende og deres avtaler om betalingsoppgjør i lovforslaget kapittel 2 eller en næringsdrivende som sporadisk yter kreditt til kunder som faller inn under lovforslaget kapittel 4, men ikke finansvirksomhetslovgivningen, synes ikke Finanstilsynet å tilsvarende kompetanse, med mindre en av partene i betalingsoppgjøret er et foretak som Finanstilsynet kan føre tilsyn med. Bestemmelsen har altså ingen rettslig betydning for Finanstilsynets tilsynskompetanse, som ikke er særskilt regulert i lovforslaget.

Til §§ 18 til 21

Bestemmelsene er nye, men viderefører hoveddelene av gjeldende kapittel 5 og 6. Det vises til punkt 2.9. Sammen med lovforslaget § 77 og forskriftsforslaget § 2 og § 23 gjennomfører de krav som CCD og MCD stiller til kredittformidlere.

Til § 22

Bestemmelsen er ny og regulerer virkeområdet for kapittel 2. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 9 annet ledd.

Til § 23

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 38 uten endringer.

Til § 24

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 39 uten endringer.

Til § 25

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende § 39 a.

Til § 26

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 39 b, men med noen endringer.

Nytt er at bestemmelsen gjennomgående er endret til å gjelde betalingsmiddel i tillegg til betalingsinstrument. Formålet med endringen er å gjøre det klart at begrensningen med hensyn til gebyrets størrelse også gjelder for eventuelle gebyrer på betaling med kontanter.

Bestemmelsen i tredje ledd er også ny, og gjennomfører PSD II artikkel 60 nr. 3.

Forbudet mot gebyrer for bruk av visse betalingsinstrumenter i PSD II artikkel 60 nr. 4 foreslås inntatt i forskrift med hjemmel i første ledd fjerde punktum.

Til § 27

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av § 39 c. Bestemmelsen gjennomfører PSD II artikkel 62 nr. 2.

Virkeområdet er utvidet idet alle betalingstransaksjoner som faller innenfor virkeområdet for kapittel 2, også de transaksjonene som omfatter en valutaveksling, omfattes. Den nåværende bestemmelsen er begrenset til å gjelde betalingstransaksjoner som ikke involverer valutaomregning. Forslaget har sammenheng med den generelle utvidelsen av betalingstjenestedirektivets virkeområde, se nærmere punkt 4.1.5.

Til § 28

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 6 første ledd. Gjeldende § 6 annet ledd videreføres i lovforslaget § 88 fjerde ledd.

Til § 29

Bestemmelsen viderefører lov 22. mai 1902 nr. 11 om den almindelige borgerlige Straffelovs Ikrafttræden § 12 nr. 1.

Straffelovens ikrafttredelseslov, herunder § 12 nr. 2, foreslås etter dette opphevet, se høringsnotatet punkt 3.

Til § 30

Bestemmelsen regulerer virkeområde for kapittel 3 og er nærmere behandlet i høringsnotatet punkt 4.1. Bestemmelsen er delvis en videreføring av gjeldende finansavtalelov §§ 9 og 10. Paragrafen gjennomfører dermed PAD artikkel 16. Paragrafen sammenfaller med noe av bakgrunnen for revisjonen av PSD II, som begrunnes blant annet med behovet for å regulere tilgang og sikkerhet for teknisk komplekse løsninger. Det vises til punkt 4.1 for en nærmere redegjørelse for bakgrunnen for enkelte av de foreslåtte endringene.

Første ledd første punktum slår fast at kapittelet gjelder for kontoavtaler og betalingstjenester. Det er ikke et vilkår at avtalen er inngått med en finansinstitusjon eller lignende institusjon. Dette har sammenheng med at det generelle virkeområdet for finansavtaleloven foreslås endret på tilsvarende måte. Men samtidig presiseres det at reglene bare gjelder for virksomhet med tillatelse som nevnt i finansforetaksloven § 2-3. I praksis antar derfor departementet at denne endringen ikke vil ha nevneverdig betydning. Det understrekes samtidig at lovforslaget § 1 annet ledd skal forstås slik at lovens kapittel 3 kommer tilsvarende til anvendelse på avtaleforhold mellom en kunde og en yter av betalingstjenester uten tillatelse etter finansforetaksloven, idet kundens behov for kontraktsrettslig vern ikke blir mindre som følge av at tjenesteyteren ikke har de nødvendige tillatelser til sin virksomhet.

Reguleringen av betalingstransaksjoner over landegrensene og i andre valutaer som i dag er regulert i § 9 fjerde ledd, foreslås flyttet til forskrift med hjemmel i lovforslaget § 30 annet ledd. Se forskriftsforslaget § 4. Utformingen av forskriftshjemmelen er foreslått språklig forenklet. Med «valuta i en EØS-stat» skal forstås både valuta i en EØS-stat som ikke benytter euro (for eksempel svenske kroner eller britiske pund) og euro (selv som euro ikke er en valuta som tilhører en stat som sådan). For øvrig utgår gjeldende § 9 annet ledd i det disse reglene foreslås som nytt kapittel 2, mens tredje ledd videreføres i lovforslaget § 9.

Til § 31

Paragrafen er ny. Den har en parallell til lovforslaget § 76.

I første ledd gjennomføres PSD II artikkel 66 nr. 1 og 67 nr. 1, som skal sikre at en betalingstjenesteyter ved bruk av avtalevilkår ikke hindrer kunden i å gjøre bruk av betalingsfullmektig eller opplysningsfullmektig.

Annet ledd medfører at det å ha et betalingsinstrumentet i hende, ikke anses som lovlig avtalt form for samtykke etter lovforslaget § 47, men da altså med unntak for elektroniske småpenger. jf. § 34. Forslaget konsumerer forbudet

mot ihendehaverklausuler i gjeldende § 17 for innskuddsbøker, med mindre innskuddsboken oppfyller vilkårene for å anses som elektroniske småpenger.

Til § 32

Første ledd definerer hva som menes med «kontoavtale», mens annet ledd definerer hva som utgjør en «betalingstjeneste». Ved gjennomføringen av direktiv 2007/64/EF (PSD I) ble begrepet «betalingsoppdrag» erstattet med «betalingstransaksjon», mens det tradisjonelle begrepet «kontoavtale» ble tatt opp i et videre begrep «rammeavtale». Videre ble begrepet «betalingsordre» innført i samsvar med direktives terminologi, jf. her Ot.prp. nr. 94 (2008-2009) på side 30. Det vises til høringsnotatet punkt 1.3. Begrepet «rammeavtale» synes ikke å ha blitt tatt i bruk blant publikum i større omfang. De fleste rammeavtalene vil være en avtale om blant annet konto.

Det foreslår derfor å benytte det tradisjonelle begrepet «kontoavtale» som vil være dekkende for de fleste «rammeavtaler» i praksis. Definisjonen i lovforslaget § 32 første ledd tilsvarer direktivets definisjon av «rammeavtale» der rammeavtalen inneholder en forpliktelser og vilkår for oppretting av en konto.

Bestemmelsens annet ledd regulerer hva som menes med betalingstjenester i dette kapittelet, og bygger på gjeldende § 11. Bestemmelsen gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 3, jf. vedlegg 1. Vedlegg I angir i åtte punkter hva som er å anse som betalingstjenester. I lovforslaget er direktivets punkt 1 og 2 gjennomført i annet ledd bokstav a, mens direktivets punkt 3 og 4 er gjennomført i bokstav b. På den andre siden er direktivets nr. 5 gjennomført i annet bokstav a og b

Gjeldende § 11 annet ledd er foreslått flyttet til forskriften § 5.

Til § 33

Bestemmelsen er ny, men viderefører delvis gjeldende § 14. Bestemmelsen gjennomfører PAD artikkel 15 til 18. Det vises til høringsnotatet punkt 4.2.

Utover hva bestemmelsen selv angir, foreslås det å regulere i forskrift hva som anses som grunnleggende betalingstjenester, jf. forskriftsforslaget § 7.

Til § 34

Bestemmelsen er til dels ny, men viderefører sammen med forskriftforslaget § 6 i hovedsak reguleringen av «småpengeinstrument» i gjeldende kapittel 2. Bestemmelsen gjennomfører PSD II artikkel 42 og 65.

Det som er felles for de betalingsinstrumentene som er regulert i artikkel 65, er kravet om bestemte beløpsgrenser. Den høyeste tillatte beløpsgrensen er 500 euro for forhåndsbetalte betalingsinstrument, jf. artikkel 65 nr. 2. Mens gjeldende § 12 bokstav r angir en definisjon av småpengeinstrument ved bruk

av euro, foreslår departementet at det i stedet settes en høyeste beløpsgrense i norske kroner, jf. forskriftshjemmelen i annet ledd.

I forskriftsforslaget § 6 foreslås det at beløpsgrensen for elektroniske småpenger settes til 4 000 kroner for kontantkort. For elektroniske småpenger som ikke er knyttet til kontantkort, foreslås det at grensen settes til 500 kroner per transaksjon, eller en beløpsgrense på 2000 kroner og det samme beløpet som høyeste tillatte lagringsverdi.

Til § 35

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 15 annet til femte ledd og § 14 a første ledd andre punktum. Bestemmelsen innebærer sammen med forskriftsforslaget § 8 en gjennomføring av PSD II artikkel 51, jf. artikkel 52 og PAD artikkel 20. Opplysningsplikten for kontoavtaler har sin parallell i lovforslaget § 78 om opplysningsplikt forut for inngåelse av kredittavtale og § 94 for kausjonsavtaler. Siden mange kredittavtaler innebærer at kreditten disponeres på en konto, vil både § 36 og § 78 komme til anvendelse på samme avtaleforhold, og i praksis vil betalingstjenesteyteren og kredittyteren i så fall være den samme.

Til § 36

Første ledd er en videreføring av gjeldende § 23 og gjennomfører PSD II artikkel 44 nr. 1 og 3 og artikkel 45 nr. 1. Gjeldende § 23 første ledd fjerde punktum med krav til klare og forståelige opplysninger videreføres i lovforslaget § 4 tredje ledd fjerde punktum.

Annet ledd gjennomfører nye bestemmelser i PSD II artikkel 45 nr. 2 om krav til opplysninger når en enkeltstående betalingstransaksjon gjennomføres via en betalingsfullmektig.

Til § 37

Bestemmelsen er ny og regulerer tjenesteyterens adgang til å kreve vederlag og gebyr utover hva som følger av lovforslaget § 33.

Bestemmelsen oppstiller visse begrensninger i betalingstjenesteyterens adgang til å kreve gebyrer. Bestemmelsen innebærer en videreføring av gjeldende § 14 a med enkelte endringer, og gjennomfører PSD II artikkel 40, 45 nr. 2, 55 nr. 2, 62 nr. 1 og 70 nr. 1.

Bestemmelsen er parallell til § 81 for kredittavtaler.

Til § 38

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 16 og gjennomfører PSD II artikkel 54. Når det gjelder forståelsen av annet ledd første punktum, vises det til omtalen av den tilsvarende bestemmelsen for kredittavtaler i merknaden til lovforslaget § 82 annet ledd. Gjeldende § 16 tredje ledd er delvis videreført i

annet ledd tredje punktum. Ved avtaleinngåelsen må kunden undertegne avtalen med penn eller digitalt. Senere endringer kan inntas i kontoavtalen ved å benytte fremgangsmåten i lovforslaget § 43. Det vil si at kunden ved passivitet kan binde seg dersom vilkår dermed anses tatt inn i kontoavtalen. Betalingstjenestetilbyderen vil imidlertid ha bevisbyrden for at et vilkår er inntatt i kontoavtalen, jf. lovforslaget § 7.

Bestemmelsen er parallell til lovforslaget § 82 for kredittavtaler og § 97 for kausjonsavtaler.

Til § 39

Bestemmelsen er ny og minner om de særskilte reglene for fjernsalg av finansielle tjenester.

Til § 40

Bestemmelsen er ny og regulerer det som ofte blir benevnt som «kontoutskrift». Det foreslås i stedet et teknologinøytralt begrep – «kontoinformasjon». Bestemmelsen som foreslås, konsumerer gjeldende § 56 og deler av § 48 a. Lovforslaget bygger dessuten på gjeldende § 30. Både PSD II og PAD har enkelte regler om hvilke opplysninger som skal gis i tilknytning til konto eller et gjennomført betalingsoppdrag. Utover dette synes ikke informasjonskrav i relasjon til kontoforvaltning å være omfattet av direktivenes virkeområde.

Med hensyn til bestemmelsens fjerde ledd, vises det til merknaden til lovforslaget § 53.

Bestemmelsen har en viss parallellitet til § 84 for kredittavtaler.

Til § 41

Bestemmelsen er ny og gjelder når kunden har avtale med flere betalingstjenesteytere som alle er involvert i gjennomføringen av et betalingsoppdrag. Et eksempel kan være at betalingskortet er utstedt av en annen betalingstjenesteyter enn den som tilbyr kontoen. Et annet eksempel er når kunden benytter en betalingsfullmektig.

Annet ledd gjennomfører PSD II artikkel 43 nr. 2 og er innholdsmessig en videreføring av § 23 fjerde ledd. Formuleringen i § 23 fjerde ledd er at betalingstjenesteyteren «skal […] ikke gi» de aktuelle opplysningene. Språklig kan dette forstås som et forbud mot å gi opplysninger. Poenget med bestemmelsen er imidlertid at betalingstjenesteyteren ikke er forpliktet til å gi opplysninger som kunden allerede har fått fra en annen betalingstjenesteyter. Ordlyden er endret i tråd med dette, men det tilsiktes ingen realitetsendring.

Til § 42

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 18, og gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 54 nr. 1.

Bestemmelsen tilsvarer § 85 i kapitlet om kredittavtaler.

Til § 43

I det vesentlige er bestemmelsen en videreføring av gjeldende § 20, med to unntak: Det er foretatt en endring sammenlignet med gjeldende § 20 fjerde ledd første punktum, hvor passusen «uten fradrag for vederlag som nevnt i § 19 første ledd» ikke videreføres. Begrunnelsen for dette er at betalingstjenesteyteren etter forslaget som hovedregel ikke kan kreve gebyr eller vederlag for oppsigelse av kontoavtalen. Betalingstjenesteyteren kan ved oppsigelse bare gjøre fradrag for avtalte gebyr og vederlag i samsvar med lovforslaget § 37.

Gjeldene § 20 tredje ledd utgår fordi hevingsadgangen etter forslaget er regulert i lovforslaget § 10, jf. bestemmelsens femte ledd.

Bestemmelsen gjennomfører PSD II artikkel 55 nr. 1 og inneholder ellers nasjonale bestemmelser i overensstemmelse med de valgmuligheter som følger av artikkel 55 nr. 5 og 6. Bestemmelsen tilsvarer § 86 i kapitlet om kredittavtaler.

Til § 44

Bestemmelsen er ny og gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 10, jf. artikkel 9 og artikkel 13. Det vises til punkt 4.3.

Til § 45

Bestemmelsen er til dels en videreføring av gjeldende § 21. Den gjennomfører PSD II artikkel 55 nr. 3 og betalingskontodirektivet artikkel 19 og 20 nr. 5. Det følger av lovforslaget § 15 annet ledd at betalingstjenesteyteren ved heving skal informere om klageadgang og etablert klageorgan, jf. § 16.

Bestemmelsen tilsvarer § 87 i kapitlet om kredittavtaler.

Til § 46

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 22. Bestemmelsen gir imidlertid betalingstjenesteyteren valget mellom å sende melding i rekommandert brev eller på annen måte innhente bekreftelse på at slik melding om kontoen er mottatt av kunden eller arvingene. I annet ledd er det inntatt en ny bestemmelse for de tilfeller at innestående på konto ikke dekker kostnaden for å sende rekommandert brev som nevnt i første ledd. I slike tilfeller vil det være tilstrekkelig å gi melding i ordinær forsendelse til kundens eller

arvingenes sist kjente adresse. Ordinær forsendelse kan også omfatte en digital postkasse som ikke er en del av betalingstjenesteyterens eget tilbud, men hvor kunden eller arvingene har gitt et samtykke til å motta meldinger fra det offentlige eller private. Et eksempel er tjenesten Digipost. Begrunnelsen for forslaget er at det finnes en rekke kontoer hvor innestående kun utgjør noen øre eller få kroner i kundens favør. I mange av disse tilfellene anser trolig kunden eller arvingene at innestående ikke er verdt bryet med å avvikle kundeforholdet.

Til § 47

Bestemmelser er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 24 annet til fjerde ledd og gjennomfører PSD II artikkel 64, artikkel 65 nr. 4 og artikkel 81.

Fjerde ledd er en videreføring av gjeldende § 26 fjerde ledd med noen språklige endringer.

Gjeldende § 26 annet ledd om at kunden skal varsle sin institusjon skriftlig, foreslås ikke videreført. Begrunnelsen for dette forslaget er at spørsmål om hvordan samtykke til en betalingstransaksjon skal gis, synes tilstrekkelig regulert i lovforslaget § 47. Det sentrale ved gjentatte direktebelastninger er at betalingsoppdraget bygger på kundens samtykke, og at dette blir dokumentert av betalingstjenesteyteren. Det virker uklart hva som i så fall vil være begrunnelsen for en varslingsregel i tillegg til kravet om samtykke som gjelder for enhver betalingstransaksjon, herunder direkte engangsbelastning og gjentatte direktebelastninger.

Det samme gjelder for regelen i gjeldende § 26 tredje ledd som pålegger institusjonen å påse at belastningen ligger innenfor avtalens grense. Dette er bare en annen måte å formulere det som allerede følger av lovforslaget § 47 om at en betalingstransaksjon bare anses som godkjent dersom kunden har samtykket til transaksjonen. Når et beløp ligger utenfor den høyeste belastningsgrensen som en avtale om gjentatte direktebelastninger angir, kan ikke belastningen anses som godkjent. Regelen i gjeldende § 26 synes ikke å gi andre regler for tilbakekall av samtykke med gjentatte direktebelastninger enn det som gjelder for andre direktebelastninger etter gjeldende § 28 annet ledd annet punktum, jf. gjeldende § 24 fjerde ledd. Disse bestemmelsene er videreført i lovforslaget § 49.

Til § 48

Bestemmelsen gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 78. Bestemmelsen regulerer når et betalingsoppdrag skal anses mottatt, og bygger på gjeldende § 26 a.

I første ledd foreslås en ny bestemmelse om at betalerens konto ikke må belastes før betalingsoppdraget er mottatt, jf. nye formuleringer om dette i artikkel 78 nr. 1 annet avsnitt første punktum. Bestemmelsen vil hindre betalingstjenesteyteren i å belaste kundens konto den dagen

betalingsoppdraget faktisk er mottatt, mens betalingsoppdraget først gjennomføres på det senere tidspunktet da ordren er mottatt i direktivets forstand. Bestemmelsen forhindrer at betalingstjenesteyteren skaffer seg en rentefordel (såkalt «float») og må ses i sammenheng med det generelle formålet om å unngå bruk av valørdatoer til skade for kundene, jf. fortalen punkt 84.

En tilsvarende regulering som en rent nasjonal regel finnes i gjeldende § 26 c første ledd annet punktum.

Til § 49

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 28, men likevel med en annen redaksjonell og språklig utforming. Bestemmelsen gjennomfører PSD II artikkel 80.

Til § 50

Bestemmelsen regulerer betalingstjenesteyterens plikter ved avvisning av et betalingsoppdrag og gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 79. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 26 b.

Første ledd fastslår at kunden skal varsles om avvisning. Det er inntatt en presisering om at dette gjelder både ved avvisning av iverksetting og gjennomføring av betalingsoppdrag.

Direktivet presiserer i artikkel 79 nr. 2 at plikten til å gjennomføre betalingsoppdraget gjelder uavhengig av om betalingstransaksjonen er iverksatt av betaleren, betalingsmottakeren eller ved bruk av en betalingsfullmektig. Etter departementets vurdering vil det ikke være nødvendig å innta denne presiseringen for å gjennomføre direktivet, idet betalingstjenesteyteren ikke kan nekte å gjennomføre et betalingsoppdrag (betalingsordre) når vilkårene i kontoavtalen er oppfylt, jf. § 50 første ledd.

Til § 51

Bestemmelsen regulerer maksimal overføringstid for betalingstransaksjoner og bygger på gjeldende § 26 c.

Bestemmelsen gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 82, 83 og 84. I lovforslaget foreslås å benytte den muligheten som direktivet gir etter artikkel 86 til å fastsette kortere overføringstid for nasjonale betalingstransaksjoner. Etter forslaget skal en nasjonal betalingstransaksjon gjennomføres samme virkedag som betalingsoppdraget mottas. Betalingstjenestetilbyderen kan velge å sette et skjæringstidspunkt som nevnt i § 48. Et betalingsoppdrag som er mottatt etter skjæringstidspunktet, kan derfor ikke belastes betalerens konto før påfølgende virkedag. Holdt sammen med reglene i § 52, så skal betalerens og betalingsmottakerens konto belastes og godskrives samme virkedag. Denne virkedagen utgjør også

skjæringstidspunktet for renteberegningen. Den gjeldende reguleringen i § 26 c, som medfører null «float» eller null rentetap ved nasjonale betalingstransaksjoner i norske kroner, videreføres, men skal etter lovforslaget også gjelde alle nasjonale betalingstransaksjoner.

Til § 52

Bestemmelsen regulerer renteberegning ved godskriving og belastning av konto og er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 27. Ordlyden i første punktum foreslås likevel endret. I PSD II, som her har samme ordlyd som PSD I, heter det i artikkel 85: «Hvis en forbruger indbetaler kontantbeløb på en betalingskonto hos den pågældende betalingstjenesteudbyder […]». Direktivbestemmelsen regulerer dermed ikke innskudd på konto tilhørende en forbruker, slik nåværende § 27 første punktum gir inntrykk av, men innskudd fra en forbruker foretatt med kontanter hos den betalingstjenesteyteren som fører kontoen. Forbrukeren skal altså være sikret at kontantinnskudd blir gjort tilgjengelig straks. Er innbetalingen i kontanter ikke gjort av en forbruker, skal godskriving skje senest påfølgende virkedag. Slik departementet oppfatter direktivet, må betalingstjenesteyteren godskrive samme dag ved innskudd fra forbruker, og ellers etter eget valg påfølgende virkedag for innskudd fra andre – selv om innskudd gjøres til samme konto og uavhengig av hvem som er eier av kontoen. Dette styrker forbrukeren som betaler.

Gjennomføring av artikkel 87 nr. 2 fremkommer når lovforslaget § 51 leses i sammenheng med § 52.

Til § 53

Første ledd viderefører gjeldende § 15 første ledd andre og tredje punktum. Bestemmelsen gjennomfører PSD II artikkel 56. Annet og tredje ledd gjennomfører PSD II artikkel 57 og 58 med hensyn til informasjon som skal gis til henholdsvis betaleren og betalingsmottakeren fra deres respektive betalingstjenestetilbydere ved gjennomføring av en betalingstransaksjon. Opplysningene er i det vesentlige av samme karakter for de to partene i betalingsoppgjøret, slik at det foreslås å regulere informasjonskravene i én bestemmelse. Det foreslår å benytte adgangen for medlemsstatene etter artikkel 57 nr. 3 og 58 nr. 3 til å kreve at opplysningen stilles til kundens rådighet uten kostnad minst hver måned når tjenestene er regulert i en kontoavtale, jf. lovforslaget § 40 første ledd bokstav d, jf. fjerde ledd.

Til § 54

Bestemmelsen er ny og gjennomfører i første ledd PSD II artikkel 46. nr. 6. Bestemmelsen regulerer hvilke opplysninger betalingsfullmektigen skal gi betaleren dersom det foreligger en enkeltstående betalingstransaksjon som

skal gjennomføres ved hjelp av betalingsfullmektig. I andre ledd gjennomføres artikkel 65 nr. 5.

Til § 55

Bestemmelsen er i det hele en videreføring av gjeldende § 29 og gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 81. Første ledd annet punktum har imidlertid fått en annen ordlyd som tar sikte på klarere å uttrykke hva slags straffbart forhold det siktes til.

Annet og tredje ledd innebærer med noen språklige endringer en videreføring av gjeldende § 29 annet ledd.

Gjeldende tredje ledd foreslås opphevet. Bestemmelsen er en ren opplysningsbestemmelse, som anses overflødig idet bestemmelsen om feilaktig godskriving av konto foreslås plassert i påfølgende paragraf.

Til § 56

Med et vesentlig unntak er første til fjerde ledd i sin helhet en videreføring av de rent nasjonale bestemmelsene i gjeldende § 30 sjette ledd og § 31. Det foreslås at retten til å rette en feilaktig godskriving bør være betinget av at en slik retting er avtalt mellom kunden og den betalingstjenesteyteren som fører kontoen. PSD II forutsetter at alle belastninger på konto skal skje etter samtykke. Departementet er derfor i tvil om adgangen til retting i gjeldende lov vil være i samsvar med direktivet hvis rettingen ikke foretas etter avtale med kunden som er innehaver av kontoen som er uriktig godskrevet.

Det reiser seg også et spørsmål om retting bare bør kunne utføres av den betalingstjenesteyteren som tilbyr kontoen, og innen utløpet av dagen etter den feilaktige godskrivingen. Slike begrensninger er imidlertid ikke inntatt i lovforslaget. Dersom andre enn den kontoførende betalingstjenestetilbyderen skal ha retteadgang, bør muligens også betalingsfullmektigen gis en tilsvarende adgang, under forutsetning av at det er avtalt med kunden.

Til § 57

Første ledd er en videreføring av gjeldende § 24 første ledd.

Annet til femte ledd er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 34 og gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 69 og 70.

Til § 58

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 33.

Til § 59

Bestemmelsen erstatter gjeldende § 33 a. Betalingstjenestedirektivet artikkel 76 nr. 1 gir betaleren en ubetinget rett til tilbakebetaling av en tidligere godkjent betalingstransaksjon som iverksettes av eller via betalingsmottakeren, når direktebelastningen er omfattet av forordning (EU) nr. 260/2016 om direkte debiteringer i euro. Bestemmelsen er omtalt i direktivets fortale punkt 76. Denne «ubetingede» retten kan imidlertid fravikes i kontoavtalen på vilkår nevnt i artikkel 76 nr. 3. For direkte debiteringer i annen valuta kan medlemsstante videreføre praksis fra det første betalingstjenestedirektivet, jf. artikkel 76 nr. 1 eller gi betaleren mer fordelaktige regler jf. artikkel 76 nr. 4.

I Norge vil det typisk være «avtalegiro» -betalinger som omfattes av artikkel 76 om direktebelastninger som iverksettes av eller via betalingsmottakeren og som tidligere har blitt godkjent av betaleren jf. her lovforslaget § 47 fjerde ledd.

Det synes ikke hensiktsmessig å bare tillate en utvidet tilbakebetalingsrett ved eurobetalinger. Det foreslås derfor å la reglene for euro også gjelde for betalinger i andre valutaer. I praksis antas imidlertid endringen å få begrenset betydning idet også gjeldende tilbakebetalingsrett etter § 33 a første ledd kan fravikes ved avtale på samme vilkår som angitt i direktivet artikkel 76 nr. 3, jf. her gjeldende § 33 a tredje ledd.

Til § 60

Sammen med lovforslaget §§ 61 og 62 regulerer bestemmelsen betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt, og er i det vesentlige en videreføring av § 40. Bestemmelsene gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 89 og 90 nr. 1 første avsnitt og nr. 2. Departementet har i lovforslaget foreslått å dele gjeldende paragraf i to og innta en ny regel i tilknytning til betalingsfullmektig i en egen paragraf, som gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 90 nr. 1 første avsnitt. Formålet er å gjøre reglene lettere å lese og mer oversiktlige.

Gjeldende fjerde ledd i § 40 foreslås ikke videreført som følge av lovforslaget § 68 om reklamasjon.

Til § 61

Det vises til merknaden til § 60.

Til § 62

Det vises til merknaden til § 60.

Til § 63

Bestemmelsen omhandler avtaler om belastningsgrenser for betalingsinstrument som benyttes til å samtykke til betalingstransaksjoner, og er en videreføring av § 24 a. Bestemmelsen gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 68.

Til § 64

Bestemmelsen regulerer betalingstjenesteyterens og kundens ansvar ved misbruk av konto og betalingsinstrument. Bestemmelsen er til dels en videreføring av gjeldende § 35, men inneholder en del endringer som følge av endringer i PSD II. Det vises til punkt 4.6.

Til § 65

Bestemmelsen regulerer ansvaret for betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt, og er i det vesentlige en videreføring av gjeldende § 40. Bestemmelsen gjennomfører PSD II artikkel 89 og 90 nr. 1 første avsnitt og nr. 2.

Det er flere endringer i artikkel 89 som er knyttet til skjæringstidspunktet for renteberegning ved godskriving av konto i forbindelse med transaksjoner som blir feilaktig eller forsinket gjennomført, se nærmere om dette punkt 4.7. Det anses imidlertid ikke nødvendig med endringer i lovens ordlyd som følge av disse endringene, da de allerede er dekket av tredje ledd.

Gjeldende fjerde ledd i § 40 foreslås opphevet som følge av lovforslaget § 68 om reklamasjon. Isteden er det inntatt en bestemmelse om ansvar overfor kunden når en betalingsfullmektig har vært involvert i transaksjonen. Bestemmelsen gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 90 nr. 1 første avsnitt. Øvrige deler av artikkel 90 er gjennomført i lovforslaget § 58.

Til § 66

Bestemmelsen regulerer betalingstransaksjoner der kunden har oppgitt feil kontonummer (unik identifikasjonskode). Den viderefører deler av gjeldende § 37 og § 43 og gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 88.

Tredje ledd annet punktum er ny. Bestemmelsen oppstiller en samarbeidsplikt for betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, herunder en plikt til å meddele betalerens betalingstjenesteyter alle relevante opplysninger, og gjennomfører tilsvarende krav i artikkel 88 nr. 3 første avsnitt annet punktum.

I tredje ledd tredje punktum er det inntatt en presisering av hva det kan kreves gebyr for. Presiseringen er nødvendig som følge av nytt annet punktum.

Fjerde ledd er nytt, og gjennomfører nye krav i artikkel 88 nr. 3 annet avsnitt.

Til § 67

Bestemmelsen regulerer lemping av kundens ansvar og er delvis en videreføring av gjeldende § 36. Etter gjeldende § 36 første ledd første punktum kan kundens ansvar lempes «dersom måten kontoen kan disponeres på ikke er betryggende, eller dersom betalings- eller

kontokortsystemet ikke oppfyller forsvarlige standarder for identifikasjons-, kontroll- og varslingsrutiner, og den uautoriserte betalingstransaksjonen har sammenheng med dette». Bestemmelsen er en nasjonal bestemmelse idet ansvar som følge av manglende sikkerhetsordninger ikke er regulert i det første betalingstjenestedirektivet. I det reviderte direktivet er det imidlertid oppstilt konkrete krav til sikkerhetsordninger, og betalingstjenesteyterens ansvar som følge av brudd på disse er regulert i artikkel 74 nr. 2. Direktivet oppstiller en regel om at betalingstjenesteyteren skal ha ansvaret som følge av manglende overholdelse av kravene til sterk kundeautentifikasjon. Det er derfor ikke tilstrekkelig å ha en regel om at kundens ansvar i disse tilfellene kan lempes.

Bestemmelsen innebærer at kundens ansvar kan settes ned i forhold til det som ellers gjelder etter lovforslaget § 66. Bestemmelsen er i overensstemmelse med den valgmulighet for nasjonalstatene som fremgår av artikkel 74 nr. 1 fjerde avsnitt.

Til § 68

Bestemmelsen er til dels en videreføring av § 37 første ledd og § 40 fjerde ledd og gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 71.

Fristen begynner å løpe når kunden får faktisk informasjon om den uautoriserte eller feilaktig gjennomførte transaksjonen. Alternativet i gjeldende § 37 om at fristen kan begynne å løpe når kunden «burde ha blitt kjent med forholdet», er fjernet. Det følger klart av betalingstjenestedirektivet at fristen skal løpe fra kunden får faktisk kunnskap.

Det er tilstrekkelig med en nøytral reklamasjon for å avbryte fristen.

Til § 69

Bestemmelsen er delvis en videreføring av gjeldende § 25, men med en tilpasset terminologi og en ny lovteknisk utforming. Enkelte spørsmål som nå er regulert i gjeldende § 25, reguleres i lovforslaget § 8.

Første ledd viderefører § 25 første og annet ledd, med terminologiske endringer. Bestemmelsen medfører en rett for den mindreårige til å inngå kontoavtale eller annen avtale om betalingstjenester kun for midler han eller hun har rett til å disponere over. Det beror på vergemålsloven hvorvidt den mindreårige kan disponere over midlene.

Når begrepet «betalingstjenester» benyttes til erstatning for «avtale om innskuddskonto», er det for så vidt ikke tilsiktet en endring av det som antas å være gjeldende rett. Etter gjeldende rett kan den mindreårige benytte kontoen også ved bruk av betalingskort og nettbank, jf. Prop. 46 L (2012-2013) side 35. Med «disponere over kontoen» skal her også forstås at den

mindreårige er mottaker av opplysninger som etter loven skal meddeles kunden.

Annet ledd er i sin helhet en videreføring av gjeldende § 25 tredje ledd, og tredje ledd er en videreføring av gjeldende § 25 fjerde ledd. Det er foreslått noen språklige endringer som harmoniserer med øvrig begrepsbruk i lovforslaget.

Til § 70

Bestemmelsen regulerer krav om regress i tilfeller der et foretak har erstattet tap i forbindelse med betalingstransaksjoner som skyldes forhold hos en annen betalingstjenesteyter eller et mellomledd.

Første ledd er en videreføring av § 42 annet ledd og gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 92, som går ut på følgende:

«Hvis en betalingstjenesteudbyders ansvar i henhold til artikel 73 og 89 kan tilskrives en anden betalingstjenesteudbyder eller en mellemmand, skal denne betalingstjenesteudbyder eller mellemmand holde den første betalingstjenesteudbyder skadesløs for ethvert tap eller beløb betalt i henhold til artikel 73 og 89. Dette omfatter godtgørelse, hvis en betalingstjenesteudbyder undlader at anvende stærk kundeautentifikation.»

Siste punktum er nytt i forhold til det første direktivet. Ansvar for manglende bruk av sterk kundeautentifikasjon er regulert i artikkel 74 nr. 2. Ordlyden i artikkel 92 første punktum viser altså til ansvar etter artikkel 73 og 89, mens siste punktum går ut på at dette «omfatter» ansvar ved unnlatelse av å bruke sterk kundeautentifikasjon (etter artikkel 74 nr. 2). Poenget synes å være at en betalingstjenestetilbyder som har betalt et beløp til en kunde som en annen betalingstjenesteyter svarer for, kan kreve regress. I lovforslaget er bestemmelsen formulert på en slik generell måte. Formuleringen dekker også kontotilbyderens rett til å kreve regress fra en betalingsfullmektig etter artikkel 73 nr. 2 annet avsnitt første punktum og artikkel 90 nr. 2.

Bestemmelsen i annet ledd er ny og gjennomfører artikkel 90 nr. 1 annet avsnitt og artikkel 73 nr. 2 annet avsnitt annet punktum.

Til § 71

Bestemmelsen regulerer avtaler om betalingsfullmakt og opplysningsfullmakt. Bestemmelsen er ny og gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 66 nr. 1 og nr. 2, artikkel 67 nr. 1 og nr. 2 bokstav a og artikkel 68 nr. 5.

Det vises til punkt 4.5 for en nærmere redegjørelse.

Til § 72

Bestemmelsen er ny og gjelder tjenester og produkter som etter PSD II artikkel 3 bokstav k faller utenfor direktivets virkeområde. Det vises til høringsnotatet punkt 4.9.

Til § 73

Paragrafen bygger på gjeldende § 44. Første punktum er nytt og slår fast at kredittyteren må opptre i næringsvirksomhet, alternativt være en kommune eller en fylkeskommune, for at reglene i kapittel 4 skal komme til anvendelse. Det vises til punkt 5.2.

Til § 74

Etter denne paragrafen, som er ny, vil lovens regler om boliglån gjelde tilsvarende for annen realkreditt. Det vises til punkt 5.2.

Til § 75

Denne paragrafen bygger på gjeldende § 56 b, som gir hjemmel til å gi regler om minste kontantinnsats i forskrift.

En endring sammenliknet med gjeldende lov er å gi hjemmel for å fastsette regler i forskrift om egenkapital ved realkreditt og ved kjøp av varer i forbrukerforhold. Når det gjelder boliglån, er krav til egenkapital regulert i boliglånsforskriften, fastsatt av Finansdepartementet med hjemmel i finansforetaksloven. Disse kravene er gitt som en regulering av kredittvirksomheten. Dersom krav til egenkapital kan reguleres med hjemmel i finansavtaleloven, vil det gi større mulighet for å verne kunden når kravene ikke er fulgt. Etter gjeldene rett synes det ikke å få konsekvenser for den enkelte kredittavtalen om egenkapitalkravet ikke er overholdt. Lovforslaget § 11 gir hjemmel for å fremme krav om erstatning når kunden lider tap som følge av at tjenesteyteren ikke har overholdt plikter i lovgivningen, mens § 4, jf. § 11, gir en tilsvarende rett ved mislighold av plikter etter finansavtaleloven. Brudd på egenkapitalkravet vil ikke uten videre anses som et mislighold av avtalen etter lovforslaget § 10 annet ledd. Dersom krav til egenkapital også gis med hjemmel i finansavtaleloven, vil det derimot måtte anses som et avtalebrudd i den grad reglene ikke kan fravikes ved avtale, og det vil kunne gi kunden kontraktsrettslige sanksjoner mot kredittyteren.

Det foreslås også en endring fra regelen i gjeldende lov om at avtalen skal ha en varighet på mer enn 30 dager. Dette foreslås endret til 60 dager etter at levering har funnet sted.

Til § 76

Bestemmelsen er ny. Når det gjelder første ledd, se punkt 3. Annet ledd viderefører gjeldende § 51 a første ledd. Tredje ledd gjennomfører MCD artikkel 12, se punkt 5.3.3.

Til § 77

Bestemmelsen er ny, men viderefører i realiteten gjeldende rett på flere punkter med hensyn til finansmeglerens og finansagenten kredittformidlingsvirksomhet. En finansrådgiver kan ikke opptre som kredittformidler etter lovforslaget, idet finansrådgiveren bare kan kreve vederlag fra sin oppdragsgiver og skal være uavhengig av enhver tjenesteyter, herunder kredittyter jf. lovforslaget § 20.

Tredje ledd skal sikre at kredittyteren mottar nødvendige opplysninger som skal inngå i beregningen av effektiv rente. Bestemmelsen gjennomfører MCD artikkel 15 nr. 4. Det vises til høringsnotatet punkt 5.7 og 2.9. Se også merknaden til lovforslaget §§ 18 til 21.

Til § 78

Bestemmelsen bygger innholdsmessig på gjeldende §§ 46 a og 48 b og omhandler opplysningsplikt før kredittavtale inngås og reflekterer CCD artikkel 5 og MCD artikkel 13. Bestemmelsen er bygget opp tilsvarende som lovforslaget § 35 om opplysningsplikten for betalingstjenester. Innholdet i opplysningsplikten er nærmere regulert forskriftsforslaget. Det vises til høringsnotatet punkt 1.3 og punkt 5.4.

Til § 79

Bestemmelsen viderefører i de to første leddende i gjeldende § 46 c, som gjennomfører CCD artikkel 5 nr. 6, og skal nå også gjennomføre MCD artikkel 16. Bestemmelsen må anses som en presisering av kredittyterens alminnelige plikter ved kreditt, jf. for øvrig lovforslaget § 4.

I forskriften § 25 foreslår departementet nærmere regler om forklaringsplikten, som gjennomfører boliglånsdirektivet artikkel 16 nr. 1. Siden medlemsstatene etter CCD artikkel 5 nr. 6 har adgang til å gi nærmere regler om innholdet og gjennomføringen av forklaringsplikten etter CCD, foreslås det at forklaringsplikten for kredittavtaler utformes likt, uavhengig av om kredittavtalen kan karakteriseres som «boliglån» eller ikke. Lovforslaget innebærer at kredittyteren, eventuelt kredittformidleren, må tilpasse forklaringene til hver enkelt kunde. For å ivareta direktivenes formål på dette punktet er det avgjørende at kunden har oppfattet forklaringene korrekt. Det vises til høringsnotatet punkt 5.6.

Til § 80

Bestemmelsen bygger dels på gjeldende §§ 46 b og 47. Frarådingsplikten etter gjeldende lov foreslås erstattet av en avslagsplikt. Det vises til høringsnotatet punkt 5.6.

Til § 81

Bestemmelsen er ny og er utformet etter samme mønster som lovforslaget § 37, med unntak av tredje ledd som viderefører deler av gjeldende § 51 b. Bestemmelsen søker å gi en samlet regulering av vederlag og gebyrer. Annet ledd kan anses som å videreføring av gjeldende § 53 annet ledd første punktum.

Til § 82

Bestemmelsen bygger på gjeldende §§ 48 og 48 b, men er utformet tilsvarende lovforslaget § 38 for kontoavtaler og § 97 for kausjonsavtaler.

Annet ledd første punktum skal etter forslaget forstås slik at manglende underskrift fra kunden på en kredittavtale vil utgjøre et pliktbrudd som kredittyteren kan holdes ansvarlig for gjennom offentligrettslige og privatrettslige sanksjoner. Selv om privatrettslige sanksjoner ikke gjøres gjeldende av kunden, kan kredittyteren likevel bli møtt med offentligrettslige sanksjoner. Eventuelle offentligrettslige sanksjoner får imidlertid ingen innvirkning på om de enkelte avtalene skal anses som bindende mellom kredittyteren og kunden. Etter lovforslaget er det dermed bare kunden som kan gjøre gjeldende at en avtale ikke er bindende som følge av manglende underskrift fra kunden. Kredittyteren kan på sin side ikke gjøre manglende avtalerettslig binding gjeldende utelukkende på et slikt grunnlag. Gjør kunden gjeldende at avtale foreligger selv om avtalen ikke er undertegnet av kunden, vil spørsmålet om avtalebinding måtte avgjøres på grunnlag av alminnelige avtalerettslige tolkningsmomenter.

Til § 83

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 51 b, men introduserer en betenkningstid for boliglån i første ledd. Bestemmelsen gjennomfører MCD artikkel 14 nr. 6. Beløpsgrensen i gjeldende fjerde ledd utgår som følge av endringer i CCD artikkel 2. Det vises til høringsnotatet punkt 5.5 hvor det blant annet drøftes om deler av betenkingstiden bør gjøres obligatorisk og hvorvidt gyldighetsperioden for et kredittilbud bør begrenses.

Til § 84

Bestemmelsen bygger på gjeldende §§ 48 a og 56. Disse bestemmelsene regulerer spørsmål som i stor grad også er regulert i gjeldende kapittel 2. Disponering av kreditt på konto stiller seg ikke annerledes enn disponering av andre midler på konto, for eksempel innskudd. De krav til opplysninger i

relasjon til kontoforvaltningen som følger av CCD artikkel 12, supplerer de opplysningskrav og annen regulering av konto- og betalingstjenester som følger av PSD II. I MCD er det kun informasjon om referanserenter som er regulert, se artikkel 27, som samsvarer med PSD II. Lovforslaget bygger på at spørsmål som relaterer seg til kontoavtalen, er plassert i kapittel 3. Så langt det er snakk om en kombinert konto- og kredittavtale, angir lovforslaget § 84 annet ledd derfor at det er de aktuelle reglene i kapittel 3 som regulerer plikten til å gi informasjon om gjennomførte transaksjoner og annen kontoinformasjon. Dette synes å være i samsvar med gjeldende rett, men med den foreslåtte lovtekniske utformingen unngås eventuelle misforståelser om hvorvidt det gjelder særskilte regler for kontoforhold med kreditt.

§ 84 første ledd regulerer rett til å motta en nedbetalingsplan, eventuelt en oversikt over terminene for betaling av renter og andre kredittkostnader ved avdragsfrihet. Bestemmelsen gjelder for alle kredittavtaler.

Tredje ledd videreføre sammen med lovforslaget § 40 annet ledd og § 58 tredje ledd gjeldende § 46 b om overtrekk.

Fjerde ledd pålegger kredittyteren en varslingsplikt i relasjon til svingninger i valutakursen, jf. § 85 tredje ledd, og er en gjennomføring av MCD artikkel 23 nr. 4. Det vises til punkt 5.8.

Fjerde ledd gjelder informasjon om førtidig tilbakebetaling og gjennomfører MCD artikkel 25 nr. 4.

Bestemmelsen i femte ledd er ny og gir hjemmel til å fastsette regler om hel eller delvis tilbakebetaling av kreditt. Slike krav følger i dag av forskrift 27. april 2017 nr. 4 om fakturering av kredittkortgjeld mv. Det vises i denne forbindelse til merknaden til § 75 vedrørende egenkapitalkrav ved realkreditt. Forskriftshjemmelen er begrunnet tilsvarende med hensyn til forholdet mellom privatrettslige og offentligrettslige regler.

Til § 85

Bestemmelsen bygger på gjeldene § 49. Bestemmelsen tilsvarer lovforslaget § 42 for konto- og betalingstjenester. Første ledd tilsvarer gjeldende § 49 første ledd.

Det følger av gjeldende § 50 tredje ledd at endringer av renter og andre kredittkostnader til kundens skade tidligst kan settes i verk etter seks uker. For det tilfellet at kreditten er knyttet til en konto, bør bestemmelsen trolig tolkes innskrenkende siden gjeldende § 18 annet ledd, som tilsvarer lovforslaget § 42 annet ledd, slår fast at endringer av kontovilkår til kundens skade tidligst kan settes i verk to måneder etter at endringen er varslet. Dagens varslingsfrist i § 50 er en rent nasjonal regel, og siden PSD II er fullharmonisert på dette punktet, bør presumsjonen være at gjeldende § 50 tolkes i overensstemmelse med Norges folkerettslige forpliktelser. Dette tolkningsresultatet støttes for så vidt også av ordlyden. Etter gjeldende § 50

er fristen «tidligst» seks uker, mens den er «tidligst» to måneder etter gjeldende § 18. Det vil således ikke være i strid med ordlyden i § 50 å legge en frist på to måneder til grunn når kreditten er tilknyttet en kontoavtale.

For kredittavtaler som ikke er tilknyttet en konto, foreslås det at § 42, herunder avtalevilkår om «passiv aksept», skal gjelde tilsvarende.

Annet ledd tredje punktum tilsvarer gjeldende § 50 annet ledd, mens fjerde punktum gjennomfører MCD artikkel 27.

Tredje ledd er nytt og gir kunden styrket vern ved valutalån, jf. MCD artikkel 23. Det vises til punkt 5.8.

I femte ledd videreføres gjeldende § 49 fjerde ledd.

Til § 86

I første ledd videreføres deler av gjeldende § 51 a første ledd, mens avtalevilkår om en lengre oppsigelsesfrist enn en måned sensureres i lovforslaget § 76 annet ledd. Nåværende § 51 a annet ledd gjenfinnes i lovforslaget § 87.

Bestemmelsen tilsvarer lovforslaget § 43 for konto- og betalingstjenester.

Til § 87

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 51 a andre ledd og § 52 og tilsvarer ellers lovforslaget § 45 og § 43 annet ledd for konto- og betalingstjenester.

Annet ledd gir uttrykk for det som for så vidt er selvsagt: Avtalen er bindende for kredittyteren. Den kan ikke sies opp med mindre det er avtalt en slik rett. Oppsigelse skal i så fall varsles i samsvar med § 85 annet ledd, jf. § 42 tredje ledd, noe som medføre at en oppsigelse skal varsles to måneder før oppsigelsen trer i kraft. Resultatet blir dermed i samsvar med gjeldende § 51 a annet ledd når § 81 tredje ledd bokstav c tas i betraktning.

I tredje ledd videreføres regelen om førtidig forfall i gjeldende § 52. Varslingsfristen fra gjeldene tredje ledd videreføres i annet punktum. Bestemmelsen bør for øvrig ses i sammenheng med den generelle plikten tjenesteyteren er pålagt etter lovforslaget § 15 tredje ledd.

Til § 88

Bestemmelsen er ny, men bygger på gjeldende §§ 51, 53, 54 og 54 a. Bestemmelsen regulerer sammen med lovforslaget § 81 sentrale rettsspørsmål som antas i stor grad å være i samsvar med alminnelig sedvanerett for pengekrav.

Første ledd første punktum er en kodifisering av den alminnelige påkravsregelen som gjelder i fravær av at partene har avtalt når tilbakebetalings skal skje. Bestemmelsen medfører ingen endring av gjeldende rett. Den er foreslått tatt inn fordi det kan fremstå som uklart

hvorfor loven regulerer kundens rett til å tilbakebetale, men ikke kredittyterens rett til betaling. Annet punktum viderefører gjeldende § 53 første ledd, med én vesentlig modifikasjon: kunden kan innfri før avtalt frigjøringstid. Gjeldende § 53 første ledd gir kunden en rett til å innfri før avtalt «forfallstid». Forfallstid vil si det tidspunktet kunden er forpliktet til å betale. Betaling etter dette tidspunktet vil være å anse som mislighold. Gjeldende § 53 gir slik sett mindre mening. Kunden har ikke bare rett, men plikt til å tilbakebetale senest avtalt forfallstid.

Trolig bør gjeldende § 53 forstås dithen at bestemmelsen gir kunden rett til å betale før avtalt frigjøringstid. Frigjøringstiden er da kunden tidligst har rett til å betale. Utgangspunktet er at skyldneren kan betale når vedkommende ønsker, jf. gjeldsbrevloven § 5 første punktum. Ved fastrentekreditt er det avtalt en frigjøringstid, det vil si at kunden i utgangspunktet ikke kan betale når vedkommende ønsker. Ved fastrentekreditt kan den avtalte frigjøringstiden falle sammen med avtalt forfallstid, slik at kunden har både rett og plikt til å betale på samme tid. Det synes hensiktsmessig å ha regler om frigjøringstid og forfallstid i finansavtaleloven. Det kan derfor være et spørsmål om det i lovforslaget kapittel 2 bør tas inn en kodifikasjon av de alminnelige reglene om når betaleren har rett og plikt til å betale. Det er ikke inntatt en slik løsning i lovforslaget nå, men vil bli vurdert i lys av høringen.

Ved flytende rente har kunden i samsvar med hovedregelen i norsk rett adgang til å betale så snart kunden vil. Det som må reguleres særskilt, er altså retten som fraviker alminnelig fordringsrett slik at kunden kan betale før avtalt frigjøringstid. Retten til å innfri før avtalt frigjøringstid gjelder selv om kredittavtalen skulle ha vilkår om at en slik rett ikke gjelder, jf. lovforslaget § 88 første ledd andre punktum.

Gjeldende § 53 annet ledd første punktum er videreført i lovforslaget § 81 annet ledd. Det er usikkert om annet punktum skulle gi noe annet resultat enn hva som gjelder etter § 54 første ledd første punktum. § 53 annet ledd tredje punktum foreslås ikke videreført. Den står i direkte motstrid til gjeldende § 54.

Annet ledd regulerer spørsmål om avregning av gjeldsposter og viderefører gjeldende § 54 a. Bestemmelsen er i samsvar med det som antas være gjeldende rett ved delbetalinger, med ett viktig unntak: Kredittyteren har ikke valgrett med hensyn til hvilket krav en betaling skal avregnes mot når betaleren ikke har angitt et krav. Der hovedregelen antas være en valgrett for kreditor er løsningen i lovforslaget at kredittyteren må avregne gjeldsposten mot det tidligst forfalte kravet. På samme måte som spørsmål om frigjøringstid og forfallstid, vurderer departementet det slik at reglen kunne vært flyttet til kapittel 2 om betalingsoppgjør. Spørsmålet som kan stilles er hvorfor en forbruker ikke skal ha samme beskyttelse mot kreditors valgrett ved flere forfalte krav (som ikke er omfattet av en kredittavtale). Tredje ledd

første punktum må anses som en ren opplysning som viderefører den tilsvarende opplysningen i gjeldende § 51. Annet punktum er ny og gir boliglånskunden samme vern for det tilfellet boliglånskunden ikke er en forbruker.

I fjerde ledd videreføres gjeldende § 6 annet ledd. Gjeldende § 6 første ledd foreslås videreført i ny § 28.

Til § 89

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 54. Når kunden innfrir før avtalt forfallstid, er avtalen i utgangspunktet misligholdt på samme måte som når kunden betaler etter avtalt forfallstid. At motparten i så fall kan kreve sitt tap dekket som følge av kundens avtalebrudd, synes dermed å være i samsvar med alminnelige regler om erstatning i kontrakt. Departementet foreslår en annen lovteknisk struktur. Vilkårene for at noe skal anses som fastrentekreditt, foreslås gitt gjennom å definere begrepet i forskrift. I de fleste tilfeller antar departementet at «fastrentekreditt» i seg selv er tilstrekkelig selvforklarende. I stedet for å angi «gebyr, renter, annet vederlag» mv., som i gjeldende § 56, foreslås det at disse samlet omtales som «tap som følge av førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt». Hva et slikt tap nærmere kan bestå i, må fremgå av kredittavtalen. Bestemmelsen angir at kunden bare hefter i den utstrekning dette er avtalt. Bestemmelsen setter dessuten en høyeste grense for tapserstatningen: rentebeløpet som skulle ha vært betalt ved forfall, jf. gjeldende § 54 annet ledd.

Annet ledd gir kunden en tilsvarende rett til godskriving, når ikke det er avtalt at den ikke skal gjelde. Bestemmelsen viderefører i hovedsak gjeldende fjerde ledd. I lovforslaget trer «uttrykkelig avtalt» istedenfor «gjort kjent med slik fravikelse». Opplysningsplikten er for øvrig også inntatt i tredje ledd bokstav a.

Til § 90

Bestemmelsen viderefører i hovedsak gjeldende § 54 b. Det foreslås imidlertid at gjeldende tredje ledd innarbeides i første ledd ved angivelsen av «ved kjøp av varer eller tjenester».

Bestemmelsen er en videreføring av den tidligere kredittkjøpsloven § 8. Gjeldende kapittel 3 i finansavtaleloven gjelder for avtale med «kredittgiver». §§ 44 og 44 a, jf. § 1 sjette ledd, innebærer at enhver som yter kreditt i næringsvirksomhet til en forbruker, er å anse som kredittgiver etter kapittel 3. I den forbindelse kan unntaket for vederlagsfrie kreditter etter § 44 annet ledd bokstav a synes problematisk. Denne bestemmelsen innebærer at ved vederlagsfri kreditt gjelder ikke § 54 b. Typisk vil kreditt som er ytt en forbruker i relasjon denne paragrafen, være skjedd ved bruk av kredittkort. Mange kort gir i dag opp til 45 dager rentefri kreditt, slik at dersom forbrukeren betaler det skyldige beløpet i sin helhet, er kreditten ikke

omfattet av reglene i kapittel 3. Etter kredittkjøpsloven § 8 ville en vederlagsfri kreditt vært omfattet. Departementet kan ikke se at denne problemstillingen har blitt særskilt vurdert.

I tredje ledd foreslås en endring av gjeldende lov. Gjeldende fjerde ledd synes å avskjære forbrukerens mulighet til å motregne på cesjonaren med krav som springer ut av kontoavtalen, noe som synes å begrense den alminnelig motregningsretten for konnekse krav. Bestemmelsen kan forstås som at forbrukeren stilles i en mindre fordelaktig situasjon enn for eksempel et selskap vil stå i, om kravet overdras, sml. gjeldende § 55 første ledd og lovforslaget § 91 fjerde ledd.

Til § 91

Bestemmelsen viderefører gjeldende §§ 45 og 55.

Til § 92

Bestemmelsen tilsvarer gjeldene § 57.

Departementet foreslår at begrepet «institusjonen» erstattes med «kredittyteren» i kapittelet om kausjon. I tredje ledd er det foretatt en mindre språklig endring som ikke er ment å utgjøre en realitetsforskjell.

Til § 93

Bestemmelsen tilsvarer gjeldene § 58.

Til § 94

Bestemmelsen er ny og erstatter gjeldende § 59. Bestemmelsen er foreslått utformet på samme måte som lovforslaget § 35 for konto- og betalingstjenester og lovforslaget § 78 for kredittavtaler. Det vises derfor til merknadene til disse bestemmelsene.

I paragrafen her er det imidlertid gjort enkelte tilpasninger som tar høyde for det særegne ved en kausjonsavtale.

Det foreslås at også kausjonisten skal motta et kredittopplysningskjema med opplysninger om det gjeldsansvaret kausjonsansvaret innebærer.

Til § 95

Bestemmelsen er ny og tilsvarer lovforslaget § 79.

Til § 96

Bestemmelsen er ny og foreslås sammen med lovforslaget § 95 å erstatte gjeldende § 60. Kredittvurderingen etter bestemmelsen tilsvarer den kredittvurderingen som kredittyteren skal foreta av kunden etter lovforslaget

§ 80. Annet til tredje ledd kan fravikes ved avtale dersom kausjonisten ikke regnes som forbruker, jf. lovforslaget § 92 tredje ledd, jf. § 2.

Til § 97

Paragrafen bygger på gjeldende § 61, men foreslås utformet i samsvar med de tilsvarende bestemmelsene i lovforslaget §§ 38 og 82 for henholdsvis kontoavtaler og kredittavtaler. Gjeldende § 61 første ledd annet punktum foreslås ikke videreført. Det vises til punkt 2.8. Forslaget innebærer at kausjonsavtaler kan inngås og signeres elektronisk.

Til § 98

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 62.

Til § 99

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 63.

Til § 100

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 64.

Til § 101

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 65.

Til § 102

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 66.

Til § 103

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 67.

Til § 104

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 68.

Til § 105

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 69.

Til § 106

Første og annet ledd viderefører gjeldende § 70. Tredje ledd omhandler avtalen mellom kausjonisten og kunden når kausjonisten er et finansforetak eller lignende. Bestemmelsen viderefører dels gjeldende § 44 sjette ledd. Om denne bestemmelsen uttales følgende i NOU 1994: 19 på s. 157:

«Regelen i [§ 44 sjette ledd] gjelder for garanti e.l. som en finansinstitusjon eller lignende institusjon har stilt for lån til forbruker. Når en bank stiller kausjon, er det vanlig å omtale den som garanti - bankgaranti. Når et forsikringsselskap stiller slik sikkerhet, benyttes gjerne begrepet «kausjonsforsikring», «kredittforsikring» e.l. I de fordringsforhold som tredje ledd omhandler, er m.a.o. institusjonen debitor, mens institusjonen etter reglene i kapittel 4 er kreditor. For å markere denne forskjellen omtales de kontraktsforhold som faller inn under tredje ledd som garanti/institusjonsgaranti, mens de avtaler som reguleres av kapittel 4 som kausjoner/privatkausjoner, jf. alminnelige motiver kapittel 15.

I spesielle motiver til § 5-10 er det pekt på at kausjonsforsikringer og kredittforsikringer ikke reguleres av gjeldende forsikringsavtalelov.

Garanti stilt av en institusjon vil falle inn under [§ 44 sjette ledd] uansett om hovedfordringen som kausjonen skal sikre, tilfredsstiller vilkårene i første ledd eller ikke. Långiveren behøver m.a.o. ikke å være institusjon nevnt i § 1-1 første ledd. Det avgjørende er at det gjelder lån til forbruker.

Det er ingen betingelse etter tredje ledd at kausjonen er stilt etter oppfordring eller etter avtale med forbruker. Det er tilstrekkelig at garantien skal sikre lån til forbruker.

For garantier som faller inn under [§ 44 sjette ledd], gjelder [§ 48]. Det kreves m.a.o. at garantiavtalen inngås skriftlig, og at den angir alle kostnader ved garantien. Videre skal opplysninger som er gitt før avtalen ble inngått, regnes som en del av garantiavtalen. Et vilkår som ikke er inntatt i garantiavtalen, kan ikke påberopes til skade for låntakeren, med mindre institusjonen godtgjør at vilkåret er uttrykkelig vedtatt.

For garantier som faller inn under tredje ledd, gjelder [§ 52] så langt bestemmelsen passer. En hovedbegrunnelse for dette er å hindre at reglene om forfallstid for lån blir uthulet gjennom forfallsklausuler i garantier. Dersom institusjonen fritt kunne si opp garantien, ville dette etter omstendighetene kunne representere vesentlig mislighold av låneavtalen, slik at denne også kunne bringes til forfall. Ved garanti vil kredittfunksjonen være splittet på långiver og garantist. Det er da naturlig at forfallsreglene for begge disse avtaletyper harmoniseres.»

Når det med hjemmel i garantiavtalen skjer et kreditorskifte ved inntreden eller annen form for regress mot kunden, vil den tidligere kausjonisten etter forslaget være en kredittgiver som omfattes av definisjonen av kredittgiver i MCD og CCD. Reglene kan da antakelig ikke fravikes til skade for en forbruker. Gjeldende plassering av bestemmelsen kan være egnet til at den misforstås ved at den tolkes antitetisk slik at andre regler i gjeldende kapittel 3 ikke skulle komme til anvendelse på kredittavtaler med utgangspunkt i en garantiavtale. Bestemmelsen foreslås derfor flyttet til § 106 tredje ledd.

Til § 107

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 71.

Til § 108

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 72.

Til § 109

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 73.

Til § 110

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 74.

Til § 111

Bestemmelsen er ny og gir tilsynsorganene hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av angitte regler. Forslaget er ikke ment å innebære en innskrenking av Forbrukerombudets og Markedsrådets kompetanse etter markedsføringsloven.

Departementet viser til at det kan fremstå som en skjevhet i de sanksjonene tilsynsmyndighetene i dag har til sin disposisjon. Det er vanskelig å se noen grunn til at Forbrukerombudet kan ilegge overtredelsesgebyr når et finansforetak unnlater å følge reglene om bruk av angrerettskjema med hjemmel i angrerettloven § 42, mens det ikke finnes hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr når det samme finansforetaket unnlater å benytte standardisert kredittopplysningsskjema, jf. lovforslaget § 74 annet ledd.

Etter ordlyden i forslaget vil det ikke være tilstrekkelig at noen har overtrådt de angitte bestemmelsene. Overtredelsen må være av kvalifisert betydning. Det er foreslått to alternative kvalifikasjonsvilkår: Det første alternativet er at overtredelsen i seg selv anses vesentlig. En vesentlighetsvurdering må ta utgangspunkt i de hensyn bestemmelsen skal verne. Det andre alternativet er at overtredelsen har skjedd gjentatte ganger. Det siste alternativet kan dermed lede til gebyr for ikke vesentlige overtredelser hvis overtredelsen skjer «gjentatte ganger».

Departementet har ikke foreslått konkrete bestemmelser i lovforslaget, men tar gjerne imot innspill om hvilke bestemmelser som bør være omfattet. Det legges til grunn at overtredelsesgebyr typisk bør begrenses til bestemmelser hvor det er «klart» at overtredelse har skjedd.

Til § 112

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 91. I tillegg foreslås det å gjøre det straffbart å overtre lovforslaget § 21 annet ledd, eller å unnlate å gi opplysninger som nevnt i lovforslaget § 20.

Med lovforslaget gjøres det tydelig at det ikke tilstrekkelig at finansagenten tydelig beskriver den faktiske omfanget av sin kompetanse (som etter

gjeldene rett), dersom finansagenten på samme tid omtaler seg selv som «finansmegler» eller «kredittmegler».

Forslag til lov om finansavtaler og finansoppdrag

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

I. Alminnelige bestemmelser

§ 1 Lovens virkeområde mv.

(1) Loven gjelder for finansavtaler og finansoppdrag når ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov. Med finansavtaler menes en avtale om betalingsoppgjør, konto, betalingstjenester, kreditt og kausjon. Så langt avtalen ikke er regulert i annen lov eller forskrift, omfattes også avtaler om individuell pensjonsordning og avtaler om investeringstjenester. Med finansoppdrag menes en tjenesteavtale i tilknytning til en finansavtale hvor oppdragstakeren selv ikke er part i finansavtalen eller en mulig finansavtale i tilknytning til oppdraget. For kapittel 2 til 5 gjelder dessuten særlige regler om lovens virkeområde, jf. § 22, § 30, § 73 og § 92.

(2) Finansavtaleloven gjelder tilsvarende så langt den passer for avtaler med lignende innhold som finansavtaler når ikke noe annet følger av bestemmelser gitt i lov eller i medhold av lov.

(3) Loven gjelder ikke for finansavtaler mellom to parter som begge yter finansielle tjenester på grunnlag av særskilt tillatelse og opptrer i denne egenskap.

(4) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om lovens virkeområde, herunder gjøre unntak helt eller delvis for avtaler som omfattes av denne paragrafen. Kongen kan i forskrift også gi regler med nærmere definisjoner av begreper som brukes i denne loven.

§ 2 Avtalefrihet

Loven viker for avtale, etablert praksis mellom partene eller annen sedvane som anses bindende mellom partene, men likevel ikke til skade for en forbruker eller en boliglånskunde. Med forbruker menes en fysisk person når avtalens formål for denne ikke hovedsakelig er knyttet til næringsvirksomhet. Følgende bestemmelser skal ikke fravikes til skade for noen kunde: § 4 første og fjerde ledd, § 5, § 10 annet ledd, § 7, § 8, § 11, § 12, § 13, § 15 § 18, § 19, § 20, § 21 annet ledd, § 26 annet ledd annet og tredje punktum, § 27, § 30 første ledd,§ 31, § 37 annet ledd bokstav a, § 38, § 47 første, annet, fjerde og femte ledd, § 48, § 50, § 51 første og tredje ledd, § 52, § 55 annet til fjerde ledd, § 57 tredje ledd, § 58, § 59 første ledd første og annet punktum, § 60, § 61, § 62, § 63 første ledd, § 64 første ledd, § 65 første til tredje ledd, § 66, § 69, § 70, § 76, § 80 første ledd, § 96 første ledd, § 97 annet ledd, § 99 og § 103.

<u>Alternativt forslag til § 2:</u>

Loven viker for avtale, etablert praksis mellom partene eller annen sedvane som anses bindende mellom partene, men likevel ikke til skade for en forbruker eller et

mikroforetak·. Med forbruker menes en fysisk person når avtalens formål for denne ikke hovedsakelig er knyttet til næringsvirksomhet Med mikroforetak menes foretak med mindre enn 10 ansatte og en årlig omsetning eller en samlet årlig balanse som ikke overstiger et beløp i norske kroner som tilsvarer to millioner euro […]

§ 3 Lovvalg

(1) Har en forbruker bosatt i Norge inngått avtale med en tjenesteyter hjemmehørende i annet land, skal norsk rett gjelde for avtalen dersom

a) tjenesteyteren har gitt forbrukeren tilbud eller markedsført tjenesten her i riket, og forbrukeren her har gjort det som er nødvendig for at avtalen skal kunne inngås

b) tjenesteyteren eller en kommisjonær, agent eller annen representant for denne eller en megler her i riket har mottatt forbrukerens tilbud, aksept eller bestilling, eller

c) avtalen er inngått av forbrukeren etter reise til utlandet i forbindelse med erverv av fast eiendom eller løsøregjenstand eller finansiering av ervervet, og reisen er arrangert av tjenesteyteren, eller av selger i forståelse med tjenesteyteren.

(2) Det kan ikke avtales at rettsreglene i en stat utenfor EØS skal anvendes på en kredittavtale som har nær tilknytning til EØS-statenes territorium, dersom forbrukeren ved dette får en dårligere rettsbeskyttelse enn etter loven her.

§ 4 Tjenesteyterens plikter

(1) Den som yter tjenester som ledd i næringsvirksomhet etter denne loven (tjenesteyteren), skal opptre ærlig, redelig og profesjonelt i kundens beste interesse, og herunder oppfylle de krav som følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, og ellers i samsvar med hva som er avtalt og faglig forsvarlig.

(2) Tjenesteyteren skal etter behov veilede kunden i valget mellom de ulike typer av produkter og tjenester som tilbys. Tjenesteyteren skal ikke inngå avtale hvis tjenesteyteren burde forstå at avtalen ikke er i kundens interesse. Betales det særskilt vederlag, skal veiledningens omfang, pris og anbefalingene fremgå av et skriftlig dokument som gis kunden. Alle tilbud og anbefalinger rettet til kunden, skal være basert på opplysninger om kundens ønsker og behov, herunder om kundens økonomiske situasjon i den utstrekning det er relevant, og være det beste tilbudet tjenesteyteren tilbyr tilsvarende kunder.

(3) Tjenesteyterens alminnelige vilkår skal være enkelt tilgjengelig for enhver. Tjenesteyteren skal gi kunden de opplysninger som er nødvendige for at kunden kan forstå, overveie og sammenligne tilgjengelige tilbud. Tjenesteyteren skal herunder opplyse om egne interesser. Alle opplysninger tjenesteyteren gir, skal være redelige, klare og ikke villedende. All reklame mv. skal være tydelig merket som markedsføring eller reklame. Det kan ikke kreves særskilt vederlag av kunden for oppfyllelse av opplysnings- eller varslingsplikter etter lov eller forskrift. Tjenesteyteren skal ta rimelige skritt for å forsikre seg om at den enkelte kunde forstår informasjonen,

herunder gi hensiktsmessig veiledning og advarsel om eventuell risiko forbundet med avtalen.

(4) Tjenesteyteren skal ha passende og effektive rutiner for behandling av klager og krav fra kundene. En skriftlig bekrivelse av disse rutinene skal være tilgjengelig for kundene.

(5) Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om tjenesteyterens plikter etter denne paragrafen, herunder krav til tjenesteyterens faglige kvalifikasjoner.

§ 5 Kommunikasjon

(1) Kunden og andre avtaleparter skal gjøres kjent med på hvilken måte og hvor ofte tjenesteyteren vil gi eller stille til rådighet informasjon i tilknytning til avtalen. All kommunikasjon skal foregå på norsk eller et annet språk som partene avtaler, og kunden skal gjøres kjent med dette.

(2) Når det i loven her kreves at noe skal gjøres «skriftlig», skal det benyttes skrifttegn. Stiller loven krav om bruk av skriftlig dokument eller tilsvarende, kan det brukes papir eller et annet varig medium som gjør kunden i stand til å lagre informasjon som er rettet til kunden personlig, og som gir mulighet til uendret gjengivelse av den lagrede informasjonen for bruk i et tidsrom som er tilstrekkelig for formålet.

(3) Hvis kunden ikke har reservert seg mot slike kommunikasjonsformer, kan meldinger mv. sendes eller gjøres tilgjengelige for kunden ved bruk av digital eller elektronisk kommunikasjon uten forutgående samtykke, forutsatt at dette gjøres på betryggende måte. Varsler og melding om varsel skal sendes direkte til kunden.

(4) Elektroniske meldinger fra tjenesteyteren anses mottatt når de er kommet til kundens kunnskap. Har kunden samtykket til å motta meldinger elektronisk på betryggende måte, anses likevel meldingen for å ha kommet frem når tjenesteyteren har forsikret seg om at meldingen er mottatt i henhold til avtalen. Har den elektroniske meldingen et innhold det er avgjørende at kunden får kunnskap om, må tjenesteyter på forsvarlig vis forsikre seg om at kunden har fått kunnskap om meldingen.

(5) Når tjenesteyteren har tilrettelagt for eller oppfordret kunden til bruk av elektronisk kommunikasjon, anses en elektronisk melding fra kunden å være mottatt av tjenesteyteren når den er sendt.

§ 6 Markedsføring

(1) Markedsføring av finansavtaler eller finansoppdrag skal utføres i samsvar med markedsføringslovens regler og må ikke være urimelig, villedende eller i strid med god markedsføringsskikk.

(2) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om krav til opplysninger og annet innhold i markedsføringen, herunder om markedsføring som skal anses som urimelig handelspraksis, jf. markedsføringsloven § 6.

§ 7 Bevisbyrde

(1) Med mindre noe annet er uttrykkelig bestemt, skal bevisbyrden for en faktisk omstendighet bæres av den part som har best mulighet for og oppfordring til å sikre bevis for denne omstendigheten. Tjenesteyteren har alltid bevisbyrden for oppfyllelse av forpliktelser pålagt etter lov eller forskrift.

(2) Hvis en kunde nekter for å ha inngått avtale elektronisk, skal bruken av et sertifikat til elektronisk signatur, jf. § 14, ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har gitt sin elektroniske signatur, eller for at kunden har opptrådt forsettlig.

(3) Hvis en kunde nekter for å ha godkjent en betalingstransaksjon, skal bruken av et betalingsinstrument ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har samtykket til transaksjonen, eller for at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller grovt uaktsomt har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser etter §§ 57 eller 58. Det påhviler betalingstjenesteyteren å bevise at transaksjonen er godkjent i samsvar med § 47, og at alle relevante sikkerhetsanordninger er korrekt registrert, bokført og ikke rammet av teknisk svikt eller annen feil. Betalingstjenesteyteren må ved anvendelsen av § 64 bevise at kunden har opptrådt svikaktig eller grovt uaktsomt.

§ 8 Kunder med verge

(1) Når en tjenesteyter skal gi opplysninger til en kunde etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, og kunden har verge, gjelder følgende når ikke annet er særskilt bestemt:

a) Er kunden under 18 år, skal opplysningene gis til kundens verge eller verger, med mindre noe annet følger av § 69. Kunder som har fylt 12 år, har rett til innsyn i opplysninger om eget kundeforhold hos en tjenesteyter.

b) Er kunden over 18 år, skal opplysninger som gjelder midler eller avtaler kunden har rett til å disponere på egen hånd, bare meddeles kunden. Andre opplysninger skal gis både kunden og vergen.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende for opplysninger som en tjenesteyter skal gi til en kunde etter en avtale omfattet av denne loven.

(3) Kongen kan i forskrift fastsettes at opplysninger nevnt i første og annet ledd også skal gis fylkesmannen. I forskriften kan det gis nærmere regler om hvordan opplysningsplikten skal oppfylles, herunder kan det gjøres unntak fra reglene i paragrafen her.

§ 9 Gjennomføring av EØS-forordninger

(1) Følgende rettsakter gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XII, protokoll 1 til EØS-avtalen og avtalen for øvrig:

a) EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3 (forordning (EF) nr. 924/2009) om betalinger på tvers av landegrensene i Fellesskapet og oppheving av forordning (EF) nr. 2560/2001

b) EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3a (forordning (EU) nr. 260/2012 og forordning (EU) nr. 248/2014) om tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro, og om endring av forordning (EF) nr. 924/2009

(2) Kongen kan i forskrift fastsette regler om at forordning (EF) nr. 924/2009 også skal gjelde for annen valuta, samt nærmere regler om forordningenes krav til tvisteløsning i klageorgan.

II. Mislighold og erstatning

§ 10 Reklamasjon og heving ved mislighold

(1) Når ikke noe annet følger av særskilte regler om reklamasjon, skal kunden gi melding til tjenesteyteren om mislighold innen to måneder etter at kunden med rimelighet kunne forventes å få kjennskap til misligholdet. Kunden mister sin rett til å gjøre krav som følge av misligholdet gjeldende om fristen etter første punktum ikke overholdes. Det samme gjelder dersom kravet er foreldet etter reglene i foreldelsesloven.

(2) Uten hensyn til avtalens bestemmelser om oppsigelse eller avbestilling, kan kunden heve avtalen ved vesentlig mislighold og kreve tilbake vederlag eller andre motytelser etter avtalen. For tjenesteytelser som er levert, kan kunden likevel bare heve avtalen dersom kundens nytte av den leverte tjenesteytelsen er ubetydelig og tjenesteyteren ikke påføres et urimelig stort tap, med mindre kundens formål med avtalen er blitt vesentlig forfeilet som følge av misligholdet.

(3) Tjenesteyteren kan ikke i en finansavtale med en kunde betinge seg rett til å heve eller si opp avtalen eller til å anse en fordring i henhold til avtalen som forfalt, på grunn av at kunden har misligholdt en annen avtale eller fordring. Hvis kunden overfor tjenesteyteren har handlet klart i strid med redelighet og god tro, har tjenesteyteren slik rett som nevnt i første punktum uten hensyn til om det er inntatt et forbehold om dette i finansavtalen. Det samme gjelder andre tjenesteytere i samme konsern dersom dette er saklig begrunnet.

§ 11 Erstatning

(1) Kunder og potensielle kunder kan kreve erstatning for tap som skyldes at tjenesteyteren ikke har oppfylt sine plikter etter § 4 eller andre bindende rettsregler, med mindre tjenesteyteren viser at manglende oppfyllelse skyldes usedvanlige omstendigheter eller oppfyllelse av andre plikter pålagt tjenesteyteren ved lov eller i medhold av lov.

(2) Med usedvanlige omstendigheter menes omstendigheter utenfor tjenesteyterens kontroll som tjenesteyteren ikke kunne forutse eller unngå følgene av, selv med enhver anstrengelse for å unngå dem.

§ 12 Erstatningens omfang

(1) Erstatningen skal svare til det økonomiske tapet kunden har lidt. Dette gjelder likevel bare tap som tjenesteyteren med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av å ikke oppfylle sine plikter.

(2) Forsømmer kunden å begrense tapet i den utstrekning som med rimelighet kan forventes, må kunden selv bære den tilsvarende delen av tapet.

(3) Ansvaret kan i særlige tilfeller settes ned dersom det vil virke urimelig for tjenesteyteren ut fra størrelsen av tapet i forhold til det tap som vanligvis oppstår i lignende tilfeller, og ut fra forholdene ellers.

§ 13 Ansvar for tredjepersoner

(1) Når en annen på vegne av tjenesteyteren har oppfylt, forsøkt å oppfylle eller påtatt seg å oppfylle tjenesteyterens plikter, kan kunden i alle tilfeller holde tjenesteyteren ansvarlig for manglende oppfyllelse, med mindre tjenesteyteren ikke kunne forventes å kjenne til dette eller med rimelige tiltak har gjort det kjent at vedkommende ikke opptrer på vegne av tjenesteyteren. Det samme gjelder når tjenesteyteren kjenner til at noen andre uriktig utgir seg for å være tjenesteyteren overfor en kunde, og tjenesteyteren ikke med rimelige tiltak har forsøkt å advare sine kunder.

(2) Kunden kan gjøre krav som følge av at tjenesteyteren ikke har oppfylt sine plikter, gjeldende mot tjenesteyters kontraktsmedhjelper i samme utstrekning som tjenesteyteren kan gjøre krav gjeldende mot sin kontraktsmedhjelper for samme mislighold. Avtale som innskrenker det kravet tjenesteyteren kan gjøre gjeldende, kan ikke gjøres gjeldende mot kunden i større utstrekning enn avtalevilkåret kunne ha vært gjort gjeldende mellom tjenesteyteren og kunden. Reglene i loven om kundens krav overfor tjenesteyteren gjelder tilsvarende ved krav som kunden retter til tjenesteyterens kontraktsmedhjelper.

§ 14 Misbruk av elektronisk signatur, egenandeler

(1) Tjenesteyteren er overfor kunden ansvarlig for tap som skyldes misbruk av elektronisk signatur i tilknytning til en finansavtale, med mindre noe annet følger av andre til fjerde ledd. Med misbruk av elektronisk signatur menes tredjepersoners bruk av tapt eller uberettiget tilegnet sertifikat til elektroniske signatur.

(2) Kunden svarer med en egenandel på inntil 400 kroner for misbruk av elektronisk signatur, med mindre misbruket ikke kunne ha blitt oppdaget av kunden forut for misbruket. Det samme gjelder for tap som skyldes tjenestetilbyderen selv, eller noen som opptrer på tjenestetilbyderens vegne eller som tjenestetilbyder selv representerer.

(3) Kunden svarer med en egenandel på inntil 12.000 kroner dersom tapet skyldes at kunden har opptrådt grovt uaktsomt i sin håndtering av en elektronisk signatur.

Dersom tapet skyldes forsettlige forhold på kundens side, skal kunden bære hele tapet.

(4) § 67 gjelder tilsvarende for kundens ansvar etter andre og tredje ledd. Med mindre kunden har opptrådt svikaktig, svarer han eller hun ikke for tap som skyldes misbruk av elektronisk signatur etter at sertifikatutstederen eller tjenesteyter har mottatt melding om faren for misbruk. Det samme gjelder hvis sertifikatutstederen eller tjenesteyteren ikke har tilrettelagt for å motta slike meldinger. Det samme gjelder også, i de tilfeller det er relevant, hvis kravet til sterk identitetskontroll ikke er overholdt etter finansforetaksloven § [PSD II art. 97].

III. Klagebehandling og tilsyn

§ 15 Behandling av klager

(1) Tjenesteyteren skal gjøre kunden og andre avtaleparter kjent med hvilke ordninger som gjelder for tvisteløsning og klageadgang i tilknytning til avtalen, herunder tjenesteyterens klagebehandling, mulighet for å klage til tilsynsmyndigheter, jf. § 17, mulighet for tvisteløsning i etablert klageorgan, jf. § 16, og regler om lovvalg og verneting, jf. § 3.

(2) Klager og krav fra kunder skal besvares i et skriftlig dokument. Svaret skal omfatte alle spørsmål kunden har reist, og skal meddeles kunden så snart som mulig og senest 15 dager etter mottakelsen. Fristen etter annet punktum kan forlenges med inntil 20 arbeidsdager dersom det foreligger usedvanlige omstendigheter utenfor tjenesteyterens kontroll. I slike situasjoner skal tjenesteyteren sende et foreløpig svar til kunden med tydelig angivelse av årsakene til at svaret vil bli forsinket, og med en angivelse av når kunden vil motta endelig svar.

(3) Avslår en tjenesteyter en forespørsel om en ytelse, skal kunden eller annen avtalepart umiddelbart informeres i et skriftlig dokument om avslaget og om begrunnelsen for avslaget, hvis ikke noe annet er fastsatt i lov eller i medhold av lov. Avslaget skal inneholde opplysninger om klageadgang og om muligheten for tvisteløsning i etablert klageorgan, jf. § 16. Det samme gjelder ved tjenesteyterens oppsigelse eller heving og dersom en tjenesteyter ikke erkjenner fullt ansvar for feil eller misbruk i tilknytning til en levert ytelse.

§ 16 Behandling av tvister i klageorgan

(1) Kongen kan godkjenne klageorgan for behandling av tvister når organet er opprettet ved avtale mellom en tjenesteyter eller en organisasjon for slike tjenesteytere på den ene siden og på den annen side én eller flere organisasjoner som representerer tjenesteyternes kunder.

(2) Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om klageorganets virksomhet, herunder om:

a) hvem som kan bringe saker inn for klageorganet,

b) vilkår for behandling av saker hos klageorganet,

c) behandlingens virkning mellom partene, herunder forholdet til alminnelige domstoler, adgangen til å bringe saker direkte inn for tingretten og tvangskraft og rettskraft for klageorganets avgjørelser,

d) forholdet til annen lovgivning om behandling av tvister i klageorgan, og

e) opplysningsplikt overfor tjenesteyterens kunder.

§ 17 Tilsyn

(1) Forbrukerombudet og Markedsrådet fører ut fra hensyn til forbrukerne tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven følges av en næringsdrivende tjenesteyter. Ved virksomhet rettet mot fysiske personer, fører Forbrukerombudet og Markedsrådet tilsvarende tilsyn når reglene får betydning for boliglån. Det samme gjelder når reglene får betydning for kausjon som nevnt i § 92 tredje ledd.

(2) Tilsyn etter første ledd utføres i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 42. Så langt bestemmelsene passer, gjelder finanstilsynsloven § 10 og bestemmelser gitt i medhold av denne bestemmelsen tilsvarende for ansatte i Forbrukerombudet og medlemmer av Markedsrådet.

(3) Denne bestemmelsen medfører ingen begrensninger for Finanstilsynets tilsyn etter ellers gjeldende regler.

IV. Finansoppdrag

§ 18 Finansmeglere

(1) En finansmegler skal drive virksomheten i samsvar med god meglerskikk. Med finansmegler menes et foretak som bistår ved forberedelse og forhandlinger av en finansavtale eller utfører andre mellomleddsoppgaver, uten at foretaket har påtatt seg å fremme noen av partenes interesser særskilt. En finansmegler må ikke innrette seg eller opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om foretakets stilling som uavhengig mellomledd.

(2) En finansmegler skal:

a) i reklame og kommunikasjon med kunden tydelig opplyse om sin kompetanse og rolle som megler

b) så snart som mulig og før avtalen om megleroppdraget inngås, skriftlig opplyse om størrelsen på vederlaget for oppdraget og hvem som skal betale

c) utvise tilbørlig aktsomhet når det innhentes tilbud fra en tjenesteyter, eller når en tjenesteyter på annen måte involveres

d) fraråde oppdragsgiveren å bruke en tjenesteyter eller å inngå avtale med en kunde hvis det er tvilsomt om tjenesteyteren eller kunden vil være i stand til å oppfylle sine plikter etter finansavtalen

e) fremskaffe den dokumentasjonen som er nødvendig for at en finansavtale skal kunne komme i stand

f) meddele partene alle kjente opplysninger som må antas å ha betydning ved vurderingen av om avtalen skal inngås.

(3) Lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling §§ 4-1, 4-2, 4-4, 4-5 og 5-1 gjelder tilsvarende for finansmeglere så langt bestemmelsene passer.

(4) Finansmeglerens vederlagskrav kan settes ned eller falle bort hvis finansmegleren misligholder sine forpliktelser.

(5) Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om finansmegleres plikter og rettigheter etter denne paragrafen.

§ 19 Finansagenter

(1) En finansagent skal for sin virksomhet ikke kreve vederlag fra andre enn sin oppdragsgiver. Med finansagent menes et foretak som etter avtale og mot vederlag fremmer salg av finansielle tjenester til kunder på vegne av en eller flere oppdragsgivere (tjenesteytere).

(2) En finansagent skal innenfor rammen av sitt oppdrag sørge for at oppdragsgiverens plikter overfor kunden blir oppfylt.

(3) En finansagent skal i reklame og kommunikasjon rettet til en kunde, tydelig opplyse om sin kompetanse, herunder om hvilke oppdragsgivere agentforholdet omfatter. Bestemmelsene i § 18 annet ledd bokstav e og bokstav f og tredje og femte ledd gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 20 Finansrådgivere

(1) En finansrådgiver skal for sin virksomhet ikke kreve vederlag fra andre enn sin oppdragsgiver. Med finansrådgiver menes et foretak som har påtatt seg å gi råd i tilknytning til oppdragsgiverens (kundens) kjøp av finansielle tjenester, og som er uavhengig av tjenestetilbyderen.

(2) Før finansrådgiveren påtar seg et oppdrag, og i reklame og skriftlig kommunikasjon med oppdragsgiveren, skal finansrådgiveren forsikre seg om at oppdragsgiveren kjenner til omfanget av finansrådgiverens kompetanse, herunder at finansrådgiveren opptrer som rådgiver. En finansrådgiver må ikke påta seg et oppdrag dersom personlige eller økonomiske interesser kan komme i konflikt med oppdragsgiverens interesser. Bestemmelsene i § 18 annet ledd bokstav b og bokstav d og tredje og femte ledd gjelder tilsvarende så langt de passer. Finansrådgiveren skal gi oppdragsgiveren en skriftlig oppsummering av rådene som blir gitt.

§ 21 Krav til virksomheten

(1) Når oppdragsgiveren ikke er tjenesteyter gjelder reglene i kapittel 1 om tjenesteytere og kunder tilsvarende så langt de passer for forholdet mellom oppdragstakeren og en oppdragsgiver ved finansoppdrag.

(2) Bare foretak som oppfyller kravene til finansmeglere, finansagenter eller finansrådgivere i §§ 18 til 20, kan bruke den respektive virksomhetsbetegnelsen.

Brukes en liknende betegnelse av andre, skal den ikke være egnet til å villede noen til å anta at den dekker virksomhet omfattet av §§ 18 til 20.

Kapittel 2. Betalingsoppgjør

§ 22 Virkeområde

Dette kapitlet gjelder forholdet mellom en betaler og en betalingsmottaker ved betalingsoppgjør mv.

§ 23 Oppgjørsmåte

(1) Betaling kan foretas ved overføring av beløpet til mottakerens konto med mindre noe annet er avtalt eller mottakeren har bedt om utbetaling med kontanter.

(2) Mottakeren kan gi nærmere anvisning om betalingsmåten, dersom dette ikke medfører vesentlig merutgift eller andre ulemper for betaleren.

(3) En forbruker har alltid rett til å foreta oppgjør med tvungne betalingsmidler hos betalingsmottakeren.

§ 24 Tid og sted for betaling

(1) Dersom betaleren har rett til å foreta oppgjør ved overføring til mottakerens konto, anses betalingen for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens betalingstjenesteyter. Ved overføring innen samme betalingstjenesteyter anses betaling for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens konto. Når oppgjør skal skje ved utbetaling i kontanter, anses betalingen for å ha skjedd når beløpet er stilt til mottakerens disposisjon gjennom bank på mottakerens sted og melding om dette er kommet frem til mottakeren.

(2) Dersom ikke annet er avtalt, anses dessuten en fastsatt betalingsfrist for å være avbrutt

a) ved betaling fra forbruker når betalerens betalingsordre er mottatt av en betalingstjenesteyter

b) når mottakeren mottar og aksepterer sjekk eller annet betalingsmiddel.

(3) Dersom en mottatt betalingsordre ikke skal utføres straks, regnes avbruddet av betalingsfristen fra den avtalte betalingsdagen.

(4) Betalingsfristen avbrytes ikke dersom betalingstransaksjonen ikke blir gjennomført, og dette skyldes betalerens eget forhold. Betalingstjenesteyteren skal i så fall varsle betaleren om dette i samsvar med § 50.

§ 25 Veksling

(1) Betalinger skal foretas i den valutaen som er avtalt.

(2) En betalingsmottaker eller en annen som på salgsstedet tilbyr en valutaomregning til betaleren før en betalingstransaksjon iverksettes, skal opplyse betaleren om gebyrer og om vekslingskursen som vil bli benyttet ved vekslingen. Betaleren skal samtykke til vekslingen på dette grunnlaget.

§ 26 Gebyr for bruk av betalingsinstrument og betalingsmiddel

(1) Dersom en betalingsmottaker krever gebyr eller gir rabatt for bruk av et bestemt betalingsinstrument eller betalingsmiddel, skal betaleren opplyses om dette før en betalingstransaksjon iverksettes. Betalingstjenesteyteren kan ikke hindre betalingsmottakeren i å kreve gebyr eller gi rabatt som nevnt. Dersom en betalingsmottaker krever gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument eller betalingsmiddel fra en forbruker, kan gebyret ikke overstige betalingsmottakerens faktiske kostnad ved bruk av betalingsinstrumentet. Kongen kan i forskrift forby eller begrense retten til å kreve gebyrer som nevnt i første og tredje punktum for å fremme konkurranse og bruk av effektive betalingsinstrumenter.

(2) Dersom betalingstjenesteyteren eller noen annen krever gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument, skal kunden opplyses om dette før en betalingstransaksjon iverksettes.

(3) Betaleren er ikke forpliktet til å betale gebyr for bruk av et betalingsmiddel dersom opplysningspliktene i annet og tredje ledd ikke er overholdt.

§ 27 Fordeling av gebyrer

Gebyrene i forbindelse med en betalingstransaksjon som faller innenfor virkeområdet for kapittel 2, fordeles slik at betaleren betaler sin betalingstjenesteyter gebyrene den krever, og betalingsmottakeren betaler sin betalingstjenesteyter gebyrene denne krever.

§ 28 Sletting av panteheftelser mv.

Når en fordring er innfridd eller for øvrig bortfalt, skal fordringshaveren sørge for sletting eller frigivelse av pant og annen sikkerhet for fordringen, dersom ikke annet er avtalt i forbindelse med innfrielsen. Kausjonsdokument skal leveres tilbake til kausjonisten.

§ 29 Fordringer oppstått ved spill og veddemål

Betaleren er ikke forpliktet til å betale en forfalt fordring når fordringshaveren visste eller måtte forstå at fordringen er oppstått ved spill eller veddemål. Det samme gjelder krav om tilbakebetaling når kredittyteren visste eller måtte forstå at kreditten ville bli brukt til spill eller veddemål. Er fordringen helt eller delvis betalt frivillig, kan betalingen ikke omstøtes, med mindre det kan sannsynliggjøres at betalingen skyldes villfarelse om forpliktelsen til å betale, eller betalingen er foretatt med annet enn

penger.

Kapittel 3. Kontoavtaler og betalingstjenester

I. Alminnelige bestemmelser

§ 30 Virkeområde

(1) Reglene om kontoavtaler og betalingstjenester, jf. § 32, gjelder for virksomhet med tillatelse som nevnt i finansforetaksloven § 2-3 til å yte betalingstjenester. Dersom det er knyttet en kreditt til en konto eller en betalingstjeneste, gjelder dessuten reglene i kapittel 4 om kredittavtaler.

(2) Kongen kan i forskrift bestemme at reglene i dette kapitlet helt eller delvis ikke skal gjelde for enkelte former for tjenester, eller at reglene skal gjelde helt eller delvis tilsvarende for enkelte former for ytelser. I forskriften kan det også gis særlige regler om betalingstransaksjoner til og fra områder utenfor EØS og for innenlandske transaksjoner i valuta som ikke er valuta i en EØS-stat.

§ 31 Sensur av avtalevilkår

(1) Avtalevilkår som hindrer kunden i å inngå avtaler om betalingsfullmakt og opplysningsfullmakt i tilknytning til en konto med fjerntilgang på Internett, jf. § 32 bokstav f og g, er ikke bindende for kunden.

(2) Kontoavtale eller annen avtale om betalingsinstrument kan ikke inneholde vilkår om at betalingstjenesteyteren med befriende virkning kan utbetale penger til den som har betalingsinstrumentet eller et annet bevis for innskudd i hende (ihendehaverklausul). Det samme gjelder avtalevilkår om rett til å gjennomføre betalingstransaksjoner med befriende virkning. Første og annet punktum gjelder likevel ikke for elektroniske småpenger omfattet av § 34.

§ 32 Kontoavtaler og betalingstjenester

(1) Med kontoavtale menes en avtale som regulerer fremtidig gjennomføring av betalingstransaksjoner (transaksjonsavtale) i tilknytning til en betalingskonto i navnet på én eller flere kunder. For transaksjonsavtaler som ikke er knyttet til en konto, gjelder reglene om kontoavtaler tilsvarende når ikke annet fremgår.

(2) Betalingstjenester omfatter følgende tjenester:

a) kontoforvaltning: tjenester som muliggjør innskudd eller uttak av kontanter, samt alle handlinger som er nødvendige for forvaltning av en konto

b) gjennomføring av betalingstransaksjoner: transaksjon som iverksettes av, eller på vegne av, enten betaleren eller betalingsmottakeren og er uavhengig av eventuelle underliggende forpliktelser mellom betaleren og betalingsmottakeren. Med betalingstransaksjoner menes en handling som vil medføre innskudd, uttak eller

overføring av kreditt eller andre disponible midler gjennom en betalingstjenestetilbyder, herunder bruk av betalingskort eller lignende, direktebelastning av betalerens konto (direkte debitering), belastningsfullmakt, jf. § 47 fjerde ledd, eller godskriving av betalingsmottakeren

c) innløsning av betalingstransaksjoner: avtale om overføring av midler til betalingsmottakeren på grunnlag av mottak og behandling av betalingstransaksjoner

d) utstedelse av betalingsinstrument: som betalingsinstrument anses en personlig enhet som enten inneholder eller består i et sett av avtalte prosedyrer for å iverksette betalingsoppdrag. Med betalingsoppdrag menes anmodning fra en betaler eller betalingsmottaker til en betalingstjenesteyter om å foreta en betalingstransaksjon

e) pengeoverføringer: består utelukkende i overføring av midler mottatt fra, og overført på vegne av en betaler, til en betalingsmottaker, eventuelt til en betalingstjenesteyter som stiller de overførte midler til rådighet for betalingsmottakeren. Overføringen skjer uten at det opprettes en konto for noen av partene

f) betalingsfullmakt: tjeneste som består i å iverksette et partsuavhengig betalingsoppdrag på konto som tilbys av en annen betalingstjenestetilbyder

g) opplysningsfullmakt: elektronisk levering av sammenstilte opplysninger som omfatter en konto hos en annen betalingstjenestetilbyder.

§ 33 Retten til kontoavtaler og betalingstjenester

(1) Alle har rett til kontoavtale med tilgang til grunnleggende betalingstjenester på vanlige vilkår. En betalingstjenesteyter må ikke uten saklig grunn avvise en kunde, med mindre hvitvaskingsloven eller annen lov eller regler gitt med hjemmel i lov gir pålegg om å avise kunden.

(2) Grunnleggende betalingstjenester omfatter

a) å åpne konto

b) å foreta innskudd og uttak av kontanter i tilknytning til kontoen

c) enhver form for gjennomføring av betalingstransaksjoner som er i alminnelig bruk, herunder betalingstransaksjoner ved bruk av betalingskort (debetkort), dirketebelastning (direkte debitering) eller annen form for kontooverføring, samt fjerntilgang til kontoen ved bruk av Internett.

(3) Tjenestene skal tilbys uten kostnad for kunden eller mot et rimelig gebyr. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hva som regnes som grunnleggende betalingstjenester, og hva som utgjør et rimelig gebyr.

(4) Forespørsel om grunnleggende betalingstjenester skal besvares så raskt som mulig og senest ti virkedager etter at betalingstjenesteyteren har mottatt de nødvendige opplysningene fra kunden.

§ 34 Elektroniske småpenger

(1) Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler, herunder gjøre unntak fra regler som følger av denne loven, for elektroniske småpenger. Slike særregler og unntak kan gjelde betalingstjenesteyterens opplysningsplikt etter § 36, fremgangsmåten ved varsling av endringer i kontoavtalen etter § 42, varsling om avvisning av betalingsoppdrag etter § 50, kansellering av betalingsoppdrag etter § 49, overføringstid etter § 51, kundens plikter i tilknytning til betalingsinstrumentet etter § 57, informasjon ved gjennomføring av betalingstransaksjoner etter § 53 og misbruk av konto og betalingsinstrument etter § 63.

(2) Kongen fastsetter i forskrift hva som regnes som elektroniske småpenger og hvilke beløpsgrenser som gjelder. Beløpsgrensene men kan ikke settes høyere enn 5 000 kroner for et enkelt betalingsinstrument.

II. Før inngåelsen av en kontoavtale mv.

§ 35 Opplysningsplikt

(1) Den som vil overveie og sammenligne tilgjengelige tilbud om kontoavtaler og betalingstjenester, skal til enhver tid få tilgang til allmenn informasjon om slike tjenester. Informasjonen skal være tilgjengelig skriftlig fra betalingstjenestetilbyderen, og det skal minst opplyses om:

a) betalingstjenesteyteren, herunder identitet og kontaktopplysninger

b) avtaleinngåelsen, herunder retten til uforpliktende gebyropplysningsskjema, utkast til kontoavtale før avtale inngås, samt om eventuell angrerett etter at avtale er inngått

c) kontoavtalens viktigste egenskaper, herunder opplysninger om avtalens varighet, betalingstjenesteyterens rett til å endre avtalevilkårene og kundens rett til å si opp avtalen

d) kostnader, herunder eventuelle gebyr, renter og vekslingskurser

e) effektiv rente, herunder skal det gis et illustrert eksempel i tilknytning til opplysninger om nominell rente

f) kommunikasjonsformen, herunder fremgangsmåten for å varsle kunden ved mistanke om misbruk, avtalebrudd, misbruk eller andre irregulære forhold med betydning for avtalen, jf. § 5

g) bruk av tjenestene, herunder hva kunden må gjøre for å få iverksatt eller gjennomført betalingstransaksjoner, og det høyeste antall virkedager for å gjennomføre en betalingstransaksjon

h) risiko forbundet med kontoavtalen, herunder kundens plikter ved gjennomføring av betalingstransaksjoner og ved bruk av betalingsinstrument

i) rettigheter og forpliktelser, herunder om adgangen til å sperre et betalingsinstrument og om betalingstjenesteyterens og kundens ansvar for ikke

godkjente betalingstransaksjoner, eventuelle egenandeler og vilkårene for tilbakebetaling, samt hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti

j) tvisteløsning og klageadgang, jf. § 15 første ledd.

(2) Opplysningene nevnt i første ledd skal gis i et skriftlig dokument.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om betalingstjenesteyteres opplysningsplikt og kan fastsette regler som utfyller eller begrenser reglene som følger av første ledd. Kongen kan også fastsettes regler om hvordan opplysningene skal fremgå, og om bruk og godkjenning av standardiserte skjema for opplysninger om gebyrer.

§ 36 Opplysningsplikt ved enkeltstående betalingstransaksjoner

(1) Før kunden blir bundet av en avtale om en enkeltstående betalingstransaksjon som ikke omfattes av en kontoavtale, skal betalingstjenesteyteren gi, eller på en lett tilgjengelig måte stille til rådighet, de opplysninger som er nevnt i § 35 bokstav d og h. I tillegg skal betalingstjenesteyteren, når det er relevant, opplyse om den faktiske vekslingskursen eller referansevekslingskursen som skal anvendes ved transaksjonen. Når det er relevant, skal betalingstjenesteyteren også gi eller stille til rådighet på en lett tilgjengelig måte andre relevante opplysninger som nevnt i § 35 første ledd. Dersom kunden ber om det, skal opplysningene gis i et skriftlig dokument. Opplysningsplikten kan oppfylles ved å gi kunden en kopi av avtaleutkast eller utkast til betalingsoppdrag som inneholder opplysningene nevnt i første til tredje punktum.

(2) Før en enkeltstående betalingstransaksjon gjennomføres via en betalingsfullmektig skal betalingsfullmektigen stille til rådighet opplysninger om sin identitet og kontaktopplysninger samt informasjon om relevant tilsynsmyndighet.

§ 37 Vederlag og gebyrer

(1) Betalingstjenesteyteren skal ikke kreve særskilt gebyr av kunden for oppfyllelse av opplysningsplikter eller varslingsplikter etter loven, jf. § 4 tredje ledd. I den utstrekning det er avtalt, kan det likevel kreves gebyr for at det på kundens forespørsel gis ytterligere eller hyppigere informasjon, varsler mv., eller for at opplysninger stilles til rådighet på annen måte enn hva som følger av lov, forskrift eller skriftlig avtale. Betalingstjenesteyteren skal ikke fremsette krav om gebyr eller annet vederlag utover det som er skriftlig avtalt med kunden.

(2) Dersom det kreves løpende gebyr, kan betalingstjenesteyteren bare kreve gebyr for perioden frem til oppsigelsestidspunktet.

(3) En betalingstjenesteyter kan ikke kreve gebyr eller annet vederlag for

a) å utlevere utkast til kontoavtale, jf. § 38 første ledd

b) oppsigelse av en kontoavtale inngått på ubestemt tid eller for en bestemt periode på mer enn seks måneder hvis kunden sier opp avtalen etter utløpet av seks

måneder, bortsett fra ved avtale om bindingstid som nevnt i § 43 annet ledd første punktum

c) å ta imot varsel fra kunden i samsvar med § 57. Direkte kostnader til utskifting av betalingsinstrumentet kan likevel kreves dekket

d) å varsle om at en tjeneste eller et betalingsoppdrag er avvist, med mindre avvisningen ikke skyldes forhold på tjenesteyterens side og er saklig begrunnet, jf. § 50.

§ 38 Kontoavtalens form og innhold

(1) Kunden skal på forespørsel motta kopi av utkast til kontoavtale.

(2) Kontoavtale inngås i skriftlig dokument og skal undertegnes av kunden for å være bindende, med mindre kunden ikke ønsker å påberope seg disse vilkårene. Avtalevilkår som ikke fremgår av kontoavtalen, er ikke bindende for kunden. Kunden skal motta et eksemplar ved avtaleinngåelsen og deretter på forespørsel.

(3) Kontoavtalen skal angi kundens navn og adresse samt fødselsnummer eller organisasjonsnummer. Har kunden ikke slikt nummer, skal i kontoavtalen i stedet angi fødselsdato eller annen entydig identifikasjon. Første og annet punktum gjelder tilsvarende for andre som skal disponere kontoen. Kontoavtalen skal dessuten inneholde opplysninger som nevnt i § 35.

§ 39 Fjernsalg og angrerett

Ved fjernsalg av kontoavtaler og betalingstjenester gjelder særskilte regler om opplysningsplikt og angrerett etter angrerettloven kapittel 8 og 9.

III. Etter at kontoavtale er inngått

§ 40 Kontoinformasjon

(1) Kontoavtalen skal angi at kunden i et skriftlig dokument jevnlig, og minst hver måned, har krav på kontoinformasjon som minst må omfatte opplysninger om:

a) perioden kontoinformasjonen dekker

b) dato for og saldo ved forrige kontoinformasjon

c) oppdatert saldo

d) transaksjonsopplysninger for hver gjennomførte betalingstransaksjon, jf. fjerde ledd.

(2) Dersom overtrekk tillates eller det er knyttet annen kreditt til kontoen, skal kontoinformasjonen dessuten opplyse om:

a) benyttet nominell rente

b) kredittkostnader som ikke er omfattet av første, jf. fjerde ledd.

c) det minimumsbeløp kunden eventuelt er forpliktet til å betale.

(3) Følgende kontoinformasjon skal gis eller stilles til kundens rådighet i et skriftlig dokument minst en gang hvert år:

a) alle påløpte gebyrer og rentesatser knyttet til kontoavtalen

b) rente- og gebyrsatser for alternative typer kontoer som betalingstjenesteyteren tilbyr

c) hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti.

(4) Transaksjonsopplysninger for gjennomførte betalingstransaksjoner skal omfatte:

a) en referanse som identifiserer betalingstransaksjonen

b) relevant informasjon om betalingsmottakeren eller betaleren, samt eventuelle ytterligere opplysninger som fulgte transaksjonen

c) beløpet i den valutaen som ble benyttet ved belastning eller godskriving av konto, som er angitt i betalingsoppdraget, eller som er stilt til kundens rådighet

d) eventuelle gebyrer eller renter som kunden skal betale, samt en spesifikasjon av disse når det er relevant

e) eventuell vekslingskurs som er benyttet av kundens betalingstjenestetilbyder, og det overførte beløpet etter valutaomregningen

f) belastnings- eller godskrivingsdag, jf. § 52, eller datoen da betalingsoppdraget ble mottatt.

(5) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler som utfyller eller begrenser opplysningsplikten etter denne paragrafen, og kan gi regler som stiller krav til hvordan opplysninger skal utformes.

§ 41 Flere betalingstjenesteytere

(1) Reglene i denne paragrafen gjelder når to eller flere betalingstjenesteytere etter avtale med samme kunde er involvert i gjennomføringen av et betalingsoppdrag.

(2) En betalingstjenesteyter som utfører et betalingsoppdrag, er ikke forpliktet til å gi kunden informasjon som kunden allerede har mottatt eller vil motta i samsvar med en annen kontoavtale som regulerer det betalingsinstrumentet som ble brukt til å iverksette betalingstransaksjonen.

§ 42 Endring av kontoavtalen, passiv aksept

(1) Er partene enige om å endre kontoavtalen, gjelder § 35 og § 38 tilsvarende så langt de passer.

(2) I den utstrekning det er avtalt, kan betalingstjenesteyteren ensidig fremlegge et begrunnet forslag til endring av kontoavtalens bestemmelser om renter, gebyr eller andre kostnader.

(3) Endring av vilkårene i kontoavtalen til kundens skade kan tidligst settes i verk to måneder etter at betalingstjenesteyteren varselet kunden i et skriftlig dokument om

de foreslåtte endringene. Kunden kan enten akseptere eller avvise de foreslåtte endringene innen den foreslåtte iverksettelsesdatoen.

(4) Når det er bestemt i kontoavtalen, kan kunden samtykke til en foreslått endring ved å forholde seg passiv. For å unngå å bli bundet må kunden i så fall før iverksettelsesdatoen varsle betalingstjenesteyteren om at forslaget er avvist. Varslet skal i så fall opplyse om dette og om at kunden har rett til å si opp avtalen straks og vederlagsfritt innen iverksettelsesdatoen.

(5) Endring av rentesats eller vekslingskurs kan anvendes straks og uten varsel dersom dette følger av kontoavtalen og endringen bygger på

a) en rentesats som stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde begge parter kan kontrollere (referanserente), eller

b) en vekslingskurs som stilles til rådighet av betalingstjenesteyteren eller stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde (referansevekslingskurs).

Kunden skal informeres om enhver endring av rentesatsen i et skriftlig dokument så snart som mulig, med mindre det er avtalt at opplysningene skal stilles til rådighet med en bestemt hyppighet eller på en bestemt måte. Endringer i rentesatser eller vekslingskurser som benyttes i betalingstransaksjoner, skal beregnes og gjennomføres på en nøytral måte uten forskjellsbehandling mellom kundene

§ 43 Kundens oppsigelse og heving

(1) Kunden kan til enhver tid si opp kontoavtalen, med mindre det er avtalt en oppsigelsesfrist. En avtalt oppsigelsesfrist kan ikke overstige én måned.

(2) Kontoavtalen kan likevel fastsette at en konto ikke kan sies opp i en bestemt tidsperiode der det ikke kan foretas betalingstransaksjoner til eller fra kontoen. Et slikt avtalevilkår kan ikke gjøres gjeldende dersom betalingstjenesteyteren endrer avtalevilkår til kundens skade, jf. § 42 tredje ledd, og kunden sier opp kontoavtalen innen fire uker etter at varsel etter § 42 tredje ledd er sendt til kunden.

(3) Avsluttes en kontoavtale etter annet ledd, har kunden rett til å få utbetalt saldo i kundens favør med påløpte renter på konto eller et forhåndsbetalt betalingsinstrument. Kunden har også rett til å få tilbakebetalt en forholdsmessig del av eventuelle forhåndsbetalt kostander.

(4) Fjerde ledd gjelder tilsvarende dersom kunden hever i samsvar med § 10.

§ 44 Bistand til å flytte konto

(1) Betalingstjenesteyteren skal bistå kunder som skal flytte konto til en annen betalingstjenesteyter. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan en betalingstjenesteyter skal bistå ved bytte av konto, og hvilke gebyrer som kan kreves.

(2) Når en kunde skal flytte konto, skal forhåndsbetalte gebyrer tilbakebetales forholdsmessig. Kunden skal få utbetalt pengene på kontoen med påløpte renter frem til oppsigelsestidspunktet, eller saldoen hvis kontoavtalen gjelder et forhåndsbetalt betalingsinstrument.

§ 45 Betalingstjenesteyterens oppsigelse og heving

(1) Betalingsyteren kan si opp en kontoavtale som er inngått på ubestemt tid, dersom dette følger av avtalen og det foreligger saklig grunn. Kunden må i så fall varsles på samme måte som etter § 42 annet ledd. Kontoavtalen kan likevel ikke sies opp hvis det er avtalt bindingstid i samsvar med § 43 annet ledd.

(2) En kontoavtale om grunnleggende betalingstjenester, jf. § 33, kan bare sies opp av betalingstjenesteyteren dersom kunden forsettlig har anvendt kontoen til ulovlige formål, det ikke har vært foretatt betalingstransaksjoner på kontoen de siste 24 måneder, eller kunden har gitt feilaktige opplysninger for å få åpnet kontoen, og korrekte opplysninger ville ha ført til avslag

(3) Betalingstjenesteyteren kan i et skriftlig dokument heve kontoavtalen ved vesentlig mislighold fra kundens side.

(4) Betalingstjenesteyterens oppsigelse eller heving etter første til tredje ledd skal varsles i et skriftlig dokument og være begrunnet. Med unntak av oppsigelse etter første ledd skal kunden gis en frist på to uker til å rette på forholdet.

(5) Ved oppsigelse eller heving etter denne paragrafen gjelder reglene i § 43 tredje ledd tilsvarende.

§ 46 Konto som ikke brukes

(1) Er det gått mer enn ti år siden siste transaksjon når godskriving av renter ikke medregnes, skal betalingstjenesteyteren gi melding om kontoen i rekommandert brev til kundens eller arvingenes sist kjente adresse, eller på annen måte innhente bekreftelse fra disse om at en slik melding er mottatt. Meldingen skal opplyse om når foreldelsesfristen etter foreldelsesloven § 4 begynner å løpe, når fristen vil løpe ut, og hva som kreves for å avbryte fristen.

(2) Nødvendige kostnader for å komme i kontakt med kunden eller arvingene etter foreldelsesloven § 4 første ledd tredje punktum kan belastes kontoen. Dersom saldo i kundens favør på kontoen er lavere enn kostnaden for å sende varslet ved rekommandert brev, kan betalingstjenestetilbyderen i stedet sende varslet i ordinær forsendelse til mottakeren.

IV. Gjennomføring av godkjente betalingstransaksjoner mv.

§ 47 Samtykke til betalingstransaksjoner og beløpsreservasjoner

(1) En betalingstransaksjon anses bare som godkjent dersom kunden har gitt samtykke til transaksjonen. Fremgangsmåten for å samtykke skal være avtalt mellom kunden og kundens betalingstjenesteyter, herunder eventuell betalingsfullmektig. Det kan avtales belastningsgrenser for betalingsinstrument som benyttes til å gi slikt samtykke.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende for reservasjon av et beløp på kundens konto. Samtykket må omfatte reservasjon av et presist beløp. Når betalingstjenesteyteren mottar opplysninger om det presise transaksjonsbeløpet, skal det reserverte beløpet straks, og senest ved mottakelsen av betalingsoppdraget, frigis på kundens konto.

(3) Med mindre det er avtalt at samtykke kan gis etter gjennomføringen av betalingstransaksjonen, må samtykket være gitt før betalingsoppdraget utføres. Kunden kan samtykke til å utføre et betalingsoppdrag via en betalingsfullmektig, betalingsmottakeren eller betalingsmottakerens betalingstjenesteyter.

(4) Ved samtykke til gjentatte direktebelastninger (avtalegiro mv.) eller faste betalingsoppdrag som innebærer at kundens konto kan belastes uten særskilt samtykke til hver enkelt betalingstransaksjon, må belastningsfullmakten angi for hver enkelt betalingsmottaker en høyeste beløpsgrense for et eller flere bestemte tidsrom.

(5) Etter at et godkjent betalingsoppdrag er mottatt av betalerens betalingstjenesteyter, kan det bare kanselleres i samsvar med § 49.

§ 48 Mottak av betalingsoppdrag

(1) Betalerens konto må ikke belastes før betalingsoppdraget er mottatt.

(2) På virkedager anses et betalingsoppdrag for å være mottatt på samme tidspunkt som betalerens betalingstjenesteyter tar imot betalingsoppdraget. På andre dager enn virkedager anses det for å være mottatt påfølgende virkedag. Har betalerens betalingstjenesteyter angitt et skjæringstidspunkt nær virkedagens slutt for mottak av betalingsoppdrag, anses betalingsoppdrag som tas imot etter skjæringstidspunktet, for å være mottatt påfølgende virkedag.

(3) Er det avtalt at et betalingsoppdraget først skal gjennomføres på en bestemt dag, ved utløpet av en bestemt periode eller på den dagen da midler ble stilt til betalingstjenesteyterens rådighet av betaleren, skal betalingsoppdraget ved anvendelsen av § 52 anses mottatt den avtalte dagen hvis dette er en virkedag, og ellers den påfølgende virkedagen.

§ 49 Kansellering av betalingsoppdrag

(1) Betaleren kan ikke kansellere betalingsoppdraget etter at betalingsmottakeren eller betalingsfullmektigen har fått samtykke til å iverksette betalingstransaksjonen. Direktebelastning kan likevel kanselleres, men senest innen utgangen av virkedagen før avtalt belastningsdag.

(2) Når et betalingsoppdrag ikke skal gjennomføres umiddelbart, kan kunden kansellere, men senest innen utgangen av virkedagen før avtalt gjennomføringsdag, jf. § 48 tredje ledd.

(3) Etter utløpet av fristene i første og annet ledd kan betalingsoppdrag bare kanselleres så langt det er avtalt mellom betaleren og dennes betalingstjenesteyter. I tilfeller som nevnt i første ledd kreves dessuten samtykke fra betalingsmottakeren.

§ 50 Avvisning av betalingsoppdrag

(1) Er alle vilkårene i betalerens kontoavtale oppfylt, kan betalingstjenesteyteren ikke nekte å gjennomføre et godkjent betalingsoppdrag, med mindre noe annet er fastsatt i lov eller i medhold av lov.

(2) Avvises iverksettingen av en betalingstransaksjon eller et betalingsoppdrag, skal kunden snarest varsles om avvisningen, jf. § 15 tredje ledd, og om fremgangsmåten for å rette eventuelle faktiske feil som ledet til avvisning, med mindre noe annet er fastsatt i lov eller i medhold av lov. Når et betalingsoppdrag er avvist, regnes det ikke som mottatt etter § 51, jf. § 48 første ledd.

§ 51 Overføringstid

(1) Betalerens betalingstjenestetilbyder skal sørge for at beløpet godskrives betalingsmottakerens betalingstjenestetilbyder senest samme virkedag som betalingsoppdraget ble mottatt, jf. § 48. Når betalingstransaksjonen iverksettes ved bruk av et papirbasert betalingsinstrument, skal godskriving skje senest påfølgende virkedag. Godskriving skal også skje senest påfølgende virkedag for enhver grensekryssende betalingstransaksjonen i euro innenfor EØS når det i Norge er foretatt bare én valutaomregning fra norske kroner til euro, og i tilfeller der både betalerens og betalingsmottakerens betalingstjenestetilbyder er etablert innenfor EØS. For andre betalingstransaksjoner kan det avtales lengre overføringstid, forutsatt at betalingsmottakerens betalingstjenestetilbyder godskrives innen utløpet av den fjerde virkedagen etter at betalingsoppdraget ble mottatt av en betalingstjenestetilbyder etablert innenfor EØS.

(2) Når beløpet er godskrevet etter første ledd, skal betalingstjenestetilbyderen senest samme virkedag gjøre beløpet tilgjengelig og godskrive det på betalingsmottakerens konto. Har betalingsmottakeren ikke konto hos betalingstjenestetilbyderen, skal beløpet samme virkedag stilles til rådighet for betalingsmottakeren, med mindre det må foretas valutaomregning med valuta som ikke er valuta i en EØS-stat.

(3) Iverksettes en betalingstransaksjon av eller via betalingsmottakeren, skal betalingsmottakerens betalingstjenestetilbyder innen den avtalte fristen oversende betalingsoppdraget til betalerens betalingstjenestetilbyder. Ved direktebelastning skal oversendelsen skje slik at oppgjør kan skje på avtalt forfallsdag.

(4) Ved grensekryssende betalingstransaksjoner til en betalingstjenestemottaker utenfor EØS skal betalerens betalingstjenestetilbyder sørge for å overføre beløpet til betalingsmottakerens betalingstjenestetilbyder senest ved utløpet av syvende virkedag etter at betalingsoppdraget ble mottatt, dersom ikke annet er avtalt.

§ 52 Renteberegning, godskriving og belastning

(1) Når en forbruker foretar innskudd med kontanter i samme valuta som en konto føres, skal betalingstjenesteyteren, etter at kontantene er mottatt, umiddelbart godskrive beløpet og gjøre det tilgjengelig på kontoen. I andre tilfeller skal beløpet

godskrives og gjøres tilgjengelig senest påfølgende virkedag. For begge tilfeller skal skjæringstidspunktet for renteberegning av beløpet være samme dag som beløpet godskrives kontoen.

(2) Skjæringstidspunktet for renteberegning ved godskriving av kundens konto skal ikke være senere enn tidspunktet beløpet godskrives kontoen. Skjæringstidspunktet for renteberegning ved belastning av kundens konto skal ikke være tidligere enn tidspunktet beløpet belastes kontoen.

§ 53 Informasjon ved gjennomføring av betalingsoppdrag

(1) Før det utføres et betalingsoppdrag som er iverksatt av betaleren og omfattet av en kontoavtale, skal betalingstjenesteyteren på kundens forespørsel opplyse om gebyrer som må betales, og om hvor lang tid det kan ta å gjennomføre betalingstransaksjonen. Dersom det er relevant, skal enkeltelementer i gebyrene spesifiseres. Reglene kan ikke fravikes ved avtale for innenlandske betalingstransaksjoner.

(2) Betalerens betalingstjenesteyter skal for hver gjennomførte betalingstransaksjon uten ugrunnet opphold gi betaleren opplysninger nevnt i § 40 første ledd bokstav d. Det samme gjelder etter mottak av betalingsoppdraget når betaleren ikke har konto hos betalingstjenesteyteren.

(3) Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter skal for hver gjennomførte betalingstransaksjon uten ugrunnet opphold gi betalingsmottakeren opplysninger nevnt i § 40 første ledd bokstav d.

§ 54 Gjennomføring iverksatt av betalingsfullmektig

(1) Etter at en betalingstransaksjon er iverksatt av en betalingsfullmektig, skal betalingsfullmektigen uten ugrunnet opphold gi betaleren gi følgende informasjon:

a) Det skal gis en bekreftelse på at betalingsoppdraget er iverksatt korrekt hos betalingstjenestetilbyderen for den aktuelle kontoen.

b) Det skal opplyses om beløpet som ble betalt.

c) Det skal oppgis en referanse som gjør det mulig for betaleren og betalingsmottakeren å identifisere betalingstransaksjonen, og alle opplysninger som fulgte betalingstransaksjonen, skal angis.

d) Det skal oppgis en referanse som gjør det mulig for betalingsmottakeren å identifisere betaleren.

e) Det skal opplyses om størrelsen på eventuelle gebyrer som skal betales til betalingsfullmektigen for transaksjonen, eventuelt med en spesifikasjon av enkeltelementene.

Informasjon som nevnt i første punktum skal også gis betalingsmottakeren når det er relevant.

(2) Når en betalingsfullmektig på grunnlag av betalerens samtykke har anmodet den aktuelle kontoens betalingstjenestetilbyder om å bekrefte at det er dekning på betalerens konto for et bestemt beløp, skal kontoens betalingstjenestetilbyder på forespørsel fra kunden opplyse om hvem som ba om en slik bekreftelse og svaret som ble gitt.

§ 55 Tilbakeholdsrett og motregning

(1) Betalingstjenesteyteren kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i innestående på kundens konto, unntatt for forfalte krav som springer ut av kontoavtalen. Begrensningen etter første punktum gjelder ikke for krav som er oppstått som følge av en straffbar handling som kunden har begått, med mindre fordringen er ervervet fra en tredjepart.

(2) Betalingstjenesteyteren kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i betalingsmidler som betalingstjenesteyteren skal benytte til å gjennomføre et betalingsoppdrag. Betalingsmottakeren kan likevel avtale med sin betalingstjenesteyter en motregningsrett for krav på avtalte gebyrer betalingsmottakeren blir skyldig for det overførte beløpet før resterende beløp godskrives konto. Når en slik avtalt motregningsrett benyttes, skal transaksjonsbeløpet og gebyrene skilles fra hverandre i opplysningene som gis betalingsmottakeren.

(3) Er det foretatt motregning for gebyr i strid med annet ledd, skal betalingstjenesteyteren som representerer den parten som har iverksatt betalingstransaksjonen, sørge for at betalingsmottakeren mottar det fulle beløpet for transaksjonen.

(4) Reglene i paragrafen her er ikke til hinder for at det etter ellers gjeldende rettsregler stiftes særskilt sikkerhetsrett i innskudd.

§ 56 Feilaktig godskriving av konto og saldoopplysning

(1) Når det er avtalt med kunden, kan en betalingstjenesteyter som ved en feil har godskrevet uriktig konto eller uriktig beløp, innen utløpet av tredje virkedag rette feilen ved å belaste den aktuelle kontoen. Det samme gjelder en betalingstjenesteyter som ved en feil har godskrevet en konto hos en annen betalingstjenesteyter dersom betalingstjenesteyteren har adgang til å foreta slik retting hos den andre betalingstjenesteyteren.

(2) Betalingstjenesteyterens adgang til å rette feil etter første ledd gjelder ikke dersom godskriving av kontoen har skjedd i samsvar med oppdrag fra en tredjeperson.

(3) Hvis godskriving som nevnt i første ledd har sammenheng med straffbart forhold fra betalingsmottakerens side eller fra en annen som har rett til å belaste betalingsmottakerens konto, kan betalingstjenesteyteren i alle tilfelle foreta retting av kontoen.

(4) Denne paragrafen er ikke til hinder for at betalingstjenesteyteren kan kreve tilbakesøkning etter alminnelige regler.

(5) Dersom kunden har fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen og i god tro har belastet kontoen for større beløp enn disponibelt, kan betalingstjenesteyteren ikke kreve overtrekksrente av kunden før kunden har fått rimelig tid til å rette på forholdet.

V. Ikke godkjente og feil gjennomførte betalingstransaksjoner. Misbruk av konto og betalingsinstrument

§ 57 Plikter ved bruk av betalingsinstrument

(1) Konto og betalingsinstrument skal brukes i samsvar med vilkårene for utstedelse og bruk. Så snart betalingsinstrumentet er mottatt, skal kunden ta alle rimelige forholdsregler for å beskytte de personlige sikkerhetsanordningene.

(2) Utstederen skal angi hvem kunden skal varsle etter § 58 første ledd, sørge for at varsel til enhver tid kan mottas, og straks hindre enhver videre bruk av betalingsinstrument som varselet gjelder. Mottatt varsel skal bekreftes slik at det kan dokumenters av kunden i minst 18 måneder. Kunden skal tilsvarende kunne be om at sperring av betalingsinstrument et oppheves, jf. § 63.

(3) Et betalingsinstrument skal ikke sendes kunden uten etter anmodning, med mindre det erstatter et tidligere utstedt betalingsinstrument. Utstederen skal sørge for at betalingsinstruments personlige sikkerhetsanordninger ikke er tilgjengelige for uvedkommende. Risikoen ved sending bæres av utstederen for både sikkerhetsanordninger og betalingsinstrumentet.

§ 58 Varsel om feil og overtrekk

(1) Blir kunden oppmerksom på tap, tyveri, uberettiget bruk eller tilegnelse av betalingsinstrumentet eller uberettiget kontotilgang, skal kunden uten ugrunnet opphold varsle den som er oppgitt av betalingstjenesteyteren som har utstedt betalingsinstrumentet, jf. § 57 annet ledd.

(2) Blir betalingstjenesteyteren oppmerksom på at en konto er feilaktig godskrevet eller belastet, skal kunden varsles uten ugrunnet opphold. Dersom feilen er rettet på en slik måte at det ikke er noen reell mulighet for at kunden kan ha fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen, er det likevel tilstrekkelig at varselet gis i forbindelse med en kontoutskrift.

(3) Dersom et vesentlig overtrekk på kundens løpende saldo har vedvart i mer enn én måned, skal kunden snarest varsles i et skriftlig dokument. Varselet skal opplyse om overtrekkets størrelse, nominell rente og andre omkostninger som påløper som følge av overtrekket.

§ 59 Tilbakebetaling ved betalingstransaksjoner iverksatt av eller via betalingsmottakeren

(1) Betalerens betalingstjenesteyter skal tilbakebetale en betalingstransaksjons fulle beløp og rentetap, når betalingstransaksjonen er iverksatt via betalingsmottakeren og betaleren kan påvise at:

a) betaleren ikke har godkjent det eksakte beløpet for betalingstransaksjonen, jf. § 47 første ledd første punktum, og

b) beløpet oversteg hva betaleren med rimelighet kunne ha forventet ut fra sitt tidligere bruksmønster, vilkårene i kontoavtalen og, med unntak av avtalt referansevekslingskurs, omstendighetene for øvrig.

(2) Med mindre det er avtalt at betaleren ikke har rett til tilbakebetaling i samsvar med tredje ledd, kan betaleren kreve tilbakebetalt en tidligere godkjent betalingstransaksjonen som er iverksatt av betalingsmottakeren.

(3) Dersom det er bestemt i kontoavtalen, gjelder ikke retten til tilbakebetaling etter annet ledd når betalerens betalingstjenesteyter

a) har mottatt samtykket direkte fra betaleren, og

b) har stilt til rådighet eller gitt relevante opplysninger om betalingstransaksjonen til betaleren minst fire uker før forfallsdagen om dette ikke er gjort av betalingsmottakeren.

(4) Tilbakebetalingskravet må gjøres gjeldende senest åtte uker etter belastningsdagen overfor betalerens betalingstjenesteyter som, etter å ha mottatt kravet, skal tilbakebetale det fulle beløpet og rentetapet innen ti dager.

§ 60 Ansvar for mangelfull gjennomført transaksjon iverksatt direkte av betaleren

(1) Betalerens betalingstjenesteyter er overfor betaleren ansvarlig for korrekt gjennomføring av betalingstransaksjon som betaleren har iverksatt. Hvis oppfyllelse etter § 51 er dokumentert, er det likevel betalingsmottakerens betalingstjenesteyter som er ansvarlig overfor betalingsmottakeren.

(2) Den ansvarlige etter første ledd skal uten ugrunnet opphold tilbakeføre eller gjøre beløpet tilgjengelig som forutsatt, samt sørge for at den aktuelle kontoen korrigeres i samsvar med korrekt godskriving eller belastning, inkludert renter og andre kostnader.

(3) På forespørsel skal betalerens betalingstjenesteyter umiddelbart forsøke å spore betalingstransaksjon som er iverksatt av betaleren. Resultatet skal snarest meddeles betaleren.

§ 61 Ansvar for mangelfull gjennomført transaksjon iverksatt av eller via betalingsmottakeren

(1) Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter er overfor betalingsmottakeren ansvarlig for oppfyllelse i samsvar med § 51 tredje ledd og skal umiddelbart oversende betalingsoppdraget til betalerens betalingstjenesteyter på nytt når det er

påkrevet. Tilsvarende gjelder for oppfyllelse i samsvar § 52 annet ledd. Blir oppfyllelse dokumentert, er betalerens betalingstjenesteyter ansvarlig overfor betaleren.

(2) For ansvar etter første ledd gjelder henholdsvis § 60 annet og tredje ledd tilsvarende.

§ 62 Ansvar for mangelfull gjennomført transaksjon iverksatt av betalingsfullmektig

Når betalingstransaksjonen er iverksatt via en betalingsfullmektig, er den aktuelle kontoens betalingstjenesteyter ansvarlig overfor kunden for tilbakeføring og erstatning for rentetap.

§ 63 Sperring av betalingsinstrument

(1) Betalingstjenesteyteren kan i kontoavtalen forbeholde seg rett til å sperre et betalingsinstrument av saklige grunner som gjelder betalingsinstrumentets sikkerhet eller mistanke om ikke godkjent eller svikaktig bruk. For betalingsinstrument det er knyttet kreditt til, kan betalingstjenesteyteren også forbeholde seg rett til å sperre instrumentet ved vesentlig forhøyet risiko for at kunden ikke kan oppfylle sin betalingsforpliktelse.

(2) Betalingstjenesteyteren skal på avtalt måte varsle kunden før sperring etter første ledd og opplyse om årsaken til sperringen. Er det ikke mulig å varsle kunden før sperringen, skal kunden varsles umiddelbart etter sperringen, med mindre dette vil skade saklig begrunnede sikkerhetshensyn eller stride mot lov eller bestemmelser fastsatt i medhold av lov.

(3) Når grunnen til sperringen er bortfalt, skal betalingstjenesteyteren oppheve sperringen av betalingsinstrumentet eller erstatte det med et nytt.

§ 64 Ansvar for tap ved misbruk av konto og betalingsinstrument, egenandeler

(1) Betalingstjenesteyteren er ansvarlig overfor kunden for tap som skyldes en ikke godkjent betalingstransaksjon, jf. § 47, med mindre noe annet følger av reglene i annet til fjerde ledd.

(2) Kunden svarer med en egenandel på inntil 400 kroner for tap som nevnt i første ledd og som skyldes uberettiget bruk av et betalingsinstrument, med mindre iverksettingen av transaksjonen ikke kunne ha vært oppdaget forut for gjennomføringen. Kunden svarer heller ikke for tap som skyldes betalingstjenestetilbyderen selv, eller noen som opptrer på betalingstjenesteyterens vegne, eller som betalingstjenesteyteren selv representerer.

(3) Kunden svarer med en egenandel på inntil 12 000 kroner dersom tapet skyldes at kunden grovt uaktsomt har unnlat å oppfylle sine plikter etter § 57 annet ledd eller § 58 første ledd. Dersom tapet skyldes forsettlige forhold på kundens side, skal kunden bære hele tapet.

(4) Med mindre kunden har opptrådt svikaktig, svarer kunden ikke for tap

a) etter at kunden har varslet i samsvar med § 58 første ledd

b) når plikten til å tilrettelegge for varsling etter § 57 annet ledd er misligholdt

c) når kravene til sterk identitetskontroll ikke er overholdt, jf. finansforetaksloven § [PSD II art. 97].

§ 65 Ansvar for ikke godkjente betalingstransaksjoner

(1) I den utstrekning kunden som følge av reglene i § 64 bestrider å ha ansvar for en ikke godkjent betalingstransaksjon, skal betalingstjenesteyteren straks, og senest innen utgangen av den påfølgende virkedagen, tilbakeføre beløpet og erstatte rentetap fra belastningstidspunktet. Dette gjelder likevel bare dersom kunden har reklamert i tide etter § 68 første ledd. Plikten til tilbakeføring etter første punktum gjelder ikke for egenandel etter § 64 annet eller tredje ledd.

(2) Første ledd gjelder ikke dersom betalingstjenesteyteren har rimelig mistanke om at kunden har opptrådt svikaktig, og innen fire uker fra mottakelse av skriftlig innsigelse fra kunden anlegger søksmål eller bringer saken inn for et etablert klageorgan godkjent i medhold av lov. Stevning eller klage må være skriftlig og begrunnet. Blir saken avvist av klageorganet eller en domstol, løper en ny frist på fire uker fra den dagen betalingstjenesteyteren ble kjent med avvisningen. Dersom domstolen eller etablert klageorgan kommer til at det ikke forelå rimelig mistanke om at kunden hadde opptrådt svikaktig, svarer betalingstjenesteyteren forsinkelsesrenter på beløpet fra dagen dette skulle ha vært tilbakebetalt etter første ledd.

(3) Hvis en betalingsfullmektig er involvert i en ikke godkjent betalingstransaksjon, er det kontoens betalingstjenesteyter som er ansvarlig for tilbakeføring etter første ledd. Hvis betalingsfullmektigen er ansvarlig for den ikke godkjente betalingstransaksjonen, skal denne, på forespørsel fra kontoens betalingstjenesteyter, straks holde denne skadesløs, jf. § 70.

(4) Betalingstjenesteyteren kan kreve at en tredjeperson tilbakebetaler betalingsmidler som vedkommende urettmessig har mottatt som følge av en ikke godkjent betalingstransaksjon. Tilbakebetalt beløp som overstiger betalingstjenesteyterens tap, skal benyttes til å dekke kundens andel av tapet.

§ 66 Feil kontonummer mv.

(1) Et betalingsoppdrag som er gjennomført i samsvar med det angitte kontonummeret, skal anses som korrekt gjennomført når det gjelder betalingsmottakeren kontonummeret utpeker. Det gjelder selv om kunden i tillegg til kontonummeret har oppgitt ytterligere informasjon. Med kontonummer menes en unik identifikasjonskode bestående av en kombinasjon av bokstaver, tall eller symboler oppgitt av betalingstjenesteyteren til kunden, og som kunden skal benytte for utvetydig å identifisere en annen kunde og/eller dennes konto i forbindelse med en betalingstransaksjon.

(2) Betalingstjenesteyteren kan ikke holdes ansvarlig etter § 65 dersom kontonummeret kunden har oppgitt, ikke er korrekt. Dersom kunden i tillegg til kontonummeret har oppgitt ytterligere informasjon, skal betalingstjenesteyteren likevel bare være ansvarlig for gjennomføring av betalingsoppdraget i samsvar med det kontonummeret kunden har oppgitt.

(3) Selv om betalingstjenesteyteren ikke kan holdes ansvarlig for at betalingstransaksjonen ikke gjennomføres korrekt, skal betalingstjenesteyteren likevel treffe rimelige tiltak for å få beløpet tilbakeført. Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter plikter å samarbeide, herunder ved å meddele betalerens betalingstjenesteyter alle relevante opplysninger. § 65 fjerde ledd første punktum gjelder tilsvarende overfor en tredjeperson som urettmessig har mottatt betalingsmidler som følge av at kunden har oppgitt uriktig informasjon i betalingsoppdraget.

(4) Er det ikke mulig å inndrive midlene, skal betalingstjenesteyteren etter skriftlig anmodning fra betaleren gi alle opplysninger den har adgang til, og som er relevante for betaleren, slik at betaleren kan fremsette krav mot den urettmessige mottakeren.

§ 67 Lemping av kundens ansvar

(1) Kundens ansvar etter § 64 kan lempes når det er rimelig tatt i betraktning arten av de personlige sikkerhetsanordningene som var knyttet til betalingsinstrumentet som ble benyttet ved den ikke godkjente transaksjonen, omstendighetene som forelå da instrumentet ble tapt, stjålet eller uberettiget tilegnet, samt eventuell manglende aktsomhet eller andre forhold på betalingstjenesteyterens side som har medvirket til at tapet oppstod. Lemping kan ikke skje hvis tapet skyldes at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig unnlatt å oppfylle sine plikter etter § 57 eller § 58.

(2) Kundens ansvar kan også nedsettes dersom en leverandør av varer eller tjenester som har mottatt betalingen, forsto eller burde forstå at bruken av betalingsinstrumentet var urettmessig. Første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 68 Reklamasjonsfrist og ansvarsbegrensning

(1) Kunden taper sin rett til å gjøre gjeldende krav på grunn av en ikke godkjent eller feil gjennomført betalingstransaksjon dersom kunden ikke varsler betalingstjenesteyteren om kravet uten ugrunnet opphold etter at kunden ble kjent med forholdet, og senest 13 måneder etter belastningstidspunktet. Fristen på 13 måneder gjelder ikke der betalingstjenesteyteren ikke har gitt kunden de opplysninger om betalingstransaksjonen som kreves etter denne loven.

(2) Ved ansvar for ikke godkjente eller feil gjennomførte betalingstransaksjoner, kan den ansvarlige kreve at ansvaret begrenses i samsvar med reglene i §§ 11 og 12.

VI. Særskilte regler

§ 69 Kunder under 18 år

(1) En mindreårig som har fylt 15 år, kan inngå avtale om betalingstjenester i tilknytning til midler han eller hun har rett til å disponere over etter reglene i vergemålsloven. Når avtalen innebærer oppretting av konto for slike midler, kan den mindreårige selv disponere over kontoen.

(2) En verge kan inngå kontoavtale i den mindreåriges navn uten den andre vergens samtykke. Ved avtaleinngåelsen skal vergen opplyse om det finnes andre verger for den mindreårige. Dersom det finnes flere verger, skal betalingstjenesteyteren informere den andre vergen om opprettelsen av kontoavtalen.

(3) Har en kunde flere verger, disponerer de kontoen i fellesskap med mindre de skriftlig har gitt melding om noe annet, fylkesmannen har besluttet at én av vergene skal disponere kontoen, jf. vergemålsloven § 18 fjerde ledd, eller en gaveyter eller arvelater har besluttet at arven eller gaven skal forvaltes på en bestemt måte, jf. vergemålsloven § 95.

§ 70 Forholdet mellom betalingstjenestetilbydere. Regress

(1) En betalingstjenesteyter som har erstattet tap i forbindelse med gjennomføring av en betalingstransaksjon som skyldes forhold hos en annen betalingstjenesteyter eller mellomledd, kan kreve tilbakeføring hos denne.

(2) Hvis betalingsmottakeren eller betalingsmottakerens betalingstjenesteyter ikke aksepterer sterk identitetskontroll, jf. finansforetaksloven § ……., er vedkommende ansvarlig for det økonomiske tapet som dermed er påført betalerens betalingstjenesteyter.

(3) Krever betalerens kontotilbyder regress fra en betalingsfullmektig, har betalingsfullmektigen bevisbyrden for at betalerens kontotilbyder har mottatt betalingsoppdraget, og at betalingstransaksjonen innenfor betalingsfullmektigens kompetanseområde var godkjent, korrekt registrert og ikke rammet av teknisk svikt eller andre feil

§ 71 Avtaler om betalingsfullmakt og opplysningsfullmakt

(1) Gjennomføring av avtaler om betalingsfullmakt og opplysningsfullmakt krever uttrykkelig samtykke fra kunden. Med mindre det foreligger objektivt begrunnede og dokumenterte forhold som gir grunn til å tro at nødvendig samtykke mangler, skal kontotilbyderen gi nødvendig tilgang til kontoen. Kunden skal varsles dersom en betalingsfullmektig eller opplysningsfullmektig nektes tilgang. Varslet skal senest gis umiddelbart etter at tilgangen er nektet, og det skal opplyses om begrunnelsen. Kontoens betalingstjenesteyter kan likevel unnlate å varsle kunden dersom et varsel vil skade objektivt begrunnede sikkerhetshensyn eller være i strid med regler i lov eller forskrift.

(2) I forbindelse med gjennomføring av transaksjoner eller innhenting av opplysninger på grunnlag av en betalingsfullmakt eller opplysningsfullmakt, skal de

ulike betalingstjenestetilbyderne som er involvert, ellers oppfylle pliktene som følger av [PSD II].

§ 72 Betalingsinstrument utstedt på forespørsel fra offentlig myndighet

Kongen kan i forskrift gi regler om betalingsinstrument som utstedes på forespørsel fra offentlig myndighet, som ikke skal kunne benyttes til betalinger utenfor Norge, og som det skal gjelde særlige begrensninger for når det gjelder hva det kan benyttes til. I forskriften kan det for slike betalingsinstrumenter gjøres unntak fra regler i denne loven eller forskrift til denne loven, herunder kan det bestemmes at reglene skal kunne fravikes ved avtale uten hinder av § 2.

Kapittel 4. Kredittavtaler

I. Alminnelige bestemmelser

§ 73 Virkeområde

(1) Reglene i dette kapitlet gjelder for kredittavtaler når kredittyteren opptrer i næringsvirksomhet eller er en kommune eller fylkeskommune. Med kredittavtale menes en avtale om kreditt i form av betalingsutsettelse, lån, rammekreditt eller annen tilsvarende form for kreditt.

(2) Reglene gjelder likevel ikke for avtaler om kreditt til egne ansatte, faktoring, kredittavtaler inngått ved rettsforlik, overtrekk på konto og for betalingsutsettelse fra en selger av varer eller tjenester der betalingsutsettelsen ikke er ment å overstige 90 dager. For kreditt der kunden utelukkende hefter med en deponert gjenstand (pantelån), gjelder bare §§ 78 og 80. For brukskontokreditt som er omfattet av reglene om kontoavtaler, jf. § 38, gjelder ikke §§ 79 og 83. Kongen kan i forskrift gi særskilte regler om opplysningsplikt for brukskontokreditt, jf. § 78 tredje ledd.

(3) For avtale om leiefinansiering der det ikke er avtalt en plikt for leieren til å bli eier, gjelder reglene i den utstrekning det er særskilt bestemt. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om leiefinansiering.

(4) Med mindre kredittyteren er et finansforetak som nevnt i finansforetaksloven § 1-3 eller kredittavtalen er et boliglån, gjelder bare § 76 første og annet ledd og §§ 86 til 88 når både kunden og kredittyteren opptrer innenfor rammen av sin næringsvirksomhet.

§ 74 Realkreditt

(1) Reglene om boliglån gjelder tilsvarende for kredittavtaler sikret ved pant i et realregistrerbart formuesgode, med sikkerhet i løsøre eller med sikkerhet i en rettighet til slike formuesgoder (realkreditt). Med de unntak som følger av annet ledd, gjelder dette likevel bare så langt noe annet ikke er avtalt.

(2) Første ledd kan ikke fravikes ved avtale til skade for kunden når

a) kredittavtalens formål for kunden ikke hovedsakelig er knyttet til kundens næringsvirksomhet, eller

b) sikkerhetsstillelsen består i pant i formuesgode som ikke hovedsakelig er knyttet til kundens næringsvirksomhet.

§ 75 Krav til egenkapital (kontantinnsats)

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om krav til egenkapital ved realkreditt eller ved kreditt som finansierer varekjøp i forbrukerforhold. Når varens kontantpris overstiger 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp, og kredittavtalens varighet på avtaletidspunktet utgjør 60 dager eller mer etter at levering har funnet sted, skal kundens egenkapital utgjøre minst 20 prosent av kontantprisen.

§ 76 Sensur av avtalevilkår i kredittavtaler

(1) Ingen må kreve renter eller annet vederlag som står i et åpenbart misforhold til kredittytelsen, eller som utilbørlig utnytter et avhengighetsforhold, gjeldsproblemer eller økonomisk nød (åger). Slike avtalevilkår er ikke bindende for kunden.

(2) Kundens oppsigelsesfrist etter en kredittavtale kan ikke overstige 30 dager.

(3) Inngåelse av annen avtale kan ikke settes som vilkår for å inngå kredittavtale med kunden. Første punktum gjelder likevel ikke krav om inngåelse av forsikringsavtale som styrker kundens mulighet til å oppfylle kredittavtalen, eller krav om inngåelse av avtale om konto i forbindelse med kredittavtalen, jf. § 38. Kongen kan i forskrift fastsette ytterligere unntak fra første punktum.

§ 77 Kredittformidling

(1) I god tid før det formidles kreditt skal finansmegleren eller finansagenten gi kunden et dokument med opplysninger om kredittformidlerens identitet samt kontaktopplysninger. I dokumentet skal det opplyses om kredittformidlingen utøves uavhengig av kredittyteren eller etter avtale med en eller flere bestemte kredittytere, og det skal opplyses om detaljer om vederlaget som mottas av finansmegleren eller finansagenten for kredittformidlingen.

(2) Ved kredittformidling gjelder kredittyterens plikter overfor kunden etter §§ 79 og 80 tilsvarende for finansmegleren og finansagenten.

(3) En kredittformidler som mottar vederlag som skal inngå i beregningen av effektiv rente, skal straks og uoppfordret meddele kredittyteren de opplysninger som er nødvendige for at vederlaget kan inngå i beregningen.

(4) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke plikter som gjelder for kredittformidling.

II. Før inngåelsen av en kredittavtale mv.

§ 78 Opplysningsplikt

(1) Den som vil overveie og sammenligne tilgjengelige kredittilbud, skal til enhver tid få tilgang til allmenn informasjon om kredittavtaler. Informasjonen skal være skriftlig tilgjengelig fra kredittyteren, og det skal minst opplyses om:

a) kredittyteren, herunder identitet og kontaktopplysninger

b) avtaleinngåelsen, herunder retten til uforpliktende kredittopplysningskjema, utkast til kredittavtale før avtale inngås, samt om eventuell betenkingstid eller angrerett etter at avtale er inngått

c) kredittavtalens viktigste egenskaper, herunder kredittbeløp, avtalens varighet, kredittyterens rett til å endre avtalevilkårene, vilkår for kundens førtidige tilbakebetaling av kreditten og eventuell akseptfrist for et kredittilbud

d) kontantprisen og kredittkostnadene, herunder eventuelle gebyr, renter, vekslingskurser, avdrag og andre omkostninger

e) effektiv rente og totalbeløp som skal tilbakebetales, herunder i form av et illustrert eksempel

f) kommunikasjonsformen, herunder fremgangsmåten for å varsle kunden ved betalingsmislighold, avtalebrudd, misbruk eller andre irregulære forhold med betydning for avtalen, jf. § 5.

g) konsekvenser av mislighold

h) risiko forbundet med kredittavtalen, herunder risiko ved renteutviklingen, innbetalinger som ikke medfører nedbetaling av kredittbeløpet, og ved eventuelt valutalån

i) rettigheter og forpliktelser, herunder ved kredittvurdering, vilkår om sikkerhetsstillelse, verdivurdering, gjeldsforsikring og eventuelle tilleggstjenester til kredittavtalen

j) tvisteløsning og klageadgang, jf. § 15 første ledd.

(2) I god tid før avtale inngås skal kredittyteren gi personlig tilpasset informasjon med opplysninger som nevnt i første ledd ved bruk av standardisert kredittopplysningsskjema. Når det er relevant, skal kunden gis et oppdatert kredittopplysningsskjema før avtalen inngås. Kredittopplysningsskjema og utkast til kredittavtale skal være tilgjengelig for enhver kunde.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kredittyteres opplysningsplikt og kan fastsette regler som utfyller eller begrenser reglene som følger av første ledd. Kongen kan også gi regler om hvordan opplysningene skal fremgå, og om bruk og godkjenning av standardiserte kredittopplysningsskjema.

§ 79 Forklaringsplikt

(1) Før det inngås en kredittavtale skal kredittyteren i forbindelse med sine plikter etter § 4 gi utfyllende forklaringer om den foreslåtte kredittavtalen. Forklaringene skal tilpasses kunden, og kredittyteren skal forsikre seg om at forklaringene er

tilstrekkelige til at kunden kan vurdere om kredittavtalen passer for sitt behov og sin økonomi. Konsekvenser av eventuelle mislighold av kredittavtalen skal også forklares for kunden. Opplysningene etter § 78 skal forklares for kunden.

(2) Forklaringsplikten etter første ledd gjelder ikke for selgeren når kredittformidlingen er en tilleggsytelse til selgerens salg av egne varer eller tjenester.

(3) Kongen kan i forskrift kan nærmere regler om omfanget av forklaringsplikten etter første ledd og hvordan den skal gjennomføres.

§ 80 Kredittvurdering og advarsel

(1) Før det inngås en kredittavtale, herunder avtale om en vesentlig økning av tilgjengelig kredittbeløp, skal kredittyteren vurdere kundens kredittevne på grunnlag av tilstrekkelig informasjon fra kunden og opplysninger fra relevante kilder. Resultatet skal formidles til kunden før kreditten utbetales eller salgstingen overgis til kunden.

(2) Kredittyteren skal avstå fra å yte kreditt dersom kredittvurderingen tilsier at kunden trolig ikke kan oppfylle de økonomiske forpliktelsene etter avtalen. Dette gjelder likevel ikke ved refinansiering av eldre gjeld. Har kredittyteren ikke vurdert kredittevnen i samsvar med første ledd, kan § 12 annet ledd ikke gjøres gjeldende. Kundens forpliktelser etter avtalen skal dessuten lempes så langt det er rimelig. Avtalevilkår om rentekostnad og avtalebinding er ikke bindende for kunden, som i stedet kan kreve markedsrente.

(3) Viser det seg at informasjon fra kunden som nevnt i første ledd var ufullstendig, kan kredittyteren heve avtalen på dette grunnlaget bare hvis kunden med hensikt har gitt uriktige opplysninger eller med hensikt har unnlatt å gi relevante opplysninger.

(4) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kredittvurdering.

§ 81 Vederlag og gebyrer

(1) Kredittyteren skal ikke kreve særskilt gebyr av kunden for oppfyllelse av opplysningsplikter eller varslingsplikter etter loven, jf. § 4 tredje ledd. I den utstrekning det er avtalt, kan det likevel kreves gebyr for at det på kundens forespørsel gis ytterligere eller hyppigere informasjon, varsler mv., eller for at opplysninger stilles til rådighet på annen måte enn hva som følger av lov, forskrift eller skriftlig avtale. Kredittyteren skal ikke fremsette krav om gebyr eller annet vederlag utover det som er skriftlig avtalt med kunden.

(2) Når ikke annet følger av § 89, skal det ved innfrielse av kreditten bare betales renter, gebyr og andre kredittkostnader regnet frem til og med betalingsdagen.

(3) En kredittyter kan ikke kreve gebyr eller annet vederlag for

a) å utlevere utkast til kredittavtale, jf. § 82 første ledd

b) bruk av angrerett. Dette berører ikke kredittyterens rett til renter som angitt i § 83 eller kompensasjon for det som er betalt til offentlige myndigheter i forbindelsen med kredittavtalen, og som ikke kan kreves tilbake

c) oppsigelse i samsvar med §§ 86 eller 87.

§ 82 Kredittavtalens form og innhold

(1) Kunden skal motta kopi av utkast til kredittavtale som gjelder boliglån. Kunden skal på forespørsel motta kopi av andre kredittavtaler.

(2) Kredittavtale inngås i skriftlig dokument og skal undertegnes av kunden for å være bindende, med mindre kunden ikke ønsker å påberope seg disse vilkårene. Avtalevilkår som ikke fremgår av kredittavtalen, er ikke bindende for kunden. Kunden skal motta et eksemplar ved avtaleinngåelsen, og deretter på forespørsel.

(3) Kredittavtalen skal angi kundens navn og adresse samt fødselsnummer eller organisasjonsnummer. Har kunden ikke slikt nummer, skal kredittavtalen i stedet angi fødselsdato eller annen entydig identifikasjon. Første og annet punktum gjelder tilsvarende for enhver som kan holdes ansvarlig for kredittbeløpet. Kredittavtalen skal dessuten inneholde opplysninger som nevnt i § 78 første ledd.

§ 83 Betenkningstid og angrerett

(1) Tilbud om boliglån er bindende for kredittyteren i syv dager regnet fra og med dagen etter at tilbudet ble mottatt av kunden.

(2) For kredittavtaler som ikke gjelder boliglån, har kunden rett til å gå fra kredittavtalen ved å gi melding til kredittyteren innen 14 kalenderdager. Fristen løper fra den dagen kredittavtalen inngås, eller fra den dag kunden mottar avtalevilkårene og opplysninger i samsvar med § 82 dersom dette er senere enn avtaletidspunktet. Sender kunden melding om at angreretten benyttes, anses fristen overholdt hvis meldingen er sendt før utløpet av fristen.

(3) Ved bruk av angreretten faller plikten til å oppfylle kredittavtalen bort, samtidig som avtale om tilleggsytelser som er inngått på grunnlag av og i tilknytning til kredittavtalen, ikke er bindende for kunden. Nominell rente påløpt til og med betalingsdagen skal, sammen med kredittbeløpet, tilbakebetales uten unødig opphold og senest 30 dager etter at det er gitt melding etter annet ledd. Benytter kunden seg av angrerett etter avtale om levering av vare eller tjenester, gjelder angrerettloven §§ 27, 37 og 39 for bortfall av kredittavtale som helt eller delvis finansierer ytelsene.

III. Etter at kredittavtale er inngått

§ 84 Opplysningsplikt under kredittforholdet

(1) På forespørsel skal kunden motta nedbetalingsplan, eller, dersom det er avtalt avdragsfrihet, en oversikt over tidspunkter og betingelser for betaling av renter og andre kredittkostnader.

(2) Er kreditten knyttet til en konto eller et betalingsinstrument, skal kunden motta informasjon om gjennomførte betalingstransaksjoner og annen relevant kontoinformasjon, jf. §§ 40, 53 og 54. For andre kredittavtaler gjelder disse bestemmelsene så langt de passer.

(3) Ved valutalån skal kunden varsles i et skriftlig dokument når det skyldige kredittbeløpet eller kommende avdrag har endret seg med mer enn 20 prosent som følge av svingninger i vekslingskursen. Varselet skal også opplyse om retten til å konvertere lånet etter § 85 tredje ledd, og kredittyteren skal gi tilstrekkelig veiledning til at kunden skal kunne redusere risikoen knyttet til svingninger i vekslingskursen.

(4) Kunden skal på forespørsel straks motta et skriftlig dokument med alle relevante opplysninger om vilkår for førtidig tilbakebetaling, jf. §§ 88 og 89, samt en rimelig vurdering fra kredittyteren om hvilke konsekvenser førtidig tilbakebetaling vil innebære for kunden.

(5) Kongen kan i forskrift fastsette særlige opplysningskrav for oppfordring om, eller krav om, hel eller delvis tilbakebetaling av benyttet kreditt.

§ 85 Endring av kredittvilkår, passiv aksept

(1) Er partene enige om å endre kredittavtalen, gjelder §§ 78 og 82 tilsvarende så langt de passer.

(2) I den utstrekning det er avtalt, kan kredittyteren ensidig fremlegge et begrunnet forslag til endring av kredittavtalens bestemmelser om renter, gebyr eller andre kredittkostnader. § 42 tredje til femte ledd gjelder tilsvarende, uavhengig av om kredittavtalen er knyttet til en konto. Varslet etter annet punktum, jf. § 42 tredje ledd, skal inneholde opplysninger om rente- og kredittkostnader i samsvar med § 78 første ledd bokstav d og e fra det tidspunktet de nye avtalevilkårene blir bindende for kunden. Første til tredje punktum gjelder tilsvarende der rentens størrelse er betinget av en auksjon i finansmarkedet, men likevel slik at kredittyteren skal opplyse om kommende auksjoner og hvordan disse antas å innvirke på renten.

(3) Kunden kan kreve at kreditt som ved avtaleinngåelsen var valutalån, kan konverteres til en valuta som kunden hadde sin hovedinntekt eller formue i ved siste kredittvurdering, eller til en valuta som benyttes i en EØS-stat der kunden var bosatt når avtalen ble inngått. Det kan avtales at bare ett av alternativene etter første punktum er tilgjengelig for kunden. Når ikke annet er avtalt, skal alminnelig vekslingskurs på konverteringsdagen benyttes. Første punktum gjelder bare hvis lånet ikke tidligere er konvertert etter denne bestemmelsen.

(4) Ved endring av renter og andre kredittkostnader skal avtalt løpetid for annuitetslån beholdes. Etter at kunden har mottatt varsel i samsvar med § 83, kan løpetiden endres etter avtale.

§ 86 Kundens oppsigelse og heving

(1) Kunden kan til enhver tid si opp kredittavtalen, med mindre det er avtalt en oppsigelsesfrist.

(2) Avsluttes en kredittavtalen etter første ledd, har kredittyteren rett til å få tilbakebetalt kreditten med påløpte renter og andre kredittkostnader i samsvar med § 88 annet til fjerde ledd og § 89. Kunden har også rett til å få tilbakebetalt en forholdsmessig del av eventuelle forhåndsbetalt kostander, jf. § 81.

(3) Er kreditten knyttet til en konto, gjelder § 43 dersom oppsigelsen også innebærer en oppsigelse av kontoen.

(4) Annet og tredje ledd gjelder tilsvarende dersom kunden hever i samsvar med § 10, med mindre det vil være urimelig å ikke lempe kundens forpliktelser på grunn av kredittyterens mislighold.

§ 87 Kredittyterens oppsigelse og heving

(1) Kredittyteren kan si opp en kredittavtale som er inngått på ubestemt tid, dersom dette følger av avtalen og det foreligger saklig grunn. Kunden må i så fall varsles på samme måte som etter § 85 annet ledd. Kredittavtalen kan likevel ikke sies opp hvis det er avtalt bindingstid i samsvar med annet ledd.

(2) Kredittavtalen kan fastsette at kredittyteren ikke kan si opp avtalen i en bestemt tidsperiode der renter- eller andre kredittkostnader ikke kan endres (fastrentekreditt).

(3) Kredittyteren kan kreve at kreditten blir innfridd før avtalt forfallstid dersom

a) kunden vesentlig misligholder kredittavtalen

b) det blir åpnet konkurs eller gjeldsforhandling etter konkurslovens regler hos kunden

c) kunden avgår ved døden uten at det innen rimelig frist foreligger eller etter varsel blir stilt betryggende sikkerhet for oppfyllelse

d) kunden har stilt pant som sikkerhet for pengekravet, og vilkårene i panteloven § 1-9 eller sjøloven § 44 er oppfylt

e) det er klart at kreditten vil bli vesentlig misligholdt, samtidig som et krav om at det omgående stilles betryggende sikkerhet for kreditten, eller et krav om tilbakebetaling ikke etterkommes.

Krav om at kreditten skal innfris, skal varsles i et skriftlig dokument og være begrunnet. Kunden skal gis en frist på to uker til å rette på forholdet.

(4) Ved førtidig forfall etter denne paragrafen gjelder reglene i § 86 annet ledd tilsvarende.

§ 88 Tilbakebetaling

(1) Når ikke annet følger av avtalen, skal kunden tilbakebetale kredittbeløpet, påløpte renter og andre kredittkostnader når kredittyteren krever det. Selv om kredittavtalen angir noe annet, kan kunden tilbakebetale kreditten helt eller delvis før avtalt frigjøringstid.

(2) Har kunden ved betaling til kredittyteren ikke angitt hvordan betalingen skal avregnes, avregnes den mot det tidligst forfalte kravet etter kredittavtalen, med mindre noe annet fremkommer av sammenhengen.

(3) Forsinkelsesrenteloven gjelder ved forsinket betaling i tilknytning til kredittavtalen, med mindre kredittavtalen lemper kundens ansvar. Ved boliglån gjelder forsinkelsesrenteloven § 4 tilsvarende til fordel for enhver kunde.

(4) Gjeldsbrev og annet dokument som har tjent som bevis for fordring etter kredittavtalen, skal gjøres ugyldig og leveres tilbake til kunden.

§ 89 Tap og gevinst ved tilbakebetaling av fastrentekreditt

(1) For kredittyterens tap som følge av førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt hefter kunden bare i den utstrekning det er avtalt, og ikke for mer enn det rentebeløpet som ellers skulle ha vært betalt ved forfall.

(2) Kunden har rett til tilsvarende godskriving av gevinst for kredittyteren som følge av førtidig tilbakebetaling. Dette gjelder likevel ikke når det er uttrykkelig avtalt at kunden ikke skal ha en slik rett.

(3) Første ledd gjelder ikke

a) dersom plikten til å opplyse om retten til tapsdekning ved førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt før kredittavtalen ble inngått er misligholdt, jf. § 78 første ledd bokstav d, eller

b) dersom skyldig kredittbeløp er 50.000 kroner eller mindre.

Første ledd gjelder heller ikke dersom kunden før utløpet av akseptfristen i kredittyterens forslag til endring av kredittvilkårene har varslet kredittyteren om førtidig tilbakebetaling, og betalingen skjer senest fire uker etter utløpet av akseptfristen. Etter utløpet av akseptfristen skal kunden betale markedsrente for benyttet kreditt.

(4) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om beregning av tap og gevinst etter bestemmelsen her.

IV. Særskilte regler

§ 90 Forbrukerens innsigelser mot kredittyteren

(1) Ved kjøp av varer eller tjenester kan forbrukeren overfor en annen kredittyter enn selgeren gjøre gjeldende de samme innsigelser og pengekrav på grunnlag av kjøpet som kunden kunne gjøre gjeldende mot selgeren, såfremt kreditten ytes etter

avtale mellom selgeren og kredittyteren. I tillegg til reklamasjon overfor selgeren etter reglene som gjelder for avtalen, må kunden varsle kredittyteren ved første rimelige anledning.

(2) Har forbrukeren et pengekrav som etter første ledd kan gjøres gjeldende mot kredittyteren, er kredittyterens ansvar begrenset til det beløpet han har mottatt av forbrukeren i anledning kjøpet.

(3) Dersom kredittyterens fordring overdras, mister forbrukeren ikke retten til å motregne sitt krav etter første ledd mot krav etter kredittavtalen.

§ 91 Overdragelse (kreditorskifte)

(1) Når et finansforetak som nevnt i finansforetaksloven § 1-3 eller en kommune eller fylkeskommune er kredittyter, kan kredittyterens fordring bare overdras til tilsvarende foretak eller til et organ for stat eller kommune, med mindre kunden særskilt samtykker til at fordringen overdras til andre.

(2) Når kredittyterens fordring overdras, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet tilsvarende i forholdet mellom kunden og den som fordringen blir overdratt til, med mindre noe annet er fastsatt i lov.

(3) Kredittyteren skal varsle kunden om overdragelsen. Dette gjelder likevel ikke når kredittyteren ved overdragelsen har inngått avtale om fortsatt å opptre som kredittyter overfor kunden på vegne av den som fordringen er overdratt til.

(4) Ved overdragelse eller pantsetting av kredittyterens fordring kan kunden overfor erververen eller panthaveren gjøre gjeldende de samme innsigelser og motkrav som han eller hun kunne gjøre gjeldende overfor den opprinnelige kredittyteren, med mindre noe annet er fastsatt i lov.

(5) Kredittyteren må ikke utstede eller motta veksel for en fordring mot en kunde som er forbruker. Det samme gjelder annen skylderklæring som ved overdragelse eller pantsetting kan avskjære eller innskrenke forbrukerens rett til å gjøre gjeldende innsigelser eller motkrav på grunnlag av kredittavtalen.

Kapittel 5. Kausjon

I. Alminnelige bestemmelser

§ 92 Virkeområde

(1) Dette kapitlet gjelder for kausjonsavtaler hvor kredittyteren opptrer i næringsvirksomhet eller er en kommune eller en fylkeskommune. Kapitlet gjelder også når en forbruker stiller kausjon gjennom et meglerforetak, jf. § 18.

(2) Som kausjon regnes i dette kapitlet også pant stilt av en tredjeperson (realkausjon).

(3) En kausjonist regnes som forbruker i dette kapitlet når vedkommende er en fysisk person som kausjonerer for noen annens gjeld, og

a) kausjonens formål for kausjonisten ikke hovedsakelig er knyttet til kausjonistens næringsvirksomhet, eller

b) kausjonen består i pant i formuesgode som ikke hovedsakelig er knyttet til kausjonistens næringsvirksomhet.

§ 93 Overdragelse

Overdras kredittyterens fordring på kausjonisten, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet tilsvarende i forholdet mellom kausjonisten og den som fordringen blir overdratt til, med mindre noe annet er fastsatt i lov. Den som overdrar fordringen, skal varsle kausjonisten om overdragelsen.

II. Før inngåelsen av en kausjonsavtale mv.

§ 94 Opplysningsplikt

(1) Den som vurderer å påta seg et kausjonsansvar, skal få tilgang til allmenn informasjon om kausjonsavtaler. Informasjonen skal være tilgjengelig fra kredittyteren, og det skal minst opplyses om:

a) kredittyteren, herunder identitet og kontaktopplysninger

b) avtaleinngåelsen, herunder retten til et uforpliktende kredittopplysningskjema, utkast til kausjonsavtale og kopi av eller utkast til kredittavtale før avtale inngås, samt om eventuell betenkingstid eller angrerett etter at kausjonsavtale og kredittavtale er inngått

c) kausjonsavtalens viktigste egenskaper, herunder de kredittavtaler kausjonen skal omfatte, kausjonsansvarets varighet, og kredittyterens rett til å endre kausjonsavtalen eller kredittavtalen

d) kostnader ved kausjonsavtalen, herunder eventuelle gebyr og andre omkostninger for kausjonisten

e) effektiv rente og kausjonskravets størrelse eller det høyeste beløp som kausjonen skal sikre; herunder i form av et illustrert eksempel

f) kommunikasjonsformen, herunder fremgangsmåten for å varsle kausjonisten ved betalingsmislighold, avtalebrudd, misbruk eller andre irregulære forhold med betydning for avtalen, jf. § 5

g) konsekvenser av mislighold; herunder av forsinket betaling, annet mislighold av kausjonsavtalen eller kredittavtalen

h) risiko forbundet med kausjonsavtalen, herunder om ansvar for renter og kostnader ved kundens mislighold, jf. §§ 106 og 107, om risiko ved innbetalinger som ikke medfører nedbetaling av kredittbeløpet, om ansvar for eldre eller misligholdt gjeld og om valutalån

i) rettigheter og forpliktelser, herunder ved kredittvurdering, vilkår om sikkerhetsstillelse, verdivurdering, gjeldsforsikring, regress, kausjonistens inntreden i kredittavtalen og eventuelle tilleggstjenester til kausjonsavtalen

j) tvisteløsning og klageadgang; jf. § 15 første ledd.

(2) Opplysningsplikten kan oppfylles ved å gi kausjonisten en kopi av utkast til kausjonsavtale som inneholder opplysningene nevnt i første ledd. Har kausjonisten mottatt en kopi av utkast til kausjonsavtale, skal disse opplysningene i alle tilfelle regnes som en del av kausjonsavtalen, jf. § 97.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kredittyterens opplysningsplikt og kan fastsette regler som utfyller eller begrenser reglene som følger av første ledd. Kongen kan også fastsette regler om hvordan opplysninger skal fremgå, og om bruk og godkjenning av standardiserte kredittopplysningsskjema.

§ 95 Forklaringsplikt

(1) Før det inngås en kausjonsavtale skal kredittyteren i forbindelse med sine plikter etter § 4 gi utfyllende forklaringer om den foreslåtte kausjonsavtalen. Forklaringene skal tilpasses kausjonisten, og kredittyteren skal forsikre seg om at forklaringene er tilstrekkelige til at kausjonisten kan vurdere om kausjonsavtalen passer for de forpliktelser han eller hun er villig til å påta seg og for hans eller hennes økonomi, herunder konsekvenser ved eventuelle mislighold av kausjonsavtalen eller kredittavtalen. Opplysningene etter § 94 skal forklares for kunden.

(2) Kongen kan i forskrift kan nærmere regler om omfanget av forklaringsplikten etter første ledd og hvordan den skal gjennomføres.

§ 96 Kredittvurdering

(1) Før det inngås en kausjonsavtale, herunder avtale om en vesentlig økning av kausjonsansvaret, skal kredittyteren vurdere kausjonistens kredittevne på grunnlag av tilstrekkelig informasjon fra kausjonisten og opplysninger fra relevante kilder. Skal kausjonsansvaret omfatte eldre gjeld, skal kredittyteren gjennomføre en kredittvurdering i samsvar med § 80 første ledd. Resultatet skal i begge tilfeller formidles til kausjonisten før kausjonsavtalen blir bindende.

(2) Kredittyteren skal avstå fra å inngå kausjonsavtale dersom kredittvurderingen tilsier at kausjonisten trolig ikke kan oppfylle de økonomiske forpliktelsene etter avtalen. Har kredittyteren ikke vurdert kredittevnen i samsvar med første ledd, kan § 12 annet ledd ikke gjøres gjeldende. Kausjonistens forpliktelser etter avtalen skal dessuten lempes så langt det er rimelig. Avtalevilkår om rentekostnad og avtalebinding er ikke bindende for kausjonisten, som i stedet kan kreve markedsrente.

(3) Viser det seg at informasjon fra kausjonisten som nevnt i første ledd var ufullstendig, kan kredittyteren heve kredittavtalen på dette grunnlaget bare hvis kredittyteren kan bevise at kunden visste eller måtte vite at kausjonisten med

hensikt har gitt uriktige opplysninger eller med hensikt har unnlatt å gi relevante opplysninger.

(4) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kredittvurdering.

§ 97 Kausjonsavtalens form og innhold

(1) Før det blir inngått kausjonsavtale skal kausjonisten motta kopi av utkast til kausjonsavtale sammen med en kopi av kredittavtalen eller utkast til kredittavtale.

(2) Kausjonsavtale inngås i skriftlig dokument og skal undertegnes av kausjonisten for å være bindende, med mindre kausjonisten ikke ønsker å påberope seg disse vilkårene. Avtalevilkår som ikke fremgår av kausjonsavtalen, er ikke bindende for kausjonisten. Kausjonisten skal motta et eksemplar ved avtaleinngåelsen, og deretter på forespørsel.

(3) Kausjonsavtalen skal angi kausjonistens navn og adresse samt fødselsnummer eller organisasjonsnummer. Har kausjonisten ikke slikt nummer skal kausjonsavtalen i stedet angi fødselsdato eller annen entydig identifikasjon. Første og annet punktum gjelder tilsvarende for kunden og enhver som kan holdes ansvarlig for kredittbeløpet. Kausjonsavtalen skal dessuten inneholde opplysninger som nevnt i § 94 første ledd bokstav c, d, g og h. En kausjonsavtale med en forbruker skal dessuten inneholde opplysninger som nevnt i § 94 første ledd bokstav b, e og f og opplysninger om utenrettslige tvisteløsningsordninger. Opplysninger som nevnt i § 94 første ledd som kredittyteren har gitt før kausjonsavtalen ble inngått, skal i alle tilfeller regnes som en del av kausjonsavtalen.

III. Kausjonsforholdet

§ 98 Varslingsplikt ved manglende sikkerhetsstillelse mv.

(1) Kredittyteren skal uten ugrunnet opphold varsle kausjonisten skriftlig

a) dersom pant eller annen sikkerhet ikke er blitt stilt som forutsatt da kausjonsavtalen ble inngått, eller senere er falt bort

b) dersom gjeldsforsikring ikke er blitt stilt som forutsatt da kausjonsavtalen ble inngått.

(2) Hvis gjeldsforsikring er stilt som forutsatt, men det senere inntrer forhold som kan føre til at dekningen etter forsikringen faller bort eller blir vesentlig endret, skal kredittyteren varsle kausjonisten i god tid før dekningen endres.

§ 99 Varslingsplikt ved mislighold, betalingsutsettelse m.v.

(1) Kredittyteren skal varsle kausjonisten i et skriftlig dokument om mislighold fra kundens side senest tre måneder etter at misligholdet inntraff. Dette kan likevel unnlates ved forbigående mislighold. Som forbigående mislighold regnes mislighold som ikke overstiger to måneder, og som heller ikke, sett i sammenheng med

tilsvarende tidligere mislighold, gir grunn til å frykte for svikt i kundens betalingsevne.

(2) Når det er sendt varsel etter første ledd, skal kredittyteren holde kausjonisten informert om den videre utviklingen i kredittforholdet. Har kausjonisten grunn til å tro at kredittforholdet er brakt i orden etter et varslet mislighold, gjelder det en ny varslingsplikt etter første ledd ved mislighold av en senere termin.

(3) Kredittyteren plikter uten ugrunnet opphold å varsle kausjonisten i et skriftlig dokument hver gang det avtales utsettelse for betaling av avdrag eller renter utover tre måneder.

(4) Blir kredittyteren kjent med at kunden er død, at det er åpnet gjeldsforhandling eller konkurs i kundens bo, eller at kunden har søkt om gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven, skal kausjonisten varsles uten ugrunnet opphold.

§ 100 Opplysningsplikt overfor kausjonisten

Kausjonisten kan på ethvert tidspunkt kreve at kredittyteren opplyser om

a) hvilket aktuelt beløp kausjonisten hefter for

b) hvilken rente og andre kredittkostnader som gjelder i kredittforholdet

c) resultatet av eventuelle undersøkelser som kredittyteren har foretatt av kundens evne til å oppfylle forpliktelsene etter kredittavtalen, eller av verdien av de sikkerheter som er stilt for kredittyterens fordring og som skal utnyttes før kausjonsansvaret.

§ 101 Endring av kausjonskravet og innsigelser om hovedforholdet

(1) Kredittyteren kan ikke forbeholde seg rett til ensidig å endre vilkårene i kausjonsavtalen til skade for kausjonisten.

(2) Ved endring av kausjonsavtalen til kausjonistens skade gjelder §§ 94 og 97 tilsvarende så langt de passer.

(3) Endring av kredittavtalen til kausjonistens skade har ingen virkning for kausjonisten. Samtykker kausjonisten i endringen, gjelder §§ 94 og 97 tilsvarende. Bestemmelsen i leddet her gjelder ikke for økning av rentesats, gebyrer og andre kostnader når kredittyteren overfor kunden har rett til ensidig å foreta endringen, jf. § 85 annet ledd.

(4) Vilkår i en kausjonsavtale med en forbruker om at kausjonisten skal være avskåret fra å gjøre gjeldende innsigelser eller motkrav i hovedforholdet, er ugyldig når ikke annet følger av lov.

§ 102 Frigivelse av sikkerhet mv.

(1) Uten uttrykkelig samtykke fra kausjonisten har kredittyteren ikke rett til å frigi pant eller annen sikkerhet som var stilt eller forutsatt stilt da kausjonsavtalen ble inngått. Dette gjelder ikke når det stilles annen sikkerhet som er minst like god for

kausjonisten som den sikkerheten som frigis, eller frigivelsen ikke har betydning eller bare har meget begrenset betydning for kausjonistens stilling. Samtykke etter første punktum kan bare gis i tilknytning til en nær forestående frigivelse av en bestemt angitt sikkerhet.

(2) Hvis pant eller annen sikkerhet frigis i strid med bestemmelsene i første ledd, er kausjonisten ikke lenger bundet av kausjonsavtalen.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende dersom pant eller annen sikkerhet ikke blir stilt i samsvar med det som var forutsatt da avtalen ble inngått. I kausjonsavtalen kan kredittyteren likevel ta særskilt og uttrykkelig forbehold om at en bestemt sikkerhet ikke blir stilt som forutsatt ved kausjonsavtalens inngåelse.

§ 103 Reduksjon og bortfall av kausjonsansvar

(1) Ved kundens betaling til kredittyteren av renter, avdrag eller andre forpliktelser reduseres kausjonsansvaret i det omfang kausjonen omfatter slike forpliktelser.

(2) Kausjonsansvaret reduseres dessuten, uten hensyn til kundens betaling, som om kreditten var blitt nedbetalt i samsvar med kredittavtalen. Dersom kredittyteren har gitt betalingsutsettelse, reduseres kausjonsansvaret når det er gått seks måneder etter opprinnelig betalingstid, med mindre kausjonisten uttrykkelig har samtykket i den utvidelsen av kausjonsansvaret som utsettelsen innebærer.

(3) Kausjonsansvaret reduseres ikke i den utstrekning kredittyteren godtgjør at varsel om mislighold er sendt i samsvar med § 99 første ledd. Er varsel sendt senere enn det som følger av § 99 første ledd, reduseres ansvaret for terminer som forfalt tidligere enn tre måneder før varselet ble sendt.

(4) Ansvarstiden for kausjonen er begrenset til ti år fra kausjonsavtalen ble inngått. For kassakreditt og lignende rammekreditt samt kreditt uten fastsatt tilbakebetalingstidspunkt er ansvarstiden begrenset til fem år. Hvis kunden før utløpet av ansvarstiden har misligholdt sin betalingsforpliktelse, bortfaller ikke kausjonsansvaret dersom varsel om mislighold er sendt i samsvar med § 100 første ledd. Begrensningene etter første til tredje punktum gjelder ikke for pant stilt av en tredjeperson (realkausjon).

IV. Kausjonistens ansvar

§ 104 Gjeldsforsikring

(1) Hvis det er tegnet gjeldsforsikring for kreditten og forsikringstilfellet inntreffer, reduseres kausjonsansvaret i samme utstrekning som om kunden selv hadde foretatt betalingen.

(2) Det kan ikke kreves regress mot kausjonisten for utbetaling av gjeldsforsikring.

§ 105 Frigjøringstid

(1) Hvis kunden har misligholdt kredittavtalen i ikke uvesentlig grad, eller det må antas at slikt mislighold vil inntre, har kausjonisten rett til å innfri kausjonsansvaret helt eller delvis. Kausjonisten skal i tilfelle varsle kredittyteren og kunden om når betaling vil finne sted.

(2) Varsel etter første ledd kan unnlates når kredittyteren har tatt rettslige skritt mot kunden etter § 109 eller har varslet kausjonisten om at slike skritt vil bli tatt. Det samme gjelder når kunden har innledet gjeldsforhandlinger, har søkt om gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven, eller det er åpnet konkurs i kundens bo.

§ 106 Virkningen av at kausjonisten innfrir mv.

(1) Ved innfrielse av kausjonsansvaret etter § 105 trer kausjonisten etter alminnelige regler inn i kredittavtalen og de sikkerhetene som er stilt for kredittyterens fordring.

(2) Kredittyteren kan hindre at kausjonisten trer inn i kredittavtalen ved å frita kausjonisten for kausjonsansvaret i samme utstrekning som innfrielsen ville ha fritatt kausjonisten for videre ansvar.

(3) Når kausjonisten er et finansforetak som nevnt i finansforetaksloven § 1-3, kan det ikke avtales vilkår i kausjonsavtalen (bankgaranti e.l.) som endrer kredittavtalens vilkår til skade for en kunde dersom kausjonisten trer inn som fordringshaver i avtalen. Tilsvarende gjelder om kausjonisten etter oppfyllelse av kausjonsansvaret søker regress på annet grunnlag.

§ 107 Kausjonens forfall m.v.

(1) Kredittyteren kan ikke rette krav mot kausjonisten før det er tatt rettslige skritt mot kunden for å få tvangsgrunnlag.

(2) Har kredittyteren tvangsgrunnlag for utlegg, kan krav rettes mot kausjonisten når det er begjært utlegg mot kunden.

(3) Har kunden stilt pant for gjelden, kan krav rettes mot kausjonisten først når det er gått tre måneder etter at kredittyteren har begjært tvangsdekning i pantet etter tvangsfullbyrdelsesloven.

(4) Åpnes gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven hos kunden, kan krav rettes mot kausjonisten når gjeldsforhandlingsperioden etter gjeldsordningsloven § 3-4, jf. § 5-1, er utløpt. Har kunden stilt pant for gjelden som vil gi kredittyteren full dekning, gjelder likevel bestemmelsen i tredje ledd.

(5) Blir kundens bo tatt under konkursbehandling, eller blir det åpnet gjeldsforhandling etter konkursloven, kan kredittyteren straks rette krav mot kausjonisten. Fjerde ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(6) Når vilkårene i første til femte ledd er oppfylt, kan kredittyteren sende skriftlig påkrav til kausjonisten. Kausjonsansvaret forfaller til betaling 14 dager etter at påkravet er kommet frem.

(7) Forfallsreglene i panteloven § 1-9 og sjøloven § 44 gjelder for realkausjon som omfattes av kapitlet her.

§ 108 Renter ved forsinket betaling

(1) Når kredittyteren har varslet kausjonisten om kundens mislighold i samsvar med § 99 første ledd, kan kredittyteren kreve kausjonisten for renter for tiden etter at det varslede misligholdet inntrådte, beregnet etter den rentesatsen som ville ha vært gjeldende i hovedforholdet om kreditten ikke var misligholdt. Er varsel sendt senere enn det som følger av § 99 første ledd, kan kredittyteren kreve renter som nevnt for terminer som er forfalt senere enn tre måneder før varslet ble sendt.

(2) Kausjonisten svarer ikke for særlige forsinkelsesrenter som følger av kundens mislighold. Når kausjonsansvaret er forfalt, er kausjonisten ansvarlig for forsinkelsesrenter etter alminnelige regler.

§ 109 Inndrivingskostnader m.v.

(1) Kausjonisten svarer bare for rettsgebyr og vanlige inndrivingskostnader som er påløpt ved rettslige skritt som nevnt i § 107, dersom kausjonisten er varslet om inndrivingen på forhånd.

(2) Andre kostnader ved kredittyterens inndriving av kravet mot kunden enn nevnt i første ledd svarer kausjonisten for bare dersom kausjonisten har samtykket i at de påløper. Slikt samtykke kan ikke gis før kausjonisten er blitt varslet av kredittyteren om kundens mislighold.

(3) Kausjonisten er ansvarlig for kostnader ved inndriving av kausjonskravet etter alminnelige regler.

V. Kausjonisten inntreden og regress

§ 110 Kausjonistens krav mot kunden

(1) Dersom vilkårene i § 87 tredje ledd er oppfylt, eller det ut fra kundens handlemåte eller alvorlig svikt i kundens betalingsevne er klart at kreditten vil bli vesentlig misligholdt, kan kausjonisten kreve betaling av kunden i det omfang kausjonisten har ansvar overfor kredittyteren.

(2) Dersom kunden betaler renter, avdrag eller andre forpliktelser til kredittyteren etter at kausjonisten har krevd kunden for betaling, reduseres kausjonistens krav i samme omfang som kausjonsansvaret, jf. § 103 første ledd, når ikke annet er avtalt mellom kausjonisten og kunden. Kundens ansvar for kostnader påført kausjonisten ved inndriving av kravet faller likevel ikke bort.

(3) Kundens betaling til kredittyteren etter at kausjonisten har innfridd overfor kredittyteren etter § 105 og krevd kunden for betaling, har ingen virkning for kundens ansvar overfor kausjonisten.

(4) Har et finansforetak som nevnt i finansforetaksloven § 1-3 stilt garanti e.l. for kreditt til en forbruker, gjelder reglen i §§ 82 og 87 tilsvarende så langt de passer i forholdet mellom finansforetaket og forbrukeren.

Kapittel 6. Avsluttende bestemmelser

§ 111 Overtredelsesgebyr

(1) Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av §§ ……. som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan det fastsettes et overtredelsesgebyr som den som vedtaket retter seg mot, skal betale. Ved Forbrukerombudets eller Markedsrådets vedtak om overtredelsesgebyr gjelder markedsføringsloven § 43 annet og tredje ledd tilsvarende.

(2) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om ileggelse av tvangsmulkt og utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 112 Straff

(1) Den som overtrer § 5, § 21 annet ledd, § 33 første ledd eller § 91 femte ledd, straffes med bøter eller under særlig skjerpende omstendigheter med fengsel inntil tre måneder. På samme måte straffes den som unnlater å gi opplysninger som nevnt i §§ 18, 19, 20, 35, 78 og 94 eller i bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene.

(2) Den som uaktsomt overtrer bestemmelser nevnt i første ledd, straffes med bøter.

§ 113 Ikrafttredelse

(1) Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene i loven skal tre i kraft til forskjellig tid.

(2) Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

Forslag til forskrift om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleforskriften)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1 Definisjoner

I finansavtaleloven og regler med hjemmel i finansavtaleloven menes med

belastningsfullmakt:	fullmakt til å belaste betalerens konto
betalingsfullmakt:	tjeneste som består i å iverksette et partsuavhengig betalingsoppdrag på konto som tilbys av en annen betalingstjenestetilbyder
betalingsinstrument:	en personlig enhet som enten inneholder eller består i et sett av avtalte prosedyrer for å iverksette betalingsoppdrag
betalingsmidler:	pengesedler og mynter samt innskudd og kreditt på konto og elektroniske penger som definert i lov 13. desember 2002 nr. 74 om e-pengeforetak § 1-1 annet ledd
betalingsoppdrag:	en anmodning fra en betaler eller betalingsmottaker til en betalingstjenesteyter om å foreta en betalingstransaksjon
betalingstransaksjoner:	en handling som vil medføre innskudd, uttak eller overføring av kreditt eller andre disponible midler gjennom en betalingstjenestetilbyder, herunder bruk av betalingskort eller lignende, direktebelastning av betalerens konto, belastningsfullmakt eller godskriving av betalingsmottakeren
boliglån:	a) kredittavtaler som er sikret enten ved pant eller annen tilsvarende sikkerhetsstillelse som benyttes i en EØS-stat i forbindelse med fast eiendom til boligformål, eller som er sikret ved en rettighet knyttet til fast eiendom til boligformål, og b) kredittavtaler som har til formål å erverve eller bevare eiendomsrett til grunnarealer eller til eksisterende eller prosjekterte bygninger
brukskontokreditt:	en uttrykkelig kredittavtale der en kredittgiver stiller midler til rådighet til kunden som overstiger løpende saldo på kundens løpende konto

direktebelastning:	betalingstjeneste for belastning av betalerens konto der betalingstransaksjonen iverksettes av betalingsmottakeren på grunnlag av betalerens samtykke meddelt til betalerens egen betalingstjenesteyter, betalingsmottakerens betalingstjenesteyter eller betalingsmottakeren
dokument:	papir eller i et annet varig medium i form av enhver innretning som gjør kunden i stand til å lagre informasjon rettet til kunden personlig. Innretningen skal gi mulighet til uendret gjengivelse av den lagrede informasjonen, for bruk i framtiden, i et tidsrom som er tilstrekkelig for formålet
effektiv rente:	kredittkostnadene uttrykt i prosent per år av kredittbeløpet, beregnet i samsvar med matematisk formel og på grunnlag av de forutsetninger fastsatt i vedlegg I til denne forskriften
EØS:	Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet
EØS-stat:	medlemsstat i Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS)
EØS-valuta:	valuta i EØS-stat og euro
fastrentekreditt:	når det følger av avtalen at en eller flere rentesatser er helt eller delvis bundet for kredittavtalens varighet, eller en del kredittavtalens varighet
finansagent:	et foretak som etter avtale og mot vederlag fremmer salg av finansielle tjenester til kunder på vegne av en eller flere oppdragsgivere (tjenesteytere)
finansavtale:	en avtale om betalingsoppgjør, konto, betalingstjenester, kreditt og kausjon. Så langt avtalen ikke er regulert i annen lov eller forskrift, omfattes dessuten avtale om individuell pensjonsordning og avtale om investeringstjenester
finansmegler:	et foretak som bistår ved forberedelse og forhandlinger av en finansavtale, eller utfører andre mellomleddsoppgaver, uten at foretaket har påtatt seg å fremme noen av partenes interesser særskilt
finansoppdrag:	en tjenesteavtale i tilknytning til en finansavtale hvor oppdragstaker selv ikke er part i finansavtalen eller en mulig finansavtale i tilknytning til oppdraget
forbruker;	en fysisk person når avtalens formål for denne ikke hovedsakelig er knyttet til næringsvirksomhet
kontanter:	pengesedler og mynter

kontoavtale:	en avtale som regulerer fremtidig gjennomføring av betalingstransaksjoner i tilknytning til en betalingskonto i navnet på én eller flere kunder. For transaksjonsavtaler som ikke er knyttet til en konto, gjelder reglene om kontoavtaler når ikke annet fremgår
kontonummer:	en unik identifikasjonskode som består av en kombinasjon av bokstaver, tall eller symboler oppgitt av betalingstjenesteyteren til kunden, og som kunden skal benytte for utvetydig å identifisere en annen kunde og/eller dennes konto i forbindelse med en betalingstransaksjon
kreditt til egne ansatte:	kredittavtale der kreditten gis av en arbeidsgiver til en arbeidstaker som ledd i en bibeskjeftigelse, og hvor kreditten gis rentefritt eller med en effektiv rente som er lavere enn markedsrentene, og som generelt ikke tilbys til allmennheten
kredittavtale:	avtale om kreditt i form av betalingsutsettelse, lån, rammekreditt eller annen tilsvarende form for kreditt
kredittformidling:	ervervsmessig virksomhet utført av en finansmegler eller finansagent (kredittformidler) som består i å legge fram, foreslå eller utføre annet forberedende arbeid i forbindelse med inngåelse av kredittavtaler, eller å inngå slike avtaler. Den som opptrer som kredittgiver eller Notarius Publicus anses ikke som kredittformidler
kredittkostnader:	alle kostnader, herunder rente, provisjon, gebyr, avgifter og andre utgifter som kunden skal betale i forbindelse med kreditten
kredittyteren:	en fysisk eller juridisk person som gir eller lover å gi kreditt
kunden:	en fysisk eller juridisk person som mottar ytelser eller ber om å få motta ytelser fra tjenesteyteren
nominell rente:	rentesats som blir anvendt på årsbasis på utnyttede kredittmuligheter
opplysningsfullmakt:	elektronisk levering av sammenstilte opplysninger som omfatter en konto hos en annen betalingstjenestetilbyder
overtrekk:	en stilltiende aksept av overtrekk der en kredittyter stiller midler til rådighet for en kunde som overstiger løpende saldo på kundens løpende konto eller kassakreditt

pengeoverføring:	betalingstjeneste hvor det mottas midler fra en betaler uten at det opprettes en konto i betalingsmottakerens eller betalerens navn, utelukkende med sikte på å overføre et tilsvarende beløp til en betalingsmottaker eller til en betalingstjenester på vegne av en betalingsmottaker og/eller der midlene tas imot på mottakerens vegne og stilles til mottakerens rådighet
referanserentesats:	rentesats som benyttes ved beregningen av renten som skal benyttes, og som stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde som begge partene i en avtale om betalingstjenester kan kontrollere
referansevekslingskurs:	vekslingskurs som benyttes til å beregne en valutaveksling, og som stilles til rådighet av tjenesteyter eller stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde
samlet kredittbeløp:	summen av beløp som blir stilt til disposisjon i henhold til en kredittavtale
skriftlig:	bruk av skrifttegn
tilknyttet kredittavtale:	en kredittavtale der aktuell kreditt utelukkende tjener til å finansiere en avtale om levering av spesifikke varer eller tjenesteytelser og kredittavtalen og avtalen om levering objektivt sett utgjør en kommersiell helhet. Kommersiell helhet foreligger når leverandøren selv finansierer kundens kreditt, eller, dersom finansieringen skjer gjennom tredjeperson, når kredittyter i forbindelse med inngåelsen eller forberedelsen av kredittavtalen gjør bruk av leverandørens tjenester, eller når den spesifikke varen eller tjenesteytelsen er uttrykkelig angitt i kredittavtalen
tilleggsytelse (til kredittavtale):	en aksessorisk tjenesteytelse som tilbys en kunde i forbindelse med en kredittavtale
totalbeløp:	summen av samlet kredittbeløp og kredittkostnadene
usedvanlige omstendigheter:	omstendighet utenfor tjenesteyterens kontroll som tjenesteyteren ikke kunne forutse eller unngå følgende av, selv med enhver anstrengelse for å unngå dem
valutalån:	a) kreditt der kundens inntekt og formue er i en valuta som er forskjellig fra den valuta som er angitt i kredittavtalen, eller b) kreditt der valuta i den EØS-stat kunden er bosatt i er forskjellig fra den valuta som er angitt i kredittavtalen

§ 2 Finansmegler

(1) Ved vurderingen av om en finansmegler, jf. finansavtaleloven § 18, har overholdt kravene til uavhengighet, skal det særlig ses hen til meglerforetakets

interesser, oppdragets art og partenes stilling. Like med et foretaks interesser anses interesser til

a) andre foretak i samme konsern
b) ansatte meglere og rådgivere, ledende ansatte eller tillitsvalgte i foretaket
c) nærstående til foretaket eller til en som er nevnt i bokstav a eller b.

(2) Før avtale om kreditt inngås med en kredittyter som er forbruker, skal finansmegleren skriftlig gi forbrukeren opplysninger som bestemt i § 8 så langt bestemmelsene passer.

(3) Innenfor rammen av finansmeglerens oppdrag skal foretaket sørge for at tjenesteyterens plikter overfor den annen part blir oppfylt. Hvis plikten etter bestemmelsen her misligholdes, kan kunden gjøre sanksjoner gjeldende mot tjenesteyteren uten hensyn til om det må anses for å falle inn under finansmeglerens oppdrag for vedkommende tjenestetilbyder å sørge for oppfyllelse av pliktene.

Kapittel 2. Betalingsoppgjør

§ 3 Forbud mot å kreve gebyr for betalerens bruk av kort

En betalingsmottaker kan ikke kreve gebyr for bruk av betalingsinstrumenter omfattet av forskrift 27. juni 2016 nr. 827 om formidlingsgebyr i kortordninger mv. § 2 annet ledd eller for betalingstjenester omfattet av forordning (EU) nr. 260/2012.

Kapittel 3. Kontoavtaler og betalingstjenester

I. Virkeområde

§ 4 Anvendelse av finansavtaleloven på betalingstransaksjoner over landegrensene og valutatransaksjoner

Bestemmelsene i finansavtaleloven § 55 annet og tredje ledd gjelder bare for betalingstransaksjoner der både betalerens og betalingsmottakerens betalingstjenestetilbyder er etablert innenfor EØS og tjenesten ytes i en EØS-valuta. § 27 og § 58 annet ledd gjelder transaksjoner i alle valutaer, dersom både betalerens og betalingsmottakerens betalingstjenestetilbyder er etablert innenfor EØS. Bestemmelsene i § 55 annet ledd første punktum, § 23 og § 24 gjelder ikke for betalingstransaksjoner til og fra utlandet.

§ 5 Unntak for visse typer betalingstjenester

Finansavtaleloven kapittel 3, jf. § 32 annet ledd gjelder ikke for

a) kontante betalinger direkte fra betaleren til betalingsmottakeren uten mellomledd
b) betalingstransaksjoner fra betaleren til betalingsmottakeren gjennom en handelsagent som har fullmakt til å forhandle eller inngå avtale om salg eller kjøp av varer eller tjenester på vegne av enten betaleren eller betalingsmottakeren
c) yrkesmessig fysisk pengetransport
d) betalingstransaksjoner som består i innsamling og utlevering av kontanter i forbindelse med ideell virksomhet eller veldedighet utenfor næringsvirksomhet
e) kontantuttak ved varekjøp
f) veksling av kontanter uten at midlene står på en konto
g) betalingstransaksjoner basert på papirbaserte reisesjekker, sjekker, veksler, verdikuponger eller postanvisninger
h) betalingstransaksjoner som gjennomføres i et system for oppgjør av betalinger eller verdipapirer mellom oppgjørsagenter, sentrale motparter, oppgjørssentraler og/eller sentralbanker samt andre deltakere i systemet og ytere av betalingstjenester
i) betalingstransaksjoner knyttet til forvaltning av verdipapirer, herunder utbytte, inntekter og andre utdelinger, eller innløsning eller salg, som foretas av deltakere i system for oppgjør som nevnt i bokstav h eller av investeringsforetak, kredittinstitusjoner, foretak for kollektiv investering i verdipapirer, eller kapitalforvaltningsforetak som utfører investeringstjenester, og alle andre foretak som har tillatelse til å ha finansielle instrumenter i depot
j) tjenester levert av ytere av tekniske tjenester som støtter tilbudet av betalingstjenester uten på noe tidspunkt å komme i besittelse av midlene som overføres
k) betalingstransaksjoner mellom et morforetak og dets datterforetak eller mellom datterforetak av samme morforetak, uten at noen annen yter av betalingstjenester enn et foretak i samme konsern medvirker som mellomledd
l) tjenester som gjelder uttak av kontanter i kontantautomater på vegne av én eller flere kortutstedere, der den som yter uttakstjenesten, ikke er part i kontoavtale med kunden som tar ut penger fra en konto, og ikke yter andre betalingstjenester. Ved utførelse av slike tjenester skal kunden få opplysninger om eventuelle gebyrer og vekslingskurser i forbindelse med uttaket, jf. finansavtaleloven § 25, § 36 og § 53.
m) betalingstransaksjoner som en tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett eller elektronisk kommunikasjonstjeneste tilbyr en abonnent som en tilleggstjeneste, dersom
    1. betalingstransaksjonen gjelder kjøp av digitalt innhold og stemme-baserte tjenester som faktureres på telefonregningen/regningen til hovedtjenesten, uansett hvilken anordning som brukes, eller
    2. betalingstransaksjonen er knyttet til veldedighet eller kjøp av billetter, gjennomføres via en elektronisk anordning og faktureres på hovedtjenestens regning.

    Unntaket gjelder bare der den enkelte betalingstransaksjonen ikke overskrider 450 kroner og de månedlige betalingstransaksjonene ikke overskrider 2 700 kroner.
n) tjenester basert på spesifikke betalingsinstrumenter, som bare kan benyttes i begrenset omfang, og som:
    1. gir innehaveren mulighet for å kjøpe varer eller tjenester kun i utstederens forretningslokaler eller innenfor et begrenset nett av

tjenestetilbydere i henhold til en forretningsavtale inngått direkte med en profesjonell utsteder, eller

2. kun kan benyttes til å kjøpe et meget begrenset utvalgt av varer eller tjenester, eller
3. kun kan benyttes i én EØS-stat til å kjøpe spesifikke varer eller tjenester fra leverandører som har inngått avtale med utstederen av betalingsinstrumentet. Instrumentene må være gitt ut i tråd med forespørsel fra et foretak eller offentlig myndighet med formål knyttet til skatt eller sosiale ytelser.

Finansavtaleloven §§ 57, 64, 65 og 67 skal likevel gjelde for slike betalingsinstrumenter.

§ 6 Elektroniske småpenger

(1) For at et betalingsinstrument skal anses som elektroniske småpenger, jf. finansavtaleloven § 34, må avtalevilkårene fastslå at betalingsinstrumentet kun gjelder høyst

a) 500 kroner for individuelle betalingstransaksjoner,
b) 2 000 kroner som fastsatt beløpsgrense, eller
c) 2 000 kroner som den til enhver tid høyeste tillatte lagringsverdi.

(2) For forhåndsbetalte betalingsinstrumenter (kontantkort) kan beløpsgrensene i første ledd settes til et høyere beløp, men må ikke overstige 4 000 kroner for noen av alternativene.

(3) I tilknytning til elektroniske småpenger er det tilstrekkelig at betalingstjenesteyteren opplyser kunden om de viktigste egenskapene ved tjenesten, herunder om hvordan betalingsinstrumentet benyttes, og om ansvar, priser og annen vesentlig informasjon som er nødvendig for at kunden skal kunne ta en informert beslutning. Betalingstjenesteyteren skal informere om hvor opplysningene nevnt i finansavtaleloven § 37 annet ledd er stilt til rådighet på en lett tilgjengelig måte.

(4) For elektroniske småpenger kan det avtales

a) å fravike reglene i finansavtaleloven § 42 om fremgangsmåte ved varsling av endringer i kontoavtalen
b) å fravike reglene i finansavtaleloven § 50 om varsling om avvisning av betalingsoppdrag hvis avvisningen fremgår tydelig av sammenhengen
c) at et betalingsoppdrag ikke kan kanselleres etter at det er godkjent, eller etter at betaleren har gitt samtykke til gjennomføring av betalingstransaksjonen til betalingsmottakeren jf. § 49
d) andre overføringstider enn dem som er fastsatt i første til tredje ledd, jf. § 51
e) at forholdsregler for å beskytte de personlige sikkerhetsanordningene knyttet til betalingsinstrumentet, jf. § 57 annet ledd tredje punktum og dokumentasjonsplikten etter § 57 tredje ledd ikke gjelder hvis det ikke er mulig å sperre betalingsinstrumentet for bruk
f) å fravike reglene i § 53 om informasjon ved gjennomføring av betalingstransaksjoner, slik at betalingstjenesteyteren bare skal opplyse om eller stille til rådighet en referanse som gjør det mulig for kunden å identifisere betalingstransaksjonen, det overførte beløpet og gebyrene. Dersom det er tale

om flere betalingstransaksjoner av samme art til samme betalingsmottaker, skal det bare opplyses om det samlede beløpet og de samlede gebyrene. Det er ikke nødvendig å gi opplysninger som nevnt i første og annet punktum dersom betalingsinstrumentet brukes anonymt eller det ikke er teknisk mulig for betalingstjenesteyteren å gi opplysningene. Betalingstjenesteyteren må likevel gi kunden mulighet til å kontrollere betalingsinstrumentets saldo.

§ 7 Grunnleggende betalingstjenester

Grunnleggende betalingstjenester som nevnt i finansavtaleloven § 33 skal minst omfatte følgende tjenester:

a) tjenester som gjør det mulig å åpne, bruke og stenge en konto
b) tjenester som gjør det mulig å sette inn midler på en konto
c) tjenester som gjør det mulig å ta ut kontanter fra en konto innenfor EØS
d) tjenester for gjennomføring av følgende betalingstransaksjoner innenfor EØS:
    1. direktebelastning,
    2. betalingstransaksjoner med betalingskort, herunder betaling over internett,
    3. godskriving av betalingsmottaker (kredittransaksjon).

II. Opplysningsplikt

§ 8 Opplysninger før inngåelse av kontoavtale

Opplysninger som nevnt i finansavtaleloven § 35 første ledd, skal inneholde:

a) opplysninger om betalingstjenesteyteren, jf. § 35 første ledd bokstav a, herunder:
    1. betalingstjenesteyterens navn og adresse, samt adressen til en filial eller agent etablert her i landet dersom dette er relevant, og enhver annen adresse, herunder e-postadresse, som er relevant for å kommunisere med betalingstjenesteyteren
    2. relevant tilsynsmyndighet, det offentlige register hvor betalingstjenesteyterens tillatelse er registrert, og registreringsnummeret eller tilsvarende identifikasjonsopplysninger
b) opplysninger om avtaleinngåelsen, jf. § 35 første ledd bokstav b, herunder:
    1. kundens rett til uforpliktende å motta utkast til kontoavtale etter finansavtaleloven § 38 første ledd
    2. retten til et gebyropplysningsskjema, jf. § 9
    3. hvilke regler som gjelder for angrerett
c) opplysninger om kontoavtalens viktigste egenskaper, jf. § 35 første ledd bokstav c, herunder:
    1. dersom det er avtalt passiv aksept, opplysninger om at avtalevilkårene kan endres med mindre kunden innen den foreslåtte ikrafttredelsesdatoen gir betalingstjenesteyteren melding om at endringene ikke aksepteres, jf. finansavtaleloven § 42 fjerde ledd
    2. avtalens varighet
    3. kundens rett til å si opp avtalen, jf. finansavtaleloven § 43 første ledd, og eventuelle avtaler om oppsigelse, samt eventuelt om begrensninger i kundens oppsigelsesrett etter finansavtaleloven § 43 annet ledd
d) opplysninger om kostnader jf. § 35 første ledd bokstav d, herunder:

1. alle gebyrer som kunden skal betale til betalingstjenesteyteren, eventuelt med en spesifikasjon av enkeltelementene
2. når det er relevant, rentesatsene og vekslingskursene som skal benyttes, eller, dersom det benyttes en referanserentesats eller referansevekslingskurs, beregningsmetoden for den faktiske renten og den relevante dato og indeks eller grunnlag for fastsetting av slik referanserentesats eller referansevekslingskurs
3. dersom dette er avtalt, om den umiddelbare anvendelse av endringer i referanserentesatsen eller referansevekslingskursen og om hvordan det opplyses om disse endringene, jf. finansavtaleloven § 42 femte ledd

e) Opplysninger om effektiv rente, jf. § 35 første ledd bokstav e, herunder:
1. effektiv rente i alle tilfeller der nominelle rente blir opplyst
2. opplysninger etter bokstav a skal også gis i form av et illustrert eksempel

f) opplysninger om kommunikasjonsform, jf. finansavtaleloven § 35 første ledd bokstav f, herunder:
1. opplysninger nevnt i finansavtaleloven § 5
2. varsling om betalingstjenesteyters heving eller oppsigelse, jf. finansavtaleloven § 45
3. hvordan kontoinformasjon vil bli gitt, jf. finansavtaleloven § 40
4. hvordan informasjon om gjennomførte betalingstransaksjoner eller utførte betalingsoppdrag vil bli gitt, jf. finansavtaleloven § 53 og § 54
5. varsling om avvist betalingsoppdrag, jf. finansavtaleloven § 50 annet ledd

g) opplysninger om bruk av tjenestene, jf. § 35 første ledd bokstav g, herunder:
1. tjenestenes viktigste egenskaper
2. de opplysningene eller kontonummeret som kunden må oppgi for at et betalingsoppdrag skal kunne iverksettes eller gjennomføres korrekt
3. form og prosedyre for å gi eller tilbakekalle samtykke til å iverksette eller gjennomføre en betalingstransaksjon, jf. finansavtaleloven § 47
4. tidspunktet for når et betalingsoppdrag anses mottatt, og eventuelle skjæringstidspunkter fastsatt av betalingstjenesteyteren, jf. finansavtaleloven § 48
5. det høyeste antall virkedager for å gjennomføre en betalingstransaksjon, jf. finansavtaleloven § 51
6. om det er mulig å avtale belastningsgrenser for bruk av betalingsinstrument, jf. finansavtaleloven § 47 første ledd
7. ved utstedelse av kort med flere varemerker, kundens rettigheter etter forskrift 27. juni 2016 nr. 827 om formidlingsgebyr i kortordninger mv. § 4

h) opplysninger om risiko forbundet med kontoavtalen, jf. § 35 første ledd bokstav h, herunder:
1. når det er relevant, om de forholdsregler kunden må iaktta for å beskytte et betalingsinstrument, og om hvordan kunden skal varsle etter finansavtaleloven § 58 første ledd
2. en sikker prosedyre betalingstjenesteyteren kan bruke til å underrette kunden ved mistanke om eller faktisk tilfelle av svik eller sikkerhetstrusler
3. vilkårene for en eventuell avtalt rett for betalingstjenesteyteren til å sperre et betalingsinstrument, samt varsling av kunden, jf. finansavtaleloven § 63

i) opplysninger om rettigheter og forpliktelser, jf. § 35 første ledd bokstav i, herunder:
   1. betalingstjenesteyterens og kundens ansvar for ikke godkjente betalingstransaksjoner etter finansavtaleloven§ 64, herunder om egenandeler
   2. betalingstjenesteyterens ansvar for iverksetting eller gjennomføring av betalingstransaksjoner etter finansavtaleloven § 65
   3. hvordan og innen hvilken reklamasjonsfrist kunden skal underrette betalingstjenesteyteren om en urettmessig betalingstransaksjon eller en betalingstransaksjon som ikke er korrekt iverksatt eller gjennomført, jf. finansavtaleloven § 68
   4. vilkårene for tilbakebetaling etter § 59
   5. hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti, jf. finansforetaksloven § 16-5

j) opplysninger om tvisteløsning og klageadgang, jf. § 35 første ledd bokstav j, herunder opplysninger nevnt i finansavtaleloven § 15 første ledd.

§ 9 Gebyropplysninger før avtaleinngåelse

(1) I rimelig tid før en forbruker inngår kontoavtale skal betalingstjenesteyteren gi et gebyropplysningsskjema til forbrukeren. Gebyropplysningsskjemaet skal opplyse om de mest representative tjenestene knyttet til en konto og gebyrene for hver enkelt tjeneste. Sammen med gebyropplysningsskjemaet skal det gis en ordliste som forklarer de mest representative tjenestene.

(2) Hvis en eller flere tjenester tilbys som en pakke, skal gebyropplysningsskjemaet opplyse om gebyret for pakken, tjenestene som omfattes av pakken, og deres antall samt ytterligere gebyrer for tjenester utover det antallet som dekkes av pakkegebyret.

(3) Finanstilsynet/Forbrukerrådet kan fastsette en teknisk standard for presentasjonsformatet som institusjonene skal bruke.

§ 10 Oversikt over påløpte gebyrer

(1) Betalingstjenesteyteren skal minst en gang i året gi kunden en oversikt med opplysninger over alle påløpte gebyrer, og hvis det er relevant, rentesatser for overtrekksrente og kredittrente knyttet til kontoen, jf. finansavtaleloven § 40 tredje ledd.

(2) I oversikten skal følgende opplysninger spesifiseres:

a) gebyret som er tatt for hver enkelte tjeneste, og antallet ganger tjenesten er brukt i perioden
b) hvis tjenester er satt sammen i en pakke, gebyret som er tatt for pakken som helhet, og antall ganger pakkegebyret er krevd i perioden samt ytterligere gebyrer for tjenester utover det antallet som dekkes av pakkegebyret
c) det samlede gebyrbeløpet som er påløpt for hver enkelt tjeneste i perioden, for hver pakke av tjenester og for tjenester utover det antallet som dekkes av pakkegebyret
d) eventuell overtrekksrentesats som gjelder for kontoen, og det samlede rentebeløpet som er betalt for overtrekk i perioden

e) eventuell kredittrentesats som gjelder for kontoen, og det samlede påløpte rentebeløpet for perioden
f) samlet beløp for påløpte gebyrer for alle tjenester som er ytt i perioden.

(3) Finanstilsynet kan fastsette en teknisk standard for presentasjonsformatet som betalingstjenesteyterne skal bruke.

III. Bistand til å flytte konto

§ 11 Definisjoner

Med den overførende betalingstjenesteyteren menes den betalingstjenesteyteren som en kunde ønsker å overføre et eksisterende kontoforhold fra. Med den mottakende betalingstjenesteyteren menes den betalingstjenesteyteren som en kunde ønsker at kontoforholdet skal overføres til.

§ 12 Kundens fullmakt til overføring av kontoforhold

(1) Den mottakende betalingstjenesteyteren skal bistå med overføring av kontoforholdet etter fullmakt fra kunden. Er det registrert flere kunder på samme konto, må det innhentes fullmakt fra samtlige kunder.

(2) I fullmakten skal kunden særskilt kunne bestemme hvilke av oppgavene i §§ 14 og 15 den overførende betalingstjenesteyteren og den mottakende betalingstjenesteyteren skal gjennomføre. Kunden skal særskilt kunne bestemme hvilke innkomne betalinger, faste betalingsoppdrag og direktebelastningsfullmakter som skal flyttes. Kunden skal kunne angi fra hvilken dato faste betalingsoppdrag og direktebelastninger skal foretas fra kontoen hos den mottakende betalingstjenesteyteren. Datoen kan ikke være kortere enn seks virkedager etter at den mottakende betalingstjenesteyteren har mottatt opplysninger i samsvar med § 15.

(3) Fullmakten skal gis skriftlig på norsk eller et annet språk partene avtaler.

§ 13 Anmodning til den overførende betalingstjenesteyteren

Den mottakende betalingstjenesteyteren skal anmode den overførende betalingstjenesteyteren om å gjennomføre oppgaver som nevnt i § 14, forutsatt at dette fremgår av kundens fullmakt. Anmodningen skal sendes senest to dager etter at den mottakende betalingstjenesteyteren har mottatt fullmakt fra kunden.

§ 14 Den overførende betalingstjenesteyterens oppgaver

(1) På grunnlag av anmodningen og kundens fullmakt skal den overførende betalingstjenesteyteren

a) sende den mottakende betalingstjenesteyteren en liste over faste betalingsoppdrag og tilgjengelige opplysninger om direktebelastningsfullmakter som flyttes
b) sende den mottakende betalingstjenesteyteren tilgjengelige opplysninger om regelmessige innbetalinger og direktebelastninger iverksatt av betalingsmottakeren som har vært utført de siste 13 månedene
c) annullere faste betalingsoppdrag med virkning fra datoen kunden har angitt i fullmakten
d) overføre resterende positiv saldo til kundens konto hos den mottakende betalingstjenesteyteren på datoen kunden har angitt i fullmakten
e) avslutte kontoforholdet på datoen kunden har angitt i fullmakten, forutsatt at oppgavene etter bokstav a til d er gjennomført og ikke annet fremgår av tredje ledd.

(2) Opplysninger som nevnt i første ledd bokstav a og b skal sendes innen fem virkedager. Opplysningene skal også sendes til kunden dersom kunden har bedt om det.

(3) Den overførende betalingstjenesteyteren kan nekte å avslutte kontoforholdet på datoen kunden har angitt dersom kunden har utestående forpliktelser knyttet til kontoen eller det løper oppsigelsesfrist etter finansavtaleloven § 43 annet ledd. Den overførende betalingstjenesteyteren skal straks gi kunden melding dersom utestående forpliktelser eller oppsigelsesfrist hindrer avslutning av kontoforholdet.

(4) Hvis den overførende betalingstjenesteyteren mangler systemer for automatisk omdirigering av innbetalinger og direktebelastninger, skal den overførende betalingstjenesteyteren slutte å akseptere slike transaksjoner fra datoen kunden har angitt i fullmakten. Den overførende betalingstjenesteyteren skal i så fall opplyse betaleren eller betalingsmottakeren om årsaken til at transaksjonen ikke aksepteres.

(5) Den overførende betalingstjenesteyteren skal ikke sperre betalingsinstrumenter før datoen kunden har fastsatt i fullmakten.

§ 15 Den mottakende betalingstjenesteyterens oppgaver

(1) Den mottakende betalingstjenesteyteren skal

a) opprette de faste betalingsoppdragene som kunden har ønsket, og utføre dem med virkning fra datoen kunden har fastsatt i fullmakten
b) gjøre nødvendige forberedelser for å kunne akseptere direktebelastninger og akseptere dem med virkning fra datoen kunden har fastsatt i fullmakten
c) opplyse kunden om kundens rettigheter etter forordning (EU) nr. 260/2012 artikkel 5 nr. 3 bokstav d, dersom det er relevant
d) opplyse de betalerne som er angitt i fullmakten som foretar regelmessige innbetalinger, om kundens konto hos den mottakende betalingstjenesteyteren
e) opplyse de betalingsmottakerne som er angitt i fullmakten som foretar direktebelastninger, om kundens konto hos den mottakende betalingstjenesteyteren og fra hvilken dato det skal foretas direktebelastninger fra denne kontoen

(2) Oppgavene etter første ledd gjelder bare i den utstrekning det fremgår av kundens fullmakt og opplysningene fra den overførende betalingstjenesteyteren gjør det mulig.

(3) Sammen med opplysningene etter første ledd bokstav d og e skal det sendes en kopi av kundens fullmakt. Hvis den mottakende betalingstjenesteyteren ikke har de opplysningene som skal gis til betaleren eller betalingsmottakeren etter første ledd bokstav d og e, skal den be kunden eller den overførende betalingstjenesteyteren om å gi opplysningene som mangler.

(4) Hvis kunden velger å informere betalerne og betalingsmottakerne som nevnt i første ledd bokstav d og e selv, skal den mottakende betalingstjenesteyteren sende kunden et standardbrev med betalingsopplysningene og startdatoen angitt i fullmakten.

(5) Den mottakende betalingstjenesteyterens oppgaver skal utføres innen fem arbeidsdager etter at opplysningene som nevnt i § 14 bokstav a og b er mottatt.

§ 16 Bistand til kunder som vil åpne konto i andre EØS-stater

(1) Hvis kunden opplyser betalingstjenesteyteren om at han eller hun ønsker å åpne konto hos en betalingstjenesteyter som er etablert i en annen EØS-stat, skal den overførende betalingstjenesteyteren etter anmodning fra kunden

a) vederlagsfritt tilby en liste over alle aktive faste betalingsoppdrag og direkte belastningsfullmakter iverksatt av betaleren, når slike er tilgjengelige, og tilgjengelige opplysninger om regelmessige innbetalinger og direktebelastninger iverksatt av betalingsmottakeren, som har vært utført de siste 13 månedene
b) overføre resterende positiv saldo til kundens konto hos den mottakende betalingstjenesteyteren, forutsatt at anmodningen inneholder fullstendige opplysninger som gjør det mulig å identifisere den mottakende betalingstjenesteyteren og kundens konto
c) avslutte kontoforholdet.

(2) Oppgavene etter første ledd skal gjennomføres på datoen kunden har fastsatt, hvis ikke kundens utestående forpliktelser er til hinder for dette. Datoen kunden fastsetter, skal være minst seks virkedager etter at den overførende betalingstjenesteyteren har mottatt anmodningen fra kunden, med mindre partene har avtalt noe annet. Den overførende betalingstjenesteyteren skal straks gi kunden melding dersom utestående forpliktelser hindrer avslutning av kontoforholdet.

§ 17 *Gebyrer i forbindelse med flyttingen*

Hvis betalingstjenesteyteren krever gebyr for tjenester som nevnt i §§ 14 eller 15 skal gebyret være rimelig. Betalingstjenesteyteren kan ikke kreve gebyr av kunden for opplysninger om eksisterende faste betalingsoppdrag og direktebelastninger. Den overførende betalingstjenesteyteren kan ikke kreve gebyr av kunden eller av den mottakende betalingstjenesteyteren for opplysninger som skal gis etter § 14 bokstav a og bokstav b.

§ 18 Opplysningsplikt

(1) Kunden skal gis tilgang til opplysninger om den overførende betalingstjenesteyterens og den mottakende betalingstjenesteyterens oppgaver i forbindelse med hvert steg av flytteprosessen, tidsplanen for gjennomføring av de ulike stegene, eventuelle gebyrer som kreves for flyttingen, hvilke opplysninger kunden eventuelt blir bedt om å gi, og om mulighet for tvisteløsning i etablert klageorgan, jf. finansavtaleloven § 16.

(2) Opplysningene etter første ledd skal være tilgjengelig for enhver kunde, vederlagsfritt i et skriftlig dokument, på samtlige forretningssteder som kunden har adgang til. Opplysningene skal til enhver tid være tilgjengelig i elektronisk form på betalingstjenesteyterens nettsider.

Kapittel 4. Kredittavtaler

I. Opplysningsplikt

§ 19 Opplysninger før inngåelse av kredittavtale

(1) Opplysninger som nevnt i finansavtaleloven § 78 første ledd skal i den utstrekning det er relevant for den aktuelle kredittavtalen inneholde:

a) opplysninger om kredittyteren, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav a, herunder:
   1. kredittyterens navn og geografiske adresse til en filial eller agent etablert her i landet dersom dette er relevant, og enhver annen adresse, herunder e-postadresse, som er relevant for å kommunisere med kredittyteren
   2. relevant tilsynsmyndighet, det offentlige register hvor kredittyterens tillatelse er registrert, og registreringsnummeret eller tilsvarende identifikasjonsopplysninger

b) opplysninger om avtaleinngåelsen, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav b, herunder:
   1. kundens rett til uforpliktende å motta utkast til kredittavtale etter finansavtaleloven § 82 første ledd
   2. retten til et kredittopplysningskjema, jf. § 78 annet ledd.
   3. hvilke regler som gjelder for betenkningstid og angrerett, jf. finansavtaleloven § 83

c) opplysninger om kredittavtalens viktigste egenskaper, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav c, herunder:
   1. kredittilbudets akseptfrist
   2. samlet kredittbeløp
   3. kredittype
   4. valuta som er tilgjengelig
   5. vilkårene for å utnytte kredittmuligheten
   6. hvordan kredittavtalen kan endres, samt dersom det er avtalt passiv aksept, om at avtalevilkårene kan endres med mindre kunden innen

den foreslåtte ikrafttredelsesdatoen gir kredittyteren melding om at endringene ikke aksepteres, jf. finansavtaleloven § 85 annet ledd, jf. § 42 fjerde ledd

7. avtalens varighet
8. kundens rett til å si opp kredittavtalen, jf. finansavtaleloven § 86 første ledd, og eventuelle avtalevilkår om oppsigelse, samt eventuelt om vilkår i tilknytning til fastrentekreditt, jf. finansavtaleloven § 89

d) opplysninger om kontantpris og kostnader, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav d, herunder:

1. varen eller tjenesteytelsen og dens kontantpris, såfremt det er tale om tilknyttet kredittavtale eller kreditt i form av henstand med betalingen for en spesifikk vare eller tjenesteytelse
2. alle gebyrer som kunden skal betale til kredittyteren, eventuelt med en spesifikasjon av enkeltelementene, jf. finansavtaleloven § 81
3. rentesatsene og vekslingskursene som skal benyttes, eller, dersom det benyttes en referanserentesats eller referansevekslingskurs, beregningsmetoden for den faktiske renten og den relevante dato og indeks eller grunnlag for fastsetting av slik referanserentesats eller referansevekslingskurs
4. dersom dette er avtalt, om den umiddelbare anvendelse av endringer i referanserentesatsen eller referansevekslingskursen og om hvordan det opplyses om disse endringene, jf. finansavtaleloven § 85 annet, jf. § 42 femte ledd
5. de ulike former for tilbakebetaling som er tilgjengelige for kunden
6. hvorvidt det påløper kostnader for kunden for vilkår omfattet av bokstav g nr. 5, 7, 8 og 9
7. andre kostnader i forbindelse med kredittavtalen

e) opplysninger om effektiv rente og det totalbeløpet som skal tilbakebetales, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav e, herunder:

1. effektiv rente
2. totalbeløps som skal tilbakebetales
3. antall avdrag, herunder avdragenes størrelse, antall og hyppighet
4. Opplysningene etter nr. 1 til 3 skal også gis i form av et illustrert eksempel som angir alle de antakelser som er lagt til grunn for beregningen av prosentsatsen

f) opplysninger om kommunikasjonsform, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav f, herunder:

1. opplysninger nevnt i finansavtaleloven § 5
2. varsling om kredittyters heving eller oppsigelse, jf. finansavtaleloven § 87
3. hvordan kontoinformasjon eller tilsvarende opplysninger vil bli gitt, jf. finansavtaleloven § 84 første og annet ledd
4. varsling om overtrekk, jf. finansavtaleloven § 58 tredje ledd
5. varsling om svingninger i valutakurs, jf. finansavtaleloven § 84 tredje ledd

g) opplysninger om rettigheter og forpliktelser, jf. § 78 første ledd bokstav g, herunder:

1. at det vil bli gjennomført en kredittvurdering og søk i database, jf. finansavtaleloven § 80
2. kundens rettigheter i forbindelse med kredittvurderingen til å motta vederlagsfri varsel om resultatet av søk i database som har blitt

foretatt for å vurdere kundens kredittverdighet, såfremt søknad om kreditt blir avslått på grunnlag av slikt søk

3. forutsetningen om at kunden fremlegger riktig og fullstendig opplysninger og dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre kredittvurderingen, samt hvorvidt kredittyteren forbeholder seg retten til å heve kredittavtalen dersom kunden svikaktig fremlegger uriktige opplysninger
4. at kredittyteren har en forklaringsplikt, jf. finansavtaleloven § 79
5. eventuelle vilkår om pant, kausjon eller annen sikkerhetsstillelse, samt om sikkerheten kan befinne seg i en annen stat
6. eventuell verdivurdering og eventuelt hvem som skal utføre verdivurderingen av sikringsobjekt omfattet av nr. 5
7. eventuelle vilkår om gjeldsforsikring
8. eventuelle vilkår om konto, betalingsinstrument og betalingstransaksjoner
9. eventuelle vilkår om andre tilleggstjenester kunden må inngå avtale om
10. retten til førtidig tilbakebetaling og kredittyterens eventuelle rett til kompensasjon ved førtidig tilbakebetaling, og hvordan denne kompensasjonen fastsettes i overensstemmelse med finansavtaleloven § 89

h) opplysninger om risiko forbundet med kredittavtalen, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav h, herunder:

1. risiko forbundet med en eventuell avtale om valutalån
2. risiko forbundet med eventuell utvikling i den anvendte rentesatsen
3. risiko forbundet med eventuelle vilkår om at betalinger som kunden foretar, ikke umiddelbart fører til tilsvarende amortisering av det samlede kredittbeløpet, men tjener til å bygge opp kapital på vilkår som fastsatt i kredittavtalen eller tilknyttet avtale, og at en slik kredittavtale ikke garanterer tilbakebetaling av samlet utnyttet kredittbeløp i henhold til kredittavtalen, med mindre slik garanti har blitt stilt
4. når det er relevant, en tydelig angivelse av at en risiko for at kreditten ikke blir fullt nedbetalt selv om vilkår og betingelser i kredittavtalen er overholdt
5. når det skal inntas som et vilkår i avtalen, at kredittyteren til enhver tid kan fremsette krav om tilbakebetaling av hele kredittbeløpet

i) opplysninger om konsekvenser av mislighold, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav i, herunder

1. risiko forbundet med forsinket betaling, jf. finansavtaleloven § 88 tredje ledd
2. kredittyterens oppsigelse eller heving ved mislighold, jf. finansavtaleloven § 87
3. at kredittyteren kan søke dekning i sikringsobjekt nevnt i bokstav g nr. 5
4. betydning for den som eventuelt er medskyldner for kreditten, herunder ved avtale om kausjon, jf. finansavtaleloven kapittel 5

j) opplysninger om tvisteløsning og klageadgang, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav j, herunder opplysninger nevnt i finansavtaleloven § 15 første ledd.

(2) Før inngåelse av avtale om brukskontokreditt, jf. finansavtaleloven § 73 annet ledd fjerde punktum skal kredittyteren gi kunden opplysninger som nevnt i første

ledd bokstav a nr. 1, bokstav c nr. 1, 2, 3, 6 og 7, bokstav d nr. 3 og 7, bokstav e nr. 1, bokstav g nr. 2 og bokstav i nr. 1.

§ 20 Obligatorisk bruk av kredittopplysningsskjema

(1) Kredittyteren skal gi opplysninger etter § 19 første ledd i et skriftlig dokument ved bruk av kredittopplysningsskjema i vedlegg I til denne forskriften. Dette gjelder likevel ikke:

a) kredittavtaler om boliglån hvor kredittopplysningskjema i vedlegg III benyttes
b) kredittavtaler om brukskontokreditt, hvor kredittopplysningsskjema i vedlegg II benyttes med mindre opplysningene er gitt på annen måte som sikrer at alle opplysningene er like fremtredende.

(2) Kredittopplysningsskjemaer i vedlegg I til III til denne forskriften skal ikke tilpasses eller endres på annen måte enn angitt i det aktuelle vedlegget. Andre opplysninger som eventuelt gis kunden, skal gis i et separat dokument, som kan vedlegges kredittopplysningsskjemaet.

(3) Kredittyteren skal anses for å ha oppfylt sin opplysningsplikt etter finansavtaleloven § 78 bare dersom opplysningene er gitt kunden ved korrekt utfylt kredittopplysningskjema som angitt i første ledd. Kredittyteren skal i så fall også anses for å ha oppfylt sin opplysningsplikt etter angrerettloven § 30 første ledd første punktum.

§ 21 Særskilte regler om taletelefoni og fjernkommunikasjon

(1) Hvis taletelefoni blir benyttet som kommunikasjonsmåte, jf. angrerettloven § 28 fjerde ledd, skal kunden gis opplysninger i samsvar med angrerettloven § 28 fjerde ledd. Opplysninger om kredittproduktets viktigste kjennetegn og kostnader ved kredittavtalen skal likevel i det minste omfatte opplysninger som nevnt i § 19 bokstav c nr. 2, 4 og 6, bokstav d nr. 1 og bokstav e nr. 2 og 3. Hvis taletelefoni blir benyttet som kommunikasjonsmåte og kunden anmoder om rammekreditt med øyeblikkelig virkning, skal kunden gis opplysninger som nevnt i § 19 bokstav c nr. 2, 5 og 6 og bokstav d nr. 3 og 7.

(2) Hvis kredittavtalen er inngått på kundens oppfordring ved bruk av fjernkommunikasjonsteknikk som ikke gjør det mulig å oppfylle forpliktelsene etter første ledd eller § 19 første eller annet ledd, skal kredittyteren umiddelbart etter avtaleinngåelsen gi kunden opplysninger som nevnt i § 19 første eller annet ledd.

(4) Hvis det ved avtale om boliglån blir benyttet taletelefoni som kommunikasjonsmåte, jf. angrerettloven § 28 fjerde ledd, skal opplysninger om kredittproduktets viktigste egenskaper minst omfatte opplysninger nevnt i vedlegg III del A avsnitt 3 til 6.

§ 22 Kredittavtalens form og innhold

Kredittavtalen, jf. finansavtaleloven § 82, skal inneholde følgende:

a) opplysninger om kredittyteren, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav a, herunder kredittyterens navn og geografiske adresse til en filial eller agent

etablert her i landet dersom dette er relevant, og enhver annen adresse, herunder e-postadresse, som er relevant for å kommunisere med kredittyteren

b) opplysninger om avtaleinngåelsen, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav b, herunder hvilke regler som gjelder for betenkningstid og angrerett, jf. finansavtaleloven § 83

c) opplysninger om kredittavtalens viktigste egenskaper, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav c, herunder:
   1. samlet kredittbeløp
   2. kredittype
   3. vilkårene for å utnytte kredittmuligheten
   4. hvordan kredittavtalen kan endres, samt dersom det er avtalt passiv aksept, opplysninger om at avtalevilkårene kan endres med mindre kunden innen den foreslåtte ikrafttredelsesdatoen gir kredittyteren melding om at endringene ikke aksepteres, jf. finansavtaleloven § 85 annet ledd, jf. § 42 fjerde ledd
   5. avtalens varighet
   6. kundens rett til å si opp kredittavtalen, jf. finansavtaleloven § 86 første ledd, og eventuelle avtalevilkår om oppsigelse, samt eventuelt vilkår i tilknytning til fastrentekreditt, jf. finansavtaleloven § 89

d) opplysninger om kontantpris og kostnader, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav d, herunder:
   1. varen eller tjenesteytelsen og dens kontantpris, såfremt det er tale om tilknyttet kredittavtale eller kreditt i form av henstand med betalingen for en spesifikk vare eller tjenesteytelse
   2. alle gebyrer som kunden skal betale til kredittyteren, eventuelt med en spesifikasjon av enkeltelementene, jf. finansavtaleloven § 81
   3. rentesatsene og vekslingskursene som skal benyttes, eller, dersom det benyttes en referanserentesats eller referansevekslingskurs, beregningsmetoden for den faktiske renten og den relevante dato og indeks eller grunnlag for fastsetting av slik referanserentesats eller referansevekslingskurs
   4. dersom dette er avtalt, den umiddelbare anvendelse av endringer i referanserentesatsen eller referansevekslingskursen og hvordan det opplyses om disse endringene, jf. finansavtaleloven § 85 annet, jf. § 42 femte ledd
   5. kostnader knyttet til eventuelle vilkår om gjeldsforsikring og eventuelle vilkår om konto, betalingsinstrument og betalingstransaksjoner
   6. andre kostnader i forbindelse med kredittavtalen

e) opplysninger om effektiv rente og det totalbeløpet som skal tilbakebetales, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav e, herunder:
   1. effektiv rente
   2. totalbeløp som skal tilbakebetales
   3. antall avdrag, herunder avdragenes størrelse, antall og hyppighet

   Opplysningene etter nr. 1 til 3 skal også gis i form av et illustrert eksempel som angir alle de antakelser som er lagt til grunn for beregningen av prosentsatsen.

f) opplysninger om kommunikasjonsform, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav f, herunder hvordan kontoinformasjon eller tilsvarende opplysninger vil bli gitt, jf. finansavtaleloven § 84 første og annet ledd

g) opplysninger om rettigheter og forpliktelser, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav g, herunder:

1. eventuelle vilkår om pant, kausjon eller annen sikkerhetsstillelse, samt om sikkerheten kan befinne seg i en annen stat
2. retten til førtidig tilbakebetaling og kredittyterens eventuelle rett til kompensasjon ved førtidig tilbakebetaling, og hvordan denne kompensasjonen fastsettes i overensstemmelse med finansavtaleloven § 89
3. rett til å gjøre innsigelser gjeldene mot annen kredittyter enn selger, jf. finansavtaleloven § 90
4. kundens rett etter finansavtaleloven § 86 første ledd til enhver tid å si opp kredittavtalen med mindre det er avtalt en oppsigelsesfrist

h) Opplysninger om risiko forbundet med kredittavtalen jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav h, herunder risiko forbundet med eventuelle vilkår om at betalinger som kunden foretar, ikke umiddelbart fører til tilsvarende amortisering av det samlede kredittbeløp, men tjener til å bygge opp kapital på vilkår som fastsatt i kredittavtalen eller tilknyttet avtale, og at en slik kredittavtale ikke garanterer tilbakebetaling av samlet utnyttet kredittbeløp i henhold til kredittavtalen, med mindre slik garanti har blitt stilt

i) opplysninger om konsekvenser av mislighold, jf. § finansavtaleloven 78 første ledd bokstav i, herunder risiko forbundet med forsinket betaling, jf. finansavtaleloven § 88 tredje ledd

j) opplysninger om tvisteløsning og klageadgang, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav j, herunder opplysninger nevnt i finansavtaleloven § 15 første ledd.

§ 23 Kredittformidleres opplysningsplikt

(1) Ved kredittformidlingsvirksomhet skal en finansmegler eller en finansagent i god tid før kreditt formidles gi kunden et dokument med opplysninger som nevnt i finansavtaleloven § 77 første ledd og bestemmelsen her. Dokumentet skal inneholde minst følgende:

a) opplysninger om kredittyteren, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav a, herunder kredittyterens navn og geografiske adresse til en filial eller agent etablert her i landet dersom dette er relevant, og enhver annen adresse, herunder e-postadresse, som er relevant for å kommunisere med kredittytere
b) opplysninger om relevant tilsynsmyndighet, det offentlige register hvor kredittyterens tillatelse er registrert, og registreringsnummeret eller tilsvarende identifikasjonsopplysninger
c) opplysninger om hvorvidt kredittformidleren opptrer som finansagent, og i så fall identiteten til den eller de kredittytere som finansagenten representerer
d) opplysninger om hvorvidt kredittformidleren yter rådgivningstjenester
e) opplysninger om vederlag som skal betales av kunden for kredittformidlingen, eventuelt hvordan vederlaget vil bli beregnet hvis vederlaget ikke kan angis på annet vis
f) opplysninger om tvisteløsning og klageadgang, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav j, herunder opplysninger nevnt i finansavtaleloven § 15 første ledd.

(2) Før avtale om kreditt inngås, skal finansmegleren skriftlig gi kunde opplysninger som bestemt i § 19.

(3) Finansmeglerforetaket skal påse at kredittyter overholder reglene i § 22 og finansavtaleloven § 82.

II. Kredittvurderingsplikt og forklaringsplikt

§ 24 Kredittvurdering og advarsel

(1) Før kredittavtale inngås skal kredittyteren vurdere kundens kredittevne på grunnlag av opplysninger om kundens inntekter, utgifter og andre relevante opplysninger. Til grunn for vurderingen skal det innhetens opplysninger i den grad som er nødvendig for formålet fra:

a) kunden selv
b) kredittyters egne relevante opplysninger om kunden
c) kredittformidler eller utpekt representant, i den grad disse er i besittelse av slike opplysninger i forbindelse med kredittsøknaden
d) andre relevante eksterne kilder.

(2) Tilstrekkelig kredittevne kan ikke utelukkende begrunnes med at verdien av sikkerhet som stilles overstiger kredittbeløpet, med mindre kredittavtalen er et boliglån med formål å finansiere renovering eller oppføring av fast eiendom til boligformål. Første punktum gjelder tilsvarende for begrunnelse basert på en anslag om en fremtidig verdi.

(3) Med unntak av de tilfeller som reguleres av finansavtaleloven § 80 tredje ledd, kan kredittyteren ikke endre eller si opp en kredittavtale til skade for en kunde med den begrunnelse at kredittvurderingen ikke er gjennomført korrekt.

(4) Når kredittyteren informerer kunden om resultatet av kredittvurderingen, skal vurderingen klassifiseres og presenteres på følgende måte:

a) *grønn kategori*: risikoen for at kunden ikke overholder sine forpliktelser etter avtalen er vurdert som liten, samtidig som at kunden antas godt å kunne håndtere en vesentlig økning av renten eller en vesentlig reduksjon av verdien på avtalt sikkerhet som er stilt
b) *gul kategori*: risikoen for at kunden ikke kan overholde sine forpliktelser etter avtalen er vurdert som liten eller akseptabel, samtidig som at kunden antas å kunne håndtere en vesentlig økning av renten eller en vesentlig reduksjon av verdien på avtalt sikkerhet som er stilt, eventuelt med moderate økonomiske omdisponeringer
c) *rød kategori*: risikoen for at kunden ikke kan overholde sine forpliktelser etter avtalen er vurdert som ikke akseptabel, eller kunden antas å ikke kunne håndtere en vesentlig økning av renten eller en vesentlig reduksjon av verdien på avtalt sikkerhet som er stilt, eventuelt ikke uten vesentlige økonomiske omdisponeringer.

(5) Som vesentlig økning av renten etter fjerde ledd regnes en rentesats som angitt i forskrift 14. desember 2016 nr. 1581 om krav til nye utlån med pant i bolig § 3 annet ledd. Som vesentlig reduksjon av verdien på avtalt sikkerhet regnes en verdireduksjon må minst ti prosent.

(6) Kredittyteren skal uten ugrunnet opphold underrette kunden om at kredittsøknaden er blitt avslått på grunnlag av en automatisert behandling av innsamlede opplysninger og hvorvidt avslaget er basert på opplysninger innhentet ved databasesøk. Kunden skal samtidig varsles om resultatet av databasesøk som begrunner avslaget og gis nærmere opplysninger om databasen.

§ 25 *Forklaringsplikt*

(1) Kredittyterens og kredittformidlerens plikt til å gi kunden utfyllende og tilpassede forklaringer etter finansavtaleloven § 79 skal må omfatte:

a) opplysninger om kredittavtalens viktigste egenskaper jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav c, jf. § 19 bokstav c i forskriften her.
b) opplysninger om konsekvenser av mislighold, jf. finansavtaleloven § 78 første ledd bokstav g, jf. § 19 bokstav i i forskriften her.
c) når tilleggsytelser inngår i en produktpakke sammen med kredittavtalen, hvorvidt tilleggsytelsen kan avvikles uavhengig av kredittavtalen og de konsekvenser en avvikling kan få for kunden.

(2) De utfyllende forklaringene skal inneholde spørsmål til kunden som er egnet til å vise om forklaringen er oppfattet korrekt av kunden.

III. Beregning av effektiv rente

§ 26 Effektiv rente

[I forskriften inntas her § 5 fra gjeldende forskrift om kredittavtaler.]

§ 27 Matematisk formel for beregning av effektiv rente

[I forskriften inntas her § 6 fra gjeldende forskrift om kredittavtaler.]

§ 28 Forutsetninger ved beregning av effektiv rente som ikke er boliglån

[I forskriften inntas her § 7 fra gjeldende forskrift om kredittavtaler.]

§ 29 Forutsetninger ved beregning av effektiv rente ved for boliglån

Ved beregning av effektiv rente i samsvar med § 25 for boliglån skal følgende forutsetninger legges til grunn:

[Ordlyd som vedlegg I avsnitt II til direktiv 2014/17/EU om boliglån.]

§ 30 Forutsetninger ved beregning av effektiv rente som ikke er boliglån

[I forskriften inntas her § 7 fra gjeldende forskrift om kredittavtaler.]

IV. Avtale om fastrentekreditt

§ 31 Om førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt

[I forskriften inntas her § 9 fra gjeldende forskrift om kredittavtaler.]

V. Visse former for forbrukerleie

§ 32 Hvilke avtaler reglene gjelder

[I forskriften inntas her § 10 fra gjeldende forskrift om kredittavtaler.]

§ 33 Oppsigelsesrett

[I forskriften inntas her § 11 fra gjeldende forskrift om kredittavtaler.]

§ 34 Opplysningsplikt

[I forskriften inntas her § 12 fra gjeldende forskrift om kredittavtaler.]

VI. Minste kontantinnsats for kjøp på kreditt i forbrukerforhold

§ 35 Hvilke avtaler reglene gjelder

[I forskriften inntas her § 14 fra gjeldende forskrift om kredittavtaler.]

§ 36 Kontantinnsatsen

[I forskriften inntas her § 15 fra gjeldende forskrift om kredittavtaler.]

Kapittel 5 Avsluttende bestemmelser

§ 37 Avtalefrihet

Forskriften viker for avtale, etablert praksis mellom partene eller annen sedvane som anses bindende mellom partene, men likevel ikke til skade for en forbruker eller en boliglånskunde

§ 38 Ikrafttredelse

(1) Forskriften gjelder fra […]

(2) Forskriften § 30 om førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt gjelder for avtaler inngått 11. juni 2010 eller senere.

Vedlegg I til ny forskrift om finansavtaler og finansoppdrag: som vedlegg I til nåværende forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv.

Vedlegg II til ny forskrift om finansavtaler og finansoppdrag: som vedlegg II til nåværende forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv.

Vedlegg III til ny forskrift om finansavtaler og finansoppdrag: som vedlegg II til direktiv 2014/17/EU om boliglån.

I forskrift 5. april 2017 nr. 437 om markedsføring av kreditt gjøres følgende endringer

Ny § 5 skal lyde (erstatter nåværende § 46 første og annet ledd i finansavtaleloven):

§ 5 *Opplysninger som skal inngå markedsføringen*

(1) Enhver form for markedsføring av kredittavtaler skal inneholde opplysning om

a) kredittkostnadene, herunder effektiv rente med angivelse av kredittbeløp og kredittprofil

b) samlet kredittbeløp

c) kredittavtalens løpetid

d) kontantprisen og størrelsen på en eventuell forskuddsbetaling, dersom det er tale om kreditt i form av henstand med betalingen for en spesifikk vare eller tjenesteytelse

e) totalbeløp og størrelsen på eventuelle avdragsbetalinger

f) en eventuell forpliktelse for kredittkunden6 til å inngå avtale om en aksessorisk tjenesteytelse, dersom kostnadene ved den aksessoriske avtalen ikke kan

(2) Standardopplysningene nevnt i første ledd skal gis på en tydelig måte ved hjelp av et representativt eksempel.

Nåværende §§ 5 og 6 blir nye §§ 6 og 7.

LOVSPEIL

Lovspeilet gir en viss, men ikke uttømmende, veiledning om relevante bestemmelser i lov- eller forskriftsforslaget sammenlignet med gjeldende finansavtalelov. De angitte bestemmelsene må konsulteres for å fastslå hvorvidt bestemmelsen i gjeldende rett er foreslått videreført eller endret.

Gjeldende rett	**Merknad/relevante bestemmelser i lov- og forskriftsforslaget**
Kapittel 1. Alminnelige regler	
§ 1 Virkeområde	§ 1
§ 2 Ufravikelighet	§ 2
§ 3 Rettsvalg	§ 3
§ 4 Behandling av tvister i klageorgan	§ 16
§ 5 (Opphevet ved lov 17 juni 2016 nr. 29.)	
§ 6 Sletting av pantheftelser m.v.	§ 28, § 88 fjerde ledd
§ 7 Brudd på andre avtaler	§ 10
§ 8 Bruk av elektronisk kommunikasjon og elektroniske medier	§ 5
Kapittel 2. Innskudd og betalingstjenester	
I. Innledende bestemmelser	
§ 9 Virkeområde	§ 9, § 22, § 30 forskrift § 10
§ 10 Særlige innskuddsformer	§ 30
§ 11 Betalingstjenester	§ 32 annet ledd forskrift § 5
§ 12 Definisjoner	forskrift § 1

§ 13 Alminnelige vilkår	§ 4, § 32 annet ledd
§ 14 Avvisning av kunder	§ 33
§ 14 a Forbud mot gebyr for oppfyllelse av opplysningsplikt mv.	§ 36
II. Avtalen	
§ 15 Opplysningsplikt mv.	§ 4, § 35, § 36, § 52, § 53 forskrift § 8
§ 16 Rammeavtalen	§ 16, § 38
§ 17 Ihendehaverklausul	§ 31
§ 18 Endring av rammeavtalen	§ 42
§ 19 Vederlag ved avvikling	§ 37
§ 20 Kundens oppsigelse og heving	§ 43
§ 21 Institusjonens oppsigelse og heving	§ 45
§ 22 Konto som ikke brukes	§ 46
§ 23 Enkeltstående betalingstransaksjoner	§ 1, § 36, § 37, § 41 annet ledd
III. Bruk av konto, betalingstransaksjoner mv.	
§ 24 Disponering av konto. Samtykke til betalingstransaksjoner	§ 47, § 57
§ 24 a Belastningsgrenser for betalingsinstrument. Sperring	§ 63
§ 25 Kontohaver under vergemål	§ 8, § 69
§ 26 Avtale om belastningsfullmakt	§ 47
§ 26 a Mottak av betalingsordre	§ 48, § 64
§ 26 b Avvisning av betalingsordre	§ 50
§ 26 c Overføringstid	§ 48, § 51
§ 27 Renteberegning ved godskriving og belastning av konto (valutering) mv.	§ 52

§ 28 Tilbakekall	§ 49
§ 29 Tilbakeholdsrett og motregning	§ 55
IV. Føring av konto mv.	
§ 30 Informasjon om konto og betalingstransaksjoner	§ 40, § 56
§ 31 Feilaktig godskriving av konto	§ 56
§ 32 Feilaktig belastning av konto	§ 65
§ 33 Melding om feil	§ 58
§ 33 a Tilbakebetaling der eksakt beløp ikke ble godkjent	§ 59, § 60
V. Andres misbruk av konto og betalingsinstrument	
§ 34 Plikter ved bruk av betalingsinstrument	§ 34
§ 35 Misbruk av konto og betalingsinstrument	§ 7, § 64
§ 36 Lemping av kundens ansvar	§ 67
§ 37 Reklamasjon. Tilbakeføring	§ 65, § 68
VI. Forholdet mellom betaler og mottaker ved betalingsoverføringer	
§ 38 Oppgjørsmåte	§ 23
§ 39 Tid og sted for betaling	§ 24
§ 39 a Veksling	§ 25
§ 39 b Gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument	§ 26
§ 39 c Fordeling av gebyrer	§ 27
VII. Forsinkelse av betalingsoverføringer	
§ 40 Ansvar for betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt	§ 60, § 61, § 62, § 65, § 68

§ 41 Annet tap	
§ 42 Omstendigheter utenfor kontroll. Regress	§ 70
§ 43 Feil unik identifikasjonskode mv.	§ 66
§ 43 a Erstatningsansvar for manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester	§ 4
Kapittel 3. Kredittavtaler mv.	
§ 44 Virkeområde	§ 73, § 106 tredje ledd
§ 44 a Definisjoner	forskriften § 1
§ 45 Overdragelse	§ 91
§ 46 Opplysningsplikt ved markedsføring av kredittavtale	§ 6 forskrift om markedsføring av kreditt § 5
§ 46 a Opplysningsplikt forut for inngåelse av kredittavtale	§ 78 forskriften § 19 til § 21
§ 46 b Kredittgiverens plikt til å vurdere forbrukerens kredittverdighet	§ 80 forskriften § 24
§ 46 c Kredittgiverens og kredittformidlerens plikt til å gi forbrukeren fyllestgjørende forklaringer	§ 79 forskriften § 25
§ 47 Frarådingsplikt	§ 80
§ 48 Kredittavtalens form og innhold	§ 82
§ 48 a Opplysningsplikt under kredittforholdet	§ 40, § 84
§ 48 b Overtrekk	§ 40 annet ledd, § 58 tredje ledd, § 82, § 84
§ 49 Endring av kredittvilkårene	§ 4, § 85
§ 50 Varsel om endring av kredittvilkårene	§ 85

§ 51 Renter ved forsinket betaling	§ 88
§ 51 a Oppsigelse og sperring av tidsubegrenset kredittavtale	§ 76, § 86, § 87
§ 51 b Angrerett ved kredittavtaler	§ 81, § 83
§ 52 Førtidig forfall	§ 87
§ 53 Førtidig tilbakebetaling	§ 81 annet ledd, § 88
§ 54 Førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt	§ 88, § 89
§ 54 a Avregning av gjeldsposter	§ 88
§ 54 b Forbrukerens innsigelser og krav mot annen kredittgiver enn selgeren	§ 90
§ 55 Om kreditorskifte og om forbud mot bruk av visse dokumenter	§ 90, § 91
§ 56 Kontoinformasjon	§ 40, § 84
§ 56 a Tilsyn	§ 17
§ 56 b Forskrifter om minste kontantinnsats	§ 75
Kapittel 4. Kausjon	
I. Innledende bestemmelser	
§ 57 Virkeområde	§ 92
§ 58 Overdragelse	§ 93
§ 59 Opplysningsplikt før inngåelse av kausjonsavtale m.v.	§ 94
§ 60 Plikt til å frarå	§ 96
§ 61 Kausjonsavtalen	§ 97
II. Kausjonsforholdet	
§ 62 Varslingsplikt ved manglende sikkerhetsstillelse m.v.	§ 98

§ 63 Varslingsplikt ved mislighold, betalingsutsettelse m.v.	§ 99
§ 64 Opplysningsplikt etter kausjonistens forespørsel	§ 100
§ 65 Endring av kausjonskravet og innsigelser om hovedforholdet	§ 101
§ 66 Frigivelse av sikkerhet m.v.	§ 102
§ 67 Reduksjon og bortfall av kausjonsansvar	§ 103
III. Kausjonistens ansvar	
§ 68 Gjeldsforsikring	§ 104
§ 69 Frigjøringstid	§ 105
§ 70 Virkningen av at kausjonisten innfrir m.v.	§ 106
§ 71 Kausjonens forfall m.v.	§ 107
§ 72 Renter ved forsinket betaling	§ 108
§ 73 Inndrivingskostnader m.v.	§ 109
§ 74 Kausjonistens krav mot kredittkunden	§ 110
Kapittel 5. Finansmegleroppdrag m.v.1	
I. Alminnelige regler	
§ 75 Virkeområde	§ 1 tredje ledd, § 18 femte ledd
§ 76 God meglerskikk. Omsorgsplikt	§ 18, § 21 jf. § 4
§ 77 Uavhengighet	§ 18 femte ledd jf. forskriften § 2
§ 78 Meglerforetakets vederlagskrav	§ 18 annet ledd, (gjeldende § 78 annet ledd er ikke foreslått videreført)
§ 79 Klientkonto	§ 18 tredje ledd
§ 80 Meglerforetakets ansvar	§ 11 flg.

II. Megling av kreditt	
§ 81 Opplysningsplikt om kredittforholdet	§ 18 annet ledd, § 19 tredje ledd, § 20 annet ledd forskriften § 2
§ 82 Avtalen	forskriften § 2
§ 83 Særregler når kredittkunden eller kredittgiveren er finansinstitusjon eller lignende institusjon	§ 77 forskriften § 2
§ 84 Garanti m.v. knyttet til kredittforholdet	forskriften § 2
Kapittel 6. Agent- og rådgivningsoppdrag	
I. Alminnelige regler	
§ 85 Virkeområde	§ 1 tredje ledd, § 19 tredje ledd og § 20 annet ledd jf. § 18 femte ledd
II. Finansagenter	
§ 86 Opplysningsplikt	§ 19 tredje ledd
§ 87 Institusjonens plikter	§ 19 annet ledd
§ 88 Agentens vederlagskrav	§ 19 første ledd
III. Finansrådgivere	
§ 89 Rådgiverens oppdrag	§ 4 første ledd jf. § 21
§ 89 a Opplysningsplikt	§ 20 annet ledd
§ 90 Rådgiverens vederlagskrav	§ 20 annet ledd, § 77
Kapittel 7. Straff	
§ 91 Straff	§ 112
Kapittel 8. Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser. Endringer i andre lover	
§ 92 Ikrafttredelse	

§ 93 Overgangsbestemmelser	
§ 94 Endringer i andre lover	